

Mendelova univerzita v Brně

Zahradnická fakulta

Interpretace hodnot krajiny

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Ing. Markéta Flekalová, Ph.D.

Vypracoval: Bc. Radovan Vašíček

Lednice 2017

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatel : **Bc. Radovan Vašíček**
Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura
Obor: Zahradní a krajinářská architektura
Název tématu: **Interpretace hodnot krajiny**
Rozsah práce: cca 60 stran textu, obrazová a mapová příloha

Zásady pro vypracování:

1. Tématem DP je identifikace hodnot modelového území, jejich zprostředkování veřejnosti a návrh krajinářských úprav krajiny akcentujících tyto hodnoty a podporující jejich vnímání. Literární přehled tedy směřujte na poznání problematiky krajinářského plánování, vysvětlení pojmu hodnota krajiny (a možností její identifikace), popis interpretace hodnot krajiny pro veřejnost a s ohledem na modelové území i teoretické přístupy k obnově komponovaných krajin.
2. Pro zvolené modelové území, okolí Valašského Meziříčí, proveďte krajinářské zhodnocení území. Z hlediska primární, sekundární a terciární krajinné struktury určete jeho hodnoty, limity, střety a problémy. Vše popište, vyjádřete v mapách a pomocí fotodokumentace. Jako metodologické vodítko využijte metodiku Strategického plánu krajiny doc. Salašové.
3. Navrhnete ve formě ideové studie krajinářské úpravy území, které povedou k udržení a podpoření identifikovaných hodnot krajiny. Vztáhněte návrh především k historickému obrazu krajiny, ale také k jejímu aktuálnímu stavu (podpora hodnot, respektování limitů, řešení problémů a střetů). Vytvořte souhrnnou koncepci pro celé modelové území, část pak zpracujte i v podrobnosti detailu. Návrh prezentujte pomocí map (v různých měřítkách, od širších vztahů k detailu) a vizualizací.
4. Návrh by měl prostředky krajinářské architektury podpořit vnímání hodnot krajiny lidmi – např. vytvořením/upravením vhodných prostor v krajině (stezky, odpočívadla, prvky historických krajinářských struktur), kde by jim mohly být ukázány, případně by je mohli objevovat sami. Nalézání těchto hodnot podpořte také vhodnou formou interpretace (zážitková hra, naučná stezka apod.).
5. V diskusi se pokuste určit pozici krajinářského architekta při interpretaci hodnot – může jeho práce pomoci lidem k pochopení krajiny?

Seznam odborné literatury:

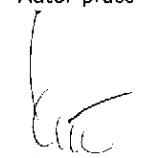
1. SALAŠOVÁ, A. *Krajinářské plánování II. : vybraná témata krajinářského plánování*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. 103 s. ISBN 978-80-7509-243-4.
2. SALAŠOVÁ, A. *Strategický plán krajiny – krajinářské plánování v kontextu Evropské úmluvy o krajině*. In *Krajinářské inženýrství 2009*. 1. vyd. Praha: Česká společnost krajinářských inženýrů – ČSSI, 2009, s. 25–30. ISBN 978-80-903258-8-3.
3. PTÁČEK, L. a kol. *Jak pře(d)kládat svět : základy dobré interpretace*. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2012. 123 s. ISBN 978-80-904918-5-4.
4. PTÁČEK, L. *Interpretace místního dědictví: příručka pro plánování a tvorbu prezentací místních zajímavostí*. Brno: Nadace Partnerství, 2004. 88 s. ISBN 80-239-2068-5.
5. KUBEŠA, P. *Komponovaná kulturní krajina a možnost její obnovy a zachování*. 1. vyd. Olomouc: Národní památkový ústav, 2010. ISBN 978-80-86570-17-4.
6. WEBER, M. – STROBLOVÁ, L. – LIPSKÝ, Z. *Současnost a vize krajiny Novodvorská a Žehušická ve středních Čechách*. Praha: Karolinum, 2013. 406 s. ISBN 978-80-246-2075-6.
7. CLARK, D. – HUŠKOVÁ, B. – GLAZER, S. *Questing: tvoříme hledačky pro lidi a s lidmi*. Karlovice: Actaea, společnost pro přírodu a krajinu, 2014. 240 s. ISBN 978-80-260-7161-7.

Datum zadání diplomové práce: prosinec 2015

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2017

L. S.

Bc. Radovan Vašíček
Autor práce

doc. Ing. Petr Kučera, Ph.D.
Vedoucí ústavu

Ing. Markéta Flekalová, Ph.D.
Vedoucí práce

prof. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: „Interpretace hodnot krajiny“

vypracoval samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., Autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60, odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici dne:

.....
podpis

PODĚKOVÁNÍ

Poděkování patří zejména Ing. Markétě Flekalové Ph.D. za ochotu, vstřícnost, trpělivost, optimismus, čas strávený konzultacemi a naprosto profesionální přístup při vedení práce i během těhotenství. Dále bych chtěl poděkovat městu Valašské Meziříčí za poskytnutí potřebných podkladů k vypracování diplomové práce, konkrétně Bc. Petru Zajícovi, Bc. Tomáši Kuncovi a Mgr. Marcele Doničové. Za cenné podklady patří poděkování i Českému úřadu zeměměřickému a katastrálnímu. Josefu Davidovi patří poděkování za snímkování dronem a Martině Rychtové a Adamu Frydrychovi za korekce. V neposlední řadě chce autor poděkovat rodině za podporu při studiu a své přítelkyni za pocit potřeby se stále zdokonalovat.

OBSAH

OBSAH.....	5
Seznam tabulek.....	7
Seznam obrázků.....	7
1. ÚVOD.....	9
2. CÍL PRÁCE.....	10
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED.....	10
3.1 Vymezení základních pojmů.....	10
<i>Krajina.....</i>	<i>10</i>
<i>Krajina přírodní.....</i>	<i>11</i>
<i>Krajina kulturní.....</i>	<i>11</i>
<i>Krajina komponovaná.....</i>	<i>11</i>
<i>Primární krajinná struktura (přírodní predispozice, přírodní subsystém).....</i>	<i>11</i>
<i>Sekundární krajinná struktura (kulturně technický subsystém).....</i>	<i>11</i>
<i>Terciární krajinná struktura (kulturně historický a legislativně ochranný subsystém).....</i>	<i>11</i>
<i>Krajinný ráz.....</i>	<i>12</i>
<i>Strategický plán krajiny.....</i>	<i>12</i>
<i>Interpretace.....</i>	<i>12</i>
<i>Hodnota.....</i>	<i>12</i>
3.2 Interpretace krajiny.....	12
3.2.1 <i>Tildenovy principy dobré interpretace.....</i>	<i>13</i>
3.2.2 <i>Strategie interpretace x plán interpretace.....</i>	<i>13</i>
3.2.3 <i>Předmět interpretace.....</i>	<i>14</i>
3.2.4 <i>Hlavní sdělení interpretace.....</i>	<i>14</i>
3.2.5 <i>Formy interpretace.....</i>	<i>15</i>
3.3 Hodnoty krajiny.....	20
3.4 Komponovaná krajina.....	22
3.4.1 <i>Typy komponovaných krajin podle ovlivnění krajiny.....</i>	<i>23</i>
3.4.2 <i>Skladba krajinných kompozic.....</i>	<i>23</i>
3.4.3 <i>Vývoj komponovaných krajin.....</i>	<i>23</i>

3.5 Strategický plán krajiny.....	24
4. METODIKA.....	25
4.1 Struktura práce a použité nástroje.....	25
4.2 Charakteristika modelového území.....	25
4.3 Krajinářské zhodnocení.....	25
4.3.1 <i>Primární krajinná struktura.....</i>	<i>26</i>
Nástroje použité v ArcToolbox:.....	26
Výpočet:.....	26
Výpočet proměnných.....	26
4.3.1 <i>Sekundární krajinná struktura.....</i>	<i>27</i>
4.3.2 <i>Terciární krajinná struktura.....</i>	<i>27</i>
4.4 Identifikace střetů, problémů a hodnot krajiny.....	28
4.5 Návrhová část.....	28
4.5.1 <i>Návrh péče o krajinu.....</i>	<i>29</i>
4.5.2 <i>Návrh architektonického řešení.....</i>	<i>29</i>
4.5.3 <i>Návrh interpretace.....</i>	<i>29</i>
5. CHARAKTERISTIKA MODELOVÉHO ÚZEMÍ.....	29
5.1 Lokalizace území.....	29
5.2 Základní informace a socioekonomická charakteristika území.....	29
5.3 Majetkoprávní vztahy.....	30
6. VÝSLEDKY.....	31
6.1 Primární krajinná struktura.....	31
6.1.1 <i>Analýza abiotických komplexů.....</i>	<i>31</i>
6.1.2 <i>Analýza biotických komplexů.....</i>	<i>39</i>
6.2 LS faktor.....	41
6.2.1 <i>Ekologická zonace.....</i>	<i>42</i>
6.3 Sekundární krajinná struktura.....	44
6.3.1 <i>HISTORICKÝ VÝVOJ KULTURNÍ KRAJINY.....</i>	<i>44</i>
6.4 Terciární krajinná struktura.....	53
6.4.1 <i>Územně analytické podklady.....</i>	<i>53</i>
6.4.2 <i>Územní plán.....</i>	<i>54</i>

6.4.3	<i>Komponovaná krajina</i>	55
6.5	Hodnoty krajiny	56
6.5.1	<i>Přírodní hodnoty krajiny</i>	56
6.5.2	<i>Kulturní hodnoty krajiny</i>	57
6.5.3	<i>Percepční hodnoty krajiny</i>	59
6.5.4	<i>Mapa značených tras</i>	60
6.6	Krajinný ráz	61
6.6.1	<i>Oblasti krajinného rázu</i>	61
6.7	Problémy a střety v území	62
6.7.1	<i>Střety primární a sekundární krajinné struktury</i>	62
6.7.2	<i>Střety sekundární a terciární krajinné struktury</i>	64
6.7.3	<i>Problémová mapa</i>	65
6.8	Celkový koncept	66
6.9	Návrh péče o krajinu.....	68
6.9.1	<i>Obchvat</i>	68
6.9.2	<i>Eroze</i> 71	
6.9.3	<i>Vymezení nového místa krajinného rázu</i>	71
6.10	Architektonická studie vybraných částí území	72
6.10.1	<i>Helštýn – ideová studie</i>	72
6.10.2	<i>Obnova historické aleje – ideová studie</i>	76
6.10.3	<i>Dovednostní park – ideová studie</i>	79
6.10.4	<i>Nábřeží Bečvy – ideová studie</i>	82
6.11	Návrh interpretace hodnot krajiny	86
6.11.1	<i>Historické okénko</i>	86
6.11.2	<i>Městská slavnost</i>	89
6.11.3	<i>Kreslicí tabule</i>	90
6.11.4	<i>Interpretační tabule</i>	91
6.11.5	<i>QR kódy a beetaggy</i>	92
7.	DISKUZE	94
8.	ZÁVĚR	95
9.	RESUMÉ	96

10.	ZDROJE	96
10.1	Mapové podklady	96
10.2	Přehled použité literatury.....	97
11.	PŘÍLOHY	99
11.1	Fotodokumentace hodnot krajiny	99
11.2	Mapa hodnot krajiny	99
11.3	Problémová mapa	99
11.4	Návrhová mapa.....	99
11.5	Schéma krajinné kompozice Valašské Meziříčí-okolí	99
11.6	Mapa Územního plánu Valašské Meziříčí.....	99
11.7	Situace – severní obchvat Valašské Meziříčí	99
11.8	Situace – severní obchvat Valašské Meziříčí zákres do ortofotomapy	99
11.9	Pocitové mapy – výstup Martina Jána.....	99
11.10	Sadové úpravy nábřeží – projekt města VM.....	99

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Vztahová matice citlivosti krajiny	27
Tabulka č. 2 Seznam sledovaných jevů ÚAP	28
Tabulka č. 3 demografický vývoj	29
Tabulka č. 4 Zjednodušená multikriteriální analýza k problematice obchvatu	69
Tabulka č. 5 Skladba směsi travobylinné louky Klasik	

Seznam obrázků

Obrázek č. 1: Mapa majetkových vztahů	30
Obrázek č. 2: Hypsometrická mapa	31
Obrázek č. 3: Mapa sklonitosti	32
Obrázek č.4: Mapa geomorfologické charakteristiky	33
Obrázek č. 5: Mapa geologické charakteristiky	34
Obrázek č.6: Mapa hydrogeologické charakteristiky	35
Obrázek č. 7: Mapa pedologické charakteristiky	36
Obrázek č. 8: Mapa hydrologické charakteristiky	37
Obrázek č. 9: Klimatické oblasti okresu Vsetín	38
Obrázek č.10: Mapa bioregionů	39
Obrázek č. 11: Mapa biochor	40
Obrázek č. 12: Mapa eroze – LS faktor	41
Obrázek č. 13: Podklady ekologické zonace	42
Obrázek č. 14: Mapa ekologické zonace	43
Obrázek č. 15: Müllerova mapa	44
Obrázek č. 16: Mapa I. vojenského mapování	45
Obrázek č. 17: Detail Helštýn	46
Obrázek č. 18: Detail osy zahrady	46
Obrázek č. 19: Mapa Stablního katastru	46
Obrázek č.20: Historická fotografie náměstí v Krásně	47
Obrázek č. 21: Mapa II. vojenského mapování	48
Obrázek č. 22: Mapa III. vojenského mapování	49
Obrázek č. 23: Historické letecké snímky	50
Obrázek č. 24: Současná ortofoto mapa	51

Obrázek č. 25: Mapa využití krajiny Land use	52
Obrázek č. 26: Územně analytické podklady	53
Obrázek č. 27: Územní plán	54
Obrázek č. 28: Schéma krajinné kompozice	55
Obrázek č. 29: Mapa přírodních hodnot krajiny	56
Obrázek č. 30: Mapa kulturních hodnot krajiny	57
Obrázek č. 31: Mapa percepčních hodnot krajiny	59
Obrázek č.32: Mapa prostupnosti krajiny	60
Obrázek č. 33: Mapa krajinného rázu	61
Obrázek č. 34: Korelace podkladů pro mapu střetů primární a sekundární krajinné struktury	62
Obrázek č. 35: Mapa střetů primární a sekundární krajinné struktury	63
Obrázek č. 36: Mapa střetů sekundární a terciární krajinné struktury	64
Obrázek č. 37: Problémová mapa	65
Obrázek č. 38: Schéma celkového konceptu	67
Obrázek č.39: Návrhová mapa péče o krajinu	68
Obrázek č. 40: Fotomontáž obchvat – přemostění obce Krhová	70
Obrázek č. 41: Původní návrh památníku	72
Obrázek č. 42: Původní návrh památníku 1	72
Obrázek č. 43: Historická fotografie Helštýn	72
Obrázek č. 44: Jalovce na Helštýně	72
Obrázek č. 45: Antuka na Helštýně	72
Obrázek č. 46: Současný stav Helštýn	72
Obrázek č. 47: Návrh vrchol Helštýn – situace	73
Obrázek č. 48: Návrh vrchol Helštýn – ptačí pohled	74
Obrázek č. 48 a: Návrh vrchol Helštýn –pohled	75
Obrázek č. 49: Návrh vrchol historická alej – pohled současný stav	76
Obrázek č. 50: Návrh vrchol historická alej	76
Obrázek č. 51: Návrh historická alej – ptačí pohled	77
Obrázek č. 52: Návrh historická alej – pohled	78

Obrázek č. 53: Současný stav dovednost-ní park	79
Obrázek č. 54: Současný stav dovednostní park 2	79
Obrázek č. 55: Návrh dovednostní park – pohled	80
Obrázek č. 56: Návrh dovednostní park – pohled 2	81
Obrázek č. 57: Nábřeží Rožnovské Bečvy současný stav	82
Obrázek č. 58: Nábřeží Rožnovské Bečvy současný stav 2	82
Obrázek č. 59: Návrh nábřeží Bečvy – schéma	83
Obrázek č. 60: Návrh nábřeží Bečvy – situace	83
Obrázek č. 61: Návrh nábřeží Bečvy – pohled	84
Obrázek č. 62: Návrh nábřeží Bečvy – pohled 2	85
Obrázek č. 63: Návrhová interpretační mapa	86
Obrázek č. 64: Historické okénko – Mostní současný stav	87
Obrázek č. 65: Historické okénko – Mostní historický stav	87
Obrázek č. 66: Historické okénko – Historický pohled na zámek Kinských	88
Obrázek č. 67: Historické okénko – současný na zámek Kinských	88
Obrázek č. 68: Historické okénko – Historický pohled z obory na Krásno	88
Obrázek č. 69: Historické okénko – Současný pohled z obory na Krásno	88
Obrázek č. 70: Městská slavnost – Historický detail náměstí Krásno	89
Obrázek č. 71: Městská slavnost - schéma objížďky	89
Obrázek č. 72: Městská slavnost – Historický pohled náměstí Krásno	89
Obrázek č. 73: Městská slavnost – Současný stav náměstí Krásno	89
Obrázek č. 74: Městská slavnost – Současný stav náměstí Krásno	89
Obrázek č. 75: Městská slavnost – Současný stav náměstí Krásno	89
Obrázek č. 76: Kreslicí tabule – Současný stav	90
Obrázek č. 76 a: Kreslicí tabule	90
Obrázek č. 77: Interpretační prvek – Navrhovaný stav	91
Obrázek č. 78: Interpretační prvek – Noční osvětlení	91
Obrázek č. 80: Beetagg stanoviště – Pohled na Helštýn	93
Obrázek č. 81: Beetagg stanoviště – efeméry	93
Obrázek č. 82: Beetagg stanov – bodové osídlení, Valašská gula	93
Obrázek č. 83: Beetagg stanov. - Alej k Domorackému dvoru	93

1. ÚVOD

Naše společnost prošla v historii složitým vývojem, a to ve všech odvětvích. Vývoj začal v pravěku osídlováním naší planety prvními obyvateli, kdy byl člověk odkázán na sběr bobulí, a pokračuje až do současného světa plného globalizace a moderních technologií. Tempo vývoje společnosti se společně s rozvojem technologií nepřetržitě zrychluje, což má za následek vznik stále nových institucí, které umožňují demokratickou správu naší Země v nejširším slova smyslu. Cílem těchto institucí je směřovat vývoj lidské společnosti tak, aby byl co nejšetrnější k našemu okolí. Možná právě díky tomu je v dnešní době nepřeborné množství jak přírodních, tak antropogenních památek. Ty můžeme také nazývat hodnotami krajiny a je potřeba je chránit a interpretovat.

Zmíněné hodnoty krajiny pocházejí snad ze všech období vývoje člověka, od jeskynních maleb přes výstavbu chrámu Sagrada Família v Barceloně až do dnes, kdy vznikají stále nové a nové. Jsou to místa, která jsou od okolí odlišná a jedinečná, krásná či jinak hodnotná. Častým problémem při určování hodnot krajiny je individualita hodnocení. Každý z nás má svou „domovinu“, kde vyrostl a kde prožil spoustu okamžiků, na které rád vzpomíná, čímž se tato místa stávají pro danou osobu těmi hodnotnými. Faktem ale je, že se může jednat o místo, které ostatní za výjimečné nepovažují. Pro stanovení, zda je určité místo opravdu významnou hodnotou území, je proto potřeba objektivního posouzení z hlediska mnoha aspektů. Takovým postupem byl určen nespočet hodnotných míst, jako jsou například v České republice Lednicko-valtický areál, Pravčická brána, Pražský hrad či Hostýn. Jedná se o opravdu hodnotná a významná místa spadající pod různé režimy ochrany. V krajině se však nachází mnoho míst, která bohužel nejsou natolik významná, aby z hlediska správního byla chráněna, nicméně mezi hodnoty krajiny je můžeme jednoznačně zařadit. Takovým místům je potřeba věnovat zvýšenou pozornost a větší snahu i hravost při jejich propagaci, prezentaci a zviditelnění, jelikož zájem o tato místa není tak markantní. Možností, jakým způsobem méně významné či chráněné hodnoty krajiny zviditelňovat, propagovat, zdůrazňovat, prezentovat, informovat o nich, je opravdu mnoho a volba správné interpretace daného tématu, místa či dané události je nesmírně důležitá. Co tedy znamená interpretace?

I přes to, že je v současné době pojem interpretace stále hojněji používán, pro společnost je to ještě pojem nový, zní poněkud cizí a do obecného povědomí ani zdaleka nepronikl. Skutečnost je ale vlastně opačná. Interpretace má nejen ve světě, ale i v České republice opravdu dlouhou a bohatou tradici. S interpretací se setkáváme na každém rohu a nesčetněkrát jsme všichni něco interpretovali, aniž jsme to tušili. Vraťme se opět do dob počátku lidské civilizace. Je to moment, který je totiž možné považovat za vznik interpretace. I malba jakési mapy pravěkého člověka interpretovala, tedy objasňovala čili přibližovala ostatním zajímavá místa, např. skály, vodní plochy či území, kde se

nacházel dostatek potravy, což byl jeden z klíčových cílů tehdejší společnosti. A jak se s interpretací setkáváme dnes? Každý z nás určitě navštívil místo, které v něm vyvolalo pocit radosti či zážitku z odhalení nevšedního jevu. Je pochopitelné, že se s takovým pocitem svěříme okolí, a s nadšením a mnohdy i s lehkým přibarvením toho, co jsme skutečně viděli nebo zažili, vzbudíme v některých lidech zájem prožít a vidět to, co jsme právě popsali. Je jedno, jestli jste o zmíněné situaci ostatním řekli, sdíleli ji na sociálních sítích, zazpívali ji nebo ji dokonce nakreslili. Všemi těmito způsoby jste situaci ostatním interpretovali.

Z daného popisu vyplývá, že báje, písně či obrazy jsou různými formami interpretace. Příkladem může být pověst o praotci Čechovi a hoře Říp, ztvárněna několika bájemi, obrazy či dokonce písněmi. V současné době jsou nejčastějším interpretačním nástrojem naučné stezky. Důležité je ale upozornit, že tento způsob není jedinou cestou, jak interpretovat. Vznikají i nové způsoby, například questing nebo jiné interaktivní způsoby využívající nové možnosti dnešní doby.

Interpretace je tedy cesta, jak pomoci ostatním lidem ocenit něco, o čem jsme přesvědčeni, že si zaslouží pozornost. Právě na základě výše popsaných skutečností by autor rád touto prací přispěl nejen ke vzbuzení většího zájmu o památky chráněné, ale i o méně známé hodnoty krajiny, a zároveň ukázal, jakými současnými novými způsoby lze krajinu a její hodnoty interpretovat.

2. CÍL PRÁCE

Hlavním cílem práce je interpretace ve smyslu odhalení krajinných hodnot daného modelového území v části Valašského Meziříčí a jeho okolí. Pro to je nezbytné provést krajinářské zhodnocení vypracováním prvních dvou částí strategického plánu krajiny nazývaných interpretační a diagnostická.

Na základě zjištěných poznatků bude vytvořen návrh ve formě ideové studie krajinářské úpravy území, který povede k udržení a podpoření identifikovaných hodnot krajiny. Identifikace hodnot modelového území, jejich zprostředkování veřejnosti a návrh krajinářských úprav akcentující tyto hodnoty a podporující jejich vnímání je cílem diplomové práce. Návrh je vztažen především k historickému obrazu krajiny, ale také k jejímu aktuálnímu stavu (podpora hodnot, respektování limitů, řešení problémů a střetů). Výsledkem pak bude souhrnná koncepce pro celé modelové území; vybrané části jsou dále podrobně zpracovány v detailu.

Kromě návrhu nezbytných krajinářských úprav, které vyplývají z problematiky daného území a vedou ke zvýšení funkčnosti krajiny a podpoření jejích hodnot, je hlavním cílem vytvoření návrhu interpretace krajinných hodnot, který bude v mnoha případech se zmíněnými krajinářskými úpravami spolupracovat. Jinými slovy, tvarosloví krajinářských úprav je možné uzpůsobit tak, aby vyhovovalo i interpretaci, či aby samo interpretovalo. To je však pouze jeden z mnoha způsobů, jak interpretaci krajinných hodnot použít. Z toho důvodu je dalším cílem použití několika dalších způsobů interpretace hodnot krajiny i krajiny samotné, vytvořených přímo pro modelové území.

S ohledem na stále větší možnosti technologického rozvoje, především v oblastech IT, a variability jejich použití si autor v rámci tématu diplomové práce stanovil vlastní, osobní cíl: vytvořit vize a popsat nové originální způsoby interpretace krajiny, a to jak bez použití moderních technologií a aplikací, nabízejících takřka neomezené možnosti, tak s jejich využitím. Své vize či myšlenky, jak lze ještě interpretovat krajinu, autor popisuje s cílem poskytnout podklad pro další odborníky zabývající se problematikou, kteří z něj mohou vycházet při technickém zpracování interpretací nejen v zájmovém území, ale především na jiných místech České republiky či světa.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Vymezení základních pojmů

Každý uvedený pojem úzce souvisí s interpretací krajinných hodnot či s krajinným plánováním a má mnoho definic, což dokazuje nejen složitou podstatu této problematiky, ale i velkou řadu názorů a pohledů ovlivněných specializací jednotlivých autorů.

Krajina

„Krajina je část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky.“ (§ 3 odst. část A, zákona č. 114/92 Sb.)

„Krajina je svérázná část zemského povrchu naší planety, která tvoří celek kvalitativně se odlišující od ostatních částí krajinné sféry. Má přirozené hranice, svérázný vzhled, individuální vnitřní strukturu, určité chování (fungování) a specifický vývoj.“ (DEMEK 1974)

„Krajina značí část území vnímanou obyvateli, jejíž charakter je výsledkem působení přírodních nebo lidských činitelů a jejich vzájemných vztahů.“ (NOVOTNÁ 2001, s. 153)

„Dle současných trendů rozvoje v geografii a v krajinné ekologii se krajina považuje často za holistickou entitu reálného světa, za totální systém geografické sféry, tedy za geosystém v širším slova smyslu.“ (MIKLÓS, IZAKOVIČOVÁ 1997, s. 12).

„Krajina je heterogenní část zemského povrchu, skládající se ze souboru vzájemně se ovlivňujících ekosystémů, který se v dané části povrchu v podobných formách opakuje.“ (FORMAN, GODRON 1993, s. 18)

„Krajina je konkrétní část zemského povrchu, jejíž vzhled a charakter je podmíněn jednotnou strukturou a shodnou dynamikou.“ (HAVRLANT, BUZEK 1985, s. 9)

„Část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních nebo lidských faktorů.“ (EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ, 2000, s.2)

„Obytné krajiny: oblast nebo obytné místo znamenající přírodní prostor přímo úmyslně určený nebo utvářený k přírodnímu obývání“ (SKLENÍČKA 2003, s. 10),

Krajina přírodní

„Přírodní krajinou rozumíme útvar, který se vytváří působením přírodních, abiotických i biotických, krajinotvorných procesů bez ovlivnění antropogenními faktory nebo jen s jejich minimálním působením.“ (SKLENIČKA, 2003, s.17)

„Přírodní typy krajin pokrývají rozsáhlé oblasti Země. Jsou zcela nehostinné či jen málo využívané pro zemědělství, lesnictví nebo sídla. Patří sem tundra, tajga, poušť a tropický deštný prales.“ (Forman, Godron, 1993)

Krajina kulturní

„Kulturní krajina (eventuálně krajinný ráz) je totiž fenomén, na kterém si už desítky expertů vylámaly zuby ve snaze o to zdánlivě nejjednodušší – definovat ho. (...) Řekněme tedy, že kulturní krajina je to, co není ani divočinou (např. národní park), ani lidským sídlem (např. město).“ (VLAŠÍN 2000, s. 86)

„Krajina je utvářena působením přírodních faktorů a v poslední době stále výrazněji i činností člověka. V takovém případě mluvíme o krajině kulturní.“ „K nejstarším krajinotvorným činnostem člověka patří zemědělství, vodní hospodářství a stavitelství“. „V průběhu historického vývoje se na formování kulturní krajiny podílela postupně další hospodářská odvětví jako lesnictví a dřevařství, rybníkářství, potravinářství, těžba nerostných surovin, průmysl, energetika, doprava nebo informační technologie“ (Šarapatka, Niggli2008, str. 37).

Rozdělení kulturní krajiny (SKLENIČKA 2003, s. 18)

„**Vlastní kulturní krajina:** kde rovnováha mezi působením antropogenních a ostatních faktorů je zachována. V plné míře přetrvává i autoregulační schopnost na jednotlivých úrovních ekosystémů. Obdobou této subkategorie v krajině-ekologickém pojetí je harmonická kulturní krajina, v níž plochy člověkem destabilizovaných ekosystémů jsou vyváženy vhodně rozloženými plochami ekologicky stabilnějších, přirozených a přírodě blízkých ekosystémů. Harmonická kulturní krajina zaujímá cca 1/2 až 2/3 území České republiky (v závislosti na subjektivním posouzení meze této rovnováhy jednotlivými autory.

Narušená kulturní krajina: antropické vlivy ve větší míře narušují stabilitu přírodních složek. Přesto je zachována autoregulační schopnost ekosystémů a jejich schopnost restaurace.

Devastovaná krajina: dochází k těžkému narušení autoregulačních schopností a náprava je možná jen za předpokladu značných energetických vstupů a ekonomických prostředků.“

(SKLENIČKA 2003, s. 18)

Krajina komponovaná

„Komponovaná krajina je krajina s předem definovaným a patrným uměleckým, náboženským nebo filozofickým konceptem.“ (SALAŠOVÁ 2002)

Primární krajinná struktura (přírodní predispozice, přírodní subsystém)

Jedná se o strukturu krajiny, která vznikla primárně, nezávisle na člověku a jeho záměrech, ale zčásti přetrvává a trvale působí i v krajině zcela přeměněné člověkem. Především se jedná o vznik samotné krajiny, tedy o přírodní krajinotvorné jevy, jež vystihují mapy geomorfologické, geologické, hydrogeologické, pedologické, hydrologické, i klimatické charakteristiky. (SUPUKA, SCHLAMPOVÁ, JANČURA 2000). Lze sem zařadit potenciální přirozenou vegetaci, ale ta se na území ČR prakticky nevyskytuje. (SKLENIČKA P)

Sekundární krajinná struktura (kulturně technický subsystém)

S postupným vývojem lidstva rostou i jeho potřeby a technologie tyto potřeby jednodušeji zabezpečovat. Základní potřeby jako strava, bydlení, těžba a výroby spotřebního zboží jsou velice náročné na prostor a uzpůsobení si krajiny tak, aby co nejlépe vyhovovala dané potřebě (SALAŠOVÁ 2015). Tímto přetvářením se jedná o změnu primárně krajinné struktury za vznikem krajinné struktury sekundární. Jedná se tedy o člověkem ovlivněné či zcela pozměněné ekosystémy a nově vytvořené umělé prvky v krajině. Sekundární krajinná struktura se nejlépe vyjadřuje mapou LANDUSE charakterizující aktuální využití krajiny nebo mapou LANDCOVER specifikující technické objekty. (http://www.kotik.eu/src/kraj_strukt.php)

Při interpretaci vývoje sekundární krajinné struktury je vhodné vytvářet a sledovat i historické mapy využití krajiny a spojovat je s historickými událostmi tyto jevy vysvětlujícími. (https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=59020)

Terciární krajinná struktura (kulturně historický a legislativně ochranný subsystém)

Vybrané prvky socioekonomických systémů – jevů (nehmotné vztahy, limity se vztahem k hmotným prvkům a vlivem na ně). Socioekonomické jevy (SEJ) v krajině tvoří tzv. funkční zóny (těžební a průmyslové areály, dopravní plochy, zemědělské kategorie, rekreační areály, chráněná území, lesnické kategorie) jsou nehmotné, proto se mohou prostorově překrývat. Dalšími příklady SEJ

jsou administrativní hranice území, hlukové zóny, zóny se zvýšeným znečištěním, kontaminace horninového prostředí, regionální a územní plány, odvětvové programy, plány na využití území, ať už pro krajinu pozitivní, jako prostorově-ochranné limity a omezení, nebo realizace projektů pro rozvoj výrobních odvětví pro krajinu negativní. V neposlední řadě je do terciární krajinné struktury řazena i komponovaná krajina a s ní spjaté pohledové či symbolické vazby s hmotnými výtvoři, které jsou spjaty s duchovní orientací společnosti v době jejich vzniku. Vzniká paralelně se sekundární strukturou, a to jako ta část vnějšího hmotného světa, která nemá zjevnou souvislost s praktickými funkcemi (SUPUKA, SCHLAMPOVÁ, JANČURA 2000).

(https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=59020)

Krajinný ráz

„Krajinný ráz je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině“ (§ 12 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb.).

Strategický plán krajiny

Ve smyslu znění Evropské úmluvy o krajině je strategický plán krajiny nástrojem pro zabezpečení celkové ochrany krajiny a péče o ni. Je odborným podkladem pro všechny plánovací procesy na území obce (nebo více obcí) (SALAŠOVÁ 2008).

Interpretace

„Interpretace je cesta, jak pomoci ostatním lidem, ocenit něco, o čem jste přesvědčeni, že si zaslouží jejich pozornost.“ (RŮŽIČKA 2004, s. 20)

„Interpretace je vzdělávací aktivita, která odkrývá hlubší smysl a vztahy za pomoci původních objektů, přímé zkušenosti a ilustrativních prostředků. Interpretace je činnost odhalující návštěvníkům, kteří po této službě touží, něco z krásy a kouzla, inspirace a duchovního obsahu, jež je za tím, co mohou vnímat svými smysly.“ (TILDEN 1883–1980)

„Interpretace je umění vysvětlit význam místa návštěvníkům s cílem podpořit myšlenku jeho ochrany.“ (ALDRIDGE 1975)

Hodnota

„Hodnota je axiologická kategorie, pomocí které přiznáváme objektům, jevům, bytostem či prostorům vyšší společenský význam než jiným.“ (SALAŠOVÁ 2015, s. 37)

3.2 Interpretace krajiny

„Nesnažte se uspokojit svou marnivost tím, že budete učit příliš mnoho věcí. Probud'te v lidech zvědavost. Stačí otevřít mysl, ale nezahľ'te ji. Vložte jen jiskru. Pokud je uvnitř něco hořlavého, oheň vzplane sám.“ (Anatole France)

Francouzský básník, filozof i nositel Nobelovy ceny za literaturu Anatole France vystihl dle autora pravou podstatu kvalitní a úspěšné interpretace. Nezapamatovatelnějšími zážitky a vzpomínkami jsou právě chvíle překvapení, odhalení či radosti z objevu. Právě taková by měla být správná interpretace krajiny. Paradoxem je fakt, že výše zmíněný citát nabádá k myšlence, že správná interpretace je neúplná. Nemá obsahovat všechny dostupné informace a v případě potřeby ani závěr, ale má motivovat cíleného uživatele, aby se ději, věcmi, obdobími, osobami či jinými veličinami, které jsou interpretovány, zabýval ve svém vlastním zájmu. Cílem je dovést ho k myšlence, proč daný interpretovaný objekt vznikl, zanikl, jak ho ovlivnil atd.

V předešlé kapitole 3.1 Vymezení základních pojmů je definován pojem interpretace Freemanem Tildenem, považovaným za novodobého zakladatele oboru interpretace, a jeho pokračovatelem Donem Aldridgem, svého času protagonistou interpretace ve Velké Británii. Definice obou představitelů, stejně jako i citát od Anatole France, nepoužívají pojem informace, nýbrž zdůrazňují slova jako *vztahy, hlubší smysl, odhalení, krása, kouzlo, duchovní obsah, význam* či *jiskra*, která nelze nijak změřit ani zvážit. Jedná se o slova, která nespecifikují informace, letopočty, popisy nebo materiály, ale naopak nabádají k touze po poznání, dobrodružství a tudíž těm, kteří je vnímají, osloví nejprve srdce. Až následně zasáhnou rozum, jenž si dodatečně vyžádá informace a přesná fakta. Důležité je však upozornit, že interpretace pracuje s faktickými informacemi, není ale jejich pouhým obyčejným předáváním. Jedná se o odhalení založené na informaci. Jedná se tedy o nástroj, který může být vytvořen právě díky podkladům v podobě informací, avšak cílem není informovat, ale ukázat hlubší smysl a souvislosti těchto informací. S takovou myšlenkou pracuje i druhá zásada dobré interpretace Freemana Tildena uvedená v kapitole 3.2.1 Tildenovy principy dobré interpretace. (Jak předkládat svět, PTÁČEK, RŮŽIČKA a kol.2012)

Ideálním příkladem jednoznačného rozdílu mezi předáním informace a interpretováním, je pro autora čtení v kartografických dílech. Například při plánování výletu podle turistické mapy lze vyčíst spoustu zajímavých informací typu: *„Dnes nás čeká 15 kilometrů chůze po zelené s celkovým převýšením 465 metrů. Nejvyšší vrchol je Kelečský Javorník s rozhlednou“*. Takové informace jsou sice správné, ale motivace k výletu a představa o jeho průběhu jsou chabé. Ze stejné mapy lze totiž informace interpretovat například i takto: *Na začátku, dokud máme spoustu energie, vystoupáme*

trochu prudčeji na vrchol Kelečský Javorník, kde nám budou odměnou krásné panoramatické pohledy z rozhledny nejvyššího vrcholu v okolí. Následně se budeme vracet po hřebenovce a zelené turistické trase s příjemným pozvolným klesáním po osluněném jihozápadním svahu, odkud pravděpodobně uvidíme i západ slunce nad okolní krajinou.“

Podnětů k interpretaci, je mnoho. Nejzákladnějšími z nich jsou památky, hodnotná místa nebo – jak zmiňuje pan RŮŽIČKA ve své definici interpretace – místa, o kterých je interpretátor přesvědčen, že si zaslouží pozornost ostatních lidí. Interpretace má ale i další skryté cíle, které nejsou na první pohled tak zřejmé, jako snaha interpretovat určitý objekt, ale s interpretací daných objektů v určitém území úzce souvisí. V současnosti, kdy globalizace stále více a více stírá rozdíly mezi kulturami a prostředími, je žádoucí posilovat identitu místa pomocí kulturního a přírodního dědictví nejen pro turisty, ale i pro obyvatele interpretované krajiny. Pohled obyvatel na krajinu může samotná interpretace krajiny významně změnit, především pomocí jejich zapojení do procesu vytváření interpretace. To povede nejen k finálnímu zvýšení kladného vnímání krajiny jejími obyvateli, ale i ke zvýšení patriotismu a s tím souvisejícího zajištění kulturní odlišnosti, například zachováváním tradic. Interpretaci je tedy možné chápat i jako nástroj pro regulaci cestovního ruchu, popularitu místa, budování zdravého patriotismu, zlepšení ekonomiky s podporou místních produktů a služeb, tudíž jako nástroj posilující místní komunitu, ale i celkový blahobyt území. (PTÁČEK 2004)

3.2.1 Tildenovy principy dobré interpretace

Zmíněný Freeman Tilden, mnohými považován za novodobého zakladatele interpretace, a to především díky jeho samotné interpretaci národních parků v USA, definoval ve svém díle *Interpreting our Heritage* (1957), nejčastěji překládaném jako interpretace místního dědictví, šest základních zásad či principů dobré interpretace.

1. Každá interpretace, která nevztahuje vnímané k jednotlivci, jeho osobnosti nebo životní zkušenosti, bude sterilní.
2. Interpretace není poskytování informací. Jakkoli každá interpretace obsahuje informace, nepředává je, ale zjevuje jejich hlubší smysl a souvislosti.
3. Interpretace je umění, které kombinuje řadu dalších umění. Do jisté míry je možné se mu naučit.
4. Interpretace funguje pomocí provokace, nikoliv instruktáže.
5. Interpretace by měla představovat celek, ne pouze jeho části. Stejně tak by se měla vztahovat k celému člověku – dotknout se co nejvíce smyslů i srdce.

6. Interpretace zaměřená na děti není pouhým zjednodušením interpretace pro dospělé. Řídí se od základů jinými zásadami.

Jestli pořadí jednotlivých zásad dobré interpretace určil Tilden záměrně podle jejich významové hodnoty, nebo nikoli, je diskutabilní. Nepochybně jsou první dva principy stavebními kameny dobré interpretace. Je důležité si uvědomit, že interpretace aspiruje nejen na vzdělávací úroveň, ale i na emoce a postoj jednotlivce. Dosáhnout ovlivnění všech zmíněných aspektů návštěvníka je možné pouze v situaci, že se sám se zvoleným tématem personifikuje či se v daném tématu jiným způsobem zhlédne. Tento moment je pro zaujetí a zvýšení zájmu i pozornosti klíčový, a proto je dobré s tématem prolnout zásady nebo obecné zákonitosti, se kterými je možné se identifikovat, v nejlepším případě pak momenty, jež jsou součástí naší každodenní zkušenosti.

V neposlední řadě si připomeňme poslední princip týkající se odlišnosti interpretace dle věkové skupiny návštěvníků, v daném případě dětí a dospělých. Tilden se zabýval pouze interpretací pro dospělé, přičemž hranici dospělosti k vnímání interpretace stanovil na 12 let. Samotnou interpretací pro děti se ale již nezabýval a zaměřoval se pouze na interpretaci pro dospělé. Dle autora poukazuje tato teze správně na odlišné vnímání interpretace jednotlivými věkovými skupinami návštěvníků, avšak rozdělení pouze do zmíněných dvou kategorií je nedostatečné. Interpretace se může díky zaměření na určitou věkovou skupinu stát mnohem osobnější a kvalitnější. Právě z tohoto a spousty dalších důvodů byly teze řadou autorů rozpracovávány. Do podoby rozšířeného výčtu principů dobré interpretace je upravili Beck a Cable (2002)

(http://www.medek.us/ftp/interpretace_a_EP.pdf)

3.2.2 Strategie interpretace x plán interpretace

Fakt, že vytvoření kvalitní interpretace není banalitou, potvrzuje mnoho publikací. Je velmi důležité stanovit si předmět interpretace, její hlavní sdělení, cíle, které by měla splnit a to, jakým způsobem by měla prospět danému místu. Dále je potřeba zvolit formu, jakou bude ztvárněna, a samozřejmě i časový harmonogram a možnosti získání finančních zdrojů a podpory pro její postupné naplňování. Jedna věc je vytvořit kvalitní interpretaci, je však potřeba mít na zřeteli i zajištění její následné údržby a funkčnosti. Díky všem těmto aspektům je více než jasné, že do plánování, realizace a následné údržby vstupuje mnoho orgánů, a tím vzniká spolupráce v širokém kolektivu. Aby všechny tyto dílčí úkony byly úspěšné a dobře zvládnutelné, rozděluje publikace „Interpretace místního dědictví“ přípravné práce pro tvorbu interpretace na strategii interpretace, a až následně na ni navazující podrobný plán interpretace (PTÁČEK 2004).

3.2.2.1 Strategie interpretace

Strategie interpretace je nástroj nadřazený podrobnému plánování. Je vhodná především při vytváření velkých témat, či interpretování rozsáhlých území. Při tvorbě strategie je důležité nezabřednout do detailů a přílišných podrobností, ale stanovit si celkovou vizi, určit zodpovědnost za řízení, vytvořit celkové priority a rámcový rozpočet, zvolit způsob financování a v neposlední řadě i určit časový horizont. Dále je vhodné pomocí strategie nabídnout společný rámec pro spolupráci několika organizací tvořících či spravujících své interpretace v zájmovém území, s cílem vyloučit konkurenci a sjednotit celkový interpretační program území. „Interpretace místního dědictví“ stanovilo pět základních cílů strategie interpretace takto (cit.):

- vést a koordinovat úsilí všech, kteří se chtějí projektu zúčastnit
- zajistit důsledné pokrytí rozsáhlé oblasti nebo široké tematiky
- vytvořit rámec pro místní nebo dílčí podrobné plány
- zabránit zbytečné práci
- podpořit vzájemně výhodnou spolupráci

(PTÁČEK 2004)

3.2.2.2 Podrobný plán interpretace

Podrobný plán interpretace je vhodný při tvorbě jednodušších programů nebo při tvorbě interpretace v rámci malých oblastí. Obě varianty mohou být zároveň dílčí částí strategie interpretace. V tomto stupni plánování je již možné řešit detailní náměty, konkrétní pracovní postupy a způsoby ztvárnění. Jednoduše řečeno, v této fázi plánování se zrodí již konkrétní interpretace. Pro podrobný plán vytvořila publikace „Interpretace místního dědictví“ šest základních cílů (cit.):

- stanovit jasné cíle a úkoly, které je třeba splnit
- upřesnit témata interpretace, obsah, metody a média
- odhadnout všechny investiční a provozní náklady, stanovit zdroje financí a příjmů
- upřesnit v rámci dohodnutých priorit harmonogram akcí
- rozdělit zodpovědnost za realizaci, řízení a personál
- dohodnout kritéria, podle kterých poznáte, že váš projekt opravdu funguje

(PTÁČEK 2004)

3.2.3 Předmět interpretace

Vybrat předmět k interpretaci, s vědomím, že interpretovat se dá téměř cokoli, je vcelku jednoduchá věc. Od kulturních památek, jakými jsou například zámek Hluboká nebo Pustevny, přes přírodní památky v podobě národního parku Krkonoše, Prachovských skal, či podobně konkrétních

jevů a míst jako propast Macocha, Zbrašovské aragonitové jeskyně nebo Jarčovská Gula, až po interpretaci konkrétních živočichů vyskytujících se v dané lokalitě, či druhů ohrožených nebo chráněných jako mlok skvrnitý. Důkazem, že interpretovat lze téměř cokoli, je i možnost interpretace nehmotných věcí či dějů. Každý zná určitě příběh o bitvě na Bílé hoře, či Járu Cimrmana, což dokazuje interpretaci historických či smyšlených osob a událostí. Ve své podstatě vybírá interpretátor jako předmět interpretace některou z hodnot zájmového území.

Díky těmto neomezeným možnostem výběru předmětu interpretace se však často vyskytne chyba. Možností je totiž tolik, že to interpretátora často staví do situace objasňovat co nejvíce hodnot, nebo ho to naopak vede k výběru jedné významné, či několika drobných hodnot. Tyto sklony k co možná nejrozsáhlejší interpretaci mají ale opačný efekt. Už jedna samotná významná hodnota v sobě může skrývat tolik možností a částí k interpretaci, že je návštěvník nebude schopný najednou pojmout. Návštěvníci mají všeobecně zpočátku chuť zajímat se a vnímat navštívenou hodnotu, dávat si informace do souvislostí, avšak tento zájem postupem času a s příchodem stále nových a nových informací a podnětů postupně upadá a přechází v únavu charakterizovanou informačním přetížením. Výsledný dojem návštěvníka pak není kladný, ale spíše ničující, z přehlcení informacemi. Proto je důležité vybírat předmět interpretace střídavě, očima návštěvníka, a v případě významných či rozlehlých hodnot zvolit k interpretaci pouze část tohoto předmětu. Správný výběr předmětu, obohacený o důkladné rozmyšlení o nehmotném obsahu vybraného předmětu, nám následně ulehčí směřování při hledání hlavního sdělení interpretace. (PTÁČEK, RŮŽIČKA 2012)

3.2.4 Hlavní sdělení interpretace

je možné označit i jako téma celé interpretace. Jedná se o myšlenku, kterou chce interpretátor předat návštěvníkovi, a to nejen v názvu celé interpretace, ale i v jejím průběhu. Ideálním příkladem je interpretace s názvem „Priessnitz a jeho vodoléčba“, kdy je možné myšlenku interpretace dále shrnout do jedné věty: „Genialita Vincenze Priessnitze spočívala ve využití léčivých sil přírody, na které my znovu tak často zapomínáme“. (PTÁČEK, RŮŽIČKA 2012, s.50) Takové shrnutí ale nemusí být vůbec součástí konkrétní interpretace. Jedná se o téma, o to, co chce interpretátor předat, tudíž je toto shrnutí důležité spíše pro něj, téma je mu vodítkem při tvorbě konkrétní interpretace. K cílenému zaměření obsahové části předmětu interpretace je při její tvorbě vhodné specifikovat, kam upřít pozornost, čímž se vyloučí informace, které se dotčeného tématu netýkají. Je to vhodné opatření k tomu, aby nedošlo k přehlcení informacemi zmíněnému v předešlé kapitole.

Mnohdy nastane situace, kdy je kromě hlavního sdělení zapotřebí předat a vytvořit v rámci interpretace i několik dílčích myšlenek, které pak, při jejich propojování, návštěvníka opět dovedou k myšlence hlavní. Z praxe a zkušeností potvrzených výzkumů, které se soustředují na omezenou

kapacitu lidského mozku vnímat nové myšlenky a informace, se doporučuje použití pěti až sedmi dílčích sdělení, maximálně devíti. Tento fakt opět směřuje k tomu, vybrat ze všech dostupných pouze ty nejdůležitější a směřovat k souvislosti. Tímto způsobem sdělení by měl návštěvník pochopit souvislosti a příčiny, měl by získat vhled do událostí dané problematiky interpretace. Pokud je v průběhu či na konci interpretace ještě použit Tildenův princip provokace, či provokativní otázky vedoucí ke zvýšení zájmu návštěvníků o místo, tak je interpretace správná. Pak je již jen na návštěvnících, zdali chtějí dál sami hledat více informací a zjišťovat další podrobnosti o dané hodnotě. Autor proto doporučuje mít tak zvané v záloze zdroje, publikace či informační brožury, na které po skončení interpretace odkáže, s cílem uspokojit návštěvníky, kteří se o daném místě či problematice chtějí dozvědět ještě více. (PTÁČEK, RŮŽIČKA 2012)

3.2.5 Formy interpretace

Tato podkapitola vychází z publikací „Interpretace místního dědictví“, které vydala Nadace partnerství roku 2004 (ISBN 80-239-2068-5), a „Jak předkládat svět“ sepsané Ladislavem Ptáčkem, Tomšem Růžičkou a kolektivem v roce 2012 (ISBN 978-80-904918-5-4). V případě použití jiného zdroje je citace uvedena vždy v textu.

Způsobů interpretace je mnoho, a díky rostoucím možnostem technologického pokroku se vyvíjejí další a další nové originální formy. Každé interpretované místo má jinou atmosféru a jiné podmínky pro zvolení té správné formy. Bylo by více než nevhodné použít například zábavnou interaktivní formu digitální prezentace v katedrále sv. Víta. Vždy je důležité citlivě zohlednit tu nejlepší formu interpretace, a v některých případech uvážit, zda nějakou formu interpretace vůbec vkládat. Mnohdy lze totiž navštívit místa, která mají svůj *genius loci* natolik silný, že jejich interpretace je zbytečná, ne-li naopak nežádoucí. V takovém případě by jakýkoli druh interpretace místu spíše uškodil.

Typ interpretace je také mnohdy volen s ohledem na její finanční náročnost, a to jednak z pohledu pořizovacích nákladů, ale také z pohledu následných nákladů spojených s údržbou a provozem. Pokud má být interpretace kvalitní a funkční, tak by návrh neměl být již od samotného počátku svázán financemi ani s dalšími aspekty omezujícími následnou kreativní činnost. Důležité je zvážit všechny možnosti, a až následně k nim přidat omezující faktory. Autor se domnívá, že návrh by měl být na počátku odvážný, nepřipouštějící jakákoliv omezení, pro to, aby kreativní mysl nebyla ničím omezena a mohla přijmout myšlenky a formy interpretace pro dané místo nejvhodnější. Například, pokud je návrh finančně náročný, lze jej postupně několika způsoby tzv. ořezávat a zjednodušovat natolik, aby investorovi vyhovoval, a zároveň v něm byla hlavní myšlenka a forma interpretace zachována. Zjednodušeně řečeno, je lepší mít náročný a propracovaný návrh se všemi

náležitostmi v ideálním stavu a postupně jej na základě omezujících faktorů upravovat a zjednodušovat, nežli vytvořit návrh, který se jeví jako nejjednodušší a nejlevnější, a následně jej doplňovat a náklady na něj zvyšovat, třeba kvůli zapomenutým prvkům nebo pro jeho celkovou nefunkčnost. S obdobnou myšlenkou pracuje i Samuel Ham ve své knize „Environmental interpretation“ 1992, který tvrdí, že žádná studie zatím nepotvrdila přímou úměru mezi množstvím vynakládaných peněz a účinností interpretace. Dále Ham upozorňuje, že nosná je myšlenka, a to jak interpretace vypadá, je až sekundární (s možností spousty úprav teprve na základě financí). V následující kapitole jsou popsány základní formy interpretace používané v současnosti.

3.2.5.1 Průvodce

Nejlepším, a pravděpodobně nepřekonatelným způsobem interpretace, je interpretační forma s průvodci. Snad největšími klady tohoto způsobu je osobní kontakt s cílovou skupinou návštěvníků a vnímání atmosféry a dějů, které se s každou skupinou lidí mění. Průvodce může jednotlivé členy skupiny blíže poznat a může uzpůsobit příběhy nebo přirovnání tak, aby byly návštěvníkům ještě bližší. Průvodce může reagovat na nečekané momenty či nehody návštěvníků a odpovídat na případné dotazy dokazující zájem. Dobrý průvodce by měl navíc umět vytěžit z těchto dotazů a případných diskuzí s návštěvníky cenné informace, kterými může inovovat a neustále doplňovat stávající výklad. Pokud návštěvník nepochopí zásadní sdělení, může ho interpretátor pomocí dalších indicií dovést k hlavní myšlence tak, že bude mít návštěvník pocit, že on sám odhalil tajemství daného místa. Ve chvílích nepřízně počasí, nečekaných jevů či nezájmu publika může interpretátor nečekaně změnit téma a reagovat na stávající situaci s cílem opět získat pozornost návštěvníků či obrátit nepřízeň ve výhodu, a tím návštěvníka přesvědčit o tom, že je ve správnou chvíli na správném místě. Pokud budeme uvažovat o finanční náročnosti, jsou pořizovací náklady na vytvoření této formy interpretace nižší než u ostatních variant, jakou je například vybudování naučné stezky. Dobrý interpretátor totiž dokáže hovořit o dané hodnotě bez jakýchkoli pomůcek, využije pouze své okolí.

Na mnohem více problémů se často naráží v dalších oblastech této formy interpretace. Jde o vysokou náročnost při přípravě, a v časovém horizontu funkčnosti interpretace též o zpracovávání nezbytných informací pro průvodce, hledání a proškolení nových průvodců, personální řízení v případě, že je zaměstnáno více průvodců, a v neposlední řadě kontrola kvality průvodcovské práce. A pokud se ještě vrátíme k otázce financí, náklady v tomto případě nejsou jednorázové, ale kvůli mzdám zaměstnanců (průvodci a vedení) trvalé. V rámci šetření provozních nákladů lze v některých případech využít zaměstnance pouze k přivítání návštěvníků objektu. Ti se pak vydají na samostatnou prohlídku a po skončení mohou zaměstnanec-průvodce požádat jen o doplnění informací, případně o vysvětlení nejasností. Tím získá zaměstnanec-průvodce čas například na údržbu objektu.

Osobní či živá interpretace tedy může mít v praxi mnoho podob. Jedna z nejběžnějších je exkurze s průvodcem v podobě přírodovědných vycházek či návštěv výrobních objektů, obohacených o návštěvu míst, kam se standardně návštěvník bez průvodce nedostane. Dále časté – především při prohlídkách historických objektů – sehrání scénky v dobových kostýmech či oděv samotného průvodce mohou odpovídat interpretovanému období. Taková obohacení však vyžadují herecké schopnosti průvodců, s čímž souvisí i jejich vyhledání a náročnější proškolení. V prostorech, kde je trvale vysoká návštěvnost, je také možné zvolit variantu tzv. toulavých průvodců. Ti se pohybují ve svém vymezeném prostoru a odpovídají na dotazy návštěvníků při jejich osobní prohlídce objektu. Tento způsob však vyžaduje opravdu dobré znalosti a informovanost o interpretované problematice. Snad nejnákladnější, ale velice silná a kvalitní je interpretace s možností vyzkoušet si třeba interpretovaný děj. Například při exkurzi v historické kovárně je ideální, když návštěvník může pozorovat kovářského mistra při práci a následně má možnost zkusit si pod jeho dohledem vykovat umělecký předmět.

Je zjevné, že variabilitě živé interpretace se meze nekladou, důležité je však připomenout stálou kontrolu kvality průvodců, která souvisí s kontrolou osobního nadšení průvodce pro interpretovanou věc. V případě, že průvodce ztratí zájem a chuť, a především nadšení, je třeba zakročit, jinak se z interpretace stane pouhé předání informací, které popírá všechny principy interpretace.

3.2.5.2 Infotabule a naučné stezky

Informační panely se v české krajině v současné době rozšiřují stále rychlejším tempem. Mají spoustu předností, jako jsou relativně snadné navržení, nízké pořizovací i provozní náklady nebo funkčnost bez ohledu na počasí či roční období. Další výhodou je relativně rychlá a finančně nepřilíživá výměna. Stále rostoucí množství takových panelů má ale i své negativní dopady. Mnohdy je jejich umístění nevhodné, a tím také kazí atmosféru a duch místa zvaný *genius loci*. I přes jejich relativní stálost je po delším časovém úseku znát jejich poničení trvalým náporům přírodních podmínek či nárazové poničení extrémními povětrnostními vlivy. V neposlední řadě jsou terčem vandalismu, s čímž rostou i náklady na výměnu poškozených panelů za nové a náklady na zabezpečení kontroly stavu jednotlivých panelů. Tato kontrola je velmi důležitá, jelikož poškozený panel má přesně opačný efekt, než by měl mít. V tomto případě platí pravidlo „lepší žádný panel než poničený“. Další podstatnou chybou při stále širším užití těchto panelů je použití několika typů informací s několika druhy informačních cílů. Na základě jednotlivých cílů se rozlišují jednotlivé typy panelů na orientační, regulační, informační a interpretační.

Orientační panely

Jak vyplývá z názvu, je jejich cílem orientace v zájmovém prostoru. Správné umístění panelu, například při vstupu do lokality nebo na významných rozcestích, a dobrá čitelnost umožní návštěvníkům naplánovat si trasu i místa, která chtějí navštívit. Dále tyto panely návštěvníkovi mohou nabídnout informaci o velikosti území a časové náročnosti jím vybrané trasy, což mu podle jeho časových dispozic může pomoci zkrátit nebo prodloužit pobyt a případně do svého programu zařadit větší či menší počet aktivit. Nejčastějším a také dominantním prvkem těchto panelů je mapa nebo schéma lokality s popisem či s oblíbenými piktogramy.

Regulační panely

Regulační panely souvisejí s omezeními a zákazy, které definují, co se v daném území nesmí vykonávat. I ty bývají často umístěny při vstupu do objektů anebo přímo u prvků, u kterých je daná aktivita zakázána. Tyto panely jsou z hlediska ochrany daných hodnot umístěny záměrně a jsou velmi důležité, pochopitelně ale i velice neoblíbené, a pokud je panel s několika zákazy u vstupu upřednostněn a nevhodně sepsán, je jeho cílový dopad spíše negativní a potenciální návštěvníky odrazuje. Z toho důvodu je vhodné volit vyjádření jednotlivých regulativů formou zábavných piktogramů či komiksů, které návštěvníkovi přiblíží, co a proč je v daném místě zakázáno. To je nesmírně důležitý moment, díky kterému se omezení stává pro cílové uživatele snesitelnější. Právě z tohoto důvodu je dobré na panel neumístovat slova jako „zákaz“, „není povoleno“ apod. Často je účinné na tyto panely přidat místa v blízkém okolí s atrakcemi a doporučeními, které negativní dopad z omezení ještě více minimalizují.

Informační panely

Tyto panely jsou často zaměňovány s interpretačními panely, přitom jejich funkce je naprosto rozdílná. Funkce informačního panelu je informovat, propagovat či upozorňovat. Informace se mohou týkat pozvánek na akce v okolí, aktivit a interpretačních programů, případného nebezpečí, otevírací doby. Tyto informace na panelu by měly být stručné, jasné a čitelné. Asi nejdůležitějším pravidlem u všech podávaných informací je jejich aktuálnost. Proto je dobré vždy uvádět datum akce či platnost informace a následně tato sdělení ve správné lhůtě odstranit či aktualizovat.

Interpretační panely

Jeden z druhů interpretace je tzv. interpretační panel. Jelikož tvorba interpretačního panelu je mnohem náročnější než předešlé typy, je nejprve třeba posoudit, zda je v daném místě interpretační panel opravdu nejvhodnější formou. Pokud ano, přichází na řadu jeho tvorba.

Posláním těchto panelů je odhalovat téma neboli hlavní sdělení, týkající se dané hodnoty či místního dědictví. Na rozdíl od předchozích panelů má za cíl nejen informovat, ale podnítit návštěvníka k přemýšlení nad interpretovanou problematikou, zaujmout a zkoumat souvislosti, popřípadě vyprovokovat návštěvníka ke hledání odpovědí. Častým problémem při tvorbě interpretačního panelu je omezení investorem v oblasti financí i fantazie. Těmto dvěma aspektům by se při tvorbě takového panelu mělo v každém případě ustoupit.

Významný školitel interpretace a autor několika publikací týkajících se tohoto tématu John A. Veverka navrhl postup, jak správně vytvořit interpretační panel, a to v několika krocích:

(VEVERKA 2011)

- délka textů by měla být asi 50 slov a neměla by překročit dva odstavce o 50 slovech
- použijeme co největší font
- píšeme tak, aby nám rozuměli návštěvníci, Veverkovi se osvědčila úroveň žáka páté třídy
- vybíráme takovou fotografii či grafiku, které nejlépe ilustrují sdělení a plní emoční cíl; neutrácíme za ilustrování věci, ale myšlenek
- snažíme se navrhnout panel tak, aby dosáhl požadovaného cíle a obešel se bez textu; text používáme jen v nezbytné míře, což ocení nejen cizinci.

Lidé si pamatují 50 % toho, co vidí, ale jen 30 % přečteného textu.

- používáme Tildenovy zásady
- testujeme na maketách a nezapomínáme, že záleží na interpretační komunikaci, nikoli na tom, co je vytištěné
- využíváme přitažlivé odstíny a sílu barev
- nejlepší velikost panelu pro většinu použití je 50 x 75 cm nebo větší
- úvodní panel musí vzbudit zájem návštěvníků o navštívený objekt

(PTÁČEK 2004, s. 137)

Tento postup tvorby interpretačního panelu není ale zdaleka jediný. Zásady a principy, jak vytvářet interpretační panel, popisuje celá řada dalších autorů zabývajících se touto problematikou. Za povedené autor považuje i Carterovy principy v publikaci *Anthropic interpretation of quantum theory* z roku 2004.

3.2.5.3 Expozice

Z pohledu časové náročnosti na přípravu a finančních nákladů na pořízení i provoz je nejnáročnější formou interpretace stálá výstava neboli expozice. Jedná se o tzv. nepřímou interpretaci – nepřítomností interpretátora expozici odlišuje od prohlídky či exkurze. V některých případech, například u celoročně hojně navštěvovaných míst nebo ve dnech, kdy je předpokládána vysoká

návštěvnost expozice, je možné tento typ interpretace doplnit o tzv. toulavé průvodce. Nejčastěji jsou expozice standardní součástí muzeí, zámků a galerií nebo různých typů návštěvnických center, ale i jiných než historických objektů. Ani expozice se nevyhne základním principům a pravidlům dobré interpretace a měla by je respektovat. Tato forma interpretace navíc nabízí i doplňkové služby, jako jsou prodej suvenýrů, občerstvení, publikací či v některých případech i samotných exponátů. (PTÁČEK, RŮŽIČKA 2012)

S ohledem na prostory, ve kterých se expozice nachází, a na množství jevů, které lze interpretovat, bývá obsah expozic často náročný. Tyto jevy se dále věnují několika odlišným faktorům, a proto je z hlediska multioborové náročnosti dobré (nebo spíše nutné), aby expozici vytvářel tým odborných pracovníků ve spolupráci s odborníky na konkrétní druh problematiky, a to především u těch jevů, o nichž nemusí mít běžný pracovní tým nejlepší znalosti.

Ve chvíli, kdy je sestaven tým odborných pracovníků, je třeba, aby se řídil několika zásadami určenými jak pro expozice obecně, tak pro jednotlivé typy expozic. Dobrá expozice by měla dokázat komunikovat s každým návštěvníkem a předat mu požadované sdělení. Předpokladem je dostatečně dlouhé udržení pozornosti a rychlé sdělení. K tomuto cíli vede splnění třech základních faktorů zvaných A, B, C, podle nichž expozice musí být:

„A = Attractive / Přitažlivá: expozice musí být z výtvarného pohledu příjemná a vyvážená, měla by obsahovat zajímavé objekty, vizuální prvky a vhodné barvy, které přitahují pozornost
B = Brief / Stručná: expozice musí být dobře strukturovaná a jednoduchá; obsahuje nanejvýš pět (dnes spíše ještě méně) hlavních myšlenek a jenom takové množství textu, které je nutné, abychom mohli rozvinout a podpořit hlavní myšlenku; namísto slov využívá vizuální vjemy; nesmí budít v návštěvníkovi dojem, že od něj vyžaduje spoustu práce
C = Clear / Jasná: měla by obsahovat sdělení, které je natolik zjevné a jasné, že je návštěvník může pochopit v rozmezí několika sekund“ (ČÍTANKA INTERPRETACE 2016 s. 197)

Dále Ham doporučuje při tvorbě expozice postupovat ve dvou hlavních krocích. Prvním je myšlen konceptní návrh (obsah) a až následně ve druhém kroku výtvarný návrh (forma).

Konceptní návrh

Pravděpodobně největší slabinou expozice je předpoklad jejího kompletního absolvování s předem definovanými zastaveními a plánem. Tím se expozice velmi podobá

naučné stezce, což mnohé návštěvníky může podvědomě odradit. Vynechání některé části expozice, například proto, že pro daného návštěvníka je nezajímavá, může mít za následek celkové nepochopení hlavního sdělení. Tomuto jevu je možné částečně předejít už při plánování prvního kroku (konceptního návrhu) jednak tím, že věnujeme maximální pozornost formulaci nadpisů, a jednak strukturováním komunikace do několika rovin.

Ham tuto koncepční část strukturuje do čtyř úrovní, které by měl každý panel (či část expozice) obsahovat.

I. úroveň tvoří nadpis. Ten by měl být bezesporu krátký a výstižný s cílem sdělit hlavní myšlenku. Na rozdíl od ostatních by tato úroveň vždy měla být součástí panelu. U témat či jevů, které jsou důležité pro předání hlavního sdělení, avšak detaily o nich již tak podstatné nejsou, může tvořit celý panel i samotný nadpis.

II. úroveň poukazuje na maximálně pět dílčích sdělení, jež jsou barevně či velikostí písma výrazně odlišena.

III. úroveň prezentuje a rozvíjí dílčí sdělení II. Úrovně, a to texty, ilustracemi aj. Tato rovina dále pracuje s rozčleněním do skupin uživatelů dle jejich věkového rozdělení. Vhodné je například vymezení textu zvlášť pro dospělé a zvlášť pro děti.

IV. úroveň navrhuje návštěvníkům, jak se získanými informacemi naložit, popřípadě může odkázat na zdroje více se věnující dané problematice.

(ČÍTANKA INTERPRETACE 2016, s. 45)

Výtvarný návrh

Členem realizačního týmu odborníků by měl být i profesionální výtvarník či grafik, ztvárňující tento krok. V případě jeho absence je dobré držet se základních principů: jednotnost celkového návrhu, zvýrazňování významných prvků, vyváženost dodávající návrhu stabilitu, použitá barevná paleta, jejíž tóny by měly společně ladit a prostupovat prostorem. Mimo tyto základní principy tvorby spíše panelů, lze ozvláštnit i samostatný prostor expozice, a to vnitřním osvětlením či stále populárnějším používáním oživujících vizuálních, trojrozměrných a interaktivních prvků expozice.

Hamův krok výtvarného návrhu upozorňuje na oživení expozice použitím několika způsobů odlišných variant interpretace (panely, interaktivní prvky, trojrozměrné jevy, hudební podkres, osvětlení apod.) John Veverka rozlišuje celkem tři typy expozice, které odpovídají právě druhu použité interpretace, kterou Ham popisuje ve svém výtvarném kroku. Jedná se o :

Typ 1 – Návštěvník i prostředek jsou aktivní – nejvyšší míra zapojení návštěvníka jako prostředek stimulující jeho pozornost. Příkladem může být ovládání mechanických modelů,

kontakt se živými zvířaty, vyzkoušení řemesla při tvorbě výrobku i počítačová hra, aktivní hraní divadelní scénky.

Typ 2 – Návštěvník je aktivní, prostředek pasivní – návštěvník aktivně komunikuje s něčím, co je stabilní. Jedná se o průhledy, modely s dotykovým reliéfem, kvízy i pracovní listy.

Typ 3 – Návštěvník i prostředek jsou pasivní – míra zapojení návštěvníka je nejnižší. Expozice v podobě infopanelů, brožur, staticky vystavených předmětů i fotografií.

3.2.5.4 Multimediální prezentace

Relativně nový a díky technickému vývoji stále se zdokonalující způsob interpretace je multimediální prezentace. Výhodou této formy je použití nejen textů a obrázků nebo fotografií, ale i zvuků a animací, dokonaleji popisujících vývoj či změny území a objektů. Jejich cílem je jednoduchou srozumitelnou formou předávat informace široké veřejnosti i v několika jazycích. Záporům tohoto způsobu je však mnohdy nákladné budování prostor a pořízení technologií, aby prezentace byla kvalitní jak po obrazové, tak po zvukové stránce. Dalším úskalím jsou takřka nevyhnutelné aktualizace. I přesto je tento způsob oblíbený, některým návštěvníkům však přijde neatraktivní a až obtěžující a vyhýbají se mu.

3.2.5.5 Audioprůvodci

Dalším způsobem, technologicky starším než multimediální prezentace, je audioprůvodce. Tato forma je vhodná do velkých prostor, a to jak uzavřených (muzea, velké galerie), tak venkovních v podobě parků, zoologických zahrad nebo památkových rezervací. Velkou výhodou je fakt, že reprodukováná prohlídka, často s možností výběru několika jazyků, lze kdykoli pozastavit a návštěvník si tedy může prohlídku časově individuálně naplánovat, zopakovat, zkrátit či v případě potřeby přerušit. Nešvarem je časté odcizení přehrávacího zařízení, které se v současnosti nahrazuje možností přehrání audiostopy v chytrých mobilních zařízeních. Tento postup eliminuje také náklady na údržbu zařízení a personál zabezpečující zapůjčení a chod těchto zařízení.

3.2.5.6 Interaktivní elementy

Interaktivní elementy jsou obohacujícím prvkem interpretace, který je žádoucí a návštěvníkovi příjemný nejen návštěvu, ale i vzpomínku na toto místo a hlouběji ukotví nabyté znalosti. Při navrhování je ale důležité takovými prvky interpretaci nepřehltnout a správně určit obtížnost práce s nimi. V případě správného použití dokáže takový prvek jednoduše a čitelně interpretovat žádoucí myšlenku s efektem, že ji návštěvník sám odhalil. Interaktivní prvky, jež jsou těžce

pochopitelné či svou složitostí odvedou pozornost od tématu interpretace, jsou naopak nežádoucí z důvodu narušení hlavního sdělení a tříštění dojmu z celku. Faktem jsou i často vysoké finanční náklady na pořízení a následnou údržbu těchto prvků. Obecně platí, že než použít poškozený či nefunkční prvek, je lepší nepoužít žádný.

3.2.5.7 Publikace

Publikace, tiskoviny, brožury, letáčky i plakáty mohou být jednak samy o sobě formou interpretace a jednak součástí jiného typu interpretace. Jejich použití je vhodné i v místech, kde by jiné formy mohly narušit duch místa. Pozitivní je často i fakt, že jejich součástí může být mapa a informace propagující jednotlivá místa území, které má návštěvník vždy při sobě, i v terénu. V porovnání s panely a tabulemi je pořizovací náklad jednoho letáčku zanedbatelný. Náklady ale rostou s množstvím výtisků, jejich distribuce může být obtížná a zanedbatelný není ani fakt, že z každé tiskoviny se po použití může stát odpad znečišťující interpretované místo.

3.2.5.8 Questing

„Jak lákavé jsou cesty za pokladem! Kdesi tam venku je ukryt poklad. Budete-li bystře uvažovat a zvolíte promyšlenou strategii, naleznete jej. Cesta za pokladem vznikla s cílem pobavit vás, nalákat vás na tajemství, příběh, na objevování skrytého, kouzelného světa. Musíte jen vyřešit hádanky a rozluštit mapu a poklad bude váš.“ (HUŠKOVÁ 2014, s. 13)

Historie questingu

Tato stále více populární forma interpretace, nazývaná také hledačky, cesty za pokladem nebo vzdělávání zážitkem, je v ČR takřka novinkou. První české hledačky vznikly v roce 2012 a zabývaly se tematikou hradu Špilberk a lomu Kotouč u Štramberka. Questing je ale mnohem starší.

Vzešel z tradiční anglické hry zvané letterboxing, staré asi 150 let. Za počátek letterboxingu se považuje rok 1854, kdy Jame Perrot zdolal náročnou stezku bažinatým územím s cílem u prolákliny Cranmere Pool. Jako důkaz, že zde opravdu byl, zanechal láhev se svou vizitkou. Když se postupem času láhev naplnila vizitkami, byla nahrazena plechovou krabicí s návštěvní knihou, kam se mohli návštěvníci podepsat, vepsat do ní báseň či nakreslit něco vtipného, a v krabici třeba zanechat vlastní předmět, například pohlednici. Na území Anglie vznikaly nové a nové krabičky, které skýtají nespočet předmětů a podpisů návštěvníků. V roce 1987 přichází zlomový bod pro questing, kdy David Sobel, okouzlený po návštěvě Anglie letterboxingem, přichází na myšlenku obohatit cestu k letterboxu něčím jako cestou za pokladem, jež by v podkresu měla i vzdělávací efekt. V roce 1997 získal jeden z jeho programů významné ocenění za vynikající výsledky ve výuce přírodovědy. Nyní se questing šíří po celém světě jako zábavná a úspěšná forma interpretace. Oficiálně questing vyvinula

nestátní nezisková organizace Vital Communities ve Vermontu v roce 1995 a je vlastníkem příslušné obchodní známky. (HUŠKOVÁ 2014, s. 13)

Ve své podstatě se tedy jedná o hru, která návštěvníka za pomoci různých indicií vede od jednoho zastavení k dalšímu a dalšímu, až jej postupně dovede k cíli (pokladu). V rámci jednotlivých zastavení může návštěvník dostávat různé úkoly, které jej přimějí vnímat okolí či přímo interpretovaný prvek a následně ho přivedou na myšlenku, proč tomu tak je. Návštěvník si díky této formě interpretace a pocitu z objevení odnese nejen zážitek, ale i informace o daném místě. Poklad questingu není nijak stanoven. Záleží na kreativité a finančních zdrojích. Odměnou může být stejně jako u letterboxingu podpis do knihy, ale i nějaká hmotná věc, například v podobě staré mince, dřevěné turistické známky či tužky. V případě vydařeného questu, má tento způsob interpretace kromě jiného vliv jak na regionální patriotismus, tak částečně i na ekonomiku území.

V neposlední řadě je možné použití této metody nejen formou hotové hledačky, ale i formou jejího vytváření návštěvníkem. K samotnému vytvoření je totiž potřeba nesčetné množství informací a příběh, při kterém jsou interpretováni samotní tvůrci. Jako odměnu lze questing v ČR zaregistrovat na stránkách www.questing.cz a po registraci bude hledačka propagována širší veřejnosti.

I tento způsob interpretace má ale určité zásady a pravidla, aby byl nejen úspěšný, ale i schválený a zaregistrovaný. Jaká pravidla musí splňovat k registraci, je uvedeno na stránce <http://questing.cz/Jak-vytvorit-hledacku/Pravidla-pro-tvorbu-hledacek.aspx>. Aby byl questing úspěšný, existuje metodika, jak vytvořit hledačku, ve formě knižní publikace QUESTING: TVOŘÍME HLEDAČKY PRO LIDI A S LIDMI, přeložená z anglického originálu QUESTING, A GUIDE TO CREATING COMMUNITY TREASURE HUNTS, doplněná o české příklady.

3.2.5.9 QR kódy a beetaggy

Další moderní IT technologií využívanou při interpretaci jsou QR kódy nebo méně rozšířené beetaggy. Jedná se o technologii, která umožňuje chytrým mobilním telefonům načíst fotoaparátem QR kód nebo beetag, a ten nás následně odkáže na internetový portál týkající se nejčastěji místa nebo řešené problematiky, ke kterým je QR kód umístěn. Dlouhé vypisování přesné internetové adresy do příkazového řádku je zde nahrazeno zábavným naskenováním kódu. Výhodou této formy je skutečnost, že se příslušný obsah může stáhnout do mobilního zařízení, kde je návštěvníkovi kdykoli k dispozici i po odchodu z místa či výstavy, kde QR kód získal. QR kód může odkazovat na stránku, jejíž součástí mohou být brožury, mapky, prezentace, hudební podkresové soubory, obrázky, fotografie, informace, ale může odkazovat třeba i na hledačku. Typy cílů, na něž bude QR kód odkazovat, jsou tedy neomezené a finanční náklady na vytvoření, vytištění a údržbu QR kódu jsou

mizivé. Díky tomu je tato forma interpretace stále oblíbenější a častější nejen ze strany návštěvníků, ale i investorů.

Výše je výčet všeobecně nejpoužívanějších způsobů interpretace. Je pozitivní, že obor zahradní a krajinářské architektura využívá v praxi interpretaci mnoha forem a není omezen pouze na jeden typ. Přestože skutečnost působí dojmem, že je v krajině používána pouze forma interpretace pomocí infotabulí a naučných stezek, kterými je především díky dotacím Česká republika v posledních letech opravdu přehlčena, je možné v krajině stále častěji najít i všechny ostatní popsané formy interpretace, snad kromě expozice a multimediální prezentace. Úspěšným příkladem může být fungující interpretace Lednicko-valtického areálu prostřednictvím průvodců a audioprůvodců.

3.3 Hodnoty krajiny

Člověk, jakožto obyvatel a uživatel planety Země, stejně jako všichni další živočichové, má jednu základní potřebu – přežít. Aby přežil v různých situacích, potřebuje se rozhodovat, vybírat si, volit a samozřejmě i hodnotit. (AXIOLOGIE 2009)

Právě díky hodnocení vzniká názor jednotlivce na daný jev či prvek, na základě kterého určí, je-li záporný, problémový, neutrální, či hodnotný. Vzniká tak individuální zhodnocení. V momentech, kdy prvek posuzuje více osob najednou a rozhodnutí přichází za skupinu, se již jedná o objektivní společenské zhodnocení. Oběma způsoby lidé po celá staletí hodnotili území, která obývají. Hodnocení pak dál ovlivňovalo využití krajiny a formovalo ji do dnešní podoby. Díky tomuto postupnému vývoji a stálému hodnocení, které vždy nemuselo být správné, se dochovalo, vzniklo i zaniklo nespočetné množství hodnot a problémů. Kvůli stále větší a větší globalizaci, se kterou se zvětšuje i území jednotlivcem či skupinou hodnocené, vznikají rozsáhlejší a četnější diskuze i rozepře o určitých prvcích a jejich následném vývoji. S postupným rozvojem legislativních orgánů bylo možné těmto diskutabilním prvkům či oblastem trvale přiřadit výsledek společenského zhodnocení, na základě kterého je stanoveno využití území a v mnoha případech i jeho ochrana. Z legislativního hlediska tvoří tedy obecně hodnotou krajiny prvky, jevy či celky přírodního a kulturního charakteru, jimž byl společensky přiznán vyšší význam a hodnota.

I na základě této obecné charakteristiky může být hodnota krajiny chápána z různých úhlů pohledu. Příkladem je vnímání tohoto pojmu územním plánováním, definované v zákoně 183/2006Sb., o územním plánování a stavebním řádu, jež má „jako jeden z cílů ochranu a rozvoj přírodní, kulturní a civilizační hodnoty území a ochranu krajiny jako podstatné složky prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti“. Vymezování hodnot ve smyslu územně plánovacího procesu

následně upravuje vyhláška č. 500/2006Sb., o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci, takto:

„Příloha č. 4, část I. Obsah zásad územního rozvoje, bod e) „upřesnění územních podmínek koncepce ochrany a rozvoje přírodních, kulturních a civilizačních hodnot kraje“.

Příloha č. 5, Obsah vyhodnocení vlivu zásad územního rozvoje a územního plánu na udržitelný rozvoj, bod D. IV., kdy je povinnost posuzovat „vliv na stav a vývoj hodnot řešeného území“.

Příloha č. 6, Obsah zadání územního plánu, bod f), kde se stanovují „požadavky na ochranu a rozvoj hodnot území“.

Příloha č. 7, část I. Obsah územního plánu, obsahuje i vymezení dle bodu b) „koncepce rozvoje území a rozvoje jeho hodnot“.

Příloha č. 9, Obsah zadání regulačního plánu, bod d), kde je povinnost stanovovat „požadavky na ochranu a rozvoj hodnot území“.

Příloha č. 11, část I., Obsah regulačního plánu, bod 1d), „podmínky pro ochranu hodnot a charakteru území“.

Základním územně plánovacím podkladem, který vymezuje „přírodní, kulturní a civilizační hodnoty“ jsou Územně analytické podklady, výkres „Hodnoty území“.

Výpis ze zákona týkající se krajinných hodnot je převzat z: (SALAŠOVÁ 2015, s.39)

Podle Metodického doporučení Ministerstva životního prostředí jsou hodnotami krajiny veškeré služby, užitky a přírodní zdroje, které krajina poskytuje společnosti či člověku. (FLEKALOVÁ 2015)

Další významné legislativní zakotvení hodnot krajiny v podobě směrnic a právních norem, jež formulují jednak jejich identifikaci expertním posouzením nebo participativně, ve spolupráci s obyvateli, a jednak hlavní cíle a způsob ochrany hodnot krajiny, definuje Evropská úmluva o krajině. Podepsáním této úmluvy se Česká republika zavázala k vymezení územních typů krajiny, s analýzou jejich charakteristik, tlaků a sil, které je mění, a vyhodnocení takto vymezených krajin s ohledem na zvláštní hodnoty, které jim jsou připisovány zainteresovanými stranami a dotčeným obyvatelstvem, považujícím je za součást kulturního a přírodního dědictví a základ identity, a to včetně cílových charakteristik. Evropská úmluva o krajině klade důraz na názor veřejnosti, což potvrzuje její definice krajiny jako „část území tak, jak je vnímáno lidmi, jehož charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů“ (EUOK 2017, s. 2), a dále i definice cílové kvality krajiny, která „znamená vyjádření požadavků a přání lidí na charakter

prostředí, v němž žijí, formulované pro danou krajinu kompetentními veřejnými orgány“ (EUOK 2017, s. 2)

Odlíšný pohled na hodnoty krajiny je specifikován také v zákoně 114/1992Sb., O ochraně přírody a krajiny v podobě krajinného rázu, jenž vyjadřuje hodnoty krajiny jako syntetickou hodnotu kulturní, přírodní a historickou. (FLEKALOVÁ 2015) Definice ze zmíněného zákona, resp. § 12 charakterizující krajinný plán, je uvedena v podkapitole vymezení základních pojmů. Dále § 12 - Ochrana krajinného rázu a přírodní park zákona 114/1992Sb. obsahuje tyto body:

„(2) K umístování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody. Podrobnosti ochrany krajinného rázu může stanovit Ministerstvo životního prostředí obecně závazným právním předpisem.

(3) K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným právním předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

(4) Krajinný ráz se neposuzuje v zastavěném území a v zastavitelných plochách, pro které je územním plánem nebo regulačním plánem stanoveno plošné a prostorové uspořádání a podmínky ochrany krajinného rázu dohodnuté s orgánem ochrany přírody.“

(§ 12 zákona č. 114/92 Sb.)

Rozdělení krajinných hodnot

Jak již bylo zmíněno, člověk vnímá hodnoty komplementárně, a to ve dvou rovinách: individuálně a společensky. Právě společenské vnímání významu je důležitým faktorem pro posuzování hodnot krajiny vnímané jako společný obytný prostor lidské komunity. Pro správné zhodnocení a srovnání nejen faktoru, zda se o hodnotu jedná, či nikoli, ale i významnosti jednotlivých již uznaných hodnot je potřeba definovat relevantní měřitelné indikátory charakterizující srovnávané prvky nebo jevy a jejich konkrétní významy. V obecné rovině se většina autorů, zabývajících se touto problematikou, shoduje, že hodnota může být daná indikátory jako jedinečnost (vzácnost), autenticita, užitečnost, časové kontinuum, krása, idea, bezpečí, či dokonce mnohdy i pestrost, integrita, řemeslná kvalita a asociativnost nebo symbolika. Dále je potřeba brát v potaz, že hodnota nevyplývá pouze z její vnitřní struktury, ale i ze skutečností, že daný jev může být zahrnut do sociální sféry, souviset s lidskými zájmy nebo plnit funkci orientačního bodu. Druh hodnot se společně s časovým obdobím jejich vzniku liší. Tato proměnlivost je charakterizována výrazem kulturně podmíněných potřeb, vztahů a zájmů daného časového období (SALAŠOVÁ 2015). Dále je potřeba zohlednit

problematiku, metodiku či organizaci, podle kterých jsou hodnoty krajiny určovány. Ze zmíněných aspektů lze tedy krajinné hodnoty, jak již bylo popsáno, rozdělit nejčastěji podle vnímání Ministerstva životního prostředí na:

Služby, které systém krajiny člověku poskytuje: zásobník vody, regulátor odtoku, zpracování přírodního a průmyslového odpadu, schopnost vyrovnat se s extrémními výkyvy počasí, regenerace atmosféry a další. V současnosti se při managementu krajiny nejčastěji zohledňují tzv. ekosystémové služby.

Užitky (utility) jsou spotřebované statky nebo spotřebované materiály, jako jsou dřevo, ryby nebo potrava.

Zdroje krajiny, které lidstvo využívá: půda, voda, vzduch, nerosty, dřevní hmota, živočichové (ryby, zvěř) a další, včetně všech živých systémů, k nimž patří pole, pastviny, lesy, mokřady, prostředí řek, jezer a rybníků. Specifickým zdrojem, kterého úbytek bude výrazně limitovat rozvoj společnosti, je prostor. Mezi zdroje významné pro plánování rozvoje regionu řadíme i lidské zdroje. (SALAŠOVÁ 2015, s. 38-39),

nebo podle zákona 114/1992Sb, a to z hlediska expertních posouzení, tzn. tímto způsobem nejčastěji vymežované druhy hodnot na:

Přírodní hodnoty, kam jsou řazeny přírodně blízké biotopy, stanoviště ohrožených druhů, specifické geologické jevy nebo útvary, významné krajinné prvky ex lege (ze zákona) a migrační cesty. Přírodní hodnoty kromě významných krajinných prvků jsou v dnešní době poměrně dobře pokryté zvláštní ochranou území, nicméně na základě proměnlivosti krajiny je potřebné tyto údaje stále prověřovat a doplňovat pomocí terénních průzkumů.

Kulturně historické hodnoty jsou tvořeny především hmotnými prvky, jako jsou sakrální a rituální objekty a areály, technická díla, ruiny hradů, umělecké objekty a díla, ale i částečně hmotnými či pouze symbolickými prvky, jimiž mohou být archeologicky významná území, kostry komponované krajiny i asociativní místa. Všechny zmíněné prvky a jevy jsou součástí historické krajinné struktury a mohou být dokladem tradičního hospodaření člověka v krajině. Konkrétními příklady budiž historické plužiny, aleje, stromořadí, cesty i tradiční rozptýlená zeleň nebo drobná zástavba.

Estetické hodnoty jsou mnohdy z individuálního i expertního hlediska velice diskutabilní. Proto je u stanovení těchto hodnot velmi důležité použít společenské zhodnocení založené nikoli jen na expertním posudku, ale i na použití a následném zapracování participativní metody posouzení. Sem se řadí území zvýšené estetické hodnoty, pohledové horizonty a dominanty, vyhlídky, vyhlídkové trasy a místa významných pohledů, místa se silným duchovním významem, specifickou atmosférou (genius loci) i místa scenérie, která se stala předlohou pro vznik významných uměleckých děl.

Další kulturní a civilizační hodnoty jsou poslední kategorií nejčastěji vymezovaných hodnot krajiny expertním posouzením. Patří sem architektura s vysokým odborným ohlasem, novodobá umělecká díla a instalace i části krajiny významné z hospodářského hlediska.

(SALAŠOVÁ 2015)

Identifikace hodnot krajiny

Samotná identifikace hodnot krajiny má takřka nepřehledné množství způsobů a variant. Dříve byly používány především expertní metody, prováděné odborníky jednotlivých organizací majících dostatečné oprávnění a zabývajících se danou problematikou. Jedná se například o vymezení krajinných památkových zón a kulturních památek, mapování biotopů, vymezení typů chráněných území přírody, jako je například Natura 2000, hodnocení ekologické stability krajiny na základě vymezeném ÚSES (přírodní hodnoty), dále kvantifikování ekosystémových služeb, hodnocení krajinného rázu či stanovení rekreačního potenciálu. Doslova trendem poslední doby je používání participativních metod, tedy metod pracujících se širokou veřejností, především s obyvateli posuzované lokality. Tento způsob plně odpovídá i základní myšlenke Evropské úmluvy o krajině. Důležité je zdůraznit, že některé metody mohou být zároveň interpretací samotnou, například interaktivní mapy, workshopy, výstavy a soutěže. Publikace Krajinné plánování II uvádí výčet nejčastěji používaných metod identifikace hodnot krajiny takto:

„A, metoda ECOVAST (spočívá v obhlídce území skupinou respondentů, kteří pro každé významné místo vyplní strukturovaný dotazník.)

B, anketa (dotazovatel má připravené otázky, které klade náhodně vybraným respondentům)

C, dotazník (standardní sociologická metoda poskytující možnost statistických vyhodnocení. Je náročná na správné sestavení dotazníků, jejich distribuci, sběr informací od respondentů i následné vyhodnocení.)

D, veřejné shromáždění nebo workshop (účastníci formou brainstormingu jmenují hodnoty/hodnotné objekty, následně třídí a vybírají podle významnosti a celkové názorové shody)

E, výstava (většinou výstava fotografií nebo kreseb konkrétních míst v krajině, může být spojená se soutěží. Návštěvníci výstavy dávají exponátům preferenční body, případně je komentují. Je výhodou, pokud snímky zhotovují umělci, u kterých lze předpokládat zvýšenou citlivost pro identifikaci krásy.)

F, virtuální 3D modely (ve virtuálních laboratořích jsou promítány 3D snímky krajiny. Respondenti vybírají zvláště hodnotné scenérie a komentují je.)“

(SALAŠOVÁ 2015, s. 47)

3.4 Komponovaná krajina

Jedním z významných interpretovaných jevů či předmětů jsou komponované krajiny, a to především díky zajímavým a atraktivním příběhům a myšlenkám, na jejichž základě vznikají. Dalším důvodem pro interpretaci komponovaných krajin je nespočet přírodních, kulturně historických, percepčních i symbolických hodnot, které často obsahují. Význam komponovaných krajin v české republice je obrovský. Mimo uznané a známé komponované krajiny, jako jsou Novodvorský či Lednicko-valtický areál, jež je i díky komponované krajině památkou UNESCO, je celá Česká republika protkána nespočtem menších a méně významných komponovaných krajin. Mnohdy lze hovořit i o tzv. potenciálně komponovaných krajinách, které vykazují známky komponovaných krajin, ale předpoklad komponovanosti ještě nebyl potvrzen. Důkazem o významu a přítomnosti těchto krajin jsou i časté diskuze a publikace týkající se této problematiky. V roce 2014 dokonce vznikla i publikace *Metodika identifikace komponovaných krajin (KULIŠŤÁKOVÁ, 2014)*, která lze použít jako jedno z vodítek při určování komponovaných krajin.

„Komponované krajiny byly poprvé oficiálně charakterizovány Výborem pro světové dědictví UNESCO v roce 2008. Podle něj tvoří komponované krajiny kategorii kulturních krajin. Dále je komponovaná krajina definována za krajinu navrženou a záměrně vytvořenou člověkem a jsou do ní řazeny jak zahrady, parky, tak rozsáhlé krajinné kompozice. (Metodika identifikace krajinných kompozic) „Krajina komponovaná je subtypem krajiny kulturní. Spadá tedy do krajiny ovlivněné člověkem. Slovo kompozice etymologicky vychází z předpony com (spolu) a slovesa ponere (klást, skládat), tj. klást spolu, skládat. Kompozice je tedy skladba, záměrné skládání, záměrné uspořádání částí v celek. Nejedná se o přirozené ovlivnění obydlování a využívání krajiny člověkem, nýbrž o záměrné vkládání a propojování významných prvků v krajině s cílem estetického logicky uspořádaného dojmu. Tomu odpovídá i definice: „Komponovaná krajina je krajina s předem definovaným a patrným uměleckým, náboženským nebo filozofickým konceptem.“ (SALAŠOVÁ, 2002) Komponované krajiny byly (a jsou) tvořeny kvůli potřebě člověka vtisknout krajině svůj vnitřní řád a význam, organizovat prostor. Z hlediska finanční náročnosti krajinu nejvíce komponovali především šlechtické rody a panovníci, jejichž kompoziční záměr nejčastěji propagoval jejich majetek, estetické cítění, duchovní přesvědčení i filozofický postoj. (KUBEŠA, KULIŠŤÁKOVÁ, 2010) Kromě těchto nákladných rozsáhlých kompozic šlechtických rodů či jednotlivých panství, vznikaly i velice nákladné kompozice další bohaté části společnosti, a to církve, propagující své náboženství.“ (VAŠÍČEK 2015, s.9) Typy komponovaných krajin podle kompozice

Každá komponovaná krajina má svého autora, budovatele a myšlenku. Na základě alespoň jednoho, nebo všech tří faktorů lze komponované krajiny rozdělit do třech typů:

Sakrální krajinné kompozice (jsou spojovány se sakrálními objekty a tematikou)

Profánní krajinné kompozice (bývají tvořeny sídly aristokracie a okolní krajinou, včetně upozornění na významné hospodářství. Tematikou je především zvýraznění bohatství rodu.)

Kombinované krajinné kompozice (spojují prvky sakrálních a profánních kompozic)

Popsané typy komponovaných krajin bývaly vždy finančně velmi náročné. Pan Velička však uvádí, že jsou i komponované krajiny, které vznikaly přičiněním prostého lidu, nejčastěji vysazováním alejí z ovocných stromů k mlýnům, cihelnám, kovárnám apod.

3.4.1 Typy komponovaných krajin podle ovlivnění krajiny

Kritérií, na základě kterých lze rozdělovat komponované krajiny, je ale více. Jedním z nich je i faktor ovlivňující přetváření přírody, kdy lze vymezovat komponované krajiny:

Silně ovlivňující krajinu, charakterizovanou rozsáhlou reorganizací celého jasně vymezeného prostoru v duchu krajinné kompozice. Užitá funkce jsou v tomto prostoru zcela podřízeny kompozici a estetice. Tento typ je nejvíce zastoupen v období baroka, kdy v ČR vznikalo komponovaných krajin nejvíce (zahrady, parky, obory, bažantnice).

Rozsáhlé krajinářské kompozice, charakterizované pevnou kompoziční vazbou, avšak s volnou, mnohdy nepoznatelnou hranicí na přechodu do volné krajiny. Užitá funkce již plní svůj účel z hlediska praktičnosti a provozu. Proto je možné hovořit o kompozicích utvářených přirozeně či hospodářsky formovanou krajinou.

Komponované krajinné osy, charakterizované svou citlivostí k území a prostoru, který krajina nabízí. Nejčastěji se jedná o osy vizuálně či symbolicky propojující jednotlivé kompoziční body (poutní, křížové a pašijové cesty, osy spojující města kostely, hory či prameny).

3.4.2 Skladba krajinných kompozic

„Cílem krajinné kompozice neboli spojování vzájemně provázaných krajinotvorných prvků je vytvoření celku. Tento celek tvoří jak fyzicko-geografická a prostorová úroveň, tak i jakási abstraktní rovina, která dodává tomuto celku celistvost, myšlenku či hlubší podstatu, povznášející jej na vyšší úroveň.“ (VAŠÍČEK 2015, s. 9)

Z hlediska identifikace krajinných kompozic jsou nazývány tyto dvě linie vnímání celku takto:

Vnější krajinné kompozice – hmotná a pozorovatelná, lehce identifikovatelná kostra kompozice

Vnitřní krajinné kompozice – abstraktní, obtížně identifikovatelná

Dále se krajinné kompozice skládají především z hmotných prvků vnější krajinné kompozice, které však úzce souvisí s vnitřní krajinnou kompozicí. Jedná se o:

Kompoziční body – záměrně umístěvané krajové dominanty – základ kompozic (zámky, kostely)

Kompoziční linie – zajišťující celistvost – fyzické, vizuální i symbolické (stromořadí, průhledy)

Kompoziční plochy – území jasně se vymezující svou hranicí od okolí (parky zahrady, obory)

3.4.3 Vývoj komponovaných krajin

„Pojem komponovaná krajina je v českých zemích spojován především s obdobím baroka. Toto spojení je díky největšímu rozmachu komponovaných krajin právě v tomto slohovém období opodstatněné, avšak vývoj komponované krajiny nelze přisuzovat pouze jemu. Vznik komponovaných krajin a jejich následný vývoj přímo souvisí s vývojem společnosti. Za zásadní změnu vztahu člověka ke krajině lze považovat přechod způsobu života člověka sběrače na člověka zemědělce, který je datován do období neolitu. Od této chvíle lze mluvit o rozvoji především kulturní krajiny. Díky posvátným rituálům a místům k nim záměrně určeným a upraveným, však i v této době můžeme mluvit o základech komponované krajiny. Z hlediska pozvolného vývoje komponovaných krajin je určeno jeho první období. Na dlouhou dobu, od zmíněné chvíle až do středověku, je označujeme jako období předkřesťanské.“ (VAŠÍČEK 2015, s. 10)

Předkřesťanské kompozice – hledání vizírů k období dne či roka, rituály, obřady (Říp, Děvín)

Středověké kompozice – antropogenní dominanty v podobě profánních i sakrálních staveb, vztah k přírodě minimální

Renesanční krajinné kompozice – obdiv krajiny, význam krásy, citlivé zkulturnění krajiny, rozvoj pravidelných geometrických, zároveň však harmonických zahrad u sídel (*locus amoenus* = líbezná místa)

Barokní krajinné kompozice – konec obdivu divoké přírody, víra, náboženství, reorganizace krajiny, konfiskace, posílení vlivu církve, vznik sakrálních kompozic, krajina podléhá řádu a geometrii kompozic, jasné hranice, zdi, pravidelné partery, vysoká reprezentativnost, tvarované vodní plochy

Klasicistní krajinné kompozice – ještě vyšší důraz na řád než v baroku, „aha“ nebo „ha-ha“ příkopy tvořící hranici, „point de vue“ ukončující daleké průhledy a osy uměleckým akcentem, pravidelné partery, vysoká reprezentativnost, tvarované vodní plochy (v ČR zastoupeno minimálně)

Romantické krajinné kompozice – kapitalismem oslabená moc aristokracie, návrat k přírodě, odpočinku a relaxaci, chátrání finančně náročných úprav baroka a klasicismu (zarůstání, chátrání a zdivočení odpovídá myšlenkám romantismu, jde o symboly svobody), nepravidelnosti, podřizování se krajině, rozvoj anglické krajinářské školy, přirozené vodní plochy, formování estetiky přírody, zahrada jako součást krajinné scenérie, náznaky veřejných parků, vznik harmonické kulturní krajiny

Současné krajinné kompozice – řadíme sem například golfová hřiště, která vyvolávají jak kladné, tak i záporné názory na narušení krajiny, dbá se na údržbu a obnovu historických krajinných kompozic

3.5 Strategický plán krajiny

Strategický plán krajiny je vcelku nový, avšak doposud legislativně neschválený nástroj pro plánovací systém v České republice, jehož cílem je nejen vyhodnocení stávající kvality krajinného prostoru, ale i koncepce cílové kvality a způsob, jak jí dosáhnout. Jelikož obsahová náplň strategického plánu krajiny vychází z požadavků Evropské úmluvy o krajině a dále koresponduje s novými cíli a úkoly územního plánování (dle zákona č. 183/2006Sb., o územním a plánovacím řádu), lze jej použít jako podklad pro jiné obsahově podobné plánovací podklady či dokumentace, jako je již legislativně zakotvená územní studie krajiny, popřípadě jako vodítko pro nové plánovací nástroje k obecné ochraně krajiny, životního prostředí a péče o ně, které s ohledem na zhoršující se prostředí v ČR nabírají na stále vyšším významu.

Struktura a podrobný popis cílů a vypracování strategického plánu krajiny jsou přístupné na internetovém odkazu <https://www.scribd.com/doc/248769725/Strategick%C3%BD-Plan-krajiny>, jenž obsahuje Metodický rámec zpracování strategického plánu krajiny sepsaný doc. dr. Ing. Alenou Salašovou.

Legislativně není dosud zakotven žádný plánovací nástroj věnující se v plné míře problematice krajinného plánování. V současné době je schválena již výše zmíněná územní studie krajiny, která v legislativních mantinelech asi nejvíce odpovídá a naplňuje krajinné plánování. Územní studie krajiny (ÚSK) je určena: „... úřadu územního plánování pro celý správní obvod obce s rozšířenou působností (dále jen „ORP“). ÚSK je územní studií ve smyslu § 25 a § 30 stavebního zákona a po splnění požadavků vyžadovaných tímto zákonem se stane jedním ze základních podkladů pro plánovací a rozhodovací činnost zejména orgánů územního plánování, orgánů ochrany přírody, stavebních úřadů a dalších orgánů podílejících se na rozhodování o krajině“, s cílem „vytvořit odborný komplexní dokument umožňující koncepční víceoborový přístup k řešení krajiny zejména v

nezastavěném území s využitím koordinační úlohy územního plánování. Účelem je vytvořit základní podklad pro plánovací a rozhodovací činnost v krajině bez ohledu na to, který orgán je k rozhodování příslušný. Základem řešení z hlediska územního plánování je vytvoření podkladu pro stanovení koncepce uspořádání krajiny v územních plánech, případně pro následné řešení regulačních plánů. Na základě ÚSK může dojít i k upřesnění vymezení typů krajin a jejich cílových charakteristik v zásadách územního rozvoje. Významná bude koordinační úloha ÚSK z hlediska důležitých záměrů a systémů v krajině“. (<http://www.uur.cz/images/8-stanoviska-a-metodiky/35-zadani-US-krajiny-ORP-23022016.pdf>; internetová metodika Ministerstva životního prostředí pro místní rozvoj ČR, str. 4. 2016)

Jednotlivé výstupy územní studie krajiny lze dále použít pro doplnění či upřesnění územně analytických podkladů. Metodika ministerstva životního prostředí, upřesňující ÚSK, dále stanovuje složení zpracovatelského týmu, jehož součástí musí být autorizovaný architekt územního plánování a autorizovaný krajinářský architekt s cílem zajistit kvalitní zpracování studie. Tuto myšlenku dále rozvíjí řada doporučení, kdy je podle metodiky „*nanejvýš potřebná účast dalších profesí, např. projektanta s autorizací pro specializaci ‚projektování územních systémů ekologické stability‘, specialistů na řešení protipovodňové a protierozní ochrany, geografii apod.*“ (<http://www.uur.cz/images/8-stanoviska-a-metodiky/35-zadani-US-krajiny-ORP-23022016.pdf> internetová metodika ministerstva životního prostředí pro místní rozvoj ČR, str. 4. 2016)

4. METODIKA

4.1 Struktura práce a použité nástroje

Diplomová práce je strukturovaná podle závazných pokynů k obsahovému a formálnímu zpracování diplomové práce pro posluchače studijního programu Zahradní a krajinářská architektura s rozdílem přiřazení kapitoly Charakteristika modelového území.

Obsahem úvodní části je kromě samotného úvodu a cílů práce i vymezení základních pojmů souvisejících s problematikou diplomové práce, včetně detailního vysvětlení pojmů, především interpretace a hodnoty krajiny.

Kapitola Materiál a metody popisuje seznam poskytnutých materiálů a použité metody použité při tvorbě diplomové práce.

Charakteristika modelového území je kompletní popis a seznámení s vybraným modelovým územím, konkrétně částí města Valašské Meziříčí a jeho okolí. Jedním z cílů práce je i úplné krajinářské zhodnocení, které je v případě pouhého shrnutí již zpracovaných dat a informací standardně řazeno také do této kapitoly. Jelikož by ale pouhá citace dostupných dokumentů nebyla dostatečná, vypracoval autor řadu analýz a mapových podkladů detailněji charakterizujících zájmové území. Právě z toho důvodu je charakteristika jednotlivých krajinných struktur, jejich střetů a identifikace hodnot a problémů krajiny řazena do výsledků diplomové práce.

Jak bylo zmíněno, je výsledková část tvořena nejprve krajinářským zhodnocením, ze kterého vyplývají střety hodnoty a problémy území. Ty jsou dále řešeny a interpretovány v návrhové části výsledků. Návrh je rozčleněn celkem do tří rovin podle problematik, ze kterých vychází. Jedná se tedy o návrhovou část péče o krajinu, jejímž cílem je předejít znehodnocení krajiny a zabezpečit její udržitelný rozvoj a funkčnost. Obsahem druhé návrhové části jsou celkem čtyři ideové studie, řešící koncepci problémových prostorů nejen zvýšením jejich kvality, ale také interpretačně. Poslední návrhový celek se věnuje již samotné interpretaci hodnot krajiny a popisuje jednotlivé navržené interpretační způsoby v zájmovém území.

Práci zakončují diskuze týkající se především vztahu mezi oborem interpretace a profesí zahradního architekta, závěr shrnující výsledky diplomové práce a resumé zkráceně popisující cíl a obsah práce.

Textová a tabulková část i kompletní diplomová práce jsou vytvořeny pomocí programů, jež jsou součástí balíčku Microsoft Office. Vizualizace a všechny obrazové přílohy jsou zpracovány pomocí programu Adobe Photoshop. Analytické mapové podklady i vlastní mapové výstupy jsou vypracovány pomocí geoinformačního systému ArcGis použitím především aplikace. Všechny

zmíněné aplikace a programy jsou licencované díky poskytnutí studentské licence nebo použití informační techniky Mendelovy univerzity v Brně, kde jsou nainstalovány ke studijním účelům. Naprostá většina mapových podkladů byla pro vypracování této diplomové práce získána od Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního. Územně analytické podklady, územní plán i projekt Sadové úpravy nábřeží Rožnovské Bečvy v úseku mezi ul. Mostní a Vsetínská jsou poskytnuty městem Valašské Meziříčí.

4.2 Charakteristika modelového území

Kapitola obsahuje mapu majetkosprávních vztahů, vyznačující pozemky města Valašské Meziříčí a obce Krhová v katastrálních územích Valašské Meziříčí-město, Krásno nad Bečvou a Krhová. Postup vypracování tohoto mapového podkladu je následující. Nejprve byla stažena polygonová katastrální mapa zmíněných katastrálních území ve formátu shapefile, dostupná díky ČÚZK na internetové stránce <http://services.cuzk.cz/shp/ku/>. Dále byly pomocí internetové aplikace Nahlížení do katastru Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního vyfiltrovány na základě listu vlastnictví parcely města a obce pro jednotlivá katastrální území. Následně byla vytvořena tabulka zkopírováním vyfiltrovaných čísel parcel internetového prohlížeče do programu Excel, která byla uložena ve formátu csv. V aplikaci Arcmap 10.4.1 byly otevřeny jednotlivé shapefile soubory, k nimž byla následně připojena vytvořená tabulka obsahující pouze parcely města VM a obce Krhová. Při procesu připojování tabulky bylo nastaveno ponechání pouze shodných hodnot s výsledkem zobrazení parcel patřících pouze městu a obci. Ty byly přebarveny na zeleno. Podkladem této mapy je ortofotomapa a katastrální mapa poskytovaná WMS serverem, uvedeném v kapitole Zdroje, podkapitole mapové podklady. Přidáním severky, měřítka a legendy byla mapa dokončena.

4.3 Krajinářské zhodnocení

Pro splnění cíle krajinářského zhodnocení, ze kterého vychází identifikace hodnot, střetů a problémů území, byl použit rámec metodického zpracování Strategického plánu krajiny, jehož autorkou je doc. dr. Ing. Alena Salašová, 2008. Postup pro zpracování strategického plánu je rovněž popsán v publikaci Krajinné plánování II., rovněž od doc. Salašové, 2015.

Z hlediska vykonávaných úkonů a procesů a zároveň pro zlepšení čitelnosti a přehlednosti je strategický plán krajiny rozdělen na tři části. První, rozborová (interpretační) část má za cíl definovat kvalitativní stav území na základě stanovených vlastností, důležitých pro plánování rozvoje území. Druhá v pořadí je diagnostická část, jejímž cílem je vymezit především problémy a střety v území a rekapitulovat možnosti a omezení rozvoje krajiny. Třetí, návrhová část většinou obsahuje návrh řešení vymezených problémů a doporučení pro jednotlivé samosprávné a státní orgány. Jelikož cílem

diplomové práce je interpretace hodnot krajiny, nikoli vypracování jejího strategického plánu, použil autor metodický postup při vypracování dílčích částí krajinářského zhodnocení, avšak formální členění na výše popsané části strategického plánu krajiny nikoli.

Zjednodušeně je ale možné přiřadit podkapitoly charakterizující jednotlivé krajinné struktury k rozborové (interpretační) části, a to díky podrobné interpretaci kvality přírodního prostředí a vyhodnocení hlavních krajinotvorných procesů v rámci primární krajinné struktury, detailní interpretaci historického vývoje krajiny a jejího současného využití, jakožto sekundární krajinné struktury, a v neposlední řadě díky interpretaci terciární krajinné struktury upozorňující na tzv. nehmotné jevy v krajině, které je také potřeba vnímat a pečovat o ně (krajinný ráz, komponovaná krajina, územně analytické podklady).

4.3.1 Primární krajinná struktura

V rámci primární krajinné struktury byly autorem pro lepší čitelnost přepracovány a zjednodušeny geomorfologické, geologické, hydrogeologické, pedologické i hydrologické mapy a charakteristiky a dále byly vypracovány následující mapy: mapa hypsometrická, mapa sklonitosti, mapa LS faktoru a mapa ekologické zonace. Veškeré zmíněné mapové podklady byly vytvořeny pomocí aplikace ArcMap. Následující postupy zjednodušeně popisují tvorbu jednotlivých mapových podkladů. Podrobný popis je věnován pouze na tvorbu složitějším mapám LS faktoru a ekologické zonace.

Pro stanovení LS faktoru byl využit postup v ArcMap (studijní materiály SEDLÁČEK, 2016):

Výpočet LS faktoru (potenciální eroze odvozené od délky a sklonu svahu)

Podklady:

- digitální model terénu
- vrstva Pudní bloky (PB), dostupná z eagri.cz (zohledňující členění pozemků mezemi a cestami – lze upravit editací vrstvy)

Nástroje použité v ArcToolbox:

- Flow Direction
- Flow Accumulation
- Raster Calculator

Výpočet:

V ArcGIS je výraz upraven pro zápis v nástroji Raster Calculator na:

$\text{Power}(\text{"FlowAcc"} * 30 / 22.1, 0.4) * \text{Power}(\text{Sin}(\text{"Slope"} * 0.01745) / 0.09, 1.4) * 1.4,$

kde zelenou jsou označeny proměnné. Tento zápis zkopírujeme do okna Raster Calculatoru a doplníme proměnné.

Výpočet proměnných

Proměnnou FlowAcc (soustředěný vodní odtok) vypočítáme:

- vypočteme Flow Direction → ArcToolbox → vstupní hodnota dem, výstup, nastavení environment
- vypočteme Flow Accumulation → ArcToolbox → vstupní hodnota FlowDirection, výstup Flow Accumulation, nastavení environment

30 – hodnota rozlišení digitálního modelu terénu.

- Zjistíme Flow Accumulation → Layer properties → Source → Cellsize x,y → doplníme číslo.

Slope – sklon terénu v procentech

- výpočet sklonu Slope → ArcToolbox → vstupní hodnota dem, výstup Slope

U všech nástrojů je potřeba nastavit Environment → Raster Analysis → Mask → Orná půda.shp polygon!

Nejdůležitější mapou shrnující výsledky primární krajinné struktury je mapa ekologické zonace vycházející z metodiky ekologických limitů a rizik krajiny (KUČERA, 2002). Princip této metodiky je shrnut ve vztahové matici (studijní materiály, KUČERA, 2016).

Metodika však v zájmu zlepšení výsledků pro konkrétní zájmové území byla autorem upravena přidáním pedologické mapy. Postup tvorby mapy ekologické zonace v aplikaci ArcMap je tedy korelace pedologické geologické a hydrogeologické mapy území, čímž byly vymezeny jednotlivé územní celky s konkrétní detailní charakteristikou zmíněných podkladových map. Tento výstup tvoří podklad mapy ekologické zonace s cílem objasnit pozorovateli důvody, proč je dané místo limitem či rizikem území. Dále je tento podklad překryt mapou, která je ztvárněna šrafovou limitů a rizik, vytvořena korelací podkladové mapy s mapou sklonitosti, jež je také jedním z aspektů výrazně ovlivňujících krajinu. Limitní hranice svahovitosti jsou stanoveny na lokality se svahem do 6° z hlediska svahovitosti území bez limitu, lokality se svahovitostí 6–12° svahovitostí částečně limitované a lokality se svahovitostí nad 12° výrazně limitující území. Podklady pro vypracování této mapy tvoří tedy mapa geologické, pedologické a hydrogeologické charakteristiky s následným použitím mapy

sklonitosti. Nástroje použité v ArcTollbox jsou Union (při korelaci map) a Dissolve (pro zjednodušení map).

PRIMÁRNÍ STRUKTURA KRAJINY

Příklad vztahové matice pro stanovení přirozených ekologických rizik a limitů

Průsečík řádku a sloupce v matici popisuje přirozené předpoklady území.
LEGENDA a VYSVĚTLIVKY na následující straně.

STŘETÝ A PROBLÉMY I.

ŘÁDU:

EKOLOGICKÁ RAJONIZACE

			aluvia, nivy	roviny, plošiny, úvaly	mírné svahy do 7°	prudké svahy nad 7°
propustný geologický substrát	průsakový vodní kolektor	(nasyčený podzemní vodou)	R3	R2	R2	R1
propustný geologický substrát	průsakový vodní kolektor	(vysoká transmisivita)	R3	R2	R1	R1
propustný geologický substrát	průlinový kolektor	(střední transmisivita)	R1	R1	R1	L2
propustný geologický substrát	puklinový kolektor	(nízká transmisivita)	R1	R1	L2	L2
málo propustný substrát	průsakový vodní kolektor	(nasyčený podzemní vodou)	R2	R1	R1	L2
málo propustný substrát	průsakový vodní kolektor	(vysoká transmisivita)	R2	R1	L2	L2
málo propustný substrát	průlinový kolektor	(střední transmisivita)	R1	L0	L1	L2
málo propustný substrát	puklinový kolektor	(nízká transmisivita)	L0	L0	L1	L2
nepropustný geologický substrát	průsakový vodní kolektor	(vysoká transmisivita)	R1	R1	L1	L2
nepropustný geologický substrát	průlinový kolektor	(střední transmisivita)	L0	L0	L0	L2
nepropustný geologický substrát	puklinový kolektor	(nízká transmisivita)	L0	L0	L0	L2

POZNÁMKA:

Ve sloupcích matice je vyjadřována geomorfologická složka primární struktury krajiny, nikoliv land use (sekundární struktura krajiny).

Tabulka č. 1 Vztahová matice citlivosti krajiny (studijní materiály, KUČERA, 2016)

4.3.1 Sekundární krajinná struktura

Vyhodnocení této krajinné struktury spočívá v popisu všech dostupných historických i současných mapových podkladů, zobrazujících stav krajiny, s cílem zhodnotit její vývoj. V práci jsou tedy popsány následující mapové podklady: Müllerova mapa Moravy, I. vojenské mapování, mapa stabilního katastru, II. vojenské mapování, III. vojenské mapování, historické letecké snímky a současná ortofoto mapa. Mapy jsou podrobně citovány v kapitole Zdroje. Dále byla v rámci sekundární krajinné struktury autorem vypracována mapa Land use dokládající současné využití krajiny. Tato mapa je opět vytvořena pomocí aplikace ArcMap.

4.3.2 Terciární krajinná struktura

Obsahem terciární krajinné struktury jsou mapa územního plánu poskytnutá městem Valašské Meziříčí, zobrazující schéma krajinné kompozice (Vašíček, 2015), a dále mapa územně analytických podkladů. Územně analytické podklady vymezují nepřeborné množství sledovaných jevů, s tematikou práce i nesouvisejících. Podle seznamu sledovaných jevů, který je obsahem Části A – Územně analytické podklady obcí – podklad pro rozbor udržitelného rozvoje území přílohy č. 1 k vyhlášce č. 500/2006Sb, byly vybrány pouze konkrétní sledované jevy, které mohou s tématem diplomové práce nebo krajinářským zhodnocením krajiny souviset. Níže je v tabulce uveden autorem vybraný seznam sledovaných jevů:

Seznam sledovaných jevů UAP k účelům DP
1. zastavěné území
5. památková rezervace včetně ochranného pásma
6. památková zóna včetně ochranného pásma
11. urbanistické hodnoty
12. region lidové architektury
13. historicky významná stavba, soubor
14. architektonicky cenná stavba, soubor
15. významná stavební dominanta
16. území s archeologickými nálezy
17. oblast krajinného rázu a její charakteristika
18. místo krajinného rázu a jeho charakteristika
19. místo významné události
20. významný vyhlídkový bod
21. územní systém ekologické stability
22. významný krajinný prvek registrovaný, pokud není vyjádřen jinou položkou
23. významný krajinný prvek ze zákona, pokud není vyjádřen jinou položkou
25. národní park včetně zón a ochranného pásma
26. chráněná krajinná oblast včetně zón

27. národní přírodní rezervace včetně ochranného pásma
28. přírodní rezervace včetně ochranného pásma
29. národní přírodní památka včetně ochranného pásma
30. přírodní park
31. přírodní památka včetně ochranného pásma
32. památný strom včetně ochranného pásma
33. biosférická rezervace UNESCO, geopark UNESCO
34. Natura 2000 – evropsky významná lokalita
35. Natura 2000 – ptačí oblast
36. lokality výskytu zvláště chráněných druhů rostlin a živočichů s národním významem
37. lesy ochranné
38. lesy zvláštního určení
39. lesy hospodářské
44. vodní zdroj povrchové, podzemní vody včetně ochranného pásma
45. chráněná oblast přirozené akumulace vod
46. zranitelná oblast
47. vodní útvar povrchových, podzemních vod
48. vodní nádrž
49. povodí vodního toku, rozvodnice
50. záplavové území
51. aktivní zóna záplavového území
52. území určené k rozlivům povodí
53. území zvláštní povodně pod vodním dílem
54. objekt/zařízení protipovodňové ochrany
55. přírodní léčivý zdroj, zdroj přírodní minerální vody včetně ochranných pásem
56. lázeňské místo, vnitřní a vnější území lázeňského místa
57. dobývací prostor
58. chráněné ložiskové území
59. chráněné území pro zvláštní zásahy do zemské kůry
60. ložisko nerostných surovin
61. poddolované území
62. sesuvné území a území jiných geologických rizik
90. silnice I. třídy včetně ochranného pásma
91. silnice II. třídy včetně ochranného pásma
92. silnice III. třídy včetně ochranného pásma
93. místní a účelové komunikace
94. železniční dráha celostátní včetně ochranného pásma
95. železniční dráha regionální včetně ochranného pásma
106. cyklostezka, cyklotrasa, hipostezka a turistická stezka
117. zastavitelná plocha

Tabulka č. 2 Seznam sledovaných jevů ÚAP (upraveno autorem)

4.4 Identifikace střetů, problémů a hodnot krajiny

Střety mezi primární a sekundární krajinnou strukturou jsou vymezeny na základě korelace mapy ekologické zonace (zastupující PKS) a mapy intenzity využití krajiny (SKS), vytvořené rozdělením ploch určených v mapě Land use do tří kategorií, a to podle intenzity využití území na mírnou intenzitu využití, kam jsou zařazeny plochy s trvalým travním porostem a lesy, na intenzitu středního využití půdy, kterou zastupují zahrady, sídelní zeleň a parky, a na vysokou intenzitu využití půdy zastoupenou především ornou půdou a zastavěným územím.

Forma korelace map je aplikována i při stanovování střetů mezi sekundární a terciární strukturou s rozdílem použití map v podobě Land use mapy (SKS) a mapy s vybranými jevy, týkající se zájmového území, ze všech podkladů řešených v rámci terciární krajinné struktury.

Na základě střetů krajinných struktur a celkového krajinářského zhodnocení, jehož součástí je i nespočet terénních průzkumů, jsou stanoveny problémy zájmového území vytvořením problémové mapy.

Hodnoty zájmového území jsou identifikovány především na základě expertního posuzování podle metodiky (SALAŠOVÁ 2015), tedy na základě použití hodnocení souboru ukazatelů (indexů a indikátorů) i využitím aplikací systému GIS, jež umožňují hodnocení velkého množství dat topograficky vázaných v čase i prostoru. Ověření identifikace krajinných hodnot proběhlo autorovým terénním průzkumem modelového území, jehož obsahem bylo nejen prozkoumání stavu a významu hodnot v terénu autorem, ale i participativní metodou komunikace s nespočetem respondentů, především obyvatel Valašského Meziříčí a obce Krhová. Další použitá participativní metoda, vymežující atraktivní i problémové oblasti Valašského Meziříčí a jeho okolí, je vypracována formou pocitových map díky spolupráci s Martinem Jánem, studentem Univerzity Palackého v Olomouci. Tyto mapy jsou zároveň součástí přílohy diplomové práce. Interaktivní výstup z pocitové mapy nabízí i město Valašské Meziříčí na internetových stránkách <http://www.pocitovemapy.cz/valmez-2016/nahled>.

4.5 Návrhová část

Před konkrétními návrhy autor vytvořil plán interpretace podle metodiky interpretace místního dědictví (PTÁČEK 2004). Jelikož na základě vypracovaných analýz bylo v zájmovém území objeveno nejen mnoho hodnot krajiny, ale i problémů, které autor v mnoha případech řeší či zapojuje také jako interpretaci, jsou koncept a návrhová část rozděleny do tří fází:

4.5.1 Návrh péče o krajinu

V této části pracuje návrh především s řešením problémů a střetů v území ve smyslu udržitelného rozvoje krajiny. Součástí této návrhové fáze je vypracování zjednodušené multikriteriální analýzy k problematice budování silničního obchvatu Valašského Meziříčí, s pomocí několika respondentů včetně autora. Dále je v této části řešeno protierozní opatření, nejprve na základě určení erodovaných oblastí pomocí uživatelské příručky Erozní ohroženost půd projektu LPIS pro ministerstvo zemědělství 2012 a Metodického vysvětlení eroze v LPIS vypracované společností Sitewell, s. r. o., ve spolupráci s PV-Agri, s. r. o., 2012, a dále navrženo podle metodiky Ochrany zemědělské půdy před erozí Miroslava Janečka a kol., 2012, a Příručky ochrany proti vodní erozi Ing. Ivana Novotného a kolektivu, 2014.

4.5.2 Návrh architektonického řešení

Standardní součástí každé DP oboru Zahradní a krajinářská architektura je návrhová část, v tomto případě v podrobnosti ideové studie.

Dílčí prostory k vypracování ideové studie jsou vybrány tak, aby plnily interpretaci hodnot krajiny. Jedná se tedy o architektonické návrhy akcentující a podporující hodnoty krajiny s cílem interpretovat ji. Z tohoto důvodu je vypracována ideová studie pro Vrchol Helštýn, vycházející z reálných požadavků, jež díky spolupráci stanovilo město Valašské Meziříčí, pro nábřeží Rožnovské Bečvy v místě přemostění řeky na ulici Mostní ve Valašském Meziříčí, v souladu s vodním zákonem 254/2001 Sb. o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon), a pro nástupní prostor obory ve Valašském Meziříčí, konkrétně prostor pod nadjezdem na ulici Masarykova.

4.5.3 Návrh interpretace

Návrhová část interpretace hodnot krajiny byla vypracována především formou možných způsobů interpretace, a to jak stávajících, tak autorem nově navržených pro konkrétní části zájmového území. Pro návrh je potřeba správné stanovení hodnot krajiny a míst, jež mají být interpretována, které je metodicky popsáno výše, a analytické vypracování je součástí kapitol Charakteristika modelového území a výsledky. Metodicky se autor řídil Tildenovými principy dobré interpretace a příručkou pro plánování a tvorbu prezentací místních zajímavostí Interpretace místního dědictví (PTÁČEK 2004). Konkrétní popis jednotlivých způsobů interpretace je součástí návrhové interpretační části.

5. CHARAKTERISTIKA MODELOVÉHO ÚZEMÍ

5.1 Lokalizace území

Krajina se na jednotlivých místech České republiky výrazně liší, avšak přechody mezi jednotlivými typy nejsou ostré, ba naopak plynulé, což nám z krajiny tvoří jedno velké kontinuum. Právě proto nelze pro záměr interpretace hodnot, spočívající i v hodnocení krajiny, určit hranice řešeného území pouze podle jednotlivých správních celků (ostrá hranice katastrálních území), ale například i podle liniových koridorů vymezujících odlišnou krajinu mimo řečené k.ú. Předmětná krajina se tedy nachází v severozápadním okolí města s rozšířenou působností Valašské Meziříčí, spadající pod okres Vsetín ve Zlínském kraji. Konkrétně se jedná o území ležící především v k.ú. Krásno nad Bečvou a okrajově i v katastrálních územích Valašské Meziříčí-město a Krhová. Samotnou hranici území vymezuje jak na mapě, tak v terénu ze severní strany silnice vedoucí směrem k Novému Jičínu, z východu železniční trať vedoucí z Valašského Meziříčí směrem na Ostravu, z jižní strany ulice Na Potůčkách, Zašovská, Vrbenská a park Kozina, západní hranici tvoří ulice Nábřežní, Mostní, Masarykova, Zámecká a Hřbitovní. Celková rozloha řešeného území je 192,5 hektaru.

5.2 Základní informace a socioekonomická charakteristika území

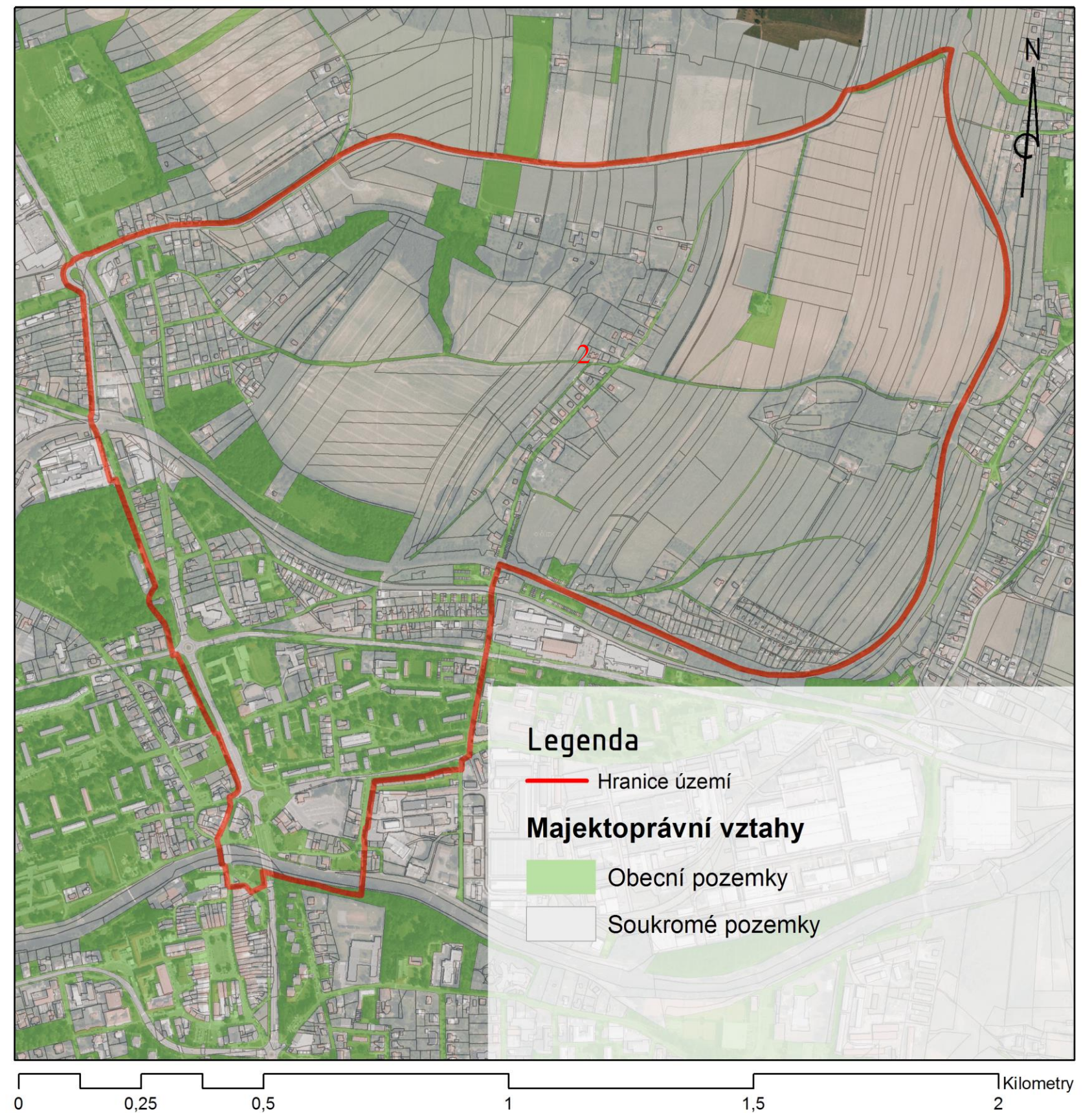
Do roku 2013 patřilo celé mapované území pod Valašské Meziříčí. Na základě referenda se od 1. ledna 2013 obec Krhová oddělila a stala se tak samostatnou obcí, k níž přiléhá i východní část předmětné krajiny. Zbylé mapované území je dnes Valašské Meziříčí, konkrétně část města nazývaná Krásno nad Bečvou. Název pro tuto část města vznikl v historii, kdy nepatřila k městu Valašské Meziříčí, ale byla samostatným městečkem Krásno. V roce 1924 došlo ke spojení Meziříčí a Krásna nad Bečvou a vzniklo Valašské Meziříčí. Pro představu velikosti jednotlivých sídel je uvedeno množství obyvatel ke dni 1. 1. 2015: Valašské Meziříčí mělo 22 630 obyvatel, obec Krhová měla 1976 obyvatel. Dále pro představu velikosti městské části Krásno nad Bečvou: počet obyvatel v roce 2004 dosáhl čísla 7956, což tvoří zhruba třetinu města. Níže je v tabulce č. 1 je uveden podrobný demografický vývoj jednotlivých částí. Obec Krhová i odlehlější místa části Krásno nad Bečvou jsou spádovou oblastí města Valašské Meziříčí. Velká většina občanů obcí a částí města dojíždí do VM za prací, zdravotnickými a ostatními potřebami, které v obcích díky blízkosti města chybí.

Vývoj počtu obyvatel Valašského Meziříčí v letech 1896 - 2016													
1869	1900	1930	1950	1970	1980	1991	2001	2005	2007	2010	2013	2015	2016
9 221	10 795	14 357	15 308	22 296	26 531	28 175	27 674	27 362	27 336	27 330	22 926	22 550	22 499
Vývoj počtu obyvatel Krásna nad Bečvou, místní části Valašského Meziříčí v letech 1869 - 2004													
1869	1900	1930	1950	1970	1980	1991	2001	2004					
1 992	2 328	2 753	3 725	10 711	10 358	8 282	7 979	7 956					

Tabulka č. 3 demografický vývoj (ww.wikipedia.cz)

5.3 Majetkové vztahy

Důležitým aspektem při navrhování jakýchkoli zásahů do území jsou i majetkové vztahy. Jelikož autor v práci navrhuje úpravy krajiny a městských částí, které nejbližší souvisejí s městem a tím pádem nejméně komplikované v případě budoucí realizace je jejich umístění na pozemky města, vypracoval autor mapu, na níž jsou viditelné všechny pozemky města Valašské Meziříčí pro katastry Valašské Meziříčí-město a Krásno nad Bečvou a pozemky obce Krhová. Důležité je však upozornit, že návrh nevychází striktně z této mapy i například na úkor funkčnosti navrhovaných prvků. Jedná se spíše o přehledovou mapu, se kterou je třeba pracovat při návrhu a v ideálním případě situovat změny právě na zeleně vybarvené pozemky města. Tento podklad autorovi přesně určil cestu vedoucí od vrcholu Helštýn směrem na město (2) se kterou autor pracuje i v návrhu. Pro návrh je pozitivním faktem že je cesta právě městským pozemkem. Negativem je však směr této cesty, který je s ohledem k návrhu naprosto nevhodný. Proto autor v tomto případě opouští myšlenku zbudování komunikace s alejí na pozemku města, ale navrhuje ji na soukromém pozemku s možností směny pozemku právě za stávající městský pozemek. Tímto je popsán další účel této mapy, díky které je zjevné množství pozemků města pro případnou směnu či prodej.

Obrázek č. 1: Mapa majetkových vztahů (Ortofoto © ČUZK, + upraveno autorem)

6. VÝSLEDKY

Hypsometrická mapa

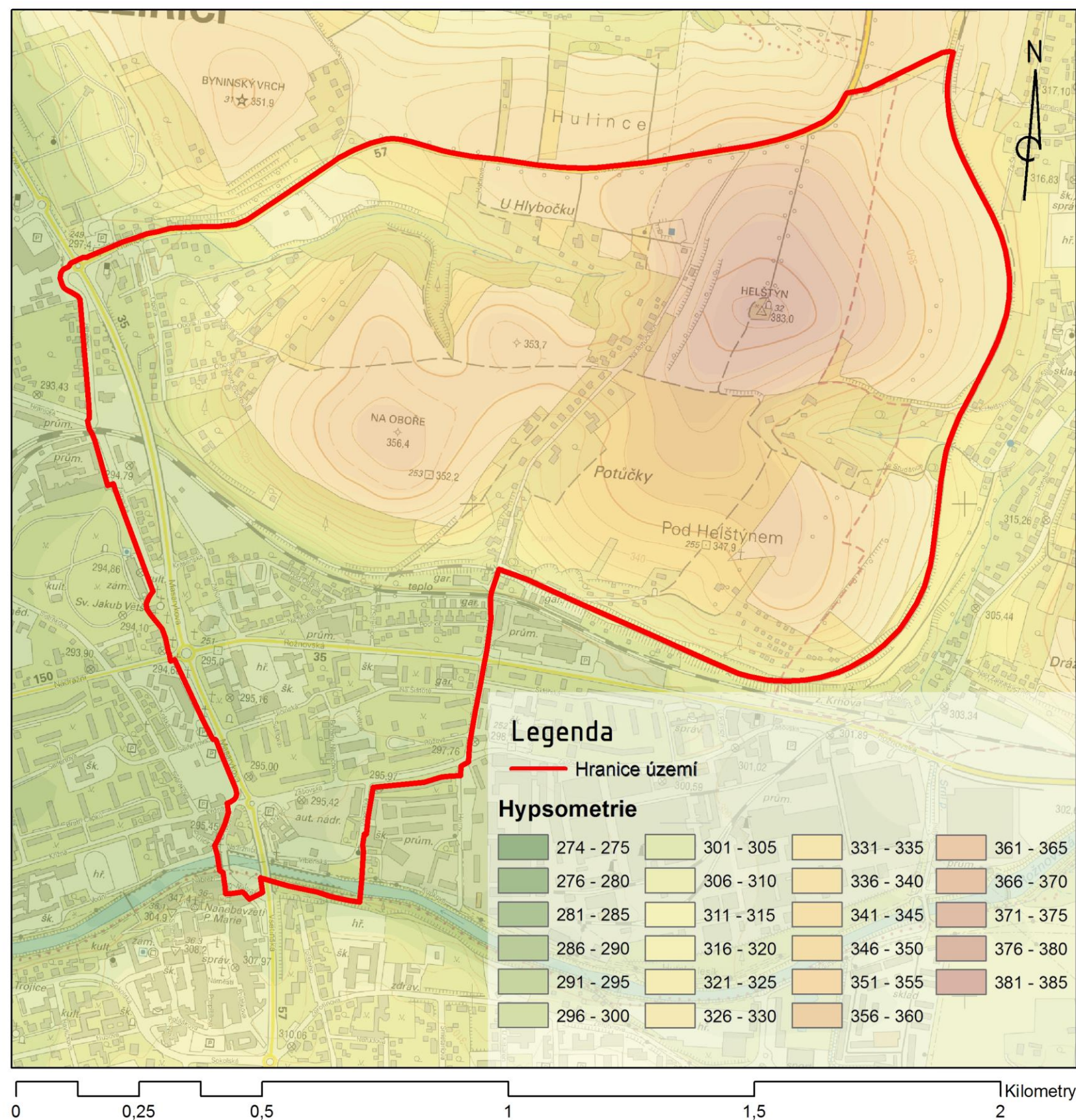
6.1 Primární krajinná struktura

6.1.1 Analýza abiotických komplexů

Hypsometrická mapa

Již na první pohled je z mapy vidět nejvyšší vrchol řešeného území Helštýn s nadmořskou výškou 383 metrů. Nejnižším bodem je pochopitelně oblast u Rožnovské Bečvy v jižním cípu zájmové krajiny s výškou 274 m n.m. Celkové převýšení tedy činí 109 metrů. Z důvodu dobré čitelnosti terénu byl pro vykreslení hypsometrické mapy zvolen interval 5 m. V území se dále nachází další tři kótované vrcholy, a to: Na Oboře (356,4 m n. m.), pojmenovaný podle historické obory jižně pod vrcholem, U Hlybočku (353,7 m n. m.) a Pod Helštýnem (347,9 m n. m.)

Velkou část území tvoří pro Valašské Meziříčí cenné pohledově exponované jižní a jihozápadní svahy. Zastavěná část na jižní části území leží v rovinaté nivě Rožnovské Bečvy. Samotný vrchol Helštýn je významným vyhlídkovým místem do širokého okolí všemi směry. Z tohoto vrcholu lze pozorovat nejen Veřovické a Hostýnské vrcholy, ale i Beskydy včetně vrcholu Radhošť.

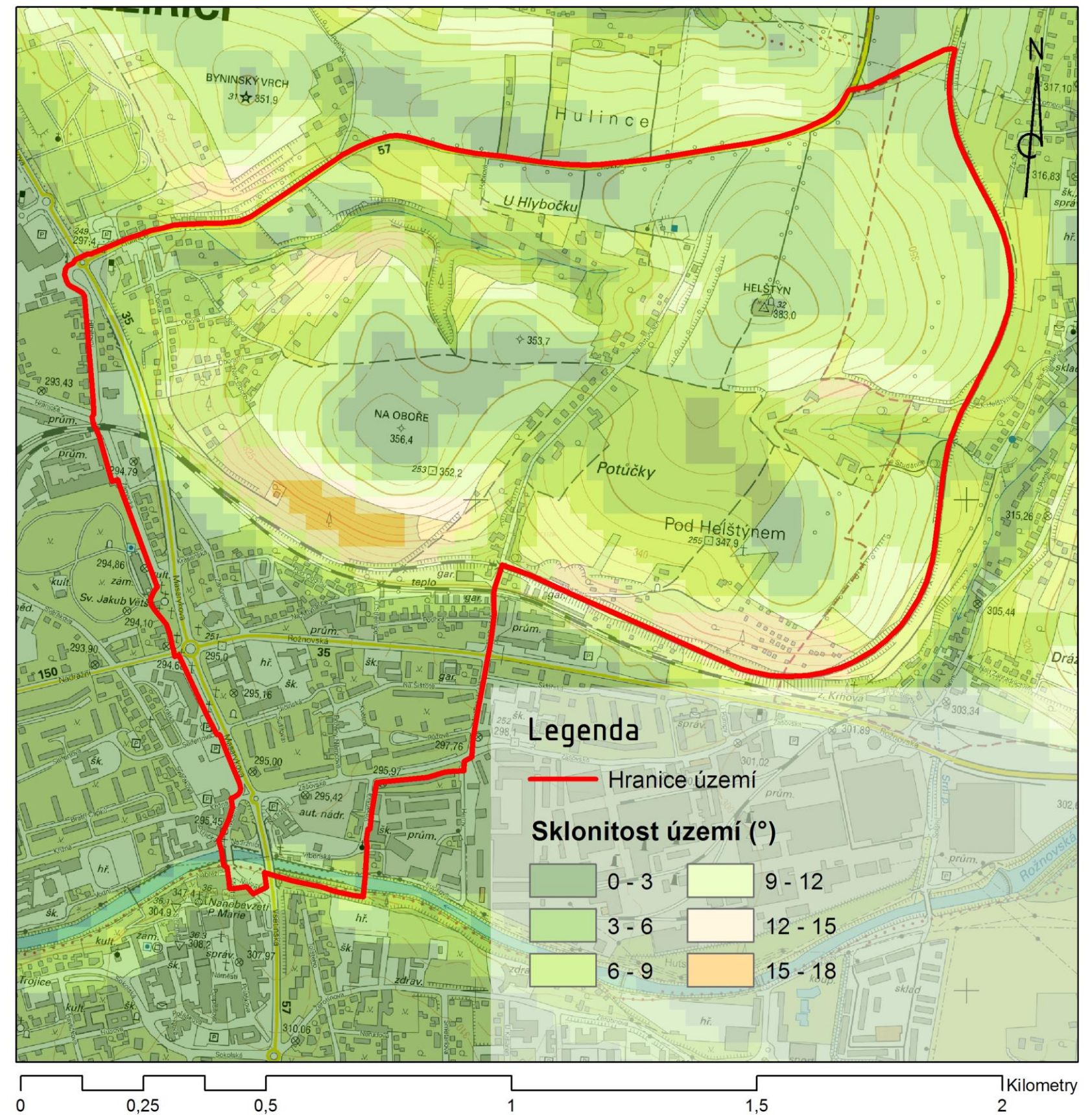

Obrázek č. 2: Hypsometrická mapa (ZM 1: 10 000 © ČUZK + upraveno autorem)

Mapa sklonitosti

Rovinaté území nivy řeky Bečvy do 3% sklonitosti je zřetelně odděleno po obou stranách svahy. V jižní části území tvoří okraj nivy Bečvy říční terasa, na níž je v současnosti vybudováno město Valašské Meziříčí. Severně od nivy je její jasné vymezení kopečky ležícími v předmětném území, a to nejvýrazněji v části rozkládající se v k. ú. Krásno nad Bečvou, kde je zřetelně oddělena až 15% svahem. Vrcholy kopců jsou ale se svahovitostí do 3, maximálně do 6 %, což potvrzuje vlnitou harmonickou krajinu. Většina území v okolí vrcholů se vyznačuje sklonitostí do 6 %, což jsou právě zmiňované atraktivní svahy s příjemnou sklonitostí orientovanou jihozápadně, místy se objevuje sklon do 9 % a ojediněle až do 15 %.

Mapa sklonitosti území

Obrázek č. 3: Mapa sklonitosti (ZM 1: 10 000 © ČUZK, + upraveno)

Geomorfologická charakteristika

Z hlediska geomorfologického členění (DEMEK, 1987) spadá mapovaná krajina pod Vnější Západní Karpaty, oblasti Západní Beskydy a Západobeskydské podhůří. Všechny jednotlivé celky, podcelky a okrsky, nacházející se v mapovém výřezu, jsou následně pro lepší přehled schematicky odstupňovány. Zeleně jsou dále zvýrazněny oblasti zasahující do zájmového území.

Systém: Alpínsko-himalájský

Provincie: Západní Karpaty

Subprovincie: Vnější západní Karpaty

Oblast: Západobeskydské pohůří

Celek: Podbeskydská pahorkatina

Podcelek: Kelčská pahorkatina

Okrsky: Provodovický hřbet

Loučská brázda

Podcelek: Příborská pahorkatina

Okrsky: **Vlašskomeziříčská kotlina**

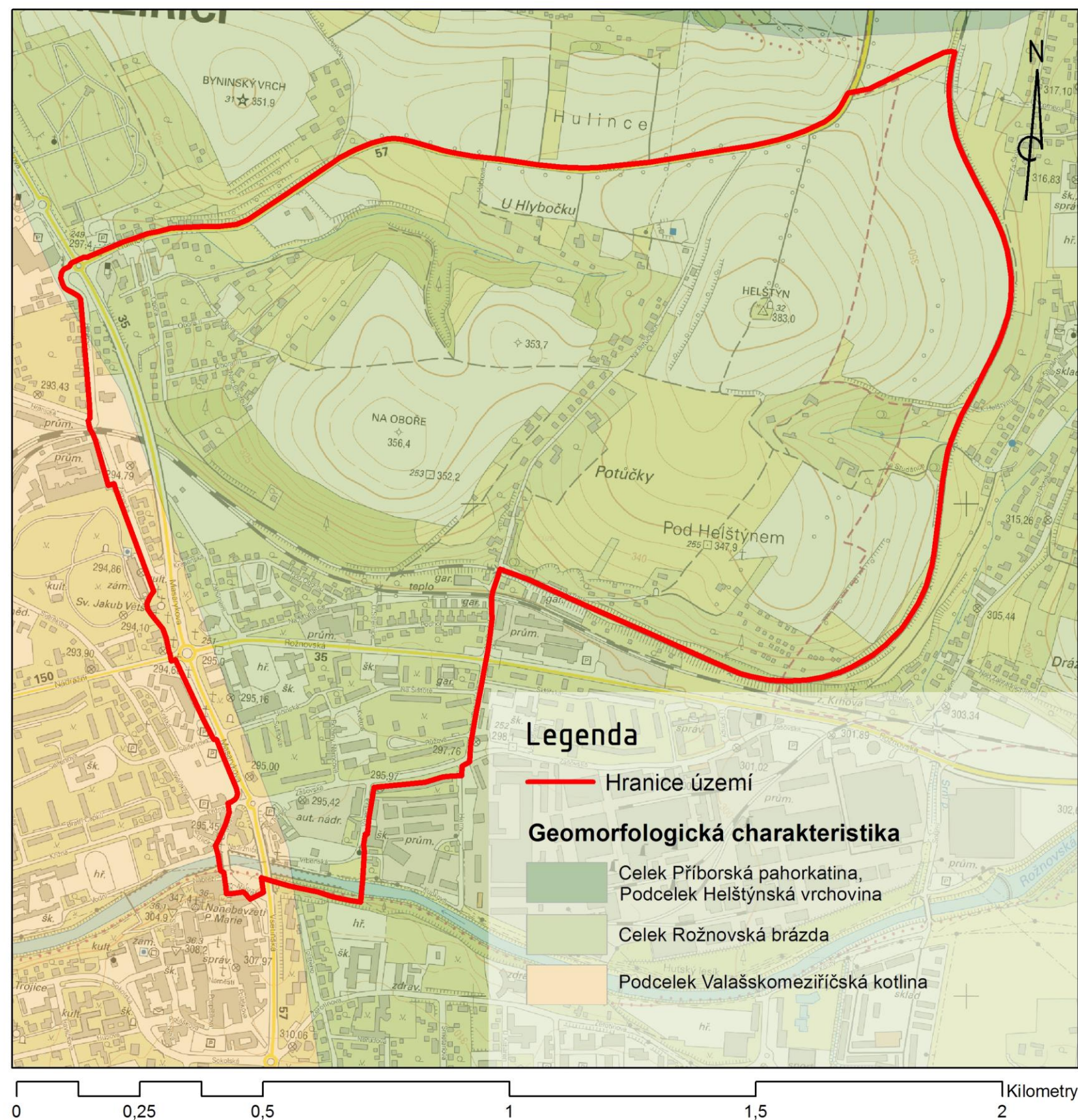
Helštýnská vrchovina

Oblast: Západní Beskydy

Celek: **Rožnovská brázda**

Rožnovská brázda, do níž spadá naprostá většina území, je charakterizována jako sníženina ve složitě zvrásněných souvrstvích slepenců, jílovců a pískovců. Je také charakteristická svým erozně denudačním povrchem se stopami mladotřetihorního zarovnání a dále sesuvy.

Mapa geomorfologické charakteristiky

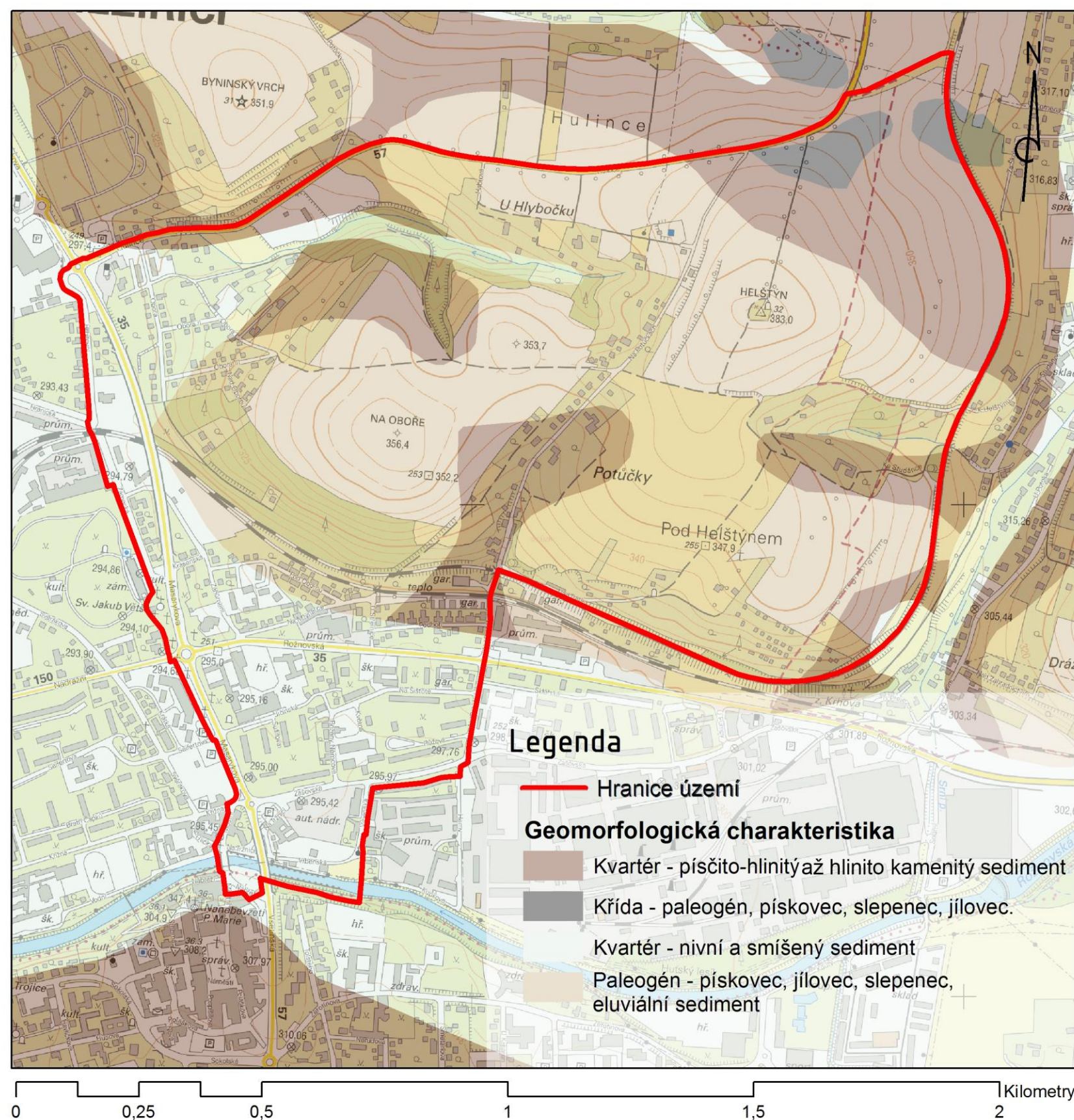

Obrázek č.4: Mapa geomorfologické charakteristiky (ZM 1: 10 000 © ČUZK, Česká geologická služba + upraveno autorem)

Geologická charakteristika

Pro zlepšení čitelnosti byla geologická mapa zjednodušena podle období vzniku jednotlivých geologických podloží. Díky tomuto zjednodušení se zájmové území rozdělilo na tři oblasti s odlišnou geologickou charakteristikou. Jihozápadní okraj mapovaného území vymezuje niva řeky, tvořená nivními a smíšenými sedimenty z období kvartéru. Tyto sedimenty paprskovitě vyběhají i do zájmového území podél drobných vodních toků. Do území vbíhají jak od nivní části, tak ze severní strany oblasti nezpevněných sedimentů, umístěných spíše v průklínách a méně svahovitých částech. Tyto horniny pocházejí z kvartéru a patří do geologického regionu kvartér Českého masivu a Karpat, což je indikující rozdíl od vyběhajících starších hornin popisovaných níže. Řadíme sem písčito-hlinitý až hlinito-kamenitý sediment. Poměr těchto dvou sedimentů je indikován prudkostí svahu, na kterém se segmenty nacházejí. V prudších místech průklín převládá spíše hlinito-kamenitý sediment s lepší schopností udržení se ve svahu, na rozdíl od písčitých složek sedimentu. Najdeme zde kameny, hlínu, písky, šterky, ale i zvětraliny pocházející z doby kvartéru a neogénu. Z území zřetelně vystupují již zmíněné starší horniny zpevněných sedimentů z období mezozoika, konkrétně křída, stopovitě v severnější části, a kenozoika, konkrétně paleogénu, pospolitou plochou v jižnější části, které jsou označeny tmavě šedou a okrovou barvou. Tyto sedimenty spadají do geologického regionu flyšového pásma Karpat. Jedná se především o horniny: pískovec, slepenec, jílovec, eluviální sedimenty a flyš. Tyto horniny označují vrcholy, jejich okolí a území, kde je reliéf členitější.

Mapa geologické charakteristiky

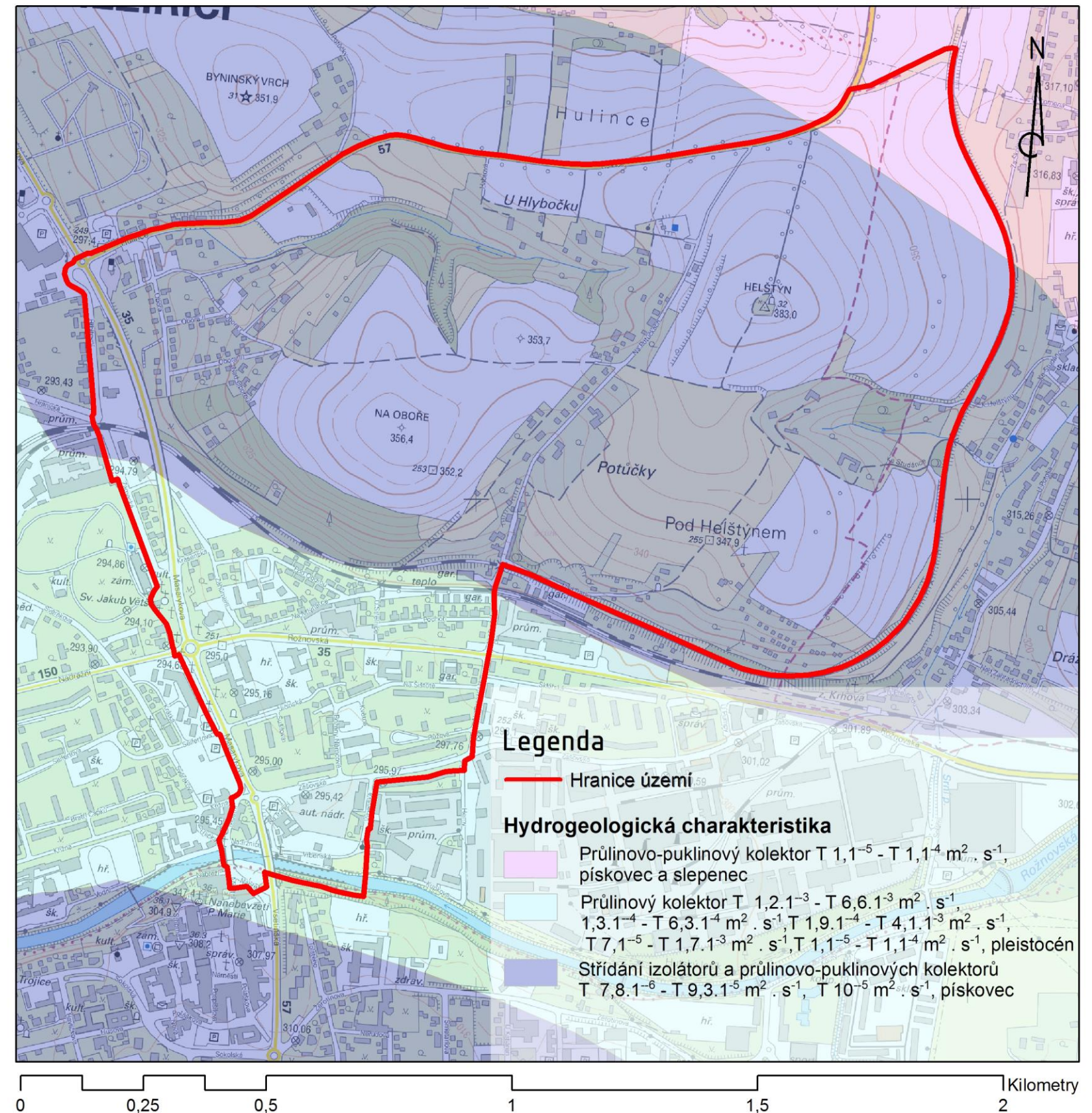

Obrázek č. 5: Mapa geologické charakteristiky (ZM 1: 10 000 © ČUZK, Česká geologická služba + upraveno autorem)

Hydrogeologická charakteristika

Hydrogeologická mapa České republiky 1:50 000 podává informaci o typu ale především o kvantitativní charakteristice daného hydrogeologického prostředí. Základní kvantitativní charakteristikou zvodněného kolektoru je T – transmisivita neboli průtočnost. Ta je ovlivněna především geologickým podložím, tudíž je tato mapa úzce spjatá s geologickou. Pro lepší čitelnost byla i tato mapa zjednodušená a to sjednocením totožných izolátorů a kolektorů s následnou kontrolou zastoupení hornin, které v případě odlišnosti byly rozlišeny jiným odstínem téže barvy. Takto zjednodušená mapa vymezuje na severovýchodním cípu mapového výřezu území průlinovo-puklinového kolektoru, $T 1,1-5 - T 1,1-4 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, na pískovci a slepenci, v blízkém okolí často propleteného řadou potůčků. Hydrologická mapa také samozřejmě poukazuje na vodstvo v krajině, zejména na Rožnovskou Bečvu protékající po jižním okraji mapovaného území kde je zastoupen průlinový kolektor $T 1,2.1-3 - T 6,6.1-3 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, $T 1,3.1-4 - T 6,3.1-4 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, $T 1,9.1-4 - T 4,1.1-3 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, $T 7,1-5 - T 1,7.1-3 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, $T 1,1-5 - T 1,1-4 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, na pleistocénu, označený světle modrou barvou. Nívu Rožnovské Bečvy lemují průlinovo-puklinové kolektory $T 7,8.1-6 - T 9,3.1-5 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, $T 10-5 \text{ m}^2 \cdot \text{s}^{-1}$, na pískovci, z jižní strany tvořené říční terasou a ze severní vrcholy Helštýn a Na oboře, které jasně vymezují nivní oblast s vysokou hladinou podzemní vody, kde se nachází intravilán města.

Mapa hydrogeologické charakteristiky

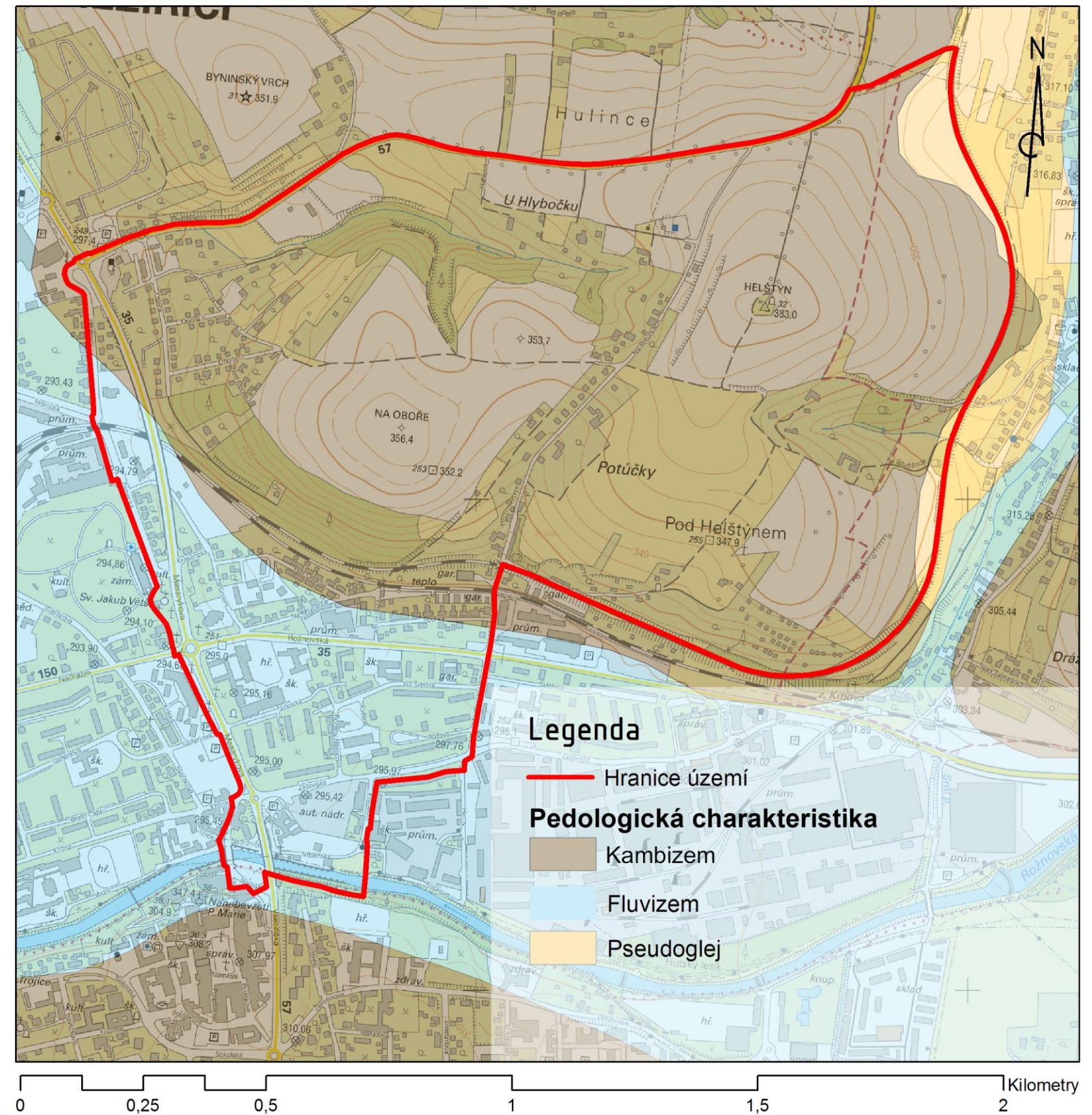
Obrázek č.6: Mapa hydrogeologické charakteristiky (ZM 1: 10 000 © ČUZK, Česká geologická služba + upraveno autorem)

Pedologická charakteristika

Zastoupení půd přímo ovlivňují všechny předešlé popisované charakteristiky primární krajinné struktury. V jižní části území, tedy v říční nivě složené vysokou hladinou podzemní vody, průlinového kolektoru s vysokou transmisivitou a nivních smíšených sedimentů, jsou zastoupeny fluvizemě, které také paprskovitě vstupují do území podél vodního toku Srní. Tyto půdy jsou charakteristické svou vrstevnatostí a nepravidelným rozložením organických látek s obsahem pod 0,5 % v celém profilu. V půdním profilu je obtížné zaznamenat tvorbu kambického horizontu. Podél tohoto toku je také vyvinuta pseudoglej charakteristická podmáčením, způsobeným jak sklonitostí reliéfu, tak přítomností nezpevněných sedimentů společně s průlinovo-puklinovým kolektorem, což koreluje i s terénním průzkumem území. Nejúrodnější oblastí pokrývající většinu území je okolí vrcholů Helštýn, Na Oboře a Byninský vrch, kde se nachází kambizemě. Tyto půdy jsou charakteristické svou vrstevnatostí a nepravidelným rozložením organických látek s obsahem pod 0,5 % v celém profilu. V půdním profilu je obtížné zaznamenat tvorbu kambického horizontu. Dle taxonomického klasifikačního systému půd ČR se vytvářejí hlavně ve svažitých podmínkách pahorkatin, vrchovin a hornatin, v menší míře (sympké substráty) v rovinném reliéfu. Na daném území hovoříme především o kambizemě oglejené v rovinnějších oblastech, které přecházejí se stoupající členitostí terénu a svahovitostí na kambizem mesobazickou. Kambizemě jsou typické svým kambickým hnědým (braunifikovaným) horizontem vyvinutým v hlavních souvrstvích svahovin magmatických metamorfických a sedimentárních hornin, ale i v jim podobných souvrstvích, například v nezpevněných lehčích a středně těžkých sedimentech, což je konkrétní příklad mapovaného území.

(http://klasifikace.pedologie.cz/index.php?action=showPudniTyp&id_categoryNo)

Mapa pedologické charakteristiky

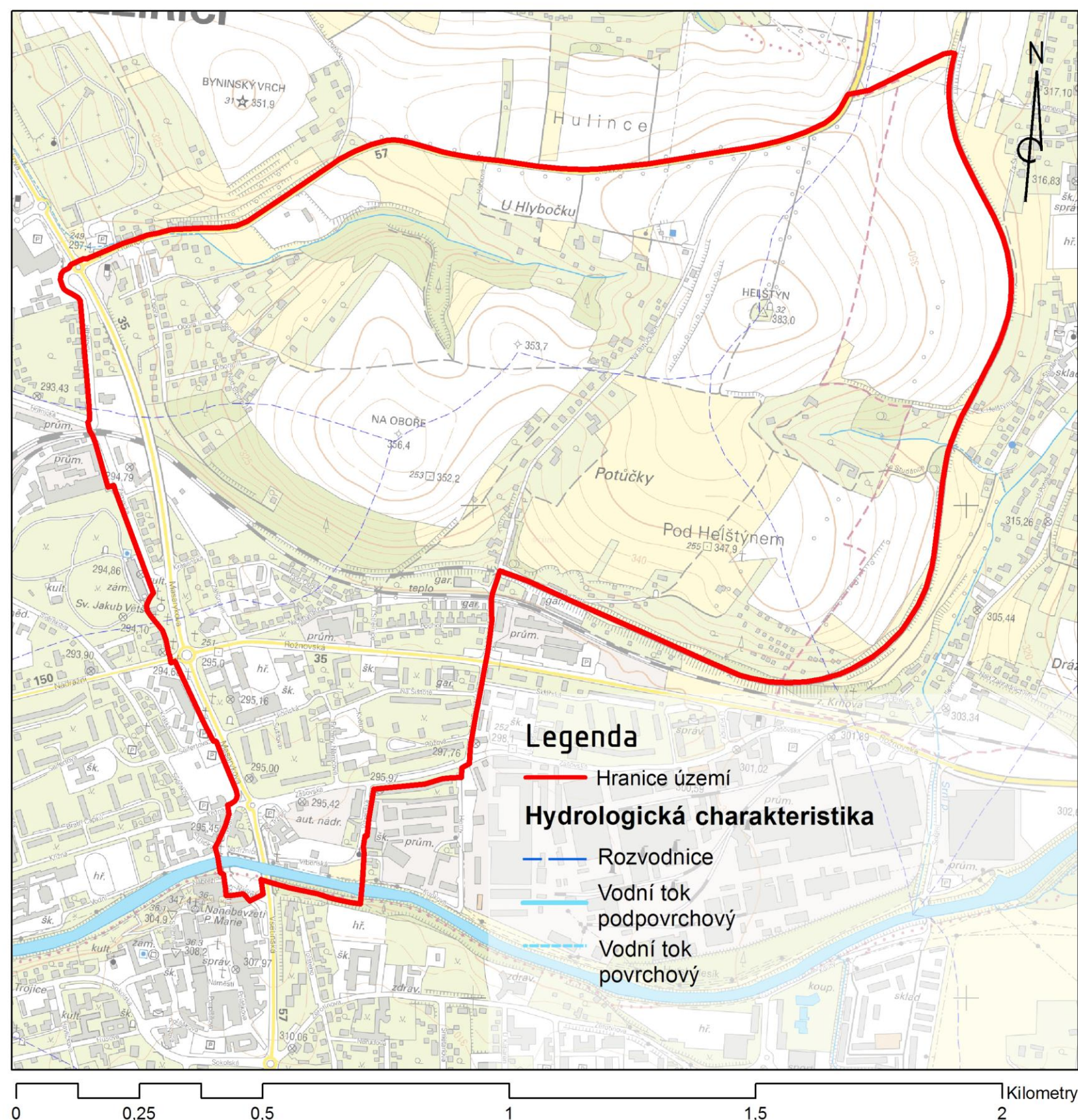

Obrázek č. 7: Mapa pedologické charakteristiky (ZM 1: 10 000 © ČUZK, Česká geologická služba + upraveno

Hydrologická charakteristika

Vodoteč ovlivňující mapovanou krajinu je Rožnovská Bečva, která se nedaleko zájmového území vlévá do Bečvy, jež začíná soutokem Vsetínské a Rožnovské Bečvy na okraji Valašského Meziříčí. Samotná Bečva se vlévá do řeky Moravy. Z hlediska širších vztahů spadá modelové území do povodí Dunaje k úmoří Černého Moře. Krajina v okolí Valašského Meziříčí je hustě protkána množstvím potoků a říček. Výjimkou nejsou ani prameniště. Vody ze zájmového území vedou k Bečvě, a to jednak Rožnovské a jednak již spojené Bečvě. Konkrétně se jedná o prameniště a svodnice ústící do potoků Srní, tekoucího převážně k.ú. Krhová a vlévajícího se do Rožnovské Bečvy na východní straně mapového výřezu, a dále o nepojmenované prameniště s vodotečí vtékající do Černého potoka v k.ú. Bynina, vlévající se do Bečvy podél severní hranice území.

Mapa hydrologické charakteristiky

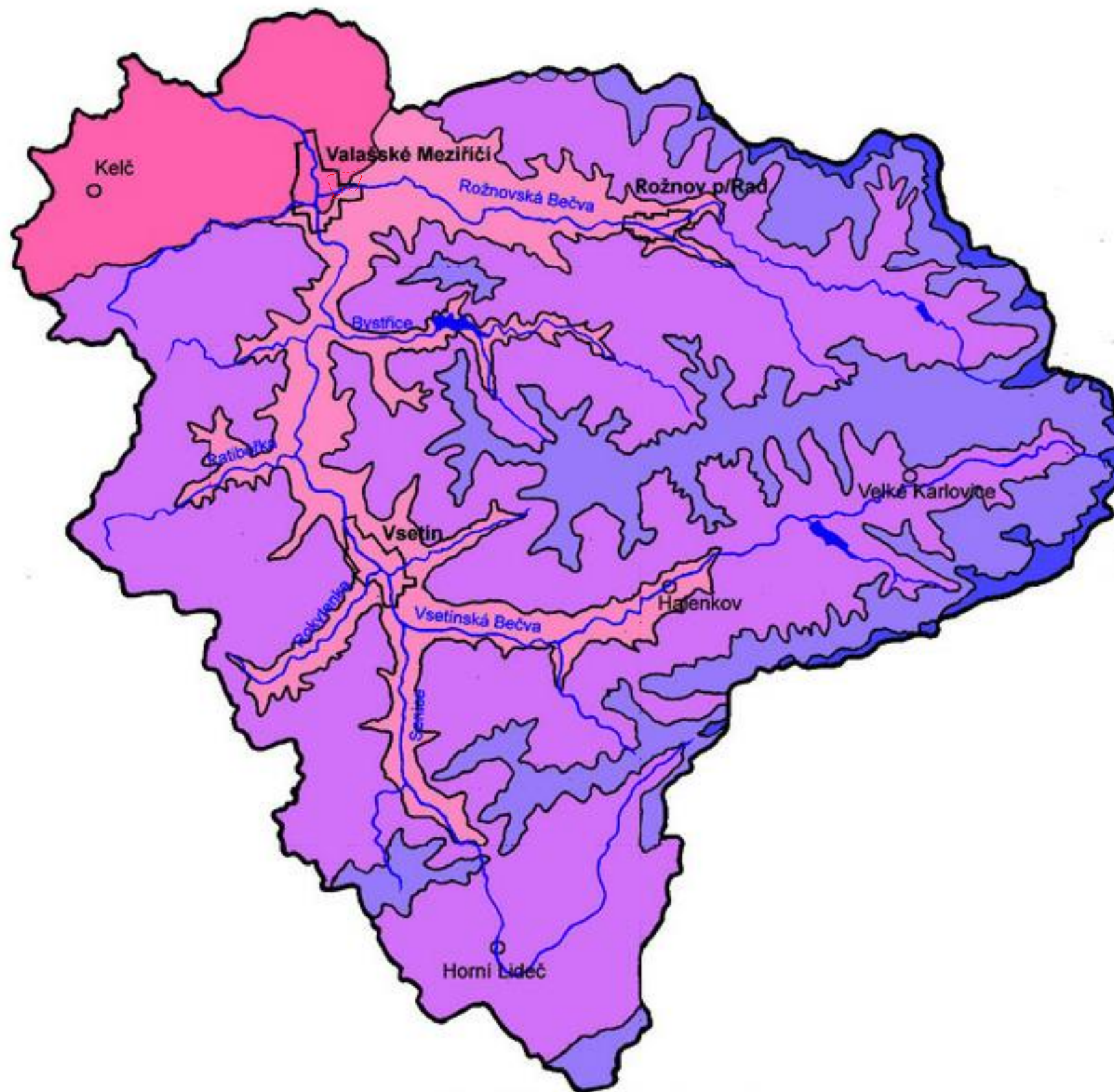

Obrázek č. 8: Mapa hydrologické charakteristiky (ZM 1: 10 000 © ČUZK, ZABAGED + upraveno autorem)

Klimatická charakteristika

Česká informační agentura životního prostředí charakterizuje zájmovou oblast z hlediska klimatického jako mírně teplou, na srážky bohatou. Podle publikace Okres Vsetín spadá řešené území jak do oblasti mírně teplé, mírně vlhké, s mírnou zimou pahorkatinnou, tak i do oblasti mírně teplé, vlhké, s chladnou, místy až studenou zimou údolní.

- mírně teplá, mírně vlhká, s mírnou zimou, pahorkatinná
- mírně teplá, vlhká s chladnou místy až studenou zimou, údolní
- mírně teplá, vlhká, vrchovinná
- mírně chladná, vlhká s chladnou zimou, vrchovinná
- chladná, velmi vlhká se studenou zimou, hornatinná

Rozdělení klimatických oblastí okresu Vsetín.

6.1.2 Analýza biotických komplexů

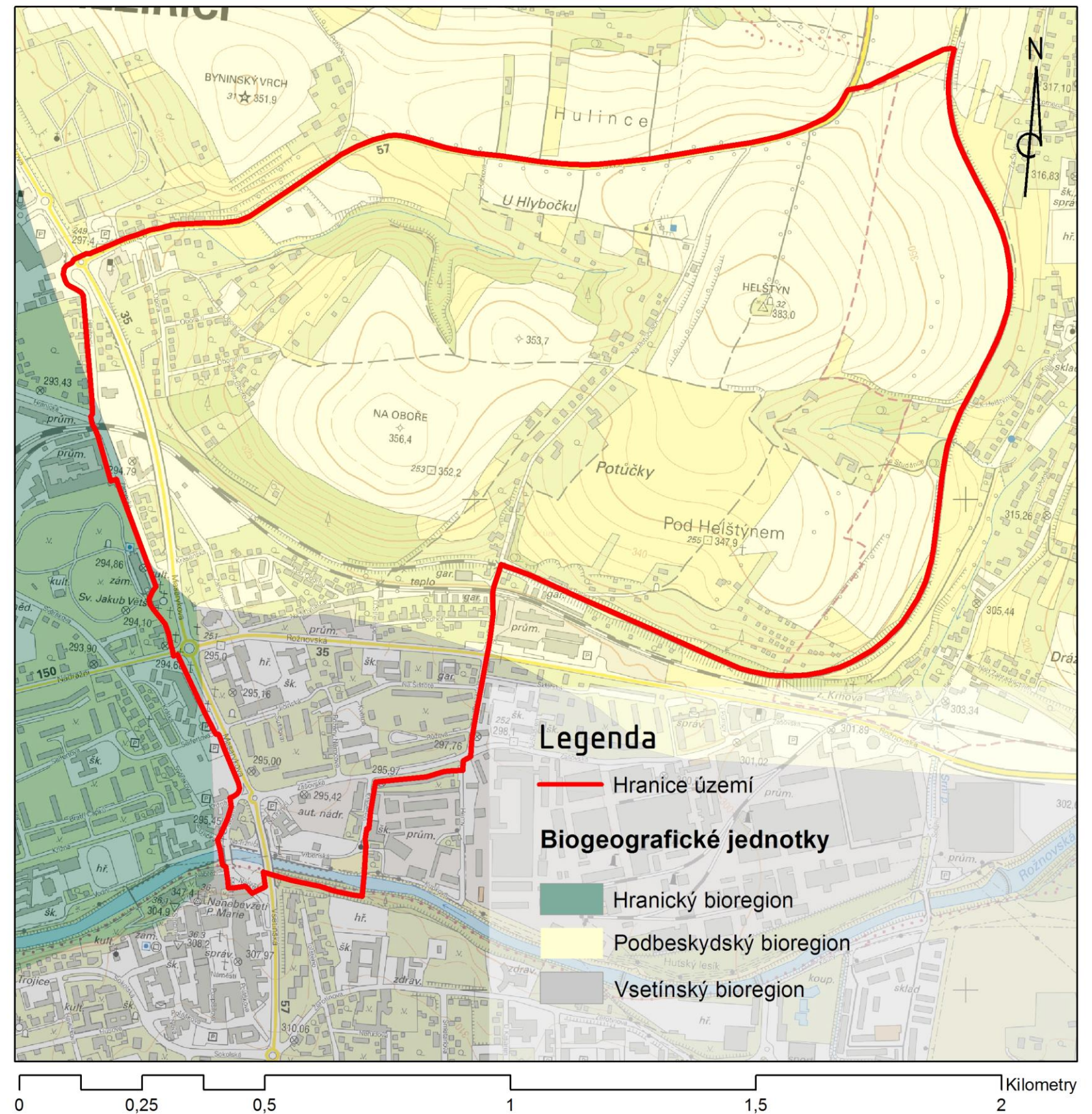
Biogeografické jednotky

Podbeskydský bioregion, výrazný kopci ostře vystupujícími z vlhké pahorkatiny měkkých sedimentů, je převážně zastoupen 4. bukovým stupněm. Na jižních svazích, směrem k řešenému území, se nachází i 3. dubovo-bukový stupeň. Smíšený karpatský a herynský vliv hájové bioty s karpatským bukovým lesem tvoří na území mozaiku, společně se spojením bioty obohacené o řadu horských druhů, splavených ze sousedních Beskyd. Místy se na vápencových ostrůvcích vyskytuje méně náročná teplomilná flóra i fauna. V současnosti jsou lesy tvořeny, stejně jako v ostatních bioregionech na mapovaném území, kulturními smrčínami se zbytky bučin. Na nich ale současně převažuje orná půda a vysoké množství vlhkých luk (CULEK 1996, s. 299).

Vsetínský bioregion je typický západokarpatskou biotou bukového lesa, převážně 5. vegetačního stupně. Lesy jsou charakteristické vysokým podílem jedlí i v současnosti. Vegetaci tvoří květnaté bučiny s ostrovy acidofilních horských bučin. Častá jsou i společenstva horských luk a pastvin, značící dohromady s ostatní charakteristikou bioregionu bohatou flóru. Část směrem k mapovanému území, tvořená nižší rožnovskou kotlinou a údolím Vsetínské Bečvy, je tvořená spíše dubohabrovými háji, typickými pro mapované území. Podobně jako v předešlých bioregionech jsou převládajícími dřevinami kulturní smrčiny a dále pozůstatky jedlových a javorových bučin. V nezalesněném terénu dominují horské louky a pastviny (CULEK, 1996, s. 220).

Beskydský bioregion je jediným bioregionem s převyšující horskou západokarpatskou biotou na území České republiky. Na podloží pískovcového flyše tvoří nejvyšší karpatské pohoří ČR. Zastoupení vegetačních stupňů je rozmanité, a to od 4. bukového až po 7. smrkový. Typické je i zastoupení suťových lesů, horských bučin, podmáčených smrčín a menších rašeliníšť. Tento popis ale ne zcela odpovídá části beskydského bioregionu na mapovaném území, a to z důvodu polohy na okraji pohoří a přítomnosti nižších hřbetů. Okrajové, níže položené části jsou totiž zčásti tvořeny bukovými bučinami, tvořícími přechod do ostatních bioregionů, jako je tomu i v řešené oblasti.

Mapa bioregionů

Obrázek č.10: Mapa bioregionů (ZM 1: 10 000 © ČUZK, CENIA + upraveno autorem)

Biochory

Na daném území se nacházejí biochory 3. a 4. vegetačního stupně, a to:

4DB Podmáčené sníženiny na bazických horninách 4. v. s.

Ploché otevřené sníženiny na úpatí hor mohou stopovitě doplňovat netypické ploché sušší hřbítky. Geologicky je biochora tvořena živným vápnitým podložím v podobě flyšových jííl i bazických neovulkanitů. Horniny jsou pokryty svahovinami a splachovými sedimenty. Pedologicky jsou typické slabě bazické těžké hlinitojilovité půdy zastoupeny pseudoglejemi a oglejenými kambizeměmi. Klima, charakterizované klimatickými oblastmi MT7 a MT9, je mírně teplé a průměrně vlhké.

4NK Široké kamenité nivy

Výskytem na úpatí hor v podobě výrazně protáhlých segmentů, jsou charakteristické široké kamenité nivy. Štěrkové terasy, tvořené podle jednotlivých nivních stupňů mají celkovou šířku okolo 0,5 až 1 km. Z hlediska rychlosti toku jsou v těchto nivách často paralelní ramena namísto meandrů. Podložím jsou nedostatečně opracované kameny slabě vápnitých flyšových pískovců. Typickými půdami v nižším nivním stupni jsou fluvizemě. Klima vlhké charakterizované skupinami MT2, MT9 a MT10.

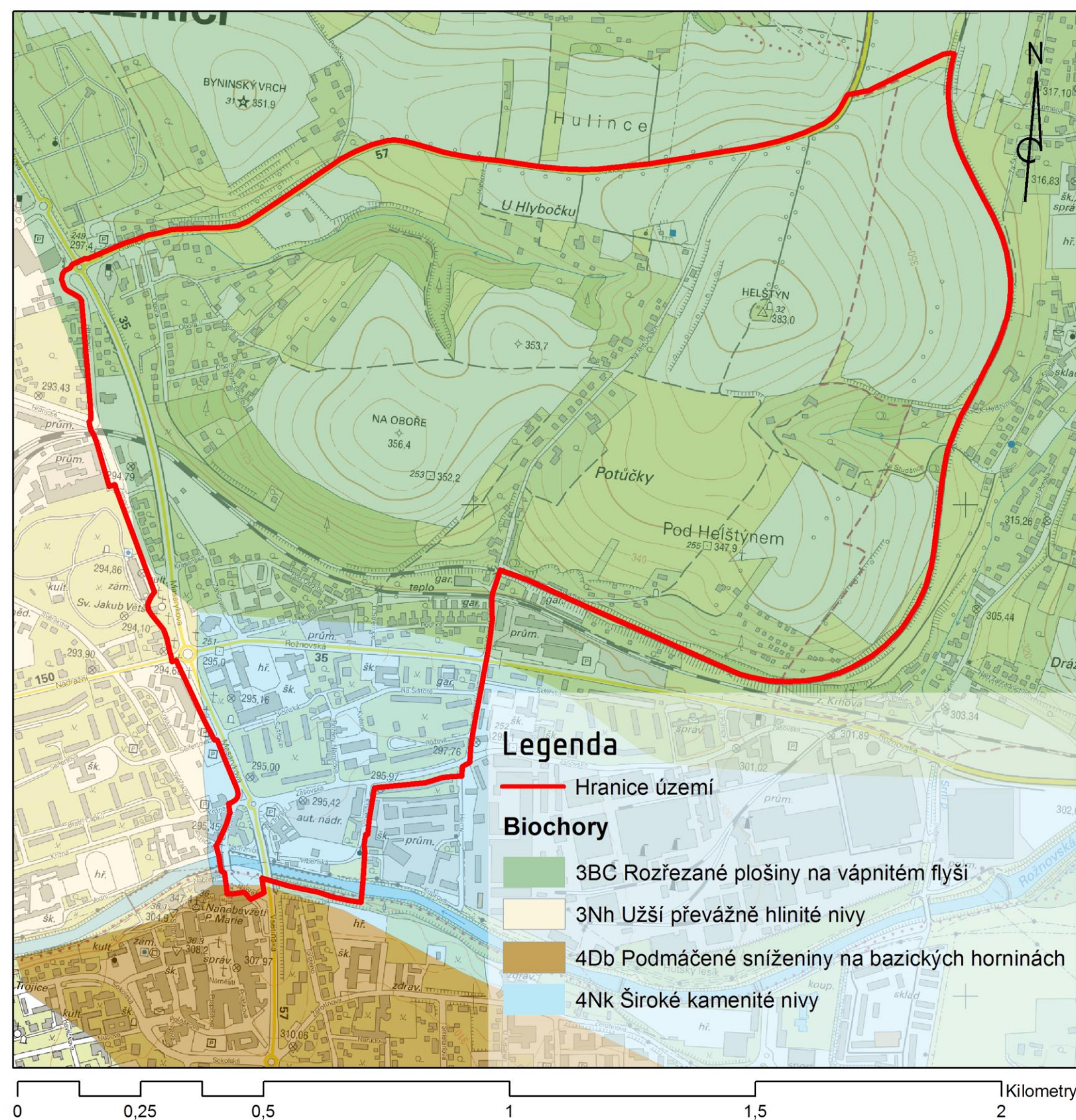
3BC Rozřezané plošiny na vápnitém flyši 3. v. s.

Biochora je z hlediska reliéfu charakterizována převážně členitou pahorkatinou se zbytky plošin na hřbetech. Údolí jsou široká, hřbety oblé a svahy často postihují sesuvy. Geologicky tuto biochoru budují flyšové sedimenty karpatských příkrovů s výjimkou příkrých svahů, kde vystupuje písčité podloží, zapříčiňující sesuvy. Pedologické zastoupení biochory v rámci zájmového území je v podobě kambizemí. Klima je převážně mírně teplé, s dominancí klimatické oblasti M10. Potenciální přirozenou vegetací jsou karpatské ostřicové dubohabřiny.

3Nh Užší převážně hlinité nivy 3. v. s.,

Reliéf s charakterem aluviální roviny s šíří u řeky Bečvy až 2 km. Právě na základě vodního toku se zde geologicky vyskytují naplavené mladoholocenní písčité hlíny s mocností 1–2 metry. Podloží tvoří mohutná vrstva štěrkopísků. V zájmovém území z hlediska pedologie převažují středně těžké fluvizemě.

Mapa biochor

Obrázek č. 11: Mapa biochor (ZM 1: 10 000 © ČUZK, CENIA + upraveno autorem)

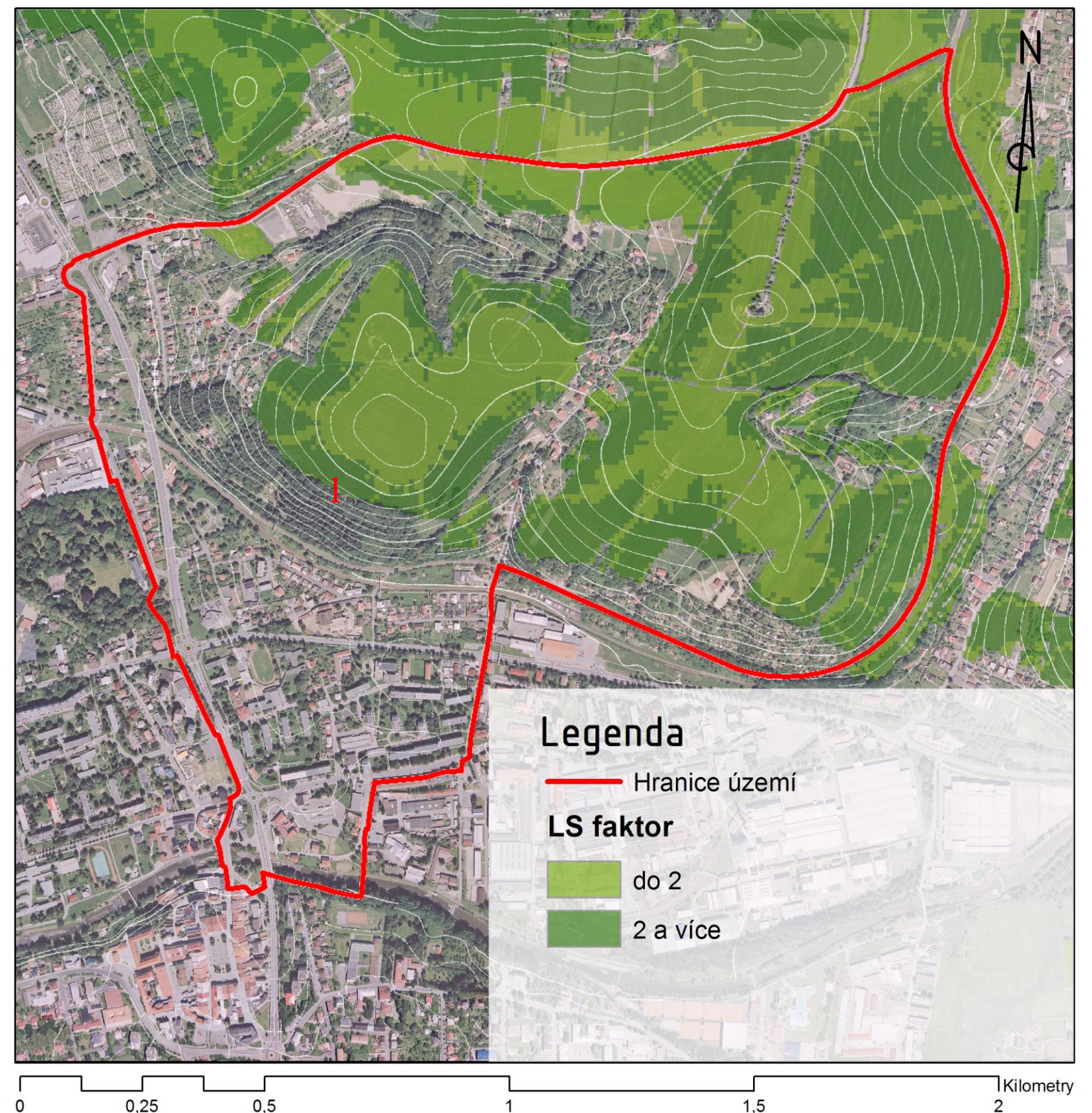

6.2 LS faktor

Kolektivizace neboli scelování zemědělských půd a vznik JZD výrazným způsobem ovlivnily charakter krajiny nejen v řešeném území, ale v celé ČR. Dopad těchto změn je dvojitý. Do krajiny byly nevhodně umístěny velké a nevzhledné družstevnické stavby, které v dnešní době často tvoří negativní dominanty, a již zmíněné scelení zemědělských půd zapříčinilo problém odvodňování, s následkem vzniku četných erozí. Jeden z faktorů ovlivňujících erozi v území je kombinace délky a sklonu svahu, tzv. LS faktor. Čím delší a prudší svah, tím větší potenciální eroze.

V mapovém výřezu lze pozorovat četnost erodovaných území označených tmavě zelenou barvou. Mapa byla vytvořena pomocí aplikace GIS, kde na území půdních bloků dostupných na internetových stránkách www.lpis.eu, které označují jednotlivé zemědělské plochy, mapující i remízy, které erozi zabraňují, byl proveden výpočet LS faktoru. Nejrozsáhlejší plochy eroze připadají právě na rozlehlé celky sjednocených polí ve svahu v okolí vrcholu Helštýn. Po okrajích je také erodované scelené pole nad oborou, a to z důvodu výrazné sklonitosti terénu v těchto oblastech. Nejvyšší riziko eroze připadá na okrajovou oblast pole přímo nad oborou, kde svah přesahuje 12° sklonitost (1).

Mapa erodovanosti - LS faktor

Obrázek č. 12: Mapa eroze – LS faktor (ZM 1: 10 000 © ČUZK, eagri/LPIS + upraveno autorem)

6.2.1 Ekologická zonace

Na základě kompletní charakteristiky primární krajinné struktury bylo možné vypracovat mapu ekologické zonace. Smyslem ekologické zonace je prostorové vymezení ploch s různým stupněm odolnosti, ohroženosti či limitace. Ekologická zonace tedy vymezuje území s rozdílnou kvalitou, různými vlastnostmi a diferencovanou odolností vůči stresovým faktorům. Mapa je složena ze dvou dílčích částí, a to barevně vybarveného podkladu podmínečně vycházejícího z geologické, hydrogeologické a pedologické mapy, na jejichž základě byla vymezena území se společnými vlastnostmi. Dále byla do této mapy vnesena sklonitost území, která jednotlivé ucelené plochy rozfragmentovala podle sklonitosti území do 6°, od 6° do 12° a následně nad 12°. Tento krok byl proveden především kvůli následnému limitu využití plochy. Z takto připraveného mapového podkladu byla vymezena území s vyšším stupněm limitu či rizika. Jednotlivé stupně limitů a rizik lze charakterizovat podle metodiky doc. Ing. Petra Kučery, Ph.D takto:

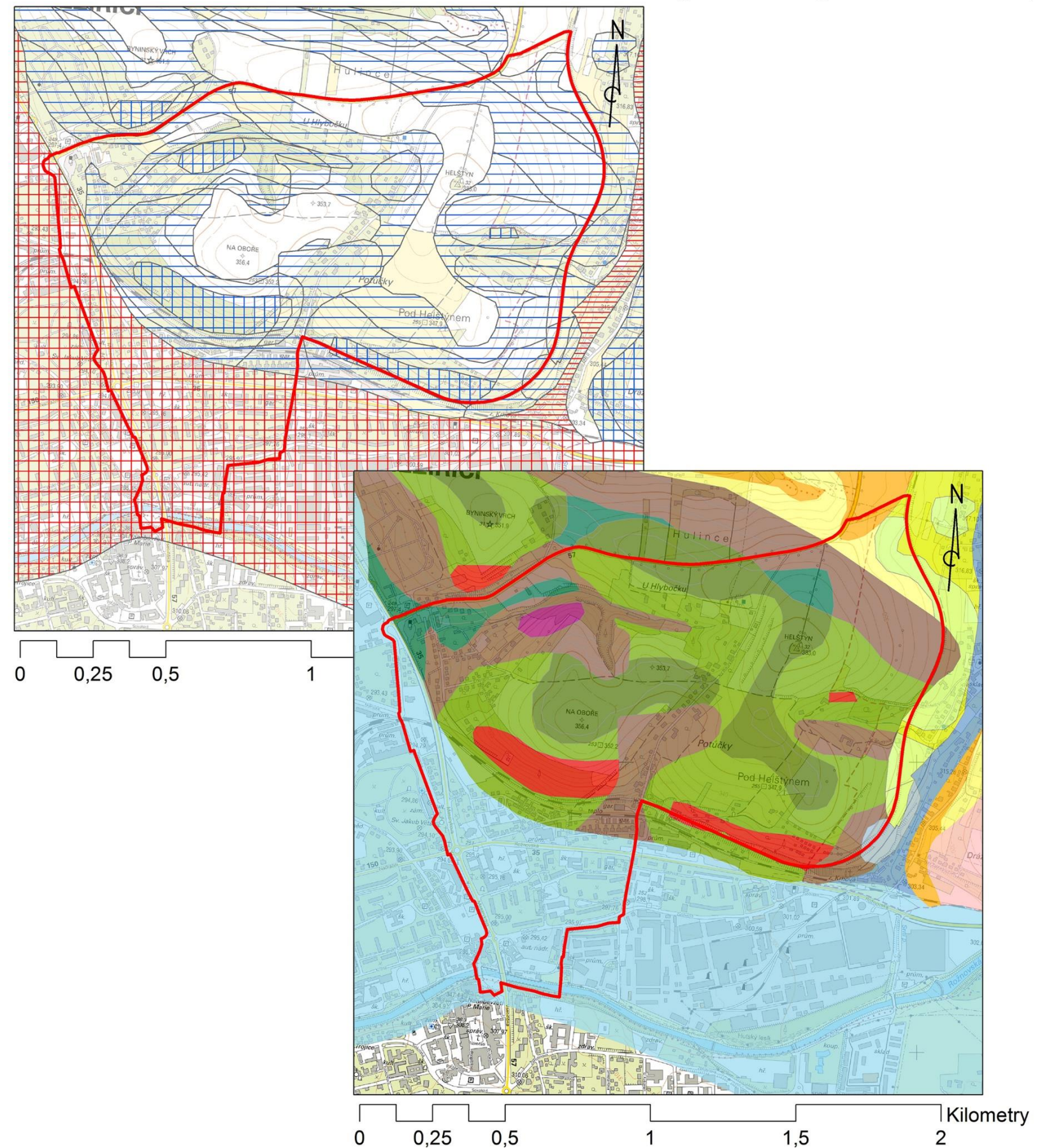
R2: území zranitelná (s ekologickými riziky vylučujícími; riziko vyššího stupně)

R1: území citlivá (s ekologickými riziky omezujícími; ekologické riziko nižšího stupně)

L2: území nevyužitelná (s ekologickými limity podmiňujícími; přírodní limity vyššího stupně)

L1: území obtížně využitelná (s ekologickými limity okrajovými; přírodní limity nižšího stupně)“

Následnou korelací dvou vzniklých podkladů byl vytvořen mapový podklad jasně popisující charakteristiku dané plochy, její limity či rizika. Díky tomu lze hovořit o mapovém podkladu shrnujícím problémy primární krajinné struktury území. Obsahem legendy mapy je kromě jiného odůvodnění určených limitů a rizik, zjištěných na základě korelace dat z výše zmíněných mapových děl. Na obrázku č. 13 lze pozorovat ještě rozdělené dva dílčí celky tvořící výslednou mapu ekologické zonace. Těmto obrázkům odpovídá legenda uvedená níže u výsledné mapy ekologické zonace.

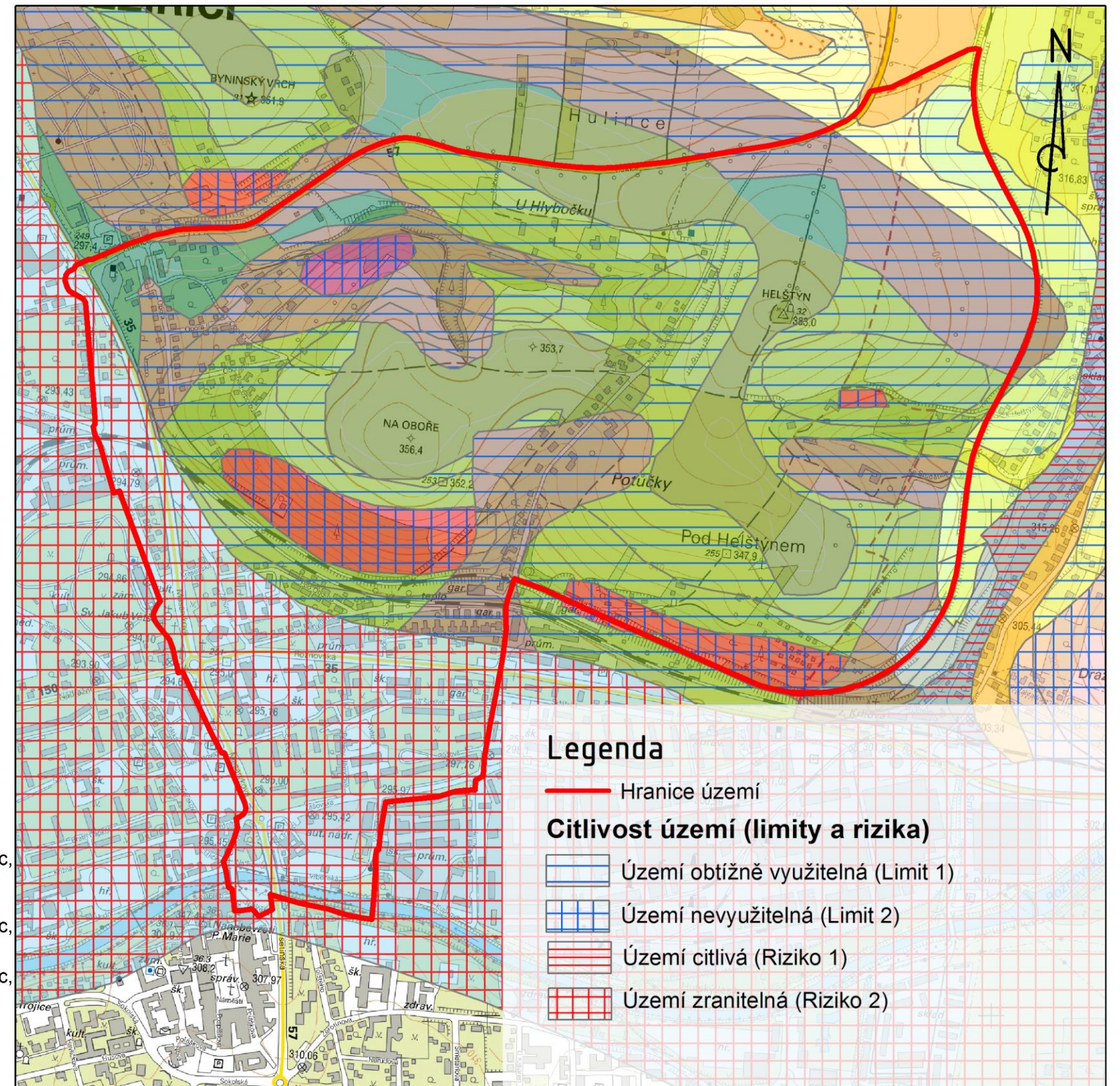

Obrázek č. 13: Podklady ekologické zonace (ZM 1: 10 000 © ČUZK, Česká Geologická služba, eagri/LPIS + upraveno autorem)

Legenda ekologické zonace

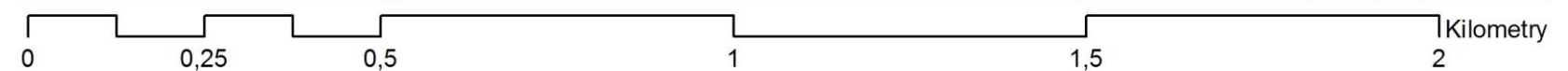
(Hydrogeologická charakteristika / Geologická charakteristika / Pedologická charakteristika / Svahovitost / Limity a rizika / Odůvodnění)

- Regionální izolátor s podmenilitovým souvrstvím a jílovcí/ Paleogén, pískovec, jílovec, slepenec, eluvialní sedimenty/ Kambizem/ se svahem 6-12° / Limit 2 / Možný sesuv půdy
- Průlinovo puklinový kolektor/ Kvarter, nivní a smíšený sediment/ Fluvizem/ se svahem 6-12° / Limit 1 / Vodní eroze, utržení svahu při zvýšené hladině vody v potočních nivách
- Průlinovo puklinový kolektor/ Kvarter, nivní a smíšený sediment/ Fluvizem/ se svahem do 6° / Riziko 1 / Následné znečištění podzemní vody a říční nivy
- Průlinovo puklinový kolektor/ Kvarter, písčito-hlinitý sediment/ Kambizem/ se svahem 6-12° / Limit 1 / Svažítost omezuje využití území
- Průlinovo puklinový kolektor/ Kvarter, písčito-hlinitý sediment/ Kambizem/ se svahem do 6° / bez limitů a rizik
- Průlinovo puklinový kolektor/ Paleogén, pískovec, jílovec, slepenec, eluvialní sedimenty/ Pseudoglej/ se svahem 6-12° / Limit 1 / Svahovité území mají omezené využití vůči potenciální erozi
- Průlinovo puklinový kolektor/ Paleogén, pískovec, jílovec, slepenec, eluvialní sedimenty/ Pseudoglej/ se svahem do 6° / Bez rizik a limitů
- Průlinový kolektor/ Kvarter, nivní a smíšený sediment/ Fluvizem/ se svahem do 6° / Riziko 2 / Riziko znečištění podzemních vod a oklního území
- Střídání izolátorů a průlinovo puklinových/ Kvarter, písčito-hlinitý sediment/ Kambizem/ se svahem 6-12° / Limit 1 / Svažítost omezuje využití území
- Střídání izolátorů a průlinovo puklinových/ Kvarter, písčito-hlinitý sediment/ Kambizem/ se svahem do 6° / Bez limitů a rizik
- Střídání izolátorů a průlinovo puklinových/ Kvarter, písčito-hlinitý sediment/ Kambizem/ se svahem nad 12° / Limit 2 / Strmý svah silně limitující využití území
- Střídání izolátorů a průlinovo puklinových/ Paleogén, pískovec, jílovec, slepenec, eluvialní sedimenty/ Kambizem/ se svahem 6-12° / Limit 1 / Svahovitost omezuje využití území
- Střídání izolátorů a průlinovo puklinových/ Paleogén, pískovec, jílovec, slepenec, eluvialní sedimenty/ Kambizem/ se svahem do 6° / Bez limitů a rizik
- Střídání izolátorů a průlinovo puklinových/ Paleogén, pískovec, jílovec, slepenec, eluvialní sedimenty/ Kambizem/ se svahem nad 12° / Silně svahovité území s omezeným využitím vůči potenciální erozi

Legenda

- Hranice území
- Citlivost území (limity a rizika)**
- Území obtížně využitelná (Limit 1)
- Území nevyužitelná (Limit 2)
- Území citlivá (Riziko 1)
- Území zranitelná (Riziko 2)

Obrázek č. 14: Mapa ekologické zonace (ZM 1: 10 000 © ČUZK, Česká Geologická služba, eagri/LPIS + upraveno

6.3 Sekundární krajinná struktura

6.3.1 HISTORICKÝ VÝVOJ KULTURNÍ KRAJINY

Klíčovým podkladem pro pozorování historického vývoje krajiny jsou nejen literární, ale především grafické podklady, například historické a současné mapy území, popřípadě obrazové veduty krajiny z několika období, a jejich porovnání a zkoumání detailů toho, jak se krajina na daném území vyvíjela. Proto byly jednotlivé mapové podklady prozkoumány a následně nalezené hodnoty krajiny a jejich vývoj popsány. Jednotlivé mapové podklady či historické veduty jsou nejen významným podkladem pro zmapování stavu krajiny a jejího vývoje, ale lze je také velice často použít v rámci interpretace. V případě zájmu o podrobnější popis historického vývoje území doporučuje autor tituly: Valašské Meziříčí od minulosti k dnešku (Demel, 1969) nebo autorovu bakalářskou práci na téma identifikace krajinných kompozic (Vašíček, 2015)

Na mapovaném území se nacházejí první známky společnosti na základě nalezených archeologických vykopávek už z období pravěku. Objevené vykopávky jsou náhodné, a z toho důvodu se k nim nevztahuje žádná podrobnější dokumentace. Jediné výraznější památky na modelovém území, řadící se do pravěku, přesněji do mladší fáze popelnicových polí doby bronzové, jsou pohřebiště u Valašského Meziříčí na vrchu Helštýn a depot nalezený v Krhové. První významnější osídlování hornatého Pobečví proběhlo na modelovém území až ve středověku a je spjaté s vrcholnou fází kolonizace (13. stol.), spojené s rozvojem zemědělství a řemeslné výroby, tudíž i s rozvojem kulturní krajiny. První zmínka o Krásně a statcích v jeho okolí i o statcích v Krhové pochází z roku 1299, kdy je držel rod Vladyků z Krásna. Historie vlastníků a rodů na modelovém území je velice rozmanitá. Za nejznámější a nejvýznamnější rody které ovlivnily modelové území a krajinu okolo něj, se považují Žerotínové a Kinští.

Stav krajiny na Müllerově mapování

Za nepřesné, avšak první systematické topografické mapování lze považovat Müllerovu mapu Moravy z roku 1716. Z tohoto historického mapového podkladu v měřítku 1:132 000 lze vyčíst důležité body charakteru sakrálního (kostely, kaple, křížové vrchy), profánního (zámky, letohrádky) i krajinného (aleje, lesní průseky, významné komunikace), jež mohou tvořit významné hodnoty území. (SEMOTANOVÁ, 2001)

Konkrétně lze na této mapě (obrázek č. 13) pozorovat ještě rozdělené město Valašské Meziříčí. Historicky významnější část města na mapě jasně vymezují městské hradby. Jedná se o město Meziříčí (v mapě jako Meseritseh) s již vybudovaným zámek Žerotínů, dokazujícím význam sídla a zakresleným dutým čtvercem. Dalším zachovaným význačným bodem mapovaného území je

most přes Rožnovskou Bečvu mezi městem Meziříčí a městečkem Krásno. Správní označení pro současnou část města Krásno – „městečko“ – je znát schématickým zaznačením budov společně s tučnějším písmem názvu, které jasně vymezuje vyšší význam nad ostatními obcemi v okolí, jako jsou Krhová, Bynina nebo Hrachovec.

Na základě porovnávání se skutečností je z hlediska pozorování krajiny nejlépe zaznačenou položkou její reliéf. Mimo zaznačení Veřovických vrchů v severovýchodní části mapového výřezu lze pozorovat i kopec dnes známý jako Helštýn, v mapě mezi obcemi Krhová a Bynina. Další náznak terénu je okolo meziříčských hradeb; pravděpodobně naznačuje umístění obce na říční terase nad soutokem Vsetínské a Rožnovské Bečvy. Na mapě je zjevné i tehdejší vodní hospodářství. Severně od Meziříčí obtéká Krásno nejen z jižní strany, jak je tomu dnes, ale i ze severu říčka, respektive náhon pro krásenský mlýn, jehož řečiště se dál dělí na dvě ramena, z nichž jedno napájí rybníky, kde je dnes vybudován chemický podnik Deza. Poněkud nedostatečné je zaznačení lesních ploch, které je však celkově problémem Müllerovy mapy Moravy. Lesů na území bylo v této době více než v současnosti.

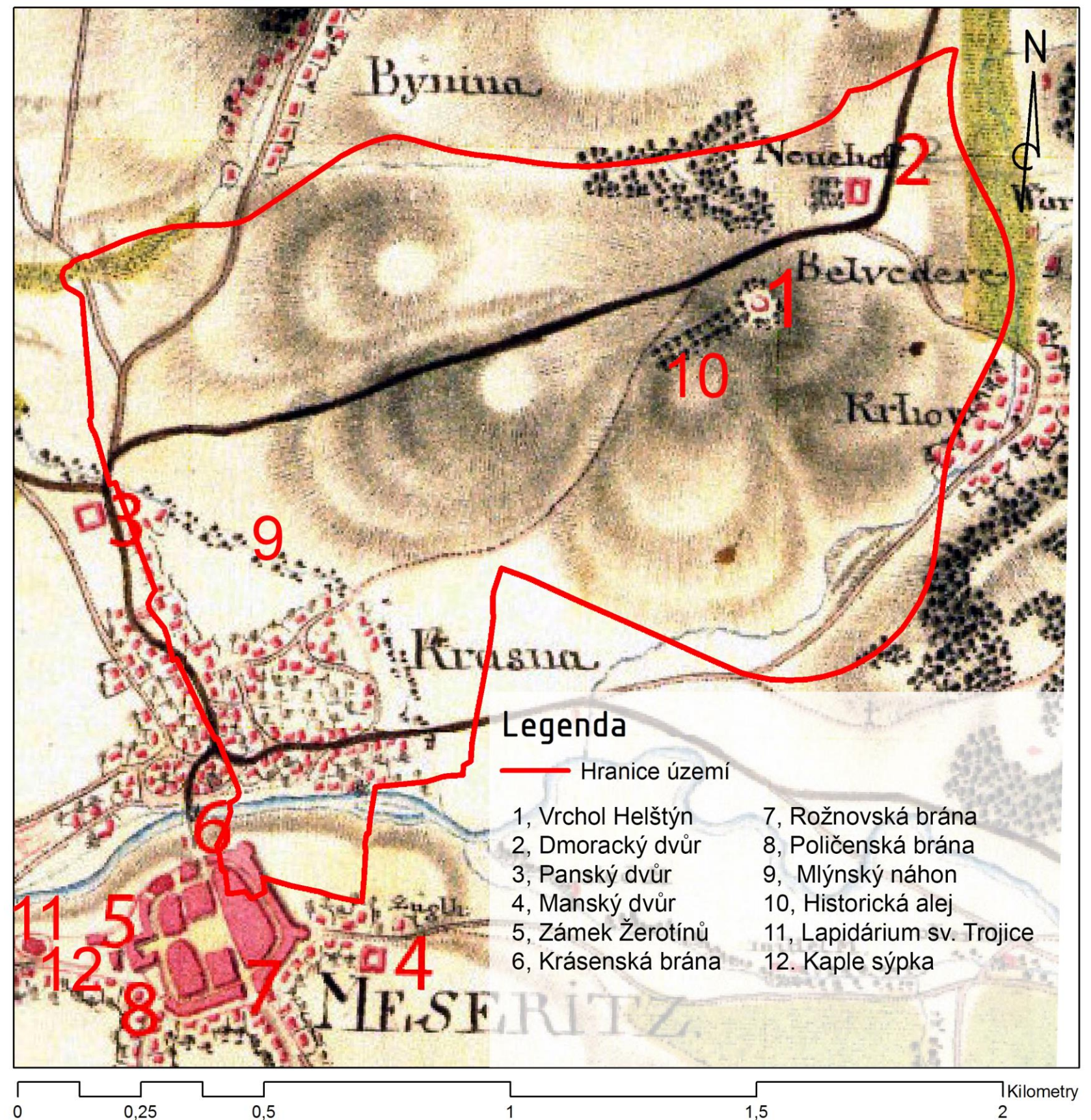

Obrázek č. 15: Müllerova mapa (<https://mapy.vugtk.cz>)

Stav krajiny na mapě I. vojenského mapování

Mapový podklad z let 1764–1768 byl vytvořen tzv. à la vue mapováním, což ve volném překladu značí mapování krajiny „od oka“. (http://oldmaps.geolab.cz/map_root.pl?lang=cs&map_root=1vm). V praxi mapování probíhalo s největší pravděpodobností tak, že důstojník projížděl krajinu na koni a potřebné značky zaznamenával do Müllerovy mapy. Na základě tohoto způsobu, tedy mapování bez použití jakéhokoli zaměření či trigonometrické sítě, je I. vojenské mapování (nazývané také josefské) nepřesné a mnohé údaje mohou být zkreslené. I tak je ale mapa v měřítku 1:28 800 důležitým a často velice sdílným podkladem pro pozorování vývoje krajiny a vzniku či vývoje jejích hodnot. Především díky zakreslení komunikací, včetně jejich typu a doprovodné vegetace, přírodních i umělých vodních toků, využití půdy, významných sakrálních i profánních objektů, velikosti sídel a plošných objektů i naznačení terénu. (SEMOTANOVÁ, 2001) V mapovém výřezu lze stále zpozorovat Valašské Meziříčí rozdělené na město Meziříčí a městečko Krásno. Náznak urbanistické struktury města je mnohem přesnější než v Müllerově mapě Moravy; pozorovatelný je dokonce fakt, že zámek Žerotínů sloužil zároveň jako část městských hradeb. Zpřesnění platí i o náznaku říční terasy, na níž je zbudováno město – zaznačení odpovídá současnému stavu, kdy terasa společně s Rožnovskou Bečvou podvědomě vytváří přirozenou hranici mezi dnes již spojenými sídelními celky. Do očí bijícím prvkem mapy je vrchol označený nápisem „Belvedere“, všeobecně překládaným jako „vyhlídka“, což popisované místo přesně vystihuje. Jedná se o vrchol Helštýn (1), na kterém byl údajně postaven letohrádek, od nějž vedla alej (10) směrem na Meziříčí. Severovýchodně podél Krásna lze zpozorovat mlýnský náhon (9), také potvrzující zpracování zemědělských plodin, potažmo rozvoj zemědělství v krajině.

V jihozápadním rohu výřezu jsou dále označeny dodnes významné budovy Lapidária sv. Trojice a nedávno zrekonstruované kaple Sýpka. Zaznačené hranice území jsou značně zkresleny na základě aplikace georeferencování mapy I. vojenského mapování v geoinformačním systému ArcMap.

Obrázek č. 16: Mapa I. vojenského mapování (<http://oldmaps.geolab.cz/> + upraveno autorem)

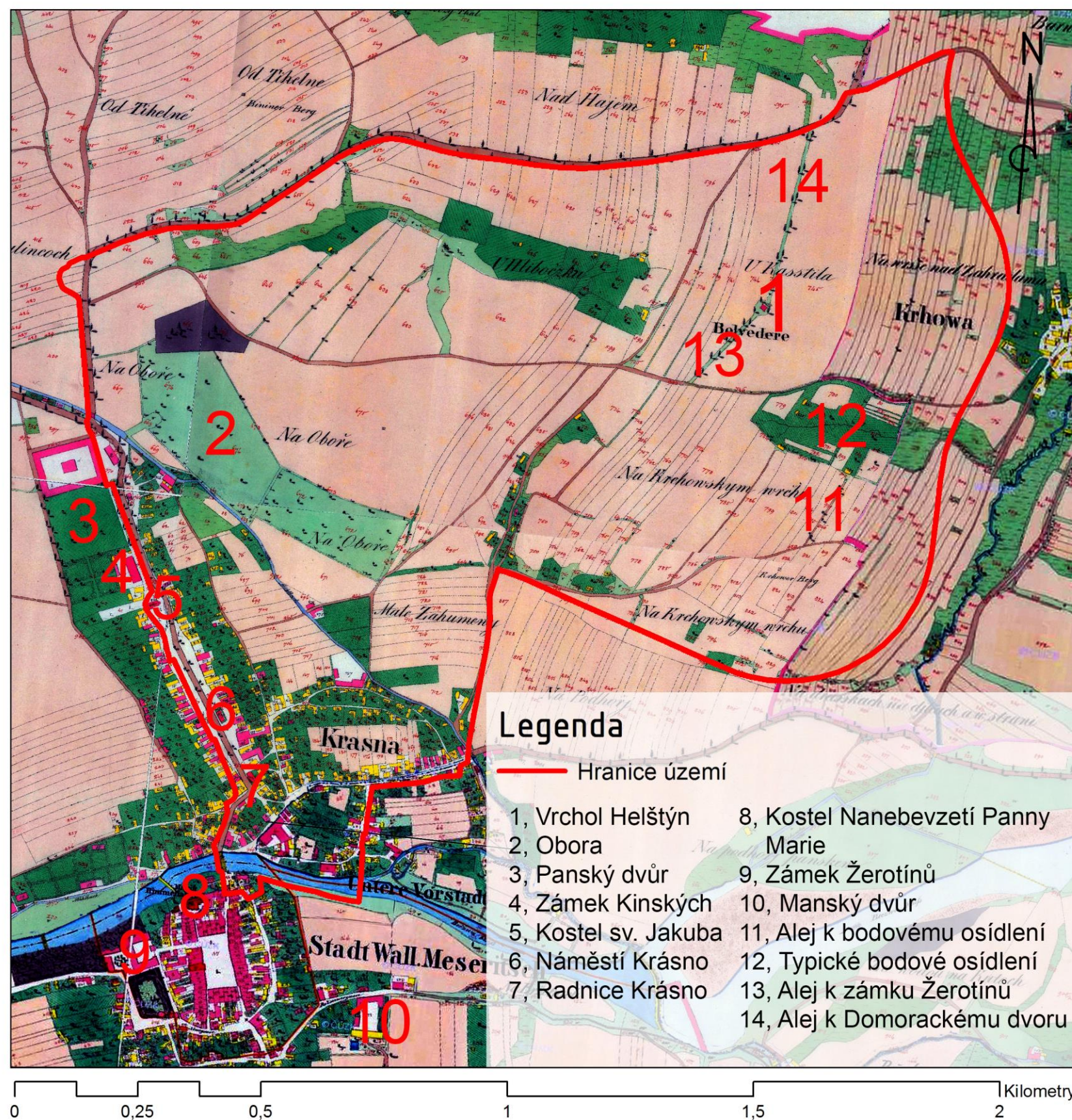
Stav krajiny na mapě Stabilního katastru

Jedna z map stabilního katastru, konkrétně povinné císařské otisky, vznikla pro každý katastr v letech 1825–1843 jako podrobnější dokument pro současně vytvářenou mapu II. vojenského mapování. Větší podrobnost byla dána měřítkem 1:2880. (KULIŠŤÁKOVÁ, 2014) Rozdílem od mapy I. vojenského mapování jsou přesnost a detaily urbanistické struktury sídel. Od Vrcholu Helštýn (1) vedou dvě aleje, a to alej známá již z I. voj. mapování, nyní ovšem již přesně směřující k zámku Žerotínů (13), a přibývá alej vedoucí k Domorackému dvoru (14). Na obrázku č. 17 lze díky detailnosti mapy pozorovat i tvar letohrádku, který stál na vrcholu. Významným krajinnotvorným prvkem je nově vzniklá obora (2). Detailnější zakreslení městečka krásna označuje správní budovu rožnovsko-krásenského panství (4), která je záhy, roku 1854, přestavěna na zámek Kinských. (<http://www.muzeumvalassko.cz/objekty/zamek-kinskych/historie/>) Od zámku pokračuje v jedné ose kostel sv. Jakuba (5), krásenské náměstí (6), doprovázené čtyřřadou jírovcovou alejí až po krásenskou radnici (7), pozorovatelnou na historické fotografii (obr. č. 20). V současnosti hlavní sakrální stavbou Valašského Meziříčí je kostel Nanebevzetí Panny Marie (8). V mapě dále přibylo jižně od Vrcholu Helštýn osídlení, které má charakter typického bodového osídlení Valaška. Tato část se v téměř neměnném stavu dochovala až do současnosti, kdy ji autor vnímá jako významnou hodnotu území.

Většina popisovaných prvků je také součástí identifikované komponované krajiny vycházející ze zahrady nebo zámeckého parku zámku Kinských. Na tomto mapovém podkladu je pozorovatelný samotný střed komponované krajiny určený osami zahrady (obr. č. 18), které v současnosti nejsou dochovány. Tyto osy určují základní schéma komponované krajiny (viz podkapitolu Komponovaná krajina).

Obrázek č. 17: Detail Helštýn (ČUZK) Obrázek č. 18: Detail osy zahrady

Obrázek č. 19: Mapa Stabilního katastru (Mapa stabilního katastru 1: 2880 © ČUZK

Obrázek č.20: Historická fotografie náměstí v Krásně (FABIÁN, Josef. 2009. *Valašské Meziříčí v zrcadle času: Valašské Meziříčí in a mirror of the times*. 2. vyd.

Stav krajiny na mapě II. vojenského mapování

Mapy II. vojenského mapování jsou mnohem přesnější, především díky čitelnému zpracování a přesnosti, v rámci mapovaného území zapříčiněné použitím trigonometrické mapovací sítě. Mapový podklad vznikl v letech 1836–1852. (SEMOTANOVÁ, 2001) V případě detailnějšího zobrazení bývá tento podklad často korelován s císařskými otisky, díky jejich společnému vzniku. II. vojenské mapování (nazývané také Františkovo, vznikalo v měřítku 1: 28 800, což je desetinásobek stabilního katastru. (KULIŠŤÁKOVÁ, 2014)

Z mapového výřezu je jasně čitelný vrchol Helštýn (1) s alejemi, jejichž směr je již přesně veden na Domoracký dvůr (14) a na druhou stranu k zámku Žerotínů (13). Z mapy vystupují i hranice obory (2), osy panské zahrady u nynějšího zámku Kinských (4). Na tomto mapovém podkladu je již možné pozorovat i kapli sv. Rocha z roku 1831 (15). V mapě jsou i velice důrazně zakresleny remízy či stromořadí (12), jasně dokládající správné využívání krajiny. Tyto remízy jsou v místech, kde je na základě analýzy LS faktoru z důvodu jejich odstranění a scelení orné půdy limit eroze.

V období vlády Marie Terezie a Josefa II. byly v krajině významné komunikace také často osazovány ovocnými stromořadími, která jsou v současnosti vnímána jako významný krajinný prvek nejen z hlediska estetického, ale i z hlediska komponovaných krajin. Tento jev můžeme na mapě pozorovat podél komunikace vedoucí po severním okraji území, kde jsou ovocné stromy, byť už jen mezerovitě, až dodnes.

Obrázek č. 21: Mapa II. vojenského mapování (CENIA + upraveno autorem)

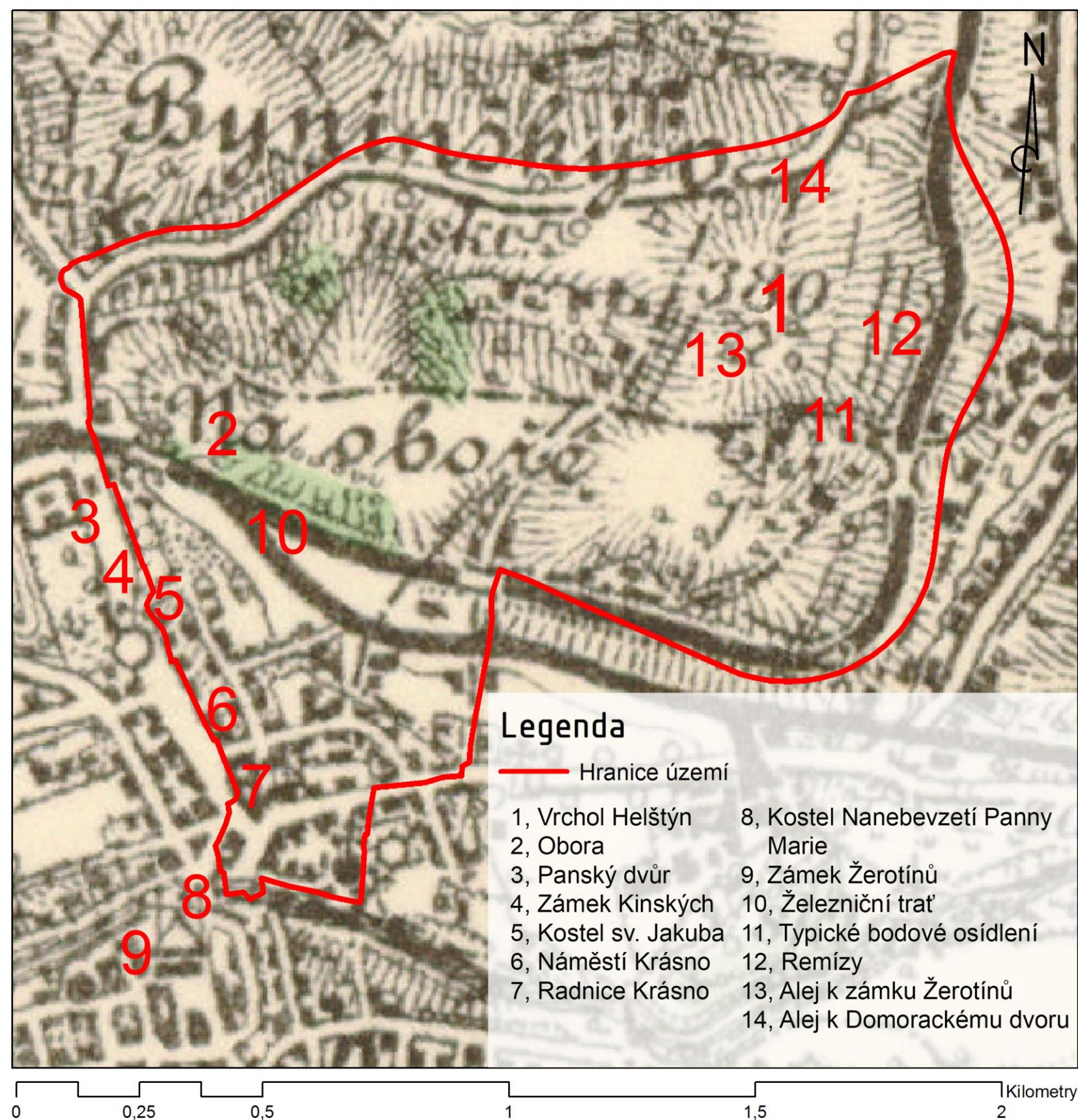

Stav krajiny na mapě III. vojenského mapování

Prvním mapovým podkladem, u kterého bylo použito měřítko odpovídající dnešním standardům (1: 25 000) je III. vojenské mapování území Moravy a Slezska z let 1876–1878. Moderní kartografické zobrazení z hlediska převodu měřítek v mapě Františko-Josefského mapování, jak je také III. vojenské mapování nazýváno, bylo zapříčiněno převodem měř sáhových na metrické. Výrazným zlepšením oproti starším mapovým podkladům je sofistikovanější systém značení reliéfu krajiny pomocí výškových kót, vrstevnic a šraf. Dále je mapa obohacena o symboly například kostelů, jež jsou shodné se současnými mapami.

Nejvýraznější změnou v území je již na první pohled bariéra v krajině způsobená výstavbou železnice (10). Z hlediska interpretace hodnot krajiny je negativní změnou zmizení aleje od vrcholu Helštýn (13), vedoucí směrem k zámku Žerotínů. Jevem významně formujícím krajinu je i rozvoj sídel, spojený s rozšiřováním zástavby krajiny. Zjevný je rozvoj obce Krhová, kdy zástavba vznikající podél hlavní komunikace, procházející obcí, mění celý charakter sídelní struktury obce na tzv. silnicovku. Růst nejen Krhové, ale i Meziříčí a Krásna zapříčinil především rozvoj průmyslových zón, vznikajících v okrajových částech hlavně Krásna. S postupným růstem intravilánu sídel vzniká negativní jev jejich srůstání, který vytváří efekt ztráty jejich jedinečnosti a identity, jako je to v případě stále silnějšího propojení a ztráty hranice mezi Krásnem a Krhovou.

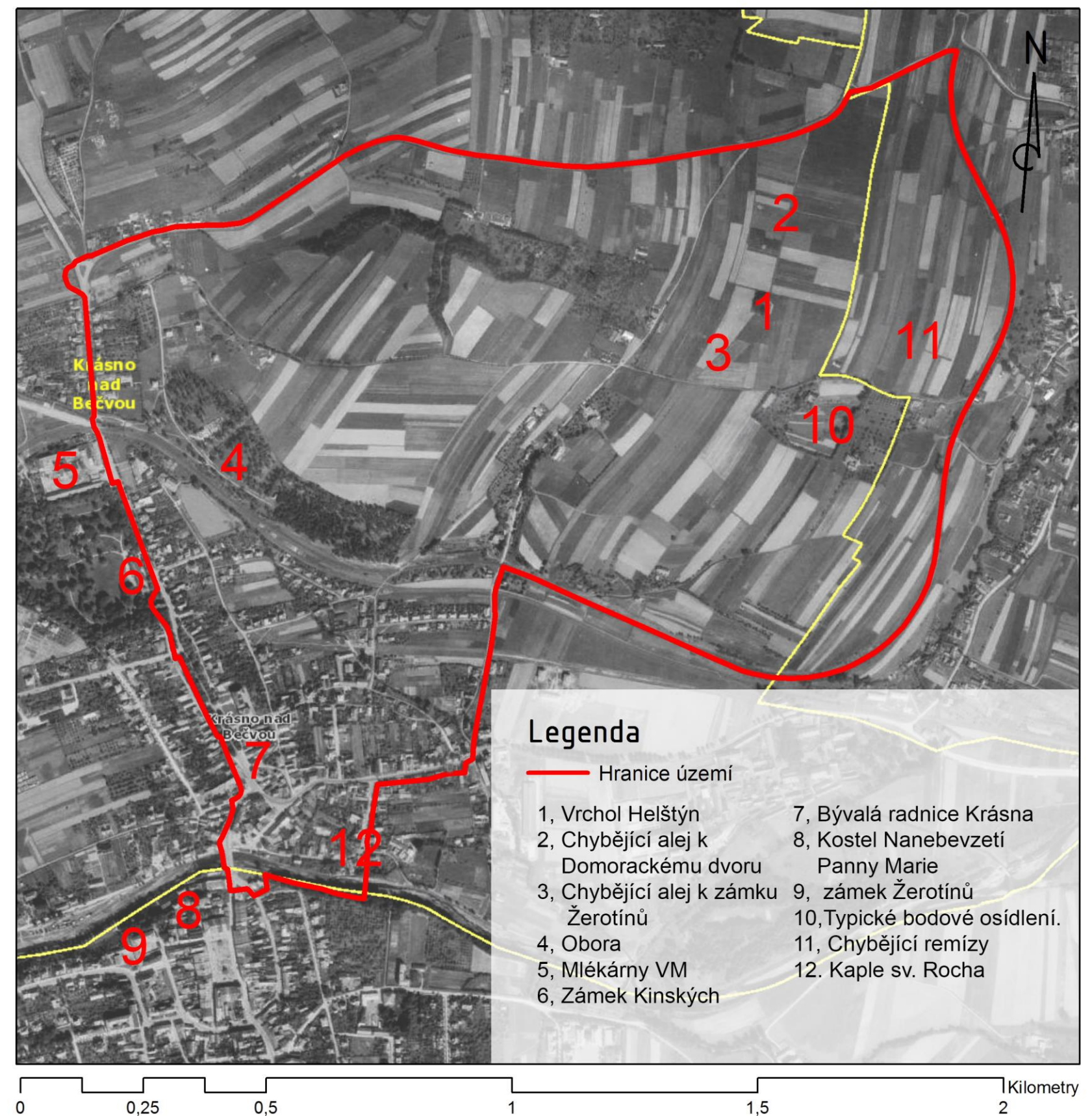
Mapa III. vojenského mapování

Obrázek č. 22: Mapa III. vojenského mapování (CENIA + upraveno autorem)

Stav krajiny na mapě historických leteckých snímků

Historické snímky vznikly pro zájmové území v letech 1950 až 1955. Nejcennějším pozorovatelným aspektem tohoto snímkování je zachycení tzv. mozaiky krajiny ještě před rozsáhlou kolektivizací zemědělských ploch. Toto husté členění zemědělských ploch bylo zároveň i významným krajinným prvkem, patřícím v historii k rázu popisované krajiny. Díky vcelku vysoké kvalitě snímků je možné identifikovat i drobné zanikající nebo již zaniklé objekty. Stále výraznější je i růst sídel a průmyslových areálů. Poněkud neobvyklé je postupné vytrácení liniových krajinných vegetačních prvků, jak remízů (11), tak aleje vedoucí od vrcholu Helštýn k Domorackému dvoru (2). Tento mapový podklad je jediný, na němž k vrcholu nevede žádná alej. Ztrácení zmíněných prvků z krajiny souvisí s nejvyšší pravděpodobností s přípravnými pracemi pro budoucí již zmíněnou kolektivizaci půd. Na první pohled nepatrnou změnou je i přeměna panské zahrady (s osami vymezujícími identifikovanou krajinnou kompozici) na zámecký park s použitím principů anglické krajinářské školy (6). Panský dvůr (5) se s tendencí rostoucího průmyslu proměnil ve Mlékárnu Valašské Meziříčí.

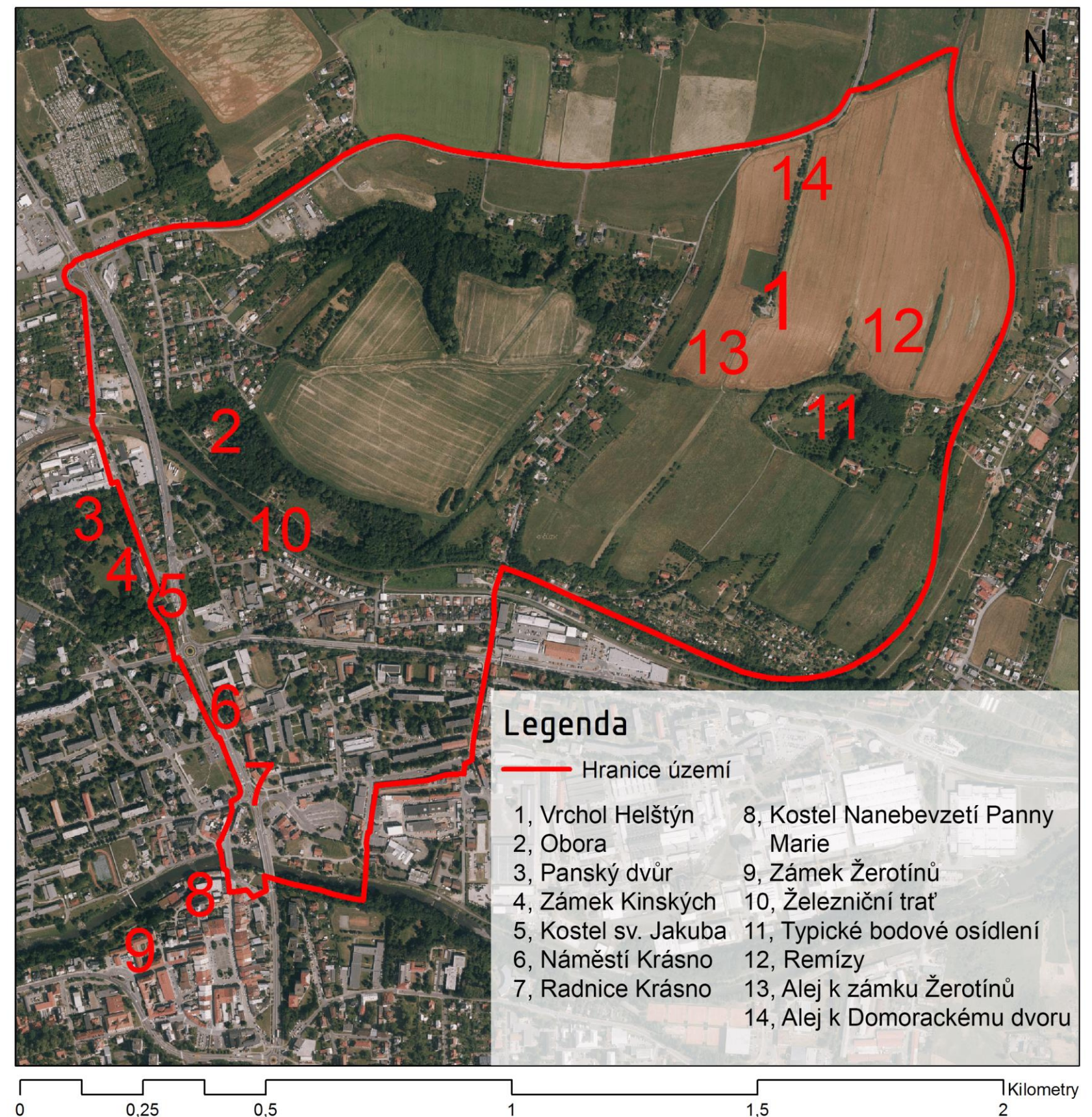

Obrázek č. 23: Historické letecké snímky (<http://kontaminace.cenia.cz/> + upraveno autorem)

Stav krajiny na současné ortofoto mapě

Ortofoto mapa je v současnosti nejčitelnějším mapovým podkladem dokládající současný stav krajiny. Základním rozdílem mezi historickými a současnými leteckými snímky je barevnost. Právě díky barevnosti současných ortofoto map lze lépe pozorovat místa odlišná například půdní vlhkostí nebo druhovou vegetační skladbou, díky kterým lze ještě přesněji identifikovat zaniklé či zanikající hodnoty krajiny.

Při porovnání s historickými leteckými snímky je nejrozsáhlejší změnou v krajině scelení drobných orných ploch v rozsáhlé půdní bloky. Dále je patrná naprosto radikální proměna celého intravilánu Krásna kompletním zničením jeho urbanistické struktury jako důsledku vybudování hlavního komunikačního průtahu městem a spoust vícepodlažních bytových domů podporujících průmyslový rozvoj města. Z původně půvabného městečka, složeného z drobných domů a s centrem u bývalé radnice (7), u níž se nacházelo zmiňované náměstí doprovázené čtyřřadou alejí (6) téměř až k zámku Kinských (4) (nyní sloužící jako muzeum Valašska), je v současnosti část města Krásno nad Bečvou charakteristická bytovkami, silničním nadjezdem, čtyřproudovou komunikací, a především průmyslovými areály a továrnami. Právě srovnání historických leteckých snímků a současné ortofoto mapy ukazuje kompletní proměnu urbanistické struktury této části města. Oproti období let 1950–1955 je pozitivem obnovení několika liniových vegetačních prvků v krajině, například obnova aleje vedoucí od vrcholu Helštýn k Domorackému dvoru (14) a remízu (12) zabraňujícímu půdní erozi rozsáhlé orné plochy.

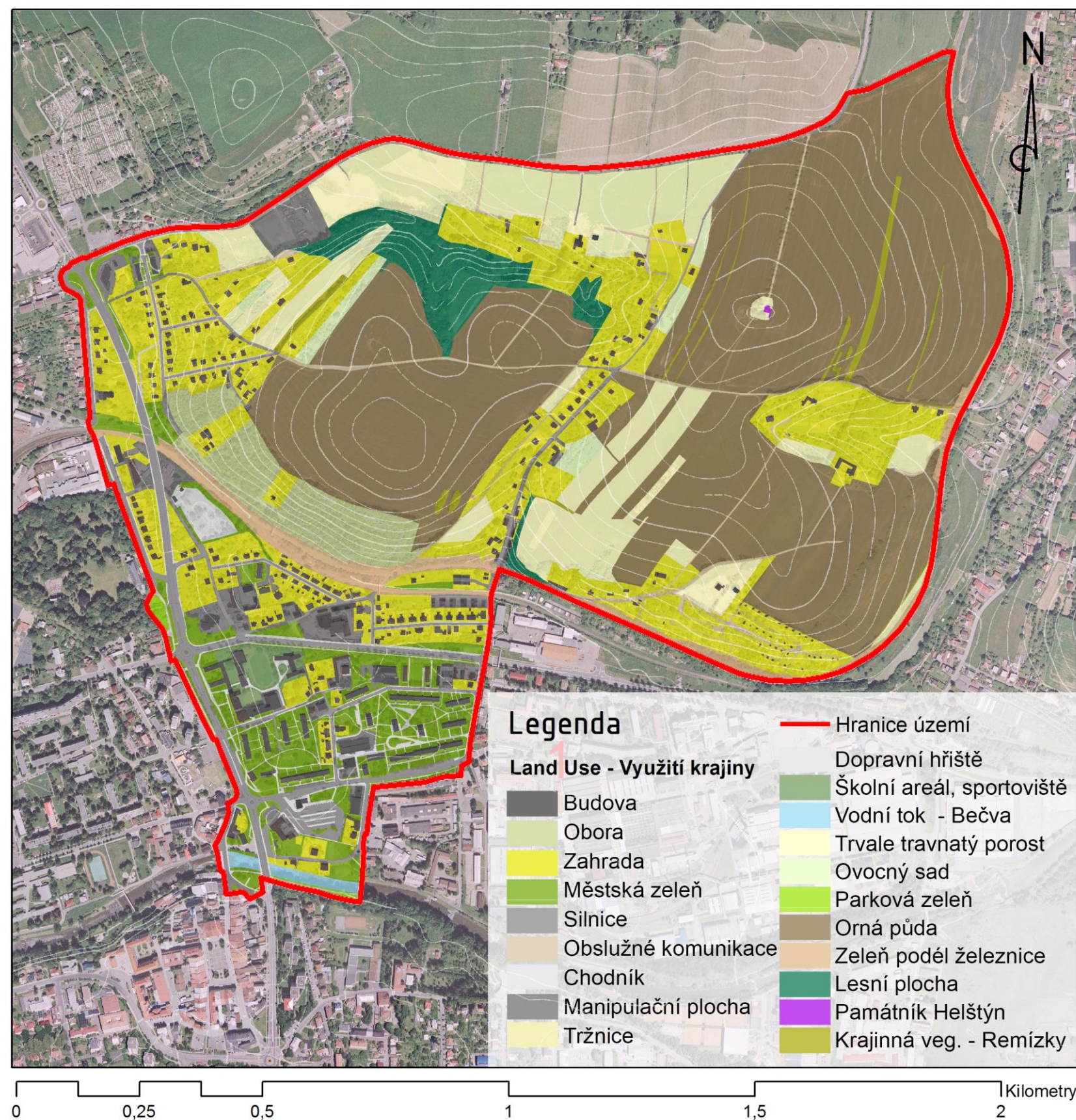
Obrázek č. 24: Současná ortofoto mapa (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

Současné využití krajiny – Landuse

Mapa land use, v přímém překladu využívání půdy, interpretuje, jakým způsobem je krajina využívána v současnosti. V předmětném území navazuje současné využití půdy na výše popsany historický vývoj území. Extravilán města charakterizuje především zemědělská krajina, nejvíce zastoupená v podobě orné půdy, avšak významně doplněná o trvale travnaté porosty a příležitostně o lesní plochy či liniovou vegetaci v podobě remízů a stromořadí. Do extravilánu také vstupují okrajové části města s charakterem spíše vesnického typu. Při poměrovém srovnání velikostí popisovaných ploch spolu s aspektem vlnitého, ne příliš ostrého reliéfu lze hovořit o harmonické kulturní krajině. Bariéry v území jsou tvořeny především koridory v podobě komunikací a železnice vedoucí podél jihovýchodní hranice území. Další významnou složkou extravilánu jsou především zahrady, a to jak v podobě okrasných zahrad s introdukovanými dřevinami, tak v hojné míře v podobě ovocných sadů, pro krajinu historicky typických a významných z hlediska krajinného rázu. V jižní části území začíná silně urbanizovaná městská krajina s výraznou zastavěnou plochou. Pozitivem této části území je výrazné zastoupení sídelní zeleně a doprovodné vegetace podél řeky Bečvy.

Na základě porovnání všech zmíněných map lze vývoj kulturní krajiny zájmového území rozdělit do dvou vývojových fází. V první byla krajina ovlivňována především velkostatkářstvím (řada dvorů a statků), jež krajinu využívalo k zemědělství a chovu dobytka, ovšem s citem pro krajinu. V této fázi vznikala harmonická kulturní krajina charakterizovaná velkým množstvím drobných polí a pastvin, jež významně doplňovaly liniiové vegetační prvky v podobě ovocných stromořadí, alejí a remízů. Z hlediska urbanistického byly na okrajích měst a v krajině budovány statky, v intravilánu drobné budovy. Druhá fáze, nastupující začátkem šedesátých let minulého století, s sebou přináší myšlenku co nejvyšší možné výtěžnosti zemědělství v krajině; ta zapříčinila vznik rozsáhlých zemědělských družstev a kolektivizaci zemědělské půdy, což společně s velkým rozvojem průmyslu, který ve městě vyžadoval stále větší prostor pro budování nejprve průmyslových areálů (a následně související se srůstáním sídel), později i kvalitnější a kapacitně větší dopravní infrastruktury, naprosto změnilo charakter původní krajiny.

Mapa využití krajiny - land use

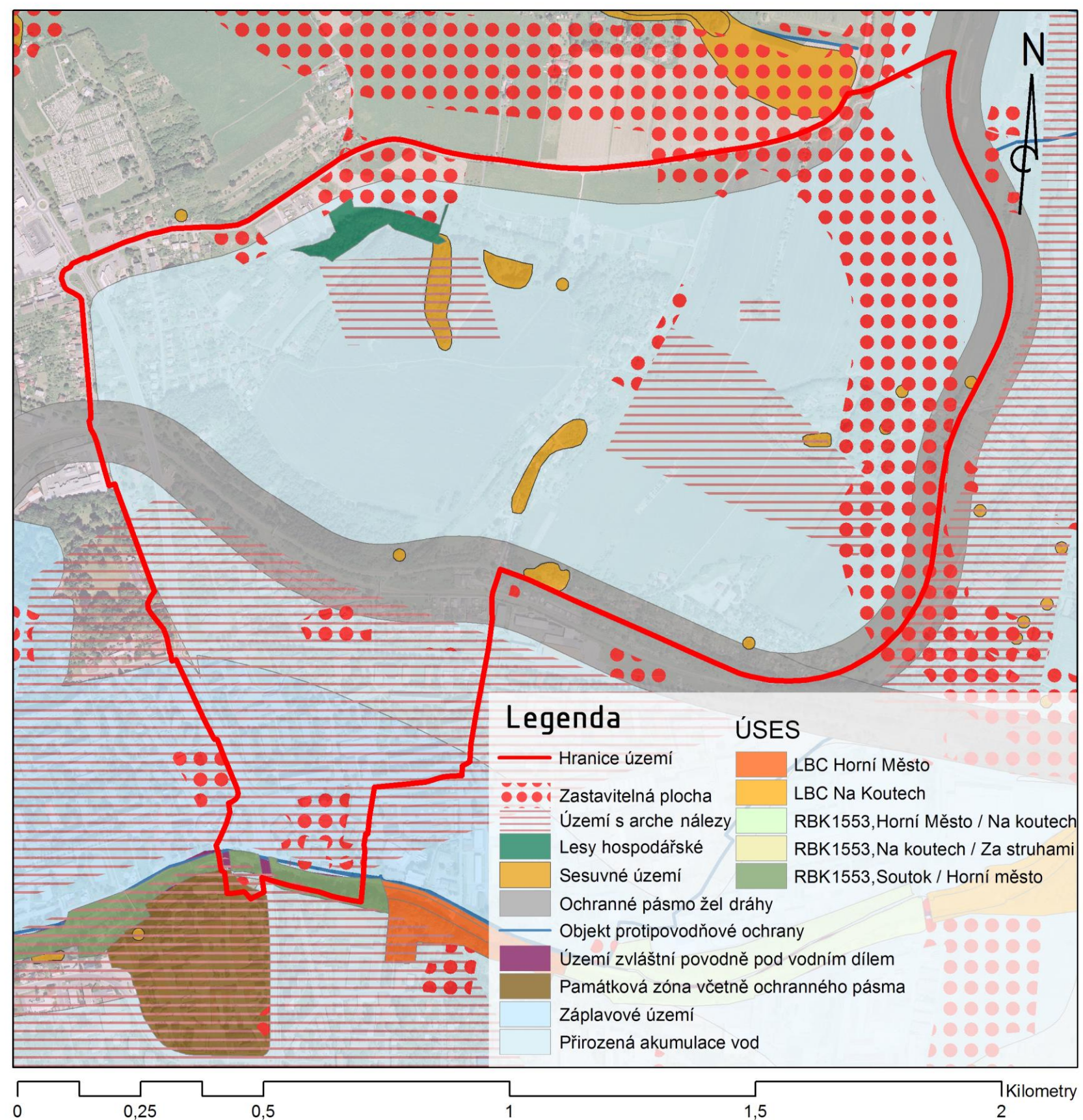
Obrázek č. 25: Mapa využití krajiny Land use (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

6.4 Terciární krajinná struktura

Dá se také označit za jakousi nehmotnou část, plány či vize, není v terénu nijak viditelná. Ochranná pásma, biokoridory, hranice chráněných území či návrhy na zastavitelné plochy nejsou v terénu předem označeny, a tak bývají často širokou veřejností pomíjeny. Právě časté přehlížení terciární krajinné struktury v terénu vede k projektům, které se až po jejich dokončení nebo po určitém časovém působení stanou velice závažným a mnohdy i neodbouratelným problémem. Může se jednat například o výstavbu výškové budovy do vizuální vazby komponované krajiny či o výstavbu rychlostní komunikace migračním koridorem savců bez zabezpečení prostupnosti krajiny. Ze zmíněných důvodů je pro zájmové území detailně popsána i TKS.

6.4.1 Územně analytické podklady

Podle seznamu sledovaných jevů, který je obsahem Části A – Územně analytické podklady obcí – podklad pro rozbor udržitelného rozvoje území přílohy č. 1 k vyhlášce č. 500/2006Sb, byly vybrány konkrétní sledované jevy, jež mohou s tématem diplomové práce nebo krajinářským zhodnocením krajiny souviset. Kompletní seznam sledovaných jevů je součástí metodiky. Mapa územně analytických podkladů zobrazuje již pouze jevy, které se v zájmovém území vyskytují a nebyly dosud zobrazeny v jiných mapových podkladech. Celá jižní zastavěná část území společně s vrcholem Helštýn a jeho okolím i části kopce Na oboře jsou archeologickými nalezišti. Zájmové území je z většiny charakterizováno přirozenou akumulací vod. Intravilán města je – i přes protipovodňovou ochranu vysokou zdí tvořící koryto řeky – záplavovým územím. Vyznačené území zvláštní povodně pod vodním dílem označuje mosty spojující jednotlivé části města. Podél železnice je samozřejmostí i její ochranné pásmo limitující využití území. Další faktor limitující území jsou spíše stopovitě se objevující sesuvné oblasti. Samotné centrum města okrajově zasahující i do zájmového území je památkovou zónou, vyznačenou včetně ochranného pásma. Nedílnou součástí UAP je i zakreslení ÚSES vedoucího souběžně s vodotečí v území. Název jednotlivých úseků je uveden v legendě mapy. Rastrem červených teček jsou označena zastavitelná území, jejichž popis je součástí následující mapy Územního plánu.

Obrázek č. 26: Územně analytické podklady (Město Valašské Meziříčí, upraveno autorem)

6.4.2 Územní plán

Kompletní územní plán pro Valašské Meziříčí je obsahem přílohy této diplomové práce. Pro účel charakteristiky modelového území je zobrazen pouze mapový výřez obsahující zájmové území. I legenda mapy byla značně zúžena. Zobrazeny jsou jen dle autora důležité části, ovlivňující nebo charakterizující zájmové území.

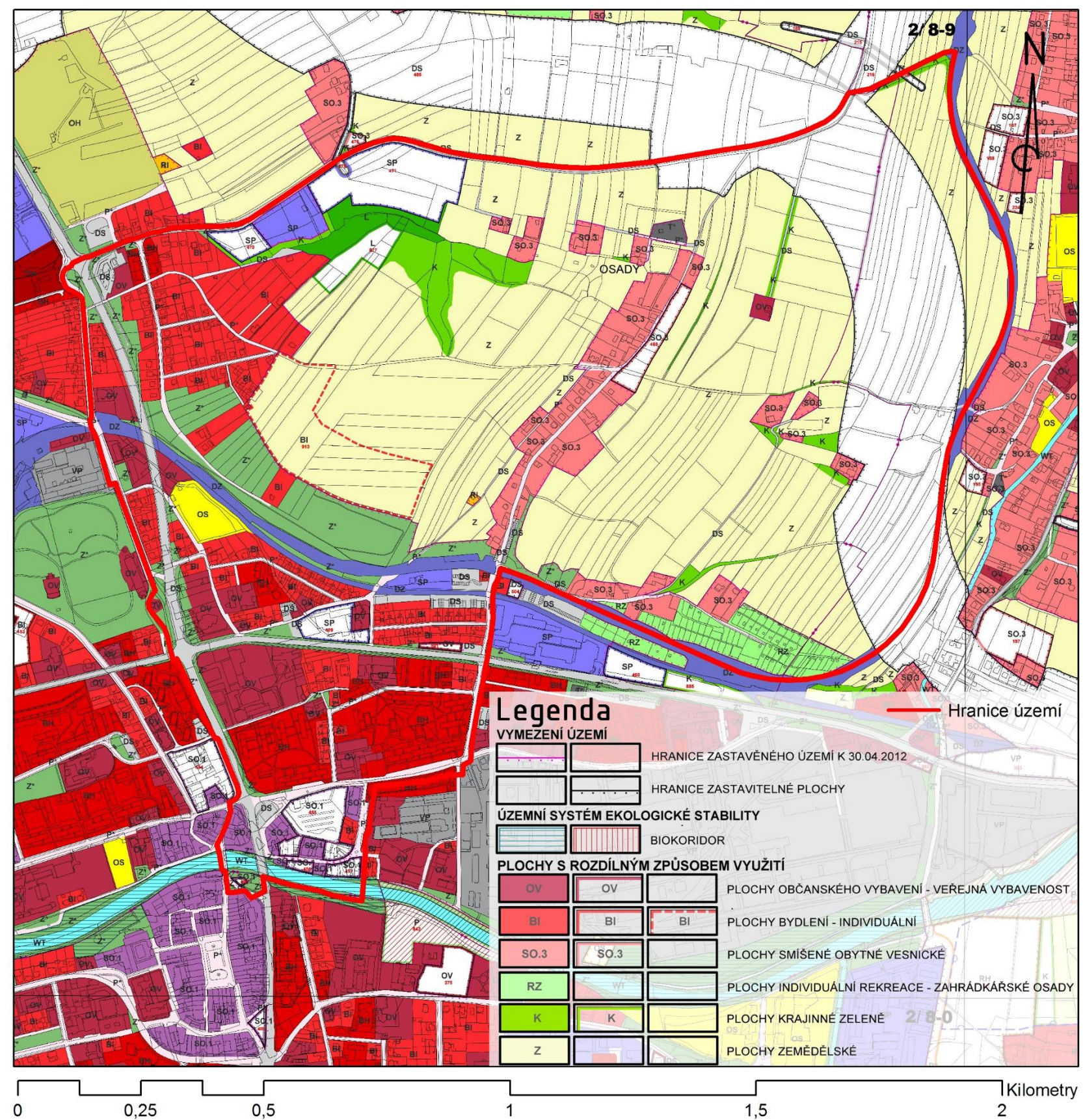
Snad nejvýraznější částí je bílý pruh vedoucí podél východní hranice území. Tato plocha je vymezena jako zastavitelná a určená pro plánovaný severní obchvat města Valašské Meziříčí. Z hlediska návrhu je tato plocha problémová a bude dále řešena. Ostatní bílé zastavitelné plochy správně doplňují proluky intravilánu města.

Rezerva města v oblasti ploch pro individuální bydlení je zaznačena červenou čárkovanou čarou, severně od obory. V tomto území je v současnosti orná půda s limitem eroze, kterou by budoucí zástavba na základě správného technologického postupu a provedení mohla vhodně eliminovat. Výhodou této plochy navržené pro výstavbu rodinných domů je sousedící obora, která by se díky ještě většímu zapojení do intravilánu města mohla stát udržovaným městským parkem. Paradoxem je, že zmíněná obora je pro navrhovanou plochu individuálního bydlení zároveň i nevýhodou z důvodu stínění části této plochy vzrostlou vegetací. Plocha doposud není vyznačena jako zastavitelná nejen z důvodu začlenění do rezervy města, ale také kvůli čekání na vypracování územní studie popisované části pro záměr individuálního bydlení.

Na mapě je dále pozorovatelné krácení plochy krajinné zeleně v podobě významné aleje vedoucí od vrcholu Helštýn, což je negativem navrhovaného obchvatu. Nedostatkem je i chybějící označení 50 metrů širokého ochranného pásma kolem lesní plochy.

V jihovýchodní části území se v současnosti nachází plochy individuální rekreace typu zahrádkářské osady, které jsou územním plánem podporovány.

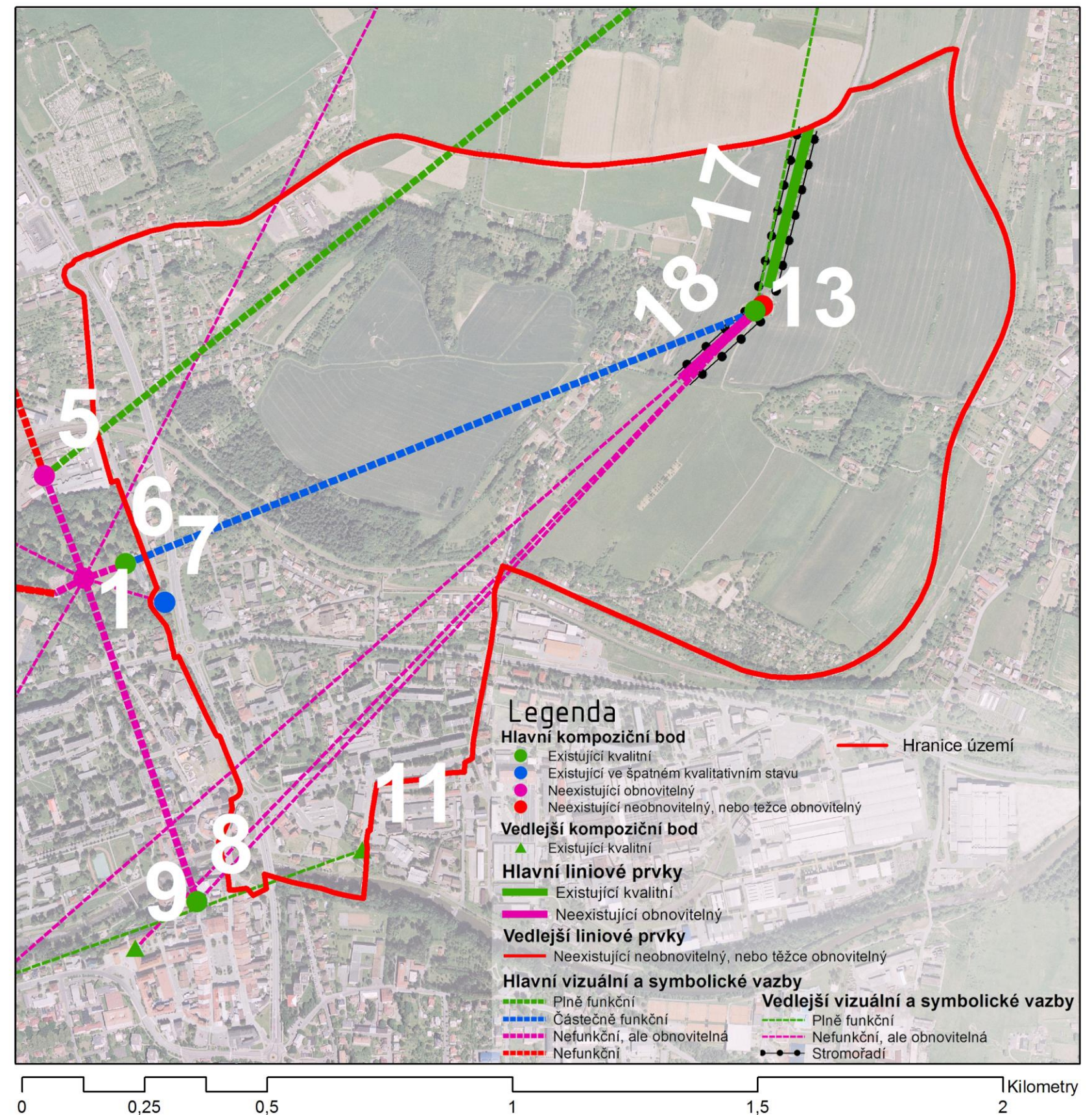
Kromě nově vložených prvků, jež mohou i nemusejí fungovat protierozně, jsou hranice zemědělské plochy stejné, což naznačuje, že v územním plánu není počítáno s protierozními opatřeními v erodovaných částech těchto ploch například vkládáním nových ploch krajinné zeleně.

Obrázek č. 27: Územní plán (Město Valašské Meziříčí + upraveno autorem)

6.4.3 Komponovaná krajina

Jednou ze složek terciární krajinné struktury je i komponovaná krajina. Díky autorově bakalářské práci na téma identifikace krajinných kompozic byla ve Valašském Meziříčí a jeho okolí krajinná kompozice identifikována. Některé z kompozičních prvků nalezené komponované krajiny jsou součástí i zájmového území. Hlavní osy vybíhají z průsečíků cest bývalé panské zahrady v Krásně a jsou zobrazené v podkapitole stav krajiny na mapě stabilního katastru. Dále je hlavní kompozice v bakalářské práci popsána takto: „*Prodloužením os cest na zahradě nám vznikají hlavní osy kompozice. Jižně vede osa na kostel Nanebevzetí Panny Marie (2) ve Valašském Meziříčí, a na druhou stranu severně k Mariánskému dvoru (4), skrze Vrchnostenský krásenský dvůr (3). Prodloužení druhé cesty směrem na západ vede přímo na vrchol Helštýn (14). Opačným východním směrem se osa lomí a pokračuje souběžně s cestou, vedoucí polem, jejíž protažení míří přímo na vrchol kopce Strážka (7)“ (Vašíček, str. 43, 2015) Pomyslným pootočením popsanych os o 45° vznikají další čtyři vedlejší osy, z nichž jedna vede ke kostelu sv. Jakuba, ležícím v zájmovém území. Aleje vedoucí od vrcholu Helštýn také souvisejí s komponovanou krajinou. V bakalářské práci je kompozice spojena s vrcholem popsána takto: „*Od vrcholu Helštýn je kompozice dále rozvíjena, a to prodloužením alejí, které od vrcholu vedou. Prodloužením aleje vedoucí severním směrem je vidět propojení s dvorem Domorac (13). Stanovení objektu, ke kterému míří druhá alej, je sporné. Na mapě stabilního katastru alej směřuje na zámek Žerotínů (15), což se zdá jako pravděpodobnější vazba, ale přesnější bývá mapa II. vojenského mapování, ve které alej směřuje ke kostelu Nejsvětější Trojice (16). Tato vazba je v mapovém výřezu zakreslena na oba dva objekty. Rozšíření kompozice je viditelné i od kostela Nanebevzetí Panny Marie, kde jsou kolmicí na hlavní osu, vedoucí od středu zahrady, propojeny kaple sv. Rocha (17) z roku 1831 a kostel Nejsvětější Trojice (16).“ (Vašíček, str. 43, 2015) Zobrazená mapa je výřezem schématu mapové kompozice Val. Meziříčí – okolí (součást přílohy bakalářské práce), s přidáním hranic zájmového území.**

Obrázek č. 28: Schéma krajinné kompozice (BP Identifikace krajinných kompozic Valašské Meziříčí - okolí + upraveno autorem)

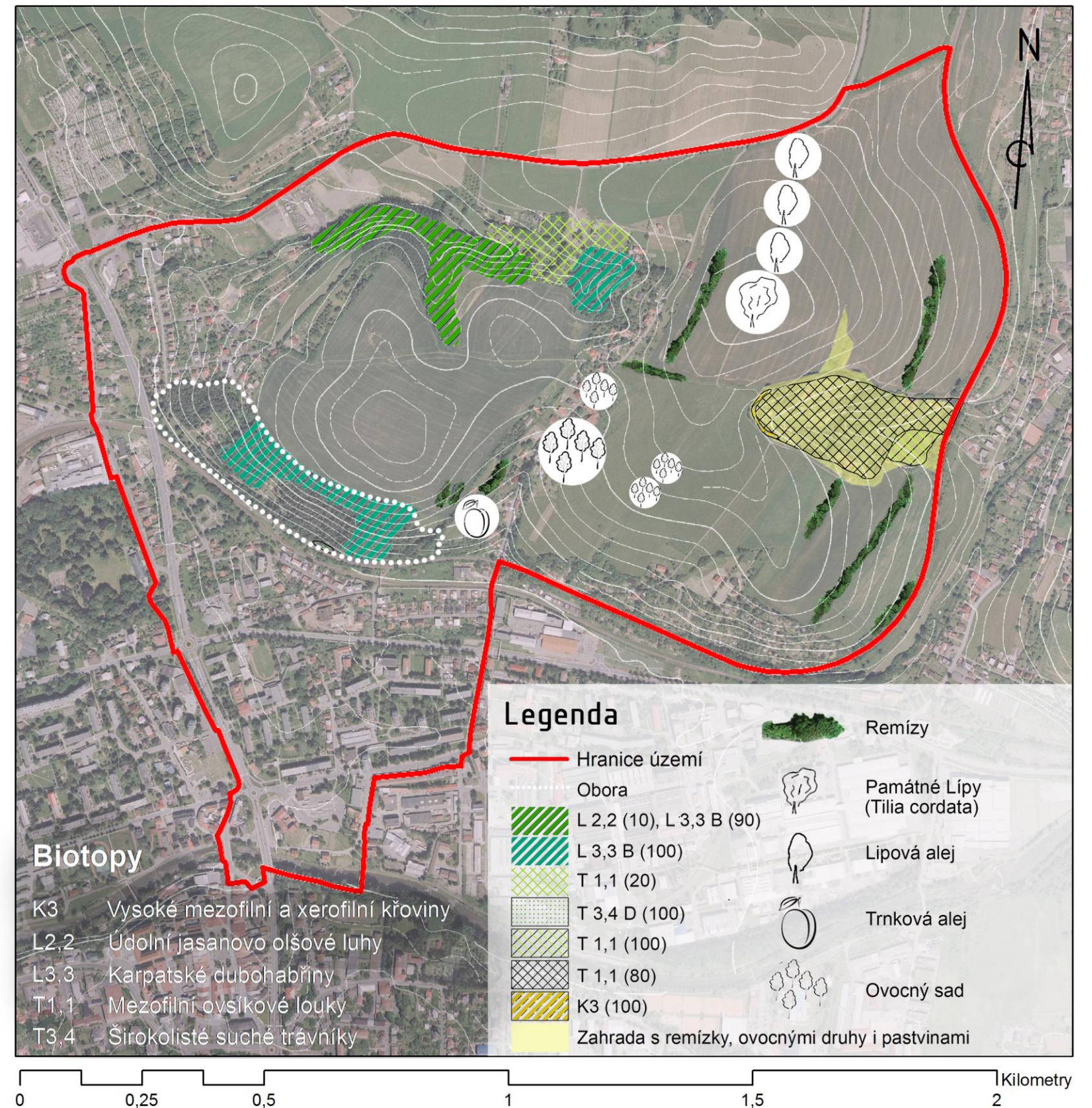
6.5 Hodnoty krajiny

6.5.1 Přírodní hodnoty krajiny

S nejvyšší pravděpodobností nejstarší a významovou i pohledovou exponovaností nejvýraznější přírodní hodnotou zájmového území jsou chráněné lípy srdčité (*Tilia cordata*) na vrcholu Helštýn (385 m n. m.). Celkem se jedná o čtyři 250 až 300 let staré jedince s obvodem kmenů 315, 405, 495 a 600 cm. Jedna z lip je v současnosti již pouze stromovým torzem, jež plní biologickou a ekologickou funkci útočiště například páchníka hnědého. Od vrcholu vede směrem na Domoracký dvůr obnovená a o poznání mladší lipová alej, lemující v současnosti jedinou příjezdovou cestu k vrcholu.

Rozlohou největší přírodní památkou území je bývalá obora, která v současnosti slouží jako rekreační oblast obyvatel města. Na základě vymýcení jedné z jejích částí (zhruba uprostřed obory) a následné obnovy se částečně ztratila její diverzita z hlediska taxonomického zastoupení dřevin. Tato diverzita je také stále potlačována náletovými dřevinami a uhynutím přestárých významných jedinců, již uvolňují prostor zmíněným náletům. Druhá skladba je v současnosti tedy naprosto jiná než v historii, nicméně západní část obory stále vykazuje náznaky kdysi historicky smysluplné a cíleně plánované oblasti. Přestože je toto území jak z hlediska rekreačního, tak historického pro město cenné, je ve velice špatném stavu, především vinou znečištění obory odpadem a vysokým množstvím náletů, špatného zdravotního stavu přestárých dřevin a neudržování komunikací. Typickým symbolem dřívější valašské krajiny modelového území a okolí jsou ovocné stromy, zastoupené v krajině jednak liniovými prvky v podobě stromořadí a alejí, jednak plošně formou ovocných sadů. Sady zakreslené v mapovém území jsou vysokokmeny se čtvercovým sponem, podobně jako tomu v mapovaném území bylo i v historii. Dalším liniovým vegetačním prvkem, jenž se z krajiny vytratil důsledkem kolektivizace, jsou remízy sloužící jako protierozní opatření a zároveň jako útočiště zvířete. Dalším typickým prvkem krajiny a jejího rázu je i využití zahrady formou sadů, pastvin i políček, jak je to z hlediska lidských potřeb přirozené. Jelikož je tento typ zahrady v okolí jediný, je autorem považován nejen za přírodní, ale i kulturní památku.

Přírodní hodnoty krajiny

Obrázek č. 29: Mapa přírodních hodnot krajiny (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

6.5.2 Kulturní hodnoty krajiny

Z hlediska návrhové části interpretace krajinných hodnot je nejvýznamnější kulturní cenností již několikrát zmiňovaný vrchol Helštýn, „v 16. století polní trať zvaná „na Kaštyle““. (Vlastivěda moravská, Val. – Meziříčský okres, s. 211) Na vrcholu byl asi v polovině 18. století, ale snad již roku 1725 vystavěn zámek (letohrádek). Ve stejnou dobu byl postaven i nedaleký Domoracký dvůr, s nímž byl vrchol spojen alejí. Stáří lip na vrcholu nasvědčuje tomu, že byly vysázeny současně, tedy zhruba v letech 1710 až 1760. Na indikační skice z roku 1834 je vyznačen zděný mírně lichoběžníkový objekt s nárožními věžičkami. Objekt je označen číslicí 280. Severně je nápis „U Kasstila“, jižně nápis „Belvedere“. V roce 1864 byla vypracována mapa obecních pozemků městečka Krásna n. B. se zakreslením situace vrchnostenského zámku na Helštýně aj. na podkladu katastrální mapy. (St. okr. archiv Vsetín, Archiv městečka Krásna n. B., inv. č. 313) Na indikační skice z roku 1872 je půdorys letohrádku vyznačen, není ale vybarven. Lokalita je označena „Belvedere“ a „U Kasstila“, obojí je pak škrtnuto a připsán název „Na helštýně“. Letohrádek má parc. č. 747/1, okolní pole 744 (západně) a 745 (východně) náležejí hr. Eugenovi Kinskému. Letohrádek je obklopen stromy a vedou k němu od jihu a severu aleje. V roce 1893 zde Eduard Domlupil prováděl archeologický průzkum pravěkého osídlení. Nalezl tři popelnicové hroby slezského typu z doby 500–200 př. n. l. (Publikoval I. L. Červinka, Morava za pravěku, 1902, s. 216) Na indikační skice z roku 1929 je již nový název trati „Na helštýně“. Letohrádek již není vyznačen, jen cesty a oválný obvod střední části pozemku. Později bylo vkresleno nové parcelování červenou barvou. Vrchol je vymezen jako pravidelný obdélník s parc. č. 747/1. V letech 1908–1911 byl na vrchu prováděn archeologický průzkum při pozemních pracích na pozemku parc. č. 730/9. (St. okr. archiv Vsetín, Archiv městečka Krásna n. B., inv. č. 179/19.) V letech 1912–1914 byla prováděna meliorace v místech pravěkého pohřebiště (parc. č. 730/13), a Musejní společnost proto žádala město o opatrný postup. (St. okr. archiv Vsetín, Archiv městečka Krásna n. B., inv. č. 179/20.) Roku 1926 je v popisu uvedeno, že na kopci stojí osm lip v kruhu tam, kde stával dříve letohrádek. (Josef Kramář, Valašsko-meziříčské starožitnosti 2, s. 22)

Obrázek č. 30: Mapa kulturních hodnot krajiny (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

V roce 1946 byla provedena architektonická soutěž na projekt památníku obětí 2. světové války. Vyhrál projekt Jaroslava Hlaváče a Josefa Místeckého. Pomník se měl dokončit a předat slavnostně veřejnosti 28. 10. 1947. Stalo se tak až 17. 10. 1948 a vrchol pomníku byl již doplněn hvězdou. (Josef Kramář, Valašsko-meziříčské starožitnosti 2, s. 21–22) Na základě zmíněných údajů je zjevné, že vrchol Helštýn je významnou kulturní památkou nejen s ohledem na stávající památník, ale především díky dřívě zde stávajícímu letohrádku a archeologickým nalezištím.

Velice hodnotnými památkami Valašského Meziříčí jsou i zámky Kinských a Žerotínů. Zámek Kinských je obdélníková stavba s mansardovou střechou postavená v roce 1810 jako správní budova panství. Od roku 1854, po stavební úpravě do dnešní podoby, sloužila jako sídlo rodu. Zámek Žerotínů charakterizuje trojkřídlá renesanční architektura s dochovanou původní dispozicí a arkádovým dvorem. Byl vybudován v roce 1548 na místě původní tvrze a upraven ve 2. polovině 17. a v 18. století. V těsné blízkosti přiléhají k zámku barokní sýpka ze 17. století s jednopodlažní přístavbou a bývalá věžeňská kaple z poloviny 19. století. Ve Valašském Meziříčí se nachází i řada sakrálních objektů. Nejvýznamnějšími z nich jsou kostely, které jsou ve městě celkem čtyři. První z nich je kostel Nanebevzetí Panny Marie, v současnosti využívaný jako hlavní kostel města. Ve 13. století stával v jeho místech kostel sv. Kunhuty. Současná stavba pochází z roku 1419, avšak její vzhled se lišil od dnešního. Nynější podobu získal kostel v roce 1851, kdy byl obohacen o renesanční věž. Díky zmíněné přístavbě se tehdy kostel stal hlavní dominantou města. Další kostel, Nejsvětější Trojice, původně jednolodní renesanční hřbitovní kostel, vznikl roku 1565 západně od jádra města. Kostel má dochovaný krov z doby výstavby. V 18. století společně s barokní přestavbou města byla ke kostelu Nejsvětější Trojice přistavěna dřevěná loď s ochozem. V současnosti slouží jako lapidárium ukrývající cenné renesanční náhrobky. Zmíněné kostely se nacházejí na území města Meziříčí, stejně jako třetí moderní kostel Českobratrské církve evangelické, postavený v letech 1908 až 1909. Ten byl v roce 1997 i se sousedící farou prohlášen Ministerstvem kultury ČR za kulturní památku. Poslední kostel, jediný na území bývalého městečka, je kostel sv. Jakuba Většího. Jedná se o jednolodní, původně farní gotický kostel s profilovaným pozdně gotickým portálem a s krovem z roku 1682.

Na území bývalého městečka Krásna byla dále v roce 1831, po epidemii cholery, vybudována kaple sv. Rocha. Po velkém požáru města byla v roce 1865 přestavěna a opatřena sloupy pocházejícími z lodžie meziříčské radnice. Mimo kostely a kaple se ve Valašském Meziříčí nachází také mnoho drobných sakrálních objektů. V rámci mapovaného území jsou to dva kříže. První, Drobníkův z roku 1836, stojí severně od zámku Kinských u železničního přejezdu. Pozoruhodné je sestavení podstavce kříže z druhotně použitých rokokových kamenických prvků, pocházejících zřejmě ze zrušené barokní

zahrady u zámku Žerotínů ve Valašském Meziříčí. Druhý je kříž z roku 1790 u kostela sv. Jakuba; vznikl jako součást historického hřbitova, který kostel dřívě obklopoval. Na zájmovém území se v historii nacházel ještě jeden kříž, ten je však dnes pro špatný stav uložen ve zmíněném lapidáriu. Kříž stával u bývalé Krásenské brány, kterou v současnosti jak polohopisně, tak tvarově připomíná odlišná velikost žulových kostek ve vydlážděné komunikaci vedoucí od valašskomeziříčského náměstí směrem k mostu dřívě spojujícímu bývalé dvě městské části. Touto branou začínají i hranice mapovaného území. Kulturní památkou je i bývalá krásenská radnice, postavená v roce 1598 na okraji bývalého náměstí městečka Krásna. Původně renesanční stavba, barokně upravená v letech 1765–1766, sloužila správním účelům až do roku 1923, kdy došlo ke spojení měst. V současnosti budovu využívá městská knihovna. Na území se nachází také řada soch, počínaje sochami u mostu mezi Meziříčím a Krásnem podél Masarykovy ulice směrem ke kostelu sv. Jakuba, kde se v historii rozkládalo náměstí městečka Krásna. Sochy detailně popisuje publikace Historické sochy ve Valašském Meziříčí a v Krásně nad Bečvou Jiřího Smrčky (2010). V mapovém výřezu lze dále pozorovat červené číslice symbolizující památníky a pamětní desky. Číslice 1 značí pamětní desku umístěnou na vnější straně tzv. Dělnického domu č. p. 2 (CZE 7210-1298). Na vnější straně vyznačené budovy bývalé krásenské radnice (současné městské knihovny) s č. p. 90 je také pamětní deska (2), určená obětem 2. světové války (CZE 7210-1297). Další dvě čísla označují památníky, a to pod číslem (3) obětem 1. světové války a z řad legií (CZE 7210-1308) v místech bývalého náměstí městečka Krásna a poslední již zmíněný památník na Helštýně (4), ztvárněný kamenným pilířem s kovovým dvouocasým lvem a nápisem „*Oběti ke svobodě*“, jako památník obětem 2. světové války (CZE 7210-1306).

V neposlední řadě autor považuje za nejen přírodní, ale i kulturní památku stavby nedaleko vrcholu Helštýn, charakterizující lidovou architekturu místní krajiny především z hlediska urbanistického. Fotografie popisovaných památek jsou součástí přílohy diplomové práce.

6.5.3 Percepční hodnoty krajiny

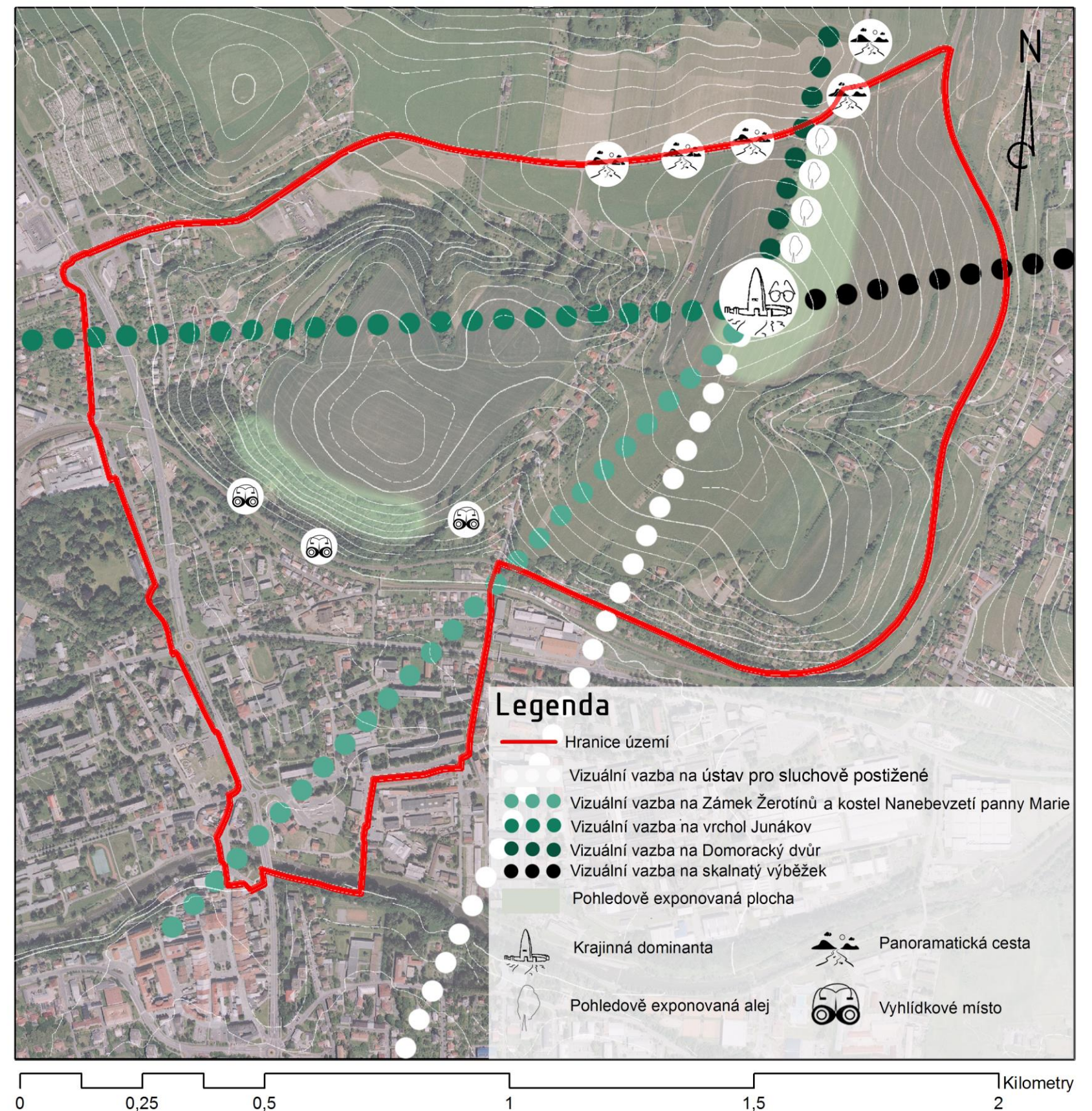
Vrchol Helštýn není pouze přírodní a kulturní památkou území, ale je i bodem nabízejícím široký výhled do okolí. Hodnotné jsou pohledy na Valašské Meziříčí, Veřovické vrchy, Hostýnské vrchy a Beskydy včetně výhledu na Radhošť. Z tohoto bodu lze stanovit také nespočet pohledových os souvisejících i s identifikovanou komponovanou krajinou ve Valašském Meziříčí a jeho okolí. V mapovém výřezu jsou vyznačeny nejdůležitější z nich, a to vizuální vazba směřující k zámku Žerotínů a kostelu Nanebevzetí Panny Marie, symbolická vazba k zámku Kinských, totožná s vizuální vazbou k vrcholu Junákov, velice významná vizuální vazba doprovázená alejí k Domorackému dvoru, vizuální vazba na Ústav pro sluchově postižené, sídlící v monumentální a architektonicky cenné budově v eklekticistním stylu z roku 1911 podle návrhu architektů Rybky a Papeže.

(<http://www.valasskemezirici.cz/skola-pro-sluchove-postizene/gs-4562>)
Poslední znázorněná vizuální vazba směřuje ke skalnatému výběžku na protějším svahu v obci Krhová. Mimo vizuální vazby z vrcholu Helštýn nabízí území také vyhlídková místa na město Valašské Meziříčí z bývalé obory a z louky nedaleko ní.

Podél severní hranice území vede silnice z Valašského Meziříčí k Novému Jičínu. V místech mapovaného území je právě ona panoramatickou cestou s výhledem na již zmiňované Veřovické vrchy, Beskydy a obec Krhovou.

Protože vrchol Helštýn je vyhlídkovým místem, je zároveň viditelný z širokého okolí, což z něj dělá významné pohledově exponované území. Totéž platí o oboře situované v prudkém jižním svahu, často viditelné z nejrůznějších koutů města.

Percepční hodnoty krajiny

Obrázek č. 31: Mapa percepčních hodnot krajiny (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

6.5.4 Mapa značených tras

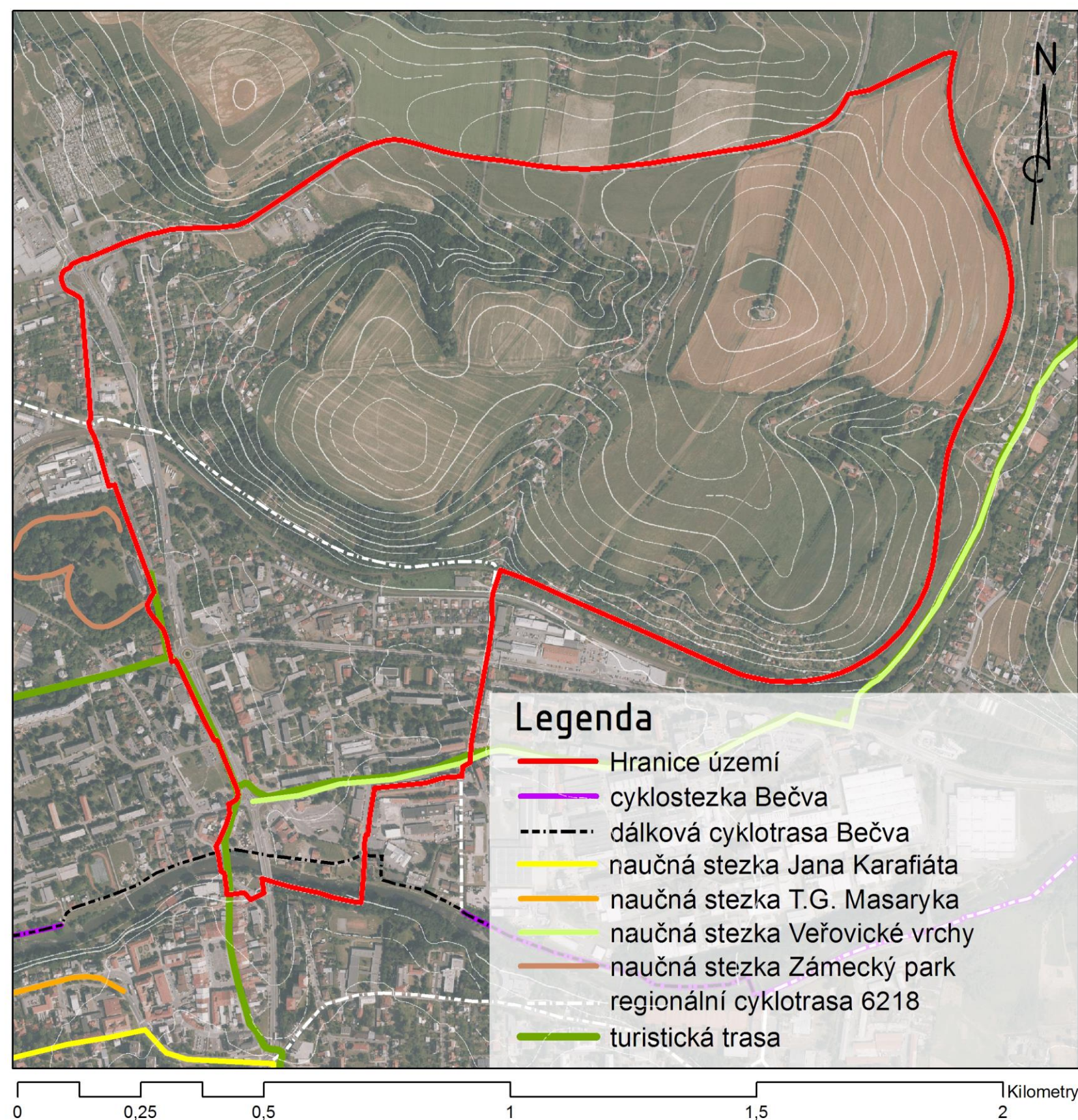
Jelikož interpretace hodnot krajiny úzce souvisí s turismem a spolupracuje s ním, byla vytvořena mapa vyznačující prostupnost krajiny zobrazením všech turistických, cyklistických i naučných tras a stezek v zájmovém území a jeho blízkém okolí. Pro vykreslení byly použity údaje obsažené v územně analytických podkladech města.

Nejkratší naučná stezka v mapovém výřezu, týkající se pouze zámku Kinských a jeho parku, je vyznačena hnědou barvou. Je složena celkem z 10 zastavení, mezi nimiž je například i zastavení u Jurkovičova altánu. Součástí jsou také dvě samostatné informační tabule.

Jižní částí území vede naučná stezka Veřovické vrchy dlouhá 21 km. Je složena ze 13 zastavení. O kvalitu a stav stezky pečuje Český svaz ochránců přírody Valašské Meziříčí. Tuto naučnou stezku doprovází i zelená turistická trasa.

Centrem města (mimo hranice zájmového území) vedou další dvě naučné stezky, a to Naučná stezka T. G. Masaryka se 12 zastaveními a délkou 12 km a naučná stezka Jana Karafiáta, autora slavné české knihy Broučci, obsahující celkem 16 zastavení na 14 km délky. O zmíněné dvě naučné stezky se také stará ZO ČSOP VM.

Na území se také nachází možnost cyklistické rekreace v podobě regionální cyklotrasy 6218, začínající odbočkou z cyklotrasy 6215 nad obcí Branky a vedoucí například přes farmu Vystrkov až do centra Valašského Meziříčí, kde se napojuje na velice atraktivní a stále se rozvíjející cyklostezku Bečva. Cyklostezka Bečva je stále více oblíbená nejen mezi cyklisty, ale i jezdci na in-line bruslích a chodci. Začíná ve dvou bodech, a to v části Velkých Karlovic zvané Úzgrůň, nedaleko prameniště Vsetínské Bečvy, a v obci Na Jurajdě nedaleko prameniště Rožnovské Bečvy. Cyklostezky se spojují u Valašského Meziříčí v jednu, která pokračuje přes Hranice na Moravě a Přerov až do Tovačova. V místech, kde není cyklostezka ještě vybudována, vede dálková cyklotrasa Bečva.

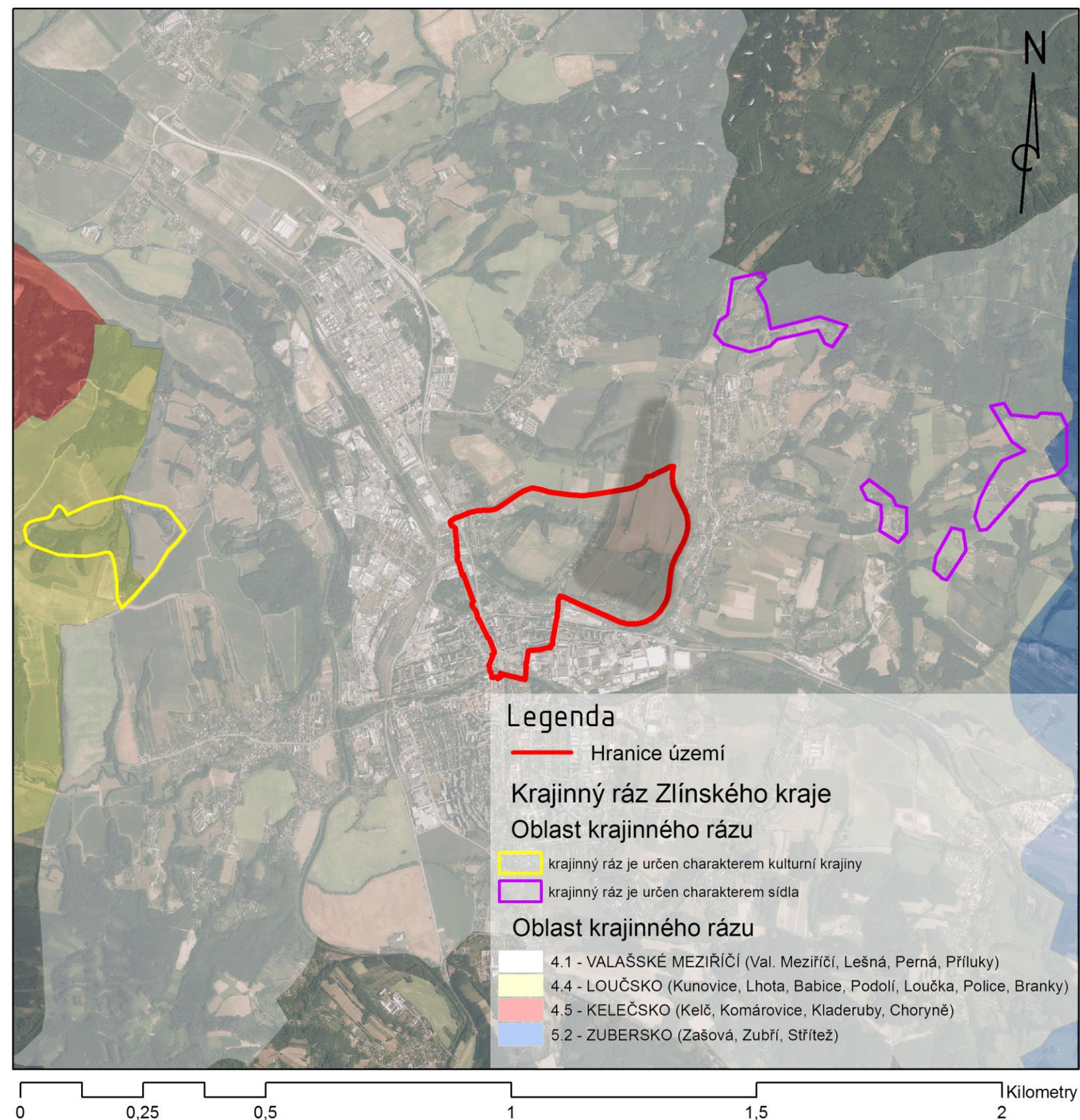
Obrázek č.32: Mapa prostupnosti krajiny (Ortofoto © ČUZK, UAP + upraveno autorem)

6.6 Krajinný ráz

6.6.1 Oblasti krajinného rázu

Určovat oblasti krajinného rázu pro zájmové území není vzhledem k jeho velikosti typické. Krajina je kontinuum, a právě proto je obtížné vymezovat jakékoli hranice či oblasti. V rámci dostupných dokumentací zpracovávajících rozlohově podstatně větší území patří celé zájmové území vždy do jedné oblasti. V roce 2007 společnost Arvita P vytvořila dokument Krajinný ráz Zlínského kraje, na jehož základě spadá zájmové území do krajinného celku číslo 4 Valašské Meziříčí a konkrétního prostoru číslo 4,1 Valašské Meziříčí – Lešná – Perná – Příluky, s následující obecnou charakteristikou: „Intenzivně využívaná a výrazně urbanizovaná zemědělská krajina na pomezí Valašskomeziříčské kotliny a hornatiny Vsetínských vrchů. Velké průmyslové areály – koncentrované především v nivě Bečvy. Relativně velká pole s velkým podílem krajinné zeleně. Středně hrubá až jemná mozaika se zahradami, ovocnými sady, remízky. Linie – ovocné aleje podél cest, vegetační doprovod vodních toků. Rozptýlená zástavba – typický charakter valašských obcí, v krajině se objevují jednotlivé usedlosti – samoty obklopené pastvinami a sady.“ (KRAJ. RÁZ ZLÍNSKÉHO KRAJE 2007) Dále dokument pracuje i s Valašským Meziříčím, jež charakterizuje jako město ležící na významné křižovatce dopravních tras, v mírně zvlněném terénu s přítomností mohutného toku. Typické jsou dřevěné kostely a štítově postavené domy z kamenného zdiva v kombinaci s cihlou a dřevěné domy se sedlovou střechou. Místa krajinného rázu

Zmíněná publikace o Zlínském kraji z roku 2007 vymezuje v blízkosti řešeného prostoru několik míst krajinného rázu, určených buď charakterem sídla (konkrétně bodovým osídlením a valašských gul), nebo charakterem kulturní krajiny. Bodové osídlení je příznačné citlivým zasazením do krajiny s krásným výhledem. Typickým prvkem u stavení bývala stodola, která je častou stavbou po celém území Valašska, dále se jedná o stavby se sedlovou střechou, popřípadě valbou či podlomenicí. V zájmovém území autor vymezuje plochu (zvýrazněna ztmavením v rámci zájmového území), jež by dle svého charakteru měla spadat také k místu krajinného rázu. Důvody jsou dále uvedeny v návrhové části diplomové práce.

Obrázek č. 33: Mapa krajinného rázu (Ortofoto © ČUZK, UAP + upraveno autorem)

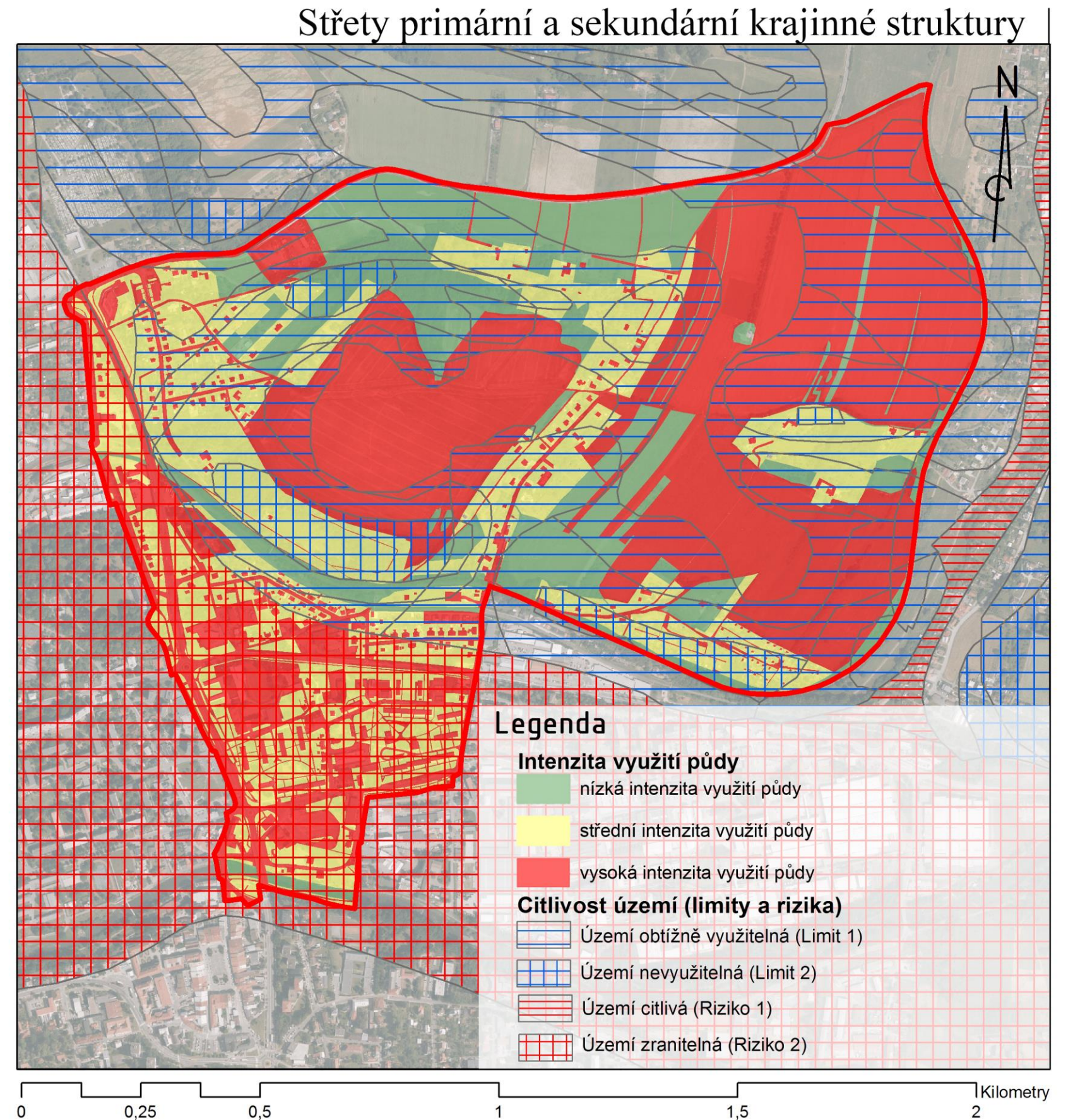
6.7 Problémy a střety v území

6.7.1 Střety primární a sekundární krajinné struktury

Pro střety primární a sekundární krajinné struktury je potřeba korelace map. Ta charakterizuje zmíněné struktury v podobě intenzity využití území, zastupuje sekundární krajinnou strukturu a citlivost území a je součástí výsledné mapy shrnující primární krajinnou strukturu, a to mapy ekologické zonace. Z hlediska větší čitelnosti výsledné mapy, zobrazující již pouze plochy střetů krajinných struktur, je uvedena i mapa zobrazující právě zmíněné prolnutí podkladových map.

Mapa intenzity využití půdy vznikla z mapy Land use, která byla podle intenzity využití území rozčleněna do tří kategorií. Mírnou intenzitu využití označuje zelená barva; sem jsou zařazeny plochy s trvalým travním porostem a lesy. Metodika ekologických limitů a rizik doc. ing. Petra Kučery, Ph.D., označuje zahrady za problémy a rizika s vysokou intenzitou využití území. Autor ale zařadil zahrady v rámci řešeného území do střední intenzity využití, protože v zájmové krajině neshledává zahrady jako problémové. Samozřejmě že se na území nachází i zahrady, jež jsou problémové především nesprávným využitím s ohledem na svahovitost či druhovou skladbu vegetace, avšak většina ze zahrad ležících na limitovaných částech území reaguje správným přirozeným postupem, jako je například výsadba sadu po vrstevnicích s trvale travnatým podrostem. Intenzitu středního využití půdy, jejíž plochy jsou vybarveny žlutě, tedy zastupují zahrady, sídelní zeleň a parky. Červená barva vymezuje plochy s vysokou intenzitou využití půdy. Tvoří je především zastavěná plocha a orná půda.

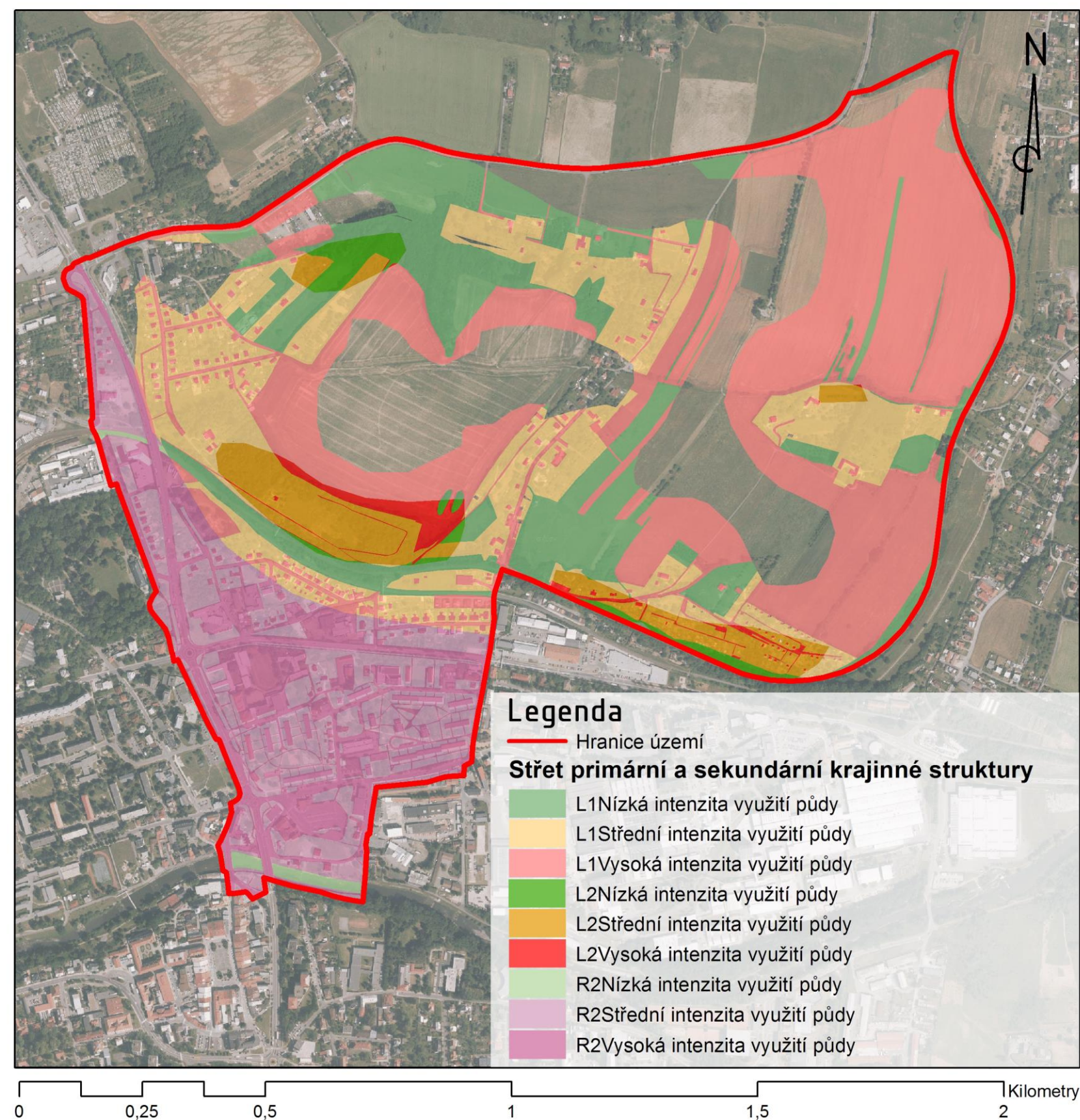
Dále, jak už bylo zmíněno, byla tato mapa překryta s mapou citlivosti krajiny, díky čemuž jsou jasně čitelné problémové plochy. Výsledkem překrytí je vymezení ploch limitů a rizik společně s intenzitou využití na výsledné mapě střetu primární a sekundární krajinné struktury, zobrazené na straně 56 této diplomové práce. Plochy bez sebemenšího rizika či limitu území nejsou vybarveny. Zelenou barvou jsou vymezena území, která jsou prakticky v pořádku.

Obrázek č. 34: Korelace podkladů pro mapu střetů primární a sekundární krajinné struktury (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

Území jsou sice citlivá, ale jejich intenzita využití je mírná v podobě trvalých travních porostů či lesních společenství, což je nejlepší možné využití těchto ploch. Nejzávažnější střety, vybarvené odstíny fialové a červené barvy, jsou složeny z vysoké intenzity využití v kombinaci s velkou citlivostí a zranitelností území, tedy s vysokým limitem či rizikem. Na mapovém výřezu se jedná o zastavěné plochy městské části na jižní hranici území v nivě řeky Bečvy, která je považována za vysoké riziko znečištění půdy a podzemní vody společně s jeho rychlým rozšířením a možným vznikem rozsáhlého znečištění životního prostředí až na úroveň ekologické katastrofy. Proto by v tomto území měl být brán zřetel na způsob a technologii výstavby zejména nově vznikajících průmyslových areálů, měly by zde probíhat pravidelné revize, popřípadě rekonstrukce či renovace starých objektů a také kontrola, nebo v případě absence výstavba systému kontrolního úniku. Tato problematika je v mapě označena odstíny fialové barvy. Dále lze pozorovat velké plochy červených odstínů značící místa s limitem eroze. Největší pospolitou plochou území je orná půda okolo vrcholu Helštýn, kde je limit eroze rozlohou zastoupen nevíce. Limit eroze je dále vyznačen v okrajových částech pole severně od města. Nejvyšší pravděpodobnost a dopady eroze, zapříčiněné svažovitostí terénu přesahující 12°, jsou v území vyznačené tmavě červenou barvou severně od obory. I v ostatních případech je nejčastěji limitující sklonitost území omezující jeho využití, která se střetává a vysokou intenzitou využití v podobě orné půdy. Při porovnání historické letecké mapy a současné ortofoto mapy v podkapitole Historický vývoj kulturní krajiny lze dále zpozorovat již zmíněný rozpad mozaiky – ta díky jednotlivým plužinám, pěstovaným druhům a remízům působila jako protierozní opatření, které kolektivizací zaniklo. Při porovnání výsledku s mapou LS faktoru, značící erodovaná území, je nastíněný problém potvrzen. Poslední částí střetu zmíněných krajinných struktur jsou zahrady, které nejsou z hlediska krajinného plánování nijak řešeny. Předpokladem je přirozené využívání těchto drobných ploch jejich vlastníky. Za zmínku stojí tmavě oranžová území, jejichž využití je limitováno vysokou sklonitostí. Právě stávající obora je na tomto úseku tou správnou variantou.

Střety primární a sekundární krajinné struktury výsledná mapa

Obrázek č. 35: Mapa střetů primární a sekundární krajinné struktury (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

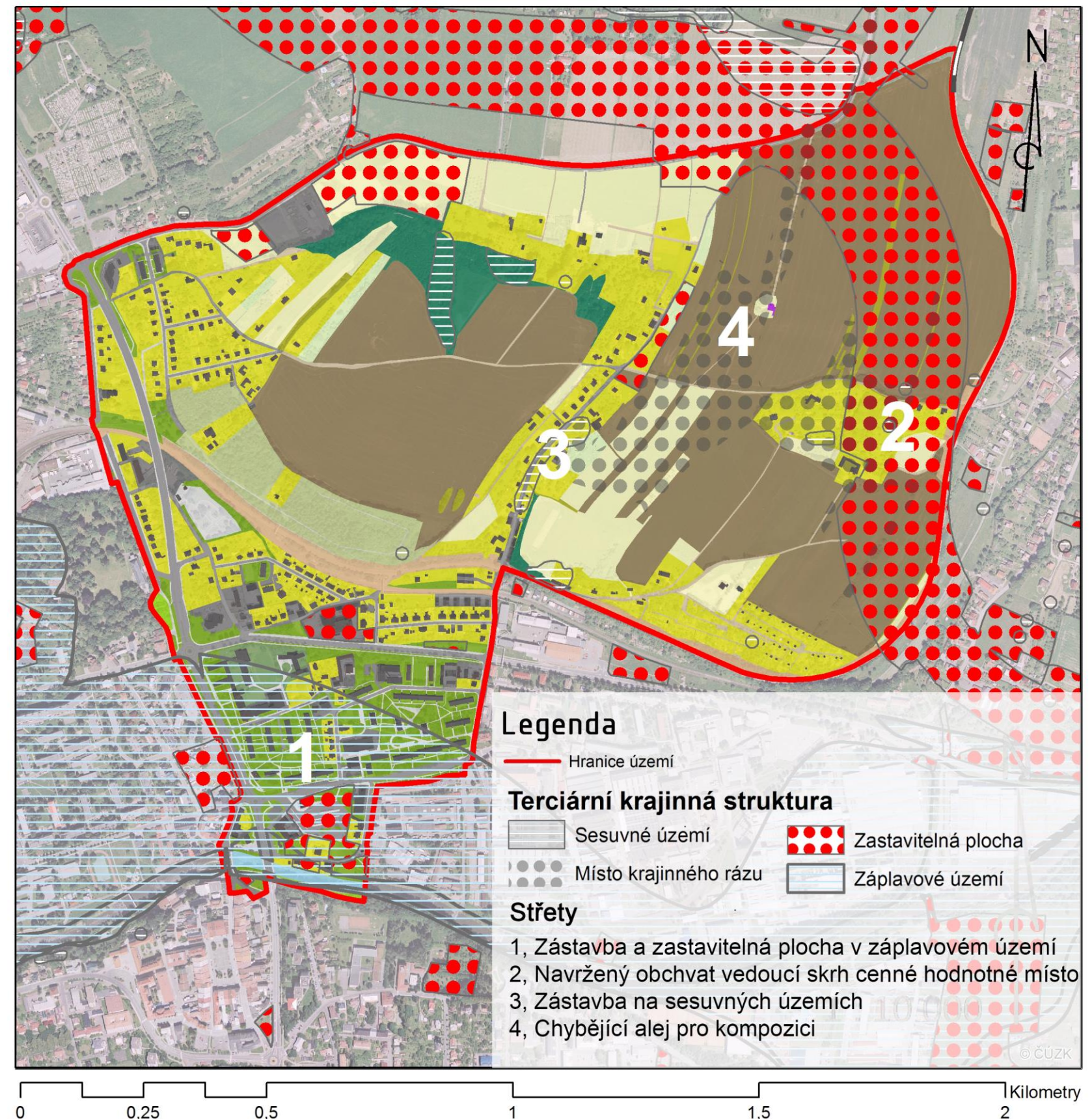
Střety sekundární a terciární krajinné struktury

6.7.2 Střety sekundární a terciární krajinné struktury

Korelací vybraných vrstev terciární krajinné struktury s mapou Land use, zastupující sekundární krajinnou strukturu, byly čísla označeny jejich střety. Nejproblematictější střetem v území je navržené trasování obchvatu města Valašské Meziříčí (2) skrze velmi hodnotné území, dále autorem navrhované jako místo krajinného rázu. Autor v návrhové části uvažuje o tom, zda je obchvat opravdu nevyhnutelný, a jestliže ano, pak jakým způsobem jej realizovat, aby negativní dopad na okolní krajinu byl co nejnižší. Chybějící historická alej je dalším střetem v podobě zmizení jednoho z hlavních prvků komponované krajiny, které degraduje její celistvost. Navrhované zastavitelné plochy a zastavěná oblast v jižní části zájmové krajiny, jež se nacházejí v záplavovém území (1), a zástavba v místech sesuvného území (3) jsou problematikou nejen střetu SKS s TKS, ale úzce souvisejí i s PKS. Jejich zařazení právě do této kapitoly může být diskutabilní, je však cílené, jelikož tyto střety byly objeveny až díky prolnutí zmíněných vrstev. S ohledem na cíle diplomové práce nejsou tyto dva střety dále řešeny, nicméně upozornit na ně je velice důležité.

Land Use - Využití krajiny

	Budova		Školní areál, sportoviště
	Obora		Vodní tok - Bečva
	Zahrada		Trvale travnatý porost
	Městská zeleň		Ovocný sad
	Silnice		Parková zeleň
	Obslužné komunikace		Orná půda
	Chodník		Zeleň podél železnice
	Manipulační plocha		Krajinná vegetace - remízky
	Tržnice		Lesní plocha
	Doprání hřiště		Památník Helštýn

Obrázek č. 36: Mapa střetů sekundární a terciární krajinné struktury (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

6.7.3 Problémová mapa

Díky detailnímu průzkumu zájmového území i vyhodnocení jeho střetů, problémů a stavu hodnot je možné vytvořit problémovou mapu, zároveň související s tematikou a cíli diplomové práce.

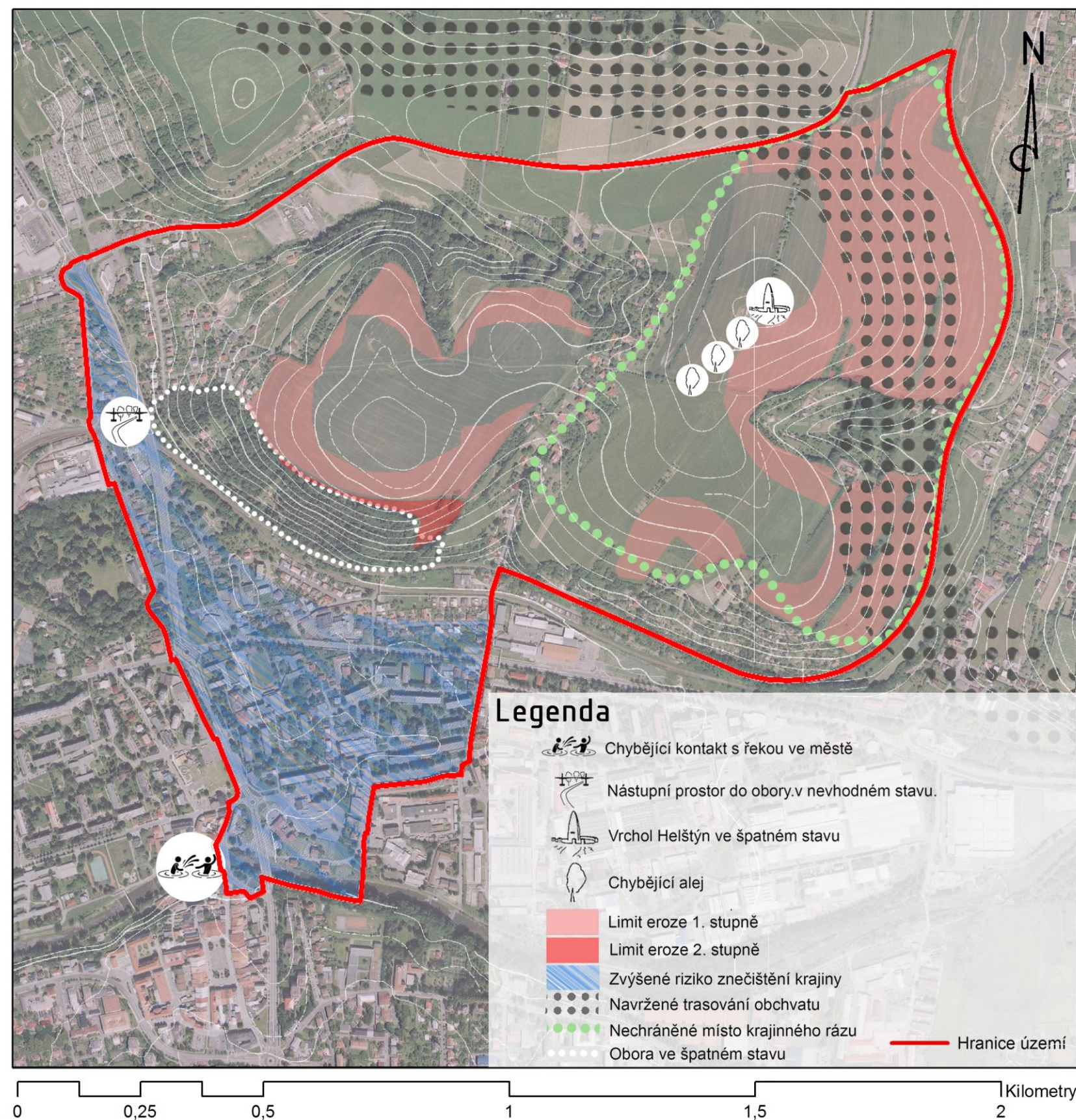
Konkrétně se jedná o červenými odstíny vybarvené části s limitem eroze, vzniklé převážně kolektivizací zemědělských ploch, jejímž dopadem bylo vymizení přirozených protierozních opatření tvořených dříve v zájmové krajině hustým střídáním plodin a remízky či průlehy doprovázenými liniovou vegetací.

Přestavba půvabného městečka Krásno v době průmyslového rozmachu na mnoho především průmyslových areálů, v současné době z velké části nevyužívaných, způsobuje aktuálně problém z hlediska znečištění krajiny. Tyto opuštěné nebo nevyužívané prostory se stále častěji stávají sídlem nejrůznějších podniků, jejichž cílem je ušetřit náklady využíváním stávajících prostor bez řádné rekonstrukce odpovídající pracovní náplni podniku, která může například svým provozem přinášet riziko vyloučení škodlivých látek do krajiny, což je v nivě řeky Bečvy celkovým problémem.

Další úzce spolu související problémy jsou důsledkem navržení obchvatu města, vedoucího územím obsahujícím mnoho významných a jedinečných hodnot krajiny, které by dle autora mělo být spíše legislativně chráněno než znehodnoceno případnou výstavbou komunikace.

Stav obory je špatný nejen z hlediska jejího zdravotního stavu, ale i estetického aspektu. Tato nejen historicky, ale i rekreačně významná plocha je zanedbaná a neudržovaná, což si s již zmíněnými hodnotami této části území odporuje. Fakt, že by obora měla sloužit spíše jako udržovaný lesopark, nabízející rekreaci obyvatelům města, dokazuje návrh zastavitelné plochy individuálního bydlení v územním plánu severně od obory, čekající na posouzení územní studií, což by zapříčinilo zapojení toho území do intravilánu města, kde jsou plochy zeleně velice významné.

Celkově špatný stav je také problémem vrcholu Helštýn. Konkrétně se jedná o samotný památník, jehož stav v současnosti neodpovídá původnímu návrhu. To zapříčinily nejdříve vandalismus a posléze neodborné opravy. Mlatový povrch není udržován, naopak je ničen, například

Obrázek č. 37: Problémová mapa (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

automobilovou dopravou návštěvníků, která vede i ke zhutnění podkladu a zeminy v kořenovém prostoru chráněných lip. Problémem je i stav přístupové cesty k vrcholu směrem od města. Komunikace v současnosti odpovídá obslužné hospodářské cestě pro zemědělské stroje, obhospodařující okolní pole. Na atraktivním, hojně navštěvovaném vrcholu by také mohlo být malé zázemí s občerstvením, či alespoň osvětlení památníku ve večerních hodinách, podporující jeho význam. Oboje zde ale chybí.

S problémem neadekvátní přístupové cesty k vrcholu úzce souvisí i chybějící historická alej. Tato alej je významná nejen z hlediska historického, ale především jako jeden z důležitých prvků komponované krajiny na území a v jeho okolí. Alej fyzicky významně posilovala vizuální vazbu vrcholu se zámkem Žerotínů, která v dnešní době splývá s celkovým výhledem na město.

Jako problém autor uvádí i esteticky a funkčně nevhodný vstupní prostor do obory směrem od města. Vstup do obory byl v historii přetnut komunikací vedoucí z centra města směrem na Hranice na Moravě. Kvůli nedostatečné dopravní infrastruktuře byla však tato cesta nahrazena nadjezdem, čímž ubyla podstatná liniová bariéra k propojení obory s městem. Po zhotovení nadjezdu zůstal prostor pod ním vyasfaltován a byl ponechán bez řádné náplně a užitku. To zapříčinilo, že se v nástupním prostoru, krytém v nepřízni počasí nadjezdem, i v oboře začali shromažďovat lidé bez domova, lidé nižší sociální sféry a lidé užívající nejrůznější narkotika, což odradilo ostatní obyvatele města od případné návštěvy obory. Vzniklo tak nehostinné místo, což je s ohledem na jeho význam a potenciál velký problém.

Jednou z nejfrekventovanějších lokalit města je Mostní ulice, nacházející se v jižním cípu řešeného území. Jak již vyplývá z názvu, je její součástí historicky významný most přes Rožnovskou Bečvu, spojující část města s Krásnem nad Bečvou. Koryto řeky je v intravilánu města vyzděno vysokými kamennými zdmi, jejichž cílem je zamezit záplavám. Tato úprava většinou předurčuje ztrátu komunikace obyvatel s řekou ve městě, což je negativní nejen z hlediska soudobé architektury, ale i celkově. Právě v místech, kde je řeka přemostěna, je historicky vybudována náplavka, ke které je však přístup z Mostní ulice zamezen, a z míst, kudy se dá k náplavce dostat, je přístup opravdu složitý a nepohodlný. Právě fakt, že v atraktivním frekventovaném místě, jež vybízí ke kontaktu s řekou ve městě, není tento kontakt umožněn, autor shledává posledním významným problémem území.

Celkem je tedy v území nalezeno devět problémů, jejichž řešení je navrženo tak, aby – jak stanovuje cíl práce – vedlo k udržení a podpoře identifikovaných hodnot krajiny nebo k jejich interpretaci.

6.8 Celkový koncept

Hlavní myšlenkou celého konceptu není rozsáhlá změna krajiny, mající za cíl přilákání co největší návštěvnosti uměle vybudovanými atraktanty, jak tomu bývá v mnohých případech, ale naopak využití stávajících hodnot oblasti s drobnými změnami vedoucími k upozornění na ně, a k celkovému zkvalitnění krajiny. Dále koncepce pracuje s myšlenkou využití takových způsobů interpretace, jež zvýší tzv. regionální patriotismus obyvatel, napomohou ochraně území a zamezí jeho znehodnocení; mohou také posílit sociální kvalitu i ekonomickou stránku, jež nejsou v krajině viditelné, ale jejich oslabení je v důsledku času znatelné. S myšlenkou posílení patriotismu se tedy koncept snaží vrátit území jeho identitu, a to upozorňováním na stávající hodnoty krajiny, které jsou pro ni a její okolí v mnoha případech typické či tradiční.

Celkový koncept je samozřejmě složen z několika druhů úprav krajiny řešících například architektonické studie doplňující chybějící náplň určitého prostoru, problémy krajiny v podobě eroze částí území formou návrhu protierozních opatření, a především i použití několika typů její interpretace.

Každá z těchto úprav by přitom měla fungovat jak samostatně, tak v návaznosti na sebe, čímž by měla být vytvořena trasa doplněná o rozmanitý doprovodný program, který návštěvník může využívat dle svého uvážení a časových možností během celého roku. Příkladem může být přeměna orné půdy na květnatou louku fungující v erodovaných místech jako protierozní opatření a zároveň interpretující malebnost krajiny i její ráz díky v ní vysekané cestičce vedoucí k dalším navrženým úpravám v krajině. Použité způsoby interpretace pracují nejen s vnímáním prostoru a krajiny, ve kterém se návštěvník nachází, ale i s časem, a to například uskutečněním některých atraktorů pouze v určitém období, ke konkrétnímu datu nebo v průběhu celého roku. Tento způsob využívání i určitých časových období má za cíl zajistit opakované navštěvování dané krajiny, a to především místními obyvateli, jimž dává možnost navázat hlubší vztah s okolní krajinou právě díky prostředí měnícímu se například v důsledku ročních období. Níže uvedené schéma celkového konceptu značí vzájemné propojení jednotlivých částí a prvků do krajiny navržených.

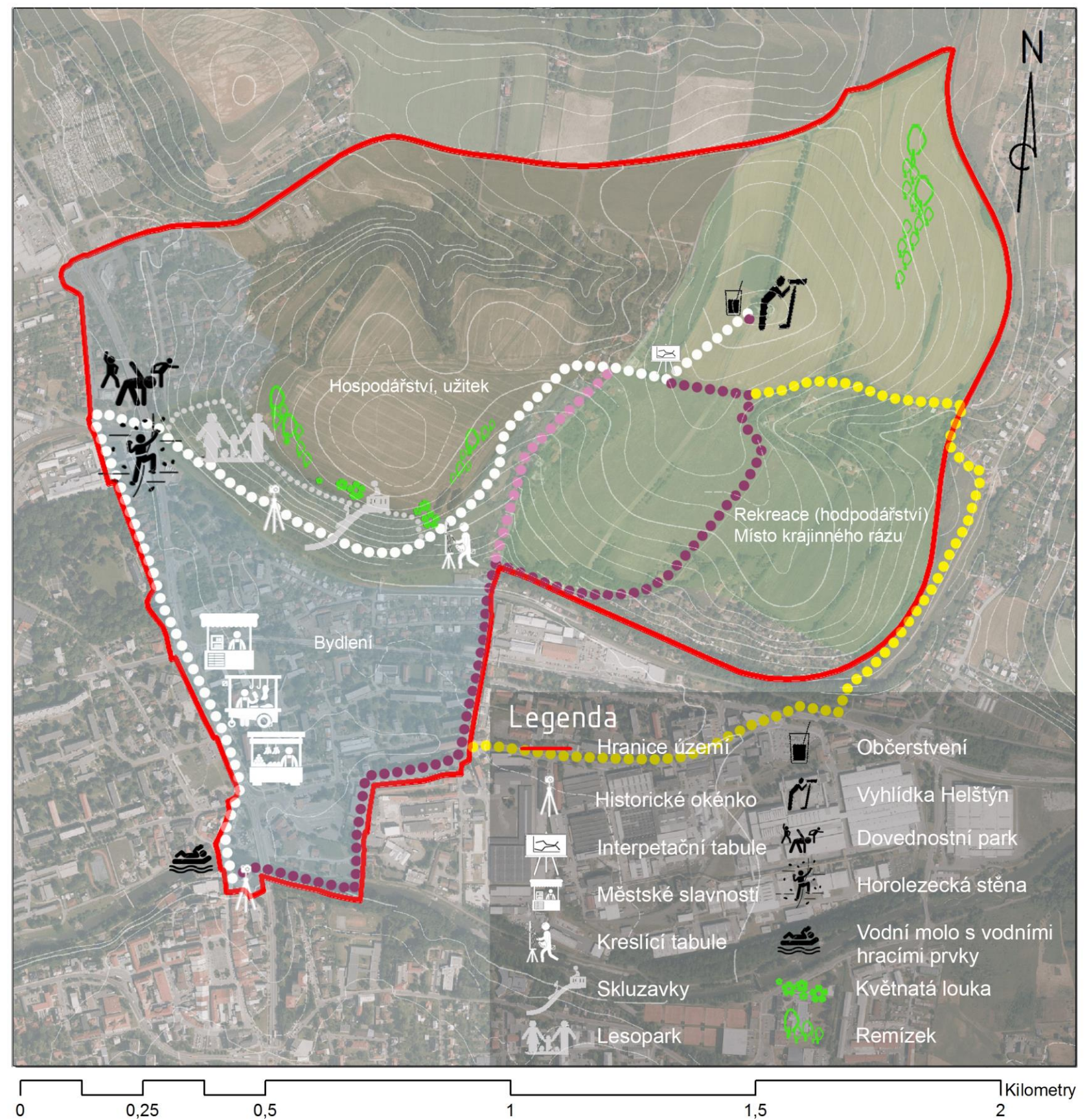
Jak již bylo zmíněno, koncept pracuje s jednou hlavní trasou (v mapě je označena bílou barvou) vedoucí z centra města na velice atraktivní a obyvateli oblíbený vrchol Helštýn. Je vedena po stávajících, nejčastěji používaných komunikacích a pěšinách spojujících významné hodnoty zájmového území. Ve schématu je jasně čitelné, že tato trasa pracuje nejen s interpretační částí návrhu, kterou je náplňově obohacena (piktogramy bílou barvou), ale i s architektonickými návrhy (černá barva) a funkčními zásahy péče o krajinu (zelená barva), zaručujícími zvýšení kvality a

udržitelný rozvoj. Koncept dále pracuje s myšlenkou interpretace hlavní trasy formou questingu v obou směrech.

Nejen z tohoto důvodu, ale i z hlediska prostupnosti krajiny a vytvoření různé náročnosti případné procházky je schéma doplněno dalšími možnostmi vedení tras, jež dohromady tvoří okruhy s různou délkou, nabízející individuální variabilitu trasování. Popis jednotlivých detailů je dále pro lepší čitelnost rozdělen do třech podkapitol podle barevného značení piktogramů ve schématu. Jedná se o návrhovou část péče o krajinu (zelená barva), architektonickou návrhovou část řešící ideové studie (červená barva) a nakonec o návrh interpretace území (bílá barva).

Mimo popsání barevné rozlišení jsou obsahem schématu i piktogramy, označené šedou barvou. Konkrétně se jedná o piktogramy označující lesopark a skluzavky. Z popisu problémové mapy přirozeně vyplývá nutnost revitalizovat oboru a vytvořit z ní městský park či lesopark s rekreačními účely. Pro správný návrh řešení tohoto prostoru je ale zapotřebí mnoho detailních i historických podkladů, včetně zpracování podrobné dendrologické inventarizace dřevin, jehož vypracování nemá být obsahem a není ani cílem diplomové práce. Proto revitalizace obory není v další části diplomové práce detailně řešena. Jelikož ale souvisí s celkovým kontextem, jsou dále popsány myšlenky a vize, které by se v zájmovém území na základě terénního průzkumu daly použít. Autorova vize obory pracuje s těmito základními myšlenkami:

1. Obnova a doplnění cestní sítě, zejména okružní cesty téměř po obvodu obory.
2. Využití výrazně sklonitého terénu k umístění hracího prvku v podobě i několika desítek metrů dlouhých skluzavek spojujících okružní cestu.
3. Odstranění náletů a vytvoření pruhledů, jež obora nabízí a nabízela na základě historických fotografií.
4. Použití konstrukce teplovodu k vybudování vyhlídkové terasy a jeho další použití k výtvarné tvorbě formou graffiti.
5. Vkládání interpretačních prvků, odkazujících na historický význam využití území obory, v podobě posedu či ohrady se zvěří.
6. V prostoru opuštěné zahrady s budovou vybudovat v rámci obory lesní školku pro děti předškolního a následně i školního věku.

Obrázek č. 38: Schéma celkového konceptu (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

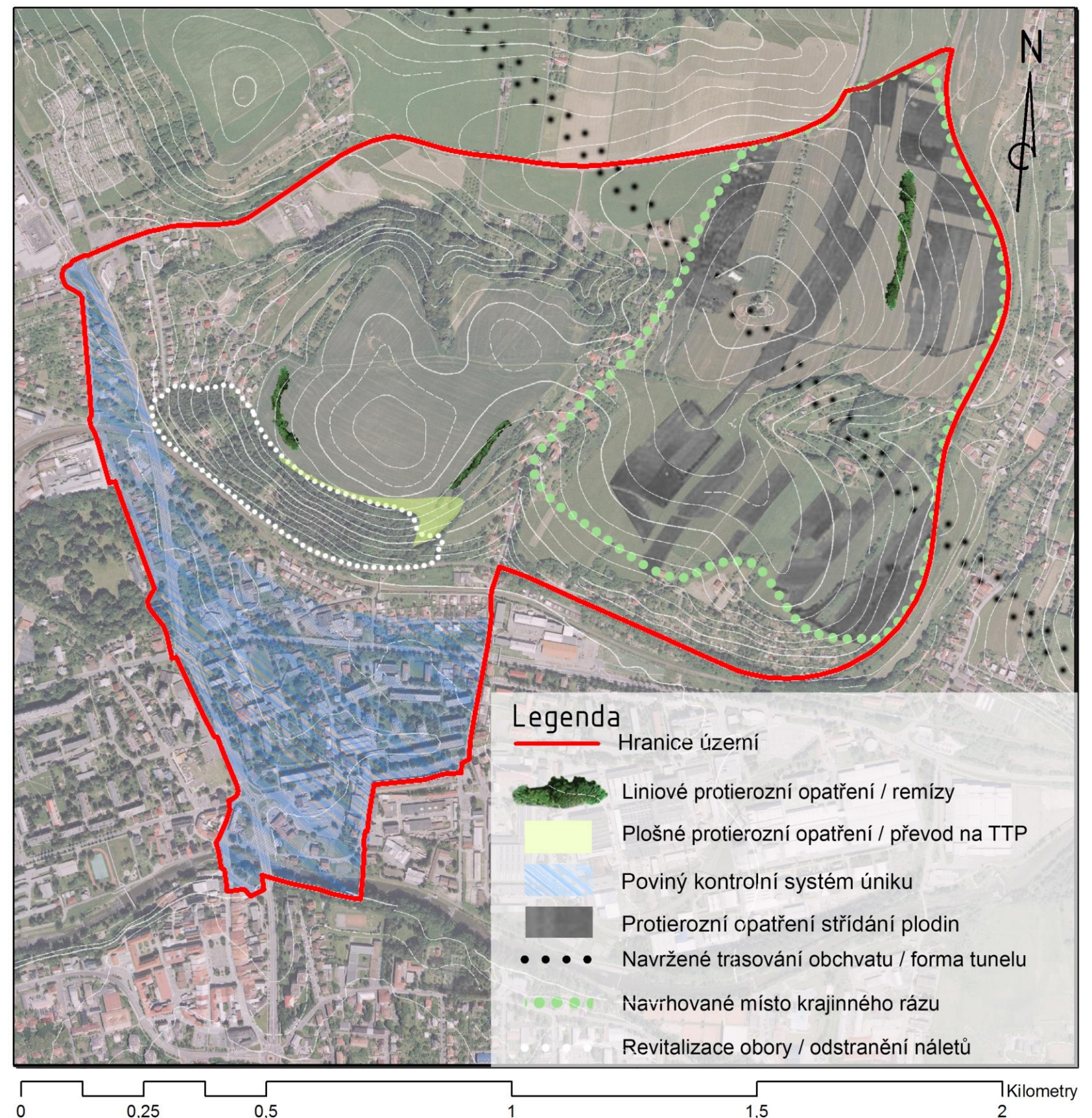
6.9 Návrh péče o krajinu

Návrh týkající se tematiky péče o krajinu řeší jednak problematiku zamezující jejímu znehodnocení (konkrétně zavedení povinného kontrolního úniku v nivě řeky Bečvy), problematiku formy nového navrhovaného obchvatu a přidání hodnotného místa pod legislativní ochranu krajinného rázu, a jednak samotnou krajinu a její prostředí, jež funkčně i esteticky zkvalitňuje protierozními opatřeními a revitalizací obory. Ke zvýšení přehlednosti a čitelnosti problematiky této kapitoly byla vytvořena mapa polohopisně vymezující místa jednotlivých problémů zájmového území. Návrh na řešení konkrétních problémů uvádějí následující podkapitoly.

6.9.1 Obchvat

Jedním ze zásadních problémů modelového území je plánovaný obchvat města Valašské Meziříčí procházející významnou plochou, autorem navrhovanou jako místo krajinného rázu. Obchvat vede od města Hranice na Moravě a odvádí dopravu mířící k Rožnovu pod Radhoštěm mimo centrum města. Problémem je zvolená forma navrhovaného obchvatu, a to především v části vedoucí nad obcí Krhová přemostěním, v určitých místech až 50 m vysokým nadjezdem. Tyto údaje jsou zjištěny na základě již vypracované dokumentace k plánovanému projektu obchvatu města s názvem Přeložka silnice I/35 Valašské Meziříčí Severní obchvat, vypracované společností HBH projekt, kterou autorovi poskytlo město Valašské Meziříčí a veřejnosti je přístupná na stránkách města v podobě podrobné technické situace a zákresu do ortofoto mapy. Zmíněné mapové podklady jsou součástí přílohy diplomové práce. Popsaný obchvat není jediným plánovaným obchvatem města. V současnosti je již detailněji zpracována dokumentace (včetně posudku EIA vyhodnocujícího vliv staveb na životní prostředí) pro primárně plánovaný obchvat s názvem Přeložka silnice I/57 Valašské Meziříčí – Jarcová, obchvat, jehož cílem je odklonit mimo město dopravu ve směru Hranice na Moravě–Vsetín a naopak. Jelikož má být tento obchvat realizován primárně, je třeba vznést otázku, zda bude severní obchvat, vedoucí zájmovým územím, opravdu nevyhnutelný.

Návrhová mapa péče o krajinu

Obrázek č.39: Návrhová mapa péče o krajinu (Ortofoto © ČUZK, + upraveno autorem)

Pro správné posouzení nutnosti obchvatu a způsobu jeho případného zakomponování do krajiny je vytvořena zjednodušená multikriteriální analýza nabízející několik scénářů, které posuzují efektivitu řešení případných problémů společně s finanční náročností. Nejprve byly stanoveny problémy, které plánovaný obchvat může způsobit.

Jsou to vytvoření bariéry bránící prostupnosti krajiny, protnutí se železnicí, vizuální znehodnocení harmonické kulturní krajiny s hodnotami krajinného rázu, trasování na erodovaném a sesuvném území s nestabilním podložím, vznik vysoké zvukové a vibrační zátěže pro obyvatele obce Krhová a degradace dějinného významu trasováním historicky významnou alejí, tvořící osu komponované krajiny, s rizikem narušení vizuální vazby.

Ke zmíněným problémům byly porovnávány čtyři způsoby, jak vést obchvat územím, a to standardně s minimálními úpravami terénu, zahloubením do terénu, přemostěním a formou tunelu. Následující tabulka ukazuje předpokládanou nákladnost stavby a efektivitu řešení zmíněných problémů.

Problémy	Stávající reliéf	Zahloubení	Tunel	Částečné přemostění	Zrušení
Bariéra v prostupnosti krajiny	5	3	1	2	1
Vizuální znehodnocení	4	2	1	5	1
Sesuvná území	4	3	1	4	1
Vibrace, hluk	5	2	1	3	1
Střet se železnicí	5	2	1	3	1
Degradace historického významu	4	3	1	5	1
Celkem	27	15	6	22	6
Nákladnost použité technologie	2	3	5	4	1
Celkem s nákladovostí	29	18	11	26	7

Tabulka č. 4 Zjednodušená multikriteriální analýza k problematice obchvatu (vlastní tvorba)

Stupnice hodnocení, jež je dána čísly 1 až 5 s významovou hodnotou stejnou jako ve školském systému základních škol, znázorňuje, jakým způsobem reagují jednotlivé typy obchvatu na problémy; celkový součet ukazuje problematičnost jednotlivých variant obchvatů vzhledem k efektivitě řešení problémů a k finanční náročnosti. Vítězem, tedy variantou s nejnižším součtem, je spolehnout se na fakt, že budovaný jižní obchvat vedoucí na Vsetín odlehčí centru města natolik, že severní obchvat nebude třeba, což by bylo nejefektivnější a zároveň nejlevnější řešení. Druhým nejefektivnějším řešením, které využívá možností členitosti terénu, je vést obchvat tunelem. Problémem je ale poměrově nedostačující zhodnocení finančních nákladů. Byť je tunel také nejefektivnějším způsob,

jak vybudovat obchvat a současně minimálně narušit krajinu a nezpůsobit v ní zbytečné problémy, je zároveň nejnákladnější variantou. Autor se v návrhové části přiklání k těmto dvěma variantám, jelikož obchvat má vést místem krajinného rázu a pouze tyto dvě možnosti nenaruší krajinu jako ostatní varianty, které by pravděpodobně zařazení plochy do míst krajinného rázu zamezily.

Velice schůdnou metodou je zahloubení obchvatu pod terén s částečným a co nejnižším přemostěním obce Krhová, což vyřeší spoustu problémů. Obchvat se dá z hlediska prostupnosti krajiny na libovolných místech přemostit bez vizuálního narušení krajiny; snížení vibrací, prašnosti i hluku je samozřejmostí. Kromě toho zmizí problém s případným narušením vizuální vazby pravděpodobně komponované krajiny, pro střet se železnicí se nabízí podjezd a v neposlední řadě i degradace historického významu oblasti je snesitelnější. Úskalím je ovšem cena, která je přesto podstatně nižší než zbudování tunelu, byť jde o poněkud nižší efektivitu řešení problémů. Zahloubení dopravních tras funguje například u Vídeňského obchvatu A2 a je také zamýšleno u plánovaného obchvatu Mikulova – z důvodu ponechání prostupnosti krajiny a kompozičních os komponované krajiny.

Nešťastným, ale běžným řešením je varianta téměř kopírující terén. Výhodou je nízká nákladovost oproti zahloubení či tunelu, nevýhodou problémy jako prostupnost krajiny či hluk, které se nejčastěji řeší přemostěním a protihlukovými stěnami. Na taková opatření ale navazuje degradace historického významu, zrušení vizuální vazby, vnesení negativní krajinné dominanty do území, zkrátka negativní percepční efekt. Nejméně vhodná je tato varianta i na základě nutnosti vysokého přemostění obce Krhová. Jedná se o obrovské percepční znehodnocení krajiny, navíc velice nákladné a s ohledem na reliéf i nevhodné. Bohužel je zatím pro obchvat navržena právě tato varianta.

Z popsané problematiky vyplývá, že ideální variantou, které se drží i autor, je buď zrušení obchvatu, nebo jeho schování do reliéfu krajiny formou tunelu. Autor doporučuje nejdříve vybudování přeložky silnice I/57, na jehož základě by mělo být s určitým časovým odstupem, indikujícím, jak výrazně byl utlumen provoz v centru Valašského Meziříčí v jednotlivých fázích roku, vypracováno expertní posouzení, zda je severní obchvat vedoucí zájmovým územím opravdu nevyhnutelný.

V případě, že i po ověření všech problematik týkajících se například funkčnosti, plynulosti či znečišťování dopravou je pro město severní obchvat nevyhnutelný, navrhuje autor vypracování nové dokumentace, jež by připouštěla možnost částečného nebo úplného vybudování obchvatu formou tunelu. S ohledem na efektivitu řešení problémů a finanční náročnost je pravděpodobně nejvhodnější variantou zahloubení obchvatu do terénu, v případě nutnosti s částečným přemostěním obce Krhová.

Jelikož pro stávající návrh, počítající s výrazným přemostěním obce Krhová, není vytvořena žádná vizualizace přibližující široké veřejnosti, jakým způsobem může být negativně ovlivněna krajina zájmového území, vytvořil autor fotomontáž demonstrující, jakým způsobem by mohl právě zmíněný nadjezd nad obcí Krhová vypadat.

Je potřeba upozornit, že následující fotomontáž je pouze příklad, který není nijak expertně podložen. Jedná se pouze o variantu, jak by mohl nadjezd nad obcí vypadat. Pro porovnání je zobrazena i fotografie současného stavu bez nadjezdu

Obrázek č. 40: Fotomontáž obchvat – přemostění obce Krhová (vlastní tvorba)

6.9.2 Eroze

Na základě provedených analýz byla v území zjištěna erodovaná místa nebo místa s vysokou pravděpodobností eroze, a z toho důvodu je nutné zasáhnout některým z protierozních opatření. Těch je v dnešní době nespočet. S ohledem na krajinu byly vybrány tři následující způsoby protierozních opatření tak, aby byly krajinnému rázu blízké.

Technickým protierozním opatřením jsou průlehy s několika kombinacemi vegetační skladby, odpovídajícími skladbám nalezených remízů a průlehu v mapovaném území. V krajině tak mohou vznikat jak pouze zatravněné průlehy, tak i doprovázené pouze keřovým patrem, pouze stromořadím nebo se zastoupením všech vegetačních pater (remízů). Průlehy jsou navrhovány na základě výpočtu LS faktoru, spolupracují s odtokovými liniemi, stávajícími remízky, a dále jsou navrženy tak, aby ve svahovitých územích podporovaly jízdu strojních souprav ve směru vrstevnic, což rovněž zamezuje erozi.

Efektivním způsobem, jak zamezit erozi, je změna ve využití plochy, to je ale v mnoha případech, především z hlediska mezilidských a právních vztahů trochu násilné. V mapovaném území je toto protierozní opatření navrženo v území severně od obory se svahovitostí 12°, kde je orná půda nahrazena trvale travnatým porostem s charakterem květnaté louky. Vznik květnaté louky je podpořen nepravidelně umístěným zoráním čtverců o rozměru 2x2 m, do nichž je navrženo vysetí směsi Klasik (travobylinné louky klasické) od firmy Agrostis. Charakteristika, požadavky i druhová skladba této směsi jsou uvedeny níže. Dle katalogu výrobce:

„Travobylinná louka klasická – obsahuje 39 rostlinných druhů. Klasická louka pro univerzální použití umožňuje zatravnit starý sad i vzdálenější zahradu. Tuto směs je možné použít i pro spásání a svým složením je vhodná i pro použití v krajině.

Doporučený výsevek: 5–8 g/m²“ (AGROSTIT KATALOG 2015, str. 10, 2015)

V tabulce č. 3. je uvedena druhová skladba této směsi společně s procentuálním zastoupením jak celků, tak jednotlivých druhů.

V nově navrhovaném místě krajinného rázu je doporučeno i střídání pásů odlišných plodin včetně pěstování luscoobilných směsí s cílem navrátit do krajiny její mozaiku i přirozené měřítko.

Byliny 6,3%:		Jeteloviny 3,7%:	
Agrimonia eupatoria	0,27	Anthyllis vulneraria	0,3
Agrostemma githago	0,2	Lotus corniculatus	0,5
Achillea millefolium	0,3	Medicago lupulina	0,3
Anthemis tinctoria	0,5	Onobrychis vicifolia	1,0
Carum carvi	0,2	Trifolium incarnatum	0,1
Centaurea jacea	0,3	Vicia villosa	1,5
Daucus carota	0,4	Trávy 90%:	
Echium vulgare	0,3	Agrostis capillaris	3,0
Galium album	0,3	Agrostis gigantea	2,0
Hypericum perforatum	0,2	Anthoxanthum odoratum	7,0
Leontodon hispidus	0,2	Bromus inermis	1,0
Leucanthemum vulgare	0,8	Cynosurus cristatus	8,0
Malva moschata	0,3	Deschampsia caespitosa	5,0
Matricaria chamomilla	0,2	Festuca rubra commutata	10,0
Origanum vulgare	0,3	Festuca rubra rubra	15,0
Papaver rhoeas	0,2	Festuca rubra trichophylla	6,0
Plantago lanceolata	0,2	Festuca trachyphylla	18
Salvia pratensis	0,5	Lolium perenne	5,0
Sanguisorba minor	0,33	Poa pratensis	7,0
Silene dioica	0,3	Trisetum flavescens	3,0

Tabulka č. 5 Skladba směsi travobylinné louky Klasik (AGROSTIT KATALOG 2015)

6.9.3 Vymezení nového místa krajinného rázu

Jak už bylo zmíněno, v rámci zájmové krajiny se nachází území s charakteristickými jedinečnými znaky krajinného rázu dané lokality, v daném případě významné díky bodovému osídlení připomínajícímu valašskou gulu, s okolní zahradou tvořenou ovocnými stromy, sady, pastvinami i poličky. Mimo popsání území (v jeho blízkém okolí) je i v mapách přírodních a kulturně historických hodnot zaznačeno několik významných prvků charakteristických pro zájmovou krajinu, které dokazují, že by území mělo být pro svůj krajinný ráz chráněno. Konkrétně jde o historicky významný, vhodně zrekonstruovaný Domoracký dvůr – s nezměněným půdorysem a polohou s výhledem do širokého okolí – od kterého vede vizuální vazba doprovázená alejí k několikrát zmiňovanému vrcholu Helštýn. Ovocné sady se zázemím v podobě stodoly, charakteristické cihlovými pilíři, dřevěnými mezistěnami a sedlovou střechou, i stávající prvky krajinné zeleně v podobě remízů a stromořadí. Cílem návrhu je současně toto místo opatřit protierozními zásahy v podobě remízů a rozčleněním plochy na pásy s pěstováním odlišných plodin (navrácení ke dřívější tzv. mozaice krajiny), doplnit chybějící alej, uvnitř které je navržena mlatová cesta, a zatraktivnit i zpřístupnit toto místo všem obyvatelům okolí k rekreaci. Tím vším lze dosáhnout historicky typického vizuálního projevu krajiny a jejího rázu a dostat je do podvědomí široké veřejnosti.

6.10 Architektonická studie vybraných částí území

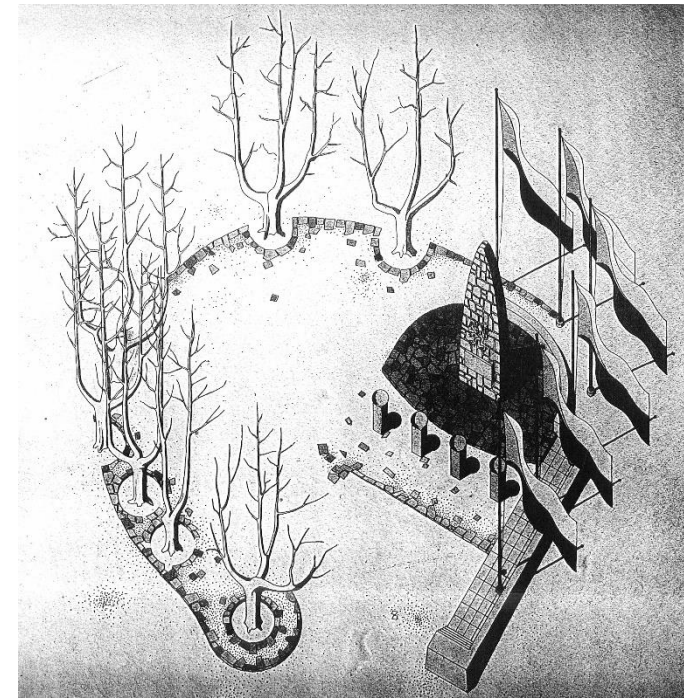
V rámci zájmového území jsou vypracovány ideové studie pro čtyři vybrané části. Jedná se o studii vrcholu Helštýn, nástupního prostoru obory, nábřeží řeky v centru a návrh obnovy historické aleje. Polohopisné zaznačení míst řešených ideovou studií je součástí schématu celkového konceptu (obr. č. 35) a situací jednotlivých ideových studií.

6.10.1 Helštýn – ideová studie

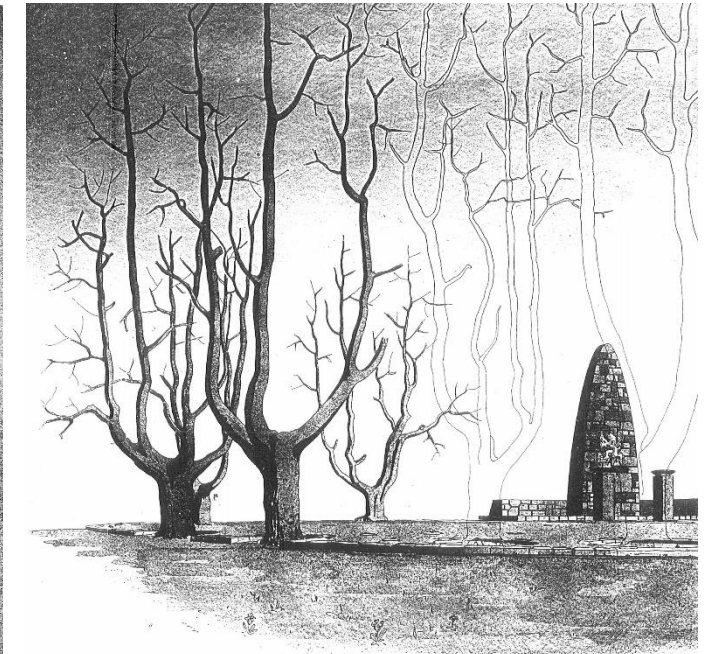
Jak již bylo detailně popsáno v charakteristice modelového území, konkrétně v kapitole Kulturní hodnoty, je vrchol Helštýn historicky i významově velice hodnotným místem. Důležitost tohoto vrcholu pro krajinu v současnosti dokazuje čtveřice chráněných lip a památník obětem II. světové války z roku 1948, navržený Jaroslavem Hlaváčem a Josefem Místeckým. Vrchol je aktuálně ve špatném stavu, což jednak degraduje jeho historický, pietní i krajinný význam, jednak neodpovídá požadavkům na místo s vysokou atraktivitou a návštěvností místních obyvatel a okolí. Právě proto je pro vrchol vypracována ideová studie.

Hlavní myšlenkou je obnovení památníku do původního stavu navrženého zmíněnými architekty. Původní návrh pracuje s myšlenkou rozdělení prostoru vrcholu Helštýn na dvě části, přičemž jedna polovina je ztvárněna lípami a druhá památníkem. Tento princip je vidět na dochovaném axonometrickém ztvárnění původního návrhu (obr. č. 41). Vizuální projev vrcholu z dálkových pohledů tak může být na základě úhlů pohledu velmi odlišný.

Návrh dále zobrazuje i původní vizualizace (obr. č. 42). Nejlepší stav památníku je zachycen na černobílé fotografii, pravděpodobně chvíli před jeho dokončením (obr. č. 43). Od roku 1948 bylo okolí památníku upravováno různými neodbornými způsoby, například výsadbou jalovců (obr. č. 44) nebo vytvořením antukového obdélníku vedoucího k památníku (obr. č. 45). Na tomto obrázku je také vidět pozoruhodná devastace a práce se čtyřmi kamennými pilíři s kovovými mísami na oheň. Nejen že zmíněné kovové mísy chybějí, pravděpodobně v důsledku vandalizmu, ale i výška, počet a poloha pilířů jsou pozměněny. Současnost vrcholu zachycuje obr. č. 46, na němž je pozorovatelný špatný stav pochozího povrchu na bázi mlatu. Autor do návrhu vnáší i historický aspekt vyznačením základů v historii zde stojícího letohrádku. Jelikož ani na základě archeologických průzkumů nejsou stanoveny přesná poloha a tvar základů, vychází návrh z historických map, především z map stabilního katastru, kde jsou tvar i poloha letohrádku zaznačeny (obr. č. 17, 47). Odkaz na základy je navržen z kovové konstrukce, která slouží nejen interpretačně (díky do kovu vypáleném textu s tematikou historie vrcholu), ale i jako mobiliář v místech, kde se terén od vrcholu postupně svažuje. Tento princip i navrhovaný tvar základů tvar jsou čitelné v následující návrhové situaci a vizualizaci.

Obr. č. 41: Původní návrh památníku (město VM)

Obr. č. 42: Původní návrh památníku 1 (město VM)

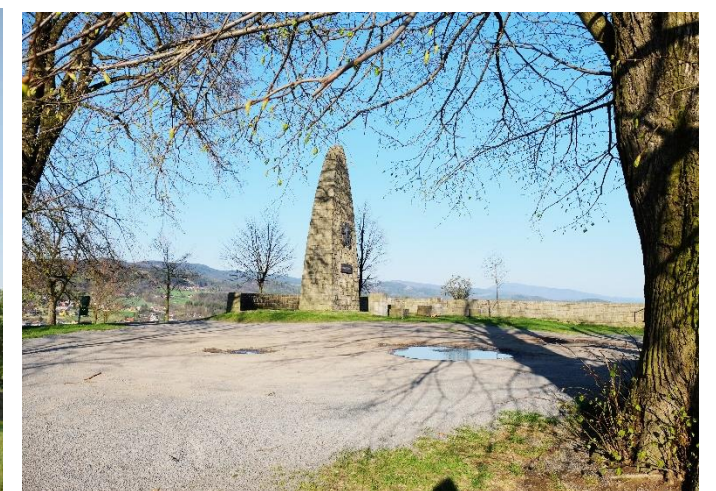
Obr. č. 43: Historická fotografie Helštýn (město VM)

Obr. č. 44: Jalovce na Helštýně (autorská fotografie)

Obrázek č. 45: Antuka na Helštýně (autor. fotografie)

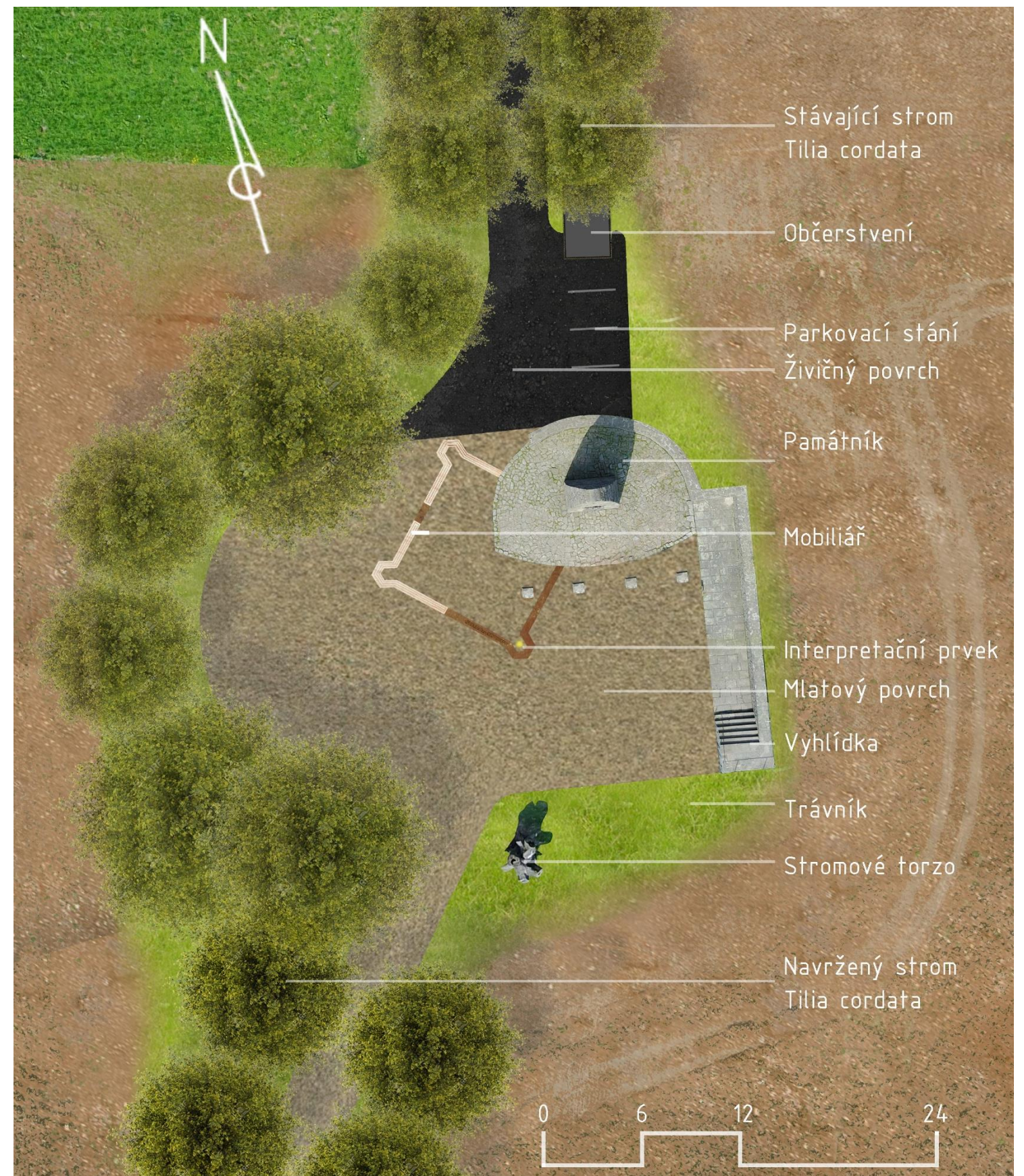
Obr. č. 46: Současný stav Helštýn (autor. fotografie)

Architektonická studie pracuje i s omezením automobilové dopravy na vrcholu. Všeobecně je nepřírozané jezdit v těsné blízkosti památníku nebo po kořenovém systému chráněných lip, ale jelikož to není v těchto místech zakázáno, v současnosti se to děje. Především proto je mlatový povrch, mnohdy připomínající automobilové letní kino, s krásnou krajinnou scénérií namísto plátna, zdevastován. Při obnově mlatu autor pracuje s využitím co největší části vnitřního prostoru mezi památníkem a lípami. Aby nedošlo k poškození kořenů chráněných lip, je mlatové lože navrženo atypicky: s nižším zahloubením a nahrazeno navršením nad stávající terén. Vzniklý schod vymezený obrubou bude plynule přisypán tak, aby zvýšení terénu nebylo patrné. Tento technologický postup zamezí mechanickému poškození kořenů. Aby kořeny nebyly udušeny násypem, je potřeba v kořenovém prostoru zbudovat větrací šachty zajišťující přítomnost vzduchu v půdě kořenového prostoru. Jedná se o průduchy vytvořené drenážní trubkou, která je ve výšce mlatové plochy zakryta mřížkou, díky čemuž tento prvek splyne s ostatní plochou a nepůsobí rušivě. Prostor vymezený pro automobilovou dopravu je čitelně vymezen použitím rozdílných materiálů. Na severní straně vrcholu, odkud vede i příjezdová komunikace, je navrženo drobné živičné parkoviště se třemi kolnými parkovacími místy, řešící aktuální problém dopravy na vrcholu. V případě, že rozdíl povrchové úpravy pojezdové a pochozí plochy nebude respektován, je možná varianta umístění kovových sloupků v místech ostrého předělu mlatu a asfaltu.

Díky přítomnosti elektrického rozvaděče a návrhu opravy mlatové plochy je možné i vhodné osvětlení památníku. Umístění světelného zařízení osvětlujícího kamennou mohylu je naznačené v jedné z věžiček bývalého letohrádku. Světlo se tak nachází v ose vizuální vazby zámku Žerotínů a památníku, a navíc symbolizuje i pověst, která vypráví o tom, jak manželka jednoho ze Žerotínů kontrolovala, zda při jeho nepřítomnosti na zámku svítí světlo v letohrádku, aby svého muže měla stále pod dohledem. Podle vyprávění však letohrádek sloužil k zábavě a různým neřestem (verbální sdělení jednoho z respondentů při terénním průzkumu, 2016).

Jelikož je vrchol Helštýn cílovým bodem cesty, je na vrcholu navrženo i drobné technické zázemí sloužící jako občerstvení. Tvarosloví tohoto objektu je navrženo architektonicky co nejjednodušeji, aby neubíralo na pozornosti blízkému památníku. Poloha občerstvení je určena tak, že nenarušuje hlavní prostor vrcholu a zároveň se nachází blízko el. rozvaděče. Proto je umístěno v místech parkoviště a částečně skryto za památníkem.

Obrázek č. 47: Návrh vrchol Helštýn - situace (autorská vizualizace)

Obrázek č. 48: Návrh vrchol Helštýn – ptačí pohled (autorská vizualizace)

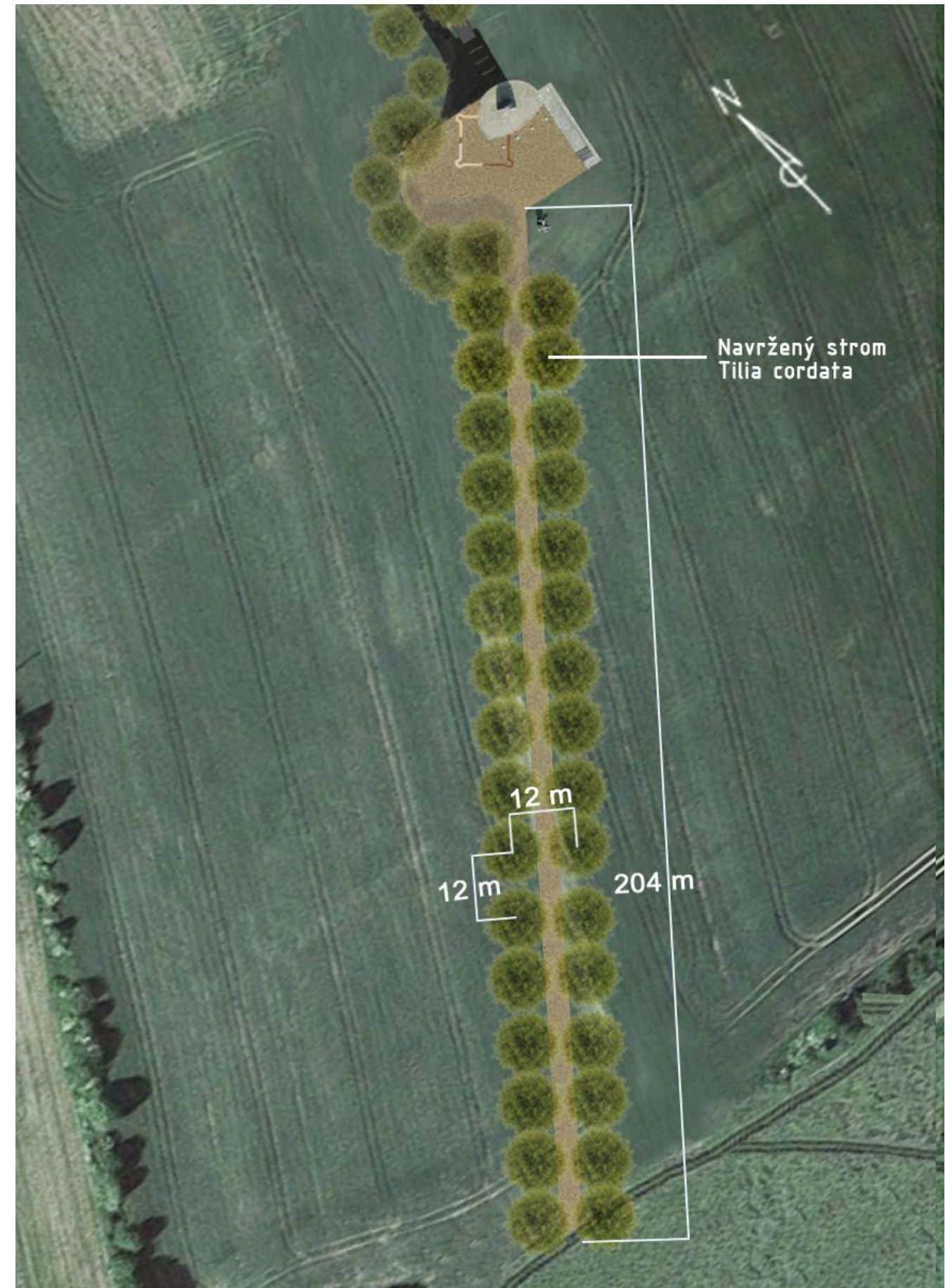
Obrázek č. 48 a: Návrh vrchol Helštýn –pohled (autorská vizualizace)

6.10.2 Obnova historické aleje – ideová studie

Obnova aleje je navržena nejen z důvodu zpřístupnění vrcholu Helštýn od města Valašské Meziříčí, odkud je v současnosti přístup pouze po hospodářské komunikaci sloužící především zemědělským strojům, ale i kvůli obnově liniového kompozičního prvku identifikované komponované krajiny, fyzicky upozorňujícího a jasně vymezuujícího vizuální kompoziční vazbu se zámek Žerotínů. Helštýn se v mapách II. vojenského mapování nazývá belveder (vyhlídka) a je z něj vidět do širokého okolí. To platí samozřejmě i naopak. Navrhovaná alej se proto stane dalším krajinným prvkem výrazně doplňujícím siluetu města a krajinný ráz území. Na základě zakreslení cesty doprovázené alejí je dále z mapy II. vojenského mapování možné odhadnout, že se jednalo o kočárovou cestu. Z toho důvodu je šíře cesty navržena na 6 m s alejí čtvercového sponu 12 m. Od hrany přístupové komunikace po střed stromu bude tedy prostor široký 3 m. Šířka aleje je výhodná i pro lepší průhled na kostel Nanebevzetí Panny Marie a zámek Žerotínů, který by při použití menšího sponu mohl zaniknout, dorostou-li navrhované lípy srdčité (*Tilia cordata*) do cílové velikosti. Alej začíná chráněnými lipami a končí u napojení na stávající komunikaci vedoucí od města. Celková délka aleje je téměř 200 metrů a doprovází ji 32 nově navržených stromů.

Obrázek č. 49: Návrh vrchol historická alej – pohled současný stav (foto Josef David)

Obrázek č. 50: Návrh vrchol historická alej – situace (CUZK + upraveno autorem)

Obrázek č. 51: Návrh historická alej – ptačí pohled (autorská vizualizace, foto Josef David)

Obrázek č. 52: Návrh historická alej – pohled (autorská vizualizace)

6.10.3 Dovednostní park – ideová studie

Jak bylo zmíněno v popisu problémové mapy, tvoří vstup do obory z centra města prostor pod nadjezdem. Jelikož pozemek nemá žádnou náplň a je celoročně zastřešen, je často sídlem lidí bez domova a skupin užívajících návykové látky. Přítomnost takovýchto skupin obyvatel města do nedávné historie podporoval i provoz hospody tzv. Dělnického domu v těsné blízkosti řešeného prostoru. Na konstrukci nadjezdu a okolních budovách se nachází graffiti (obr. č. 54). Území má obdélníkový tvar, který je na užších stranách ukončen na jedné straně železnicí (obr. č. 53), na druhé mostní konstrukcí. Díky nedávno provedené přestavbě Dělnického domu na pivovar Holendr, jenž postupně buduje i kvalitní venkovní zázemí, má uvedený prostor vysokou návštěvnost, což je jedním z důvodů, proč z tohoto místa s velkým potenciálem vybudovat kvalitní rekreační lokalitu Valašského Meziříčí.

Koncept tohoto prostoru pracuje s myšlenkou vytvoření dovednostního parku nabízejícího atraktivní, netradiční, avšak všeobecně málo dostupné pohybové aktivity. Návrh se zabývá především skeletovou konstrukcí mostu. Jelikož v části, kudy prochází hlavní trasa směrem od města do obory, je v nepříjemné blízkosti vedena železniční trať, je navrženo její odclonění horolezeckou stěnou s využitím mostních pilířů. Most také nabízí kvalitní a stabilní podporu z hlediska jištění horolezců.

Vedle horolezecké stěny je postaven posed interpretující fakt, že návštěvník vstupuje do prostoru obory, a nabízející další program v podobě zipline. Zipline je možné charakterizovat jako adrenalinový sjezd na ocelovém laně. Princip je jednoduchý: Návštěvník je oblečen do horolezeckého sedáku s kladkou, ta je následně připojena na lano, které je připevněné na jedné straně k pilíři mostu a na druhé k jeho ukončující konstrukci v podobě stěny. Dál už zbývá jen odhodlat se k seskoku z posedu a svézt se po téměř 200 m dlouhém ocelovém laně na druhou část dovednostního parku. Dojezd této atrakce tvoří střecha technického zázemí, které je společné pro všechny aktivity spojené s obsluhou či zapůjčením potřebných pomůcek.

Díky kvalitně zpracovanému živičnému povrchu jsou do areálu umístěny i prvky v podobě freestyle ramp pro trénink nejrůznějších triků na in-line bruslích, BMX kolech, freestyle koloběžkách a v neposlední řadě i skateboardů. Na jednom z pilířů je umístěn také měřič rychlosti. Návštěvník si tak může změřit, jak rychle se pohybuje na kole či bruslích, jak rychle běží či sjíždí po laně (zipline).

Další stále populárnější aktivitou je slackline, česky bychom řekli provazochodectví. Tento sport je často k vidění v městských parcích, kde bývá lano či textilní pás napnut mezi stromy. Při nesprávném uchycení se může kmen stromu poškodit, což je negativum tohoto sportu. I k tomuto účelu jsou opět využívány mostní pilíře, kterých je v prostoru stále nadbytek. Je tak možné napnout i

několik druhů lan nabízejících různou náročnost, od začátečníků až po profesionály. Díky výšce pilířů lze slackline provozovat v různých výškových úrovních až do 6 metrů.

V dovednostním parku samozřejmě nesmějí chybět houpací prvky. Do stropní části prostoru (spodní strana pojezdové části mostu) mohou být ukotvena lana, na kterých je zavěšena houpačka. Kvůli postupnému klesání nadjezdu je tato houpačka umístěna v nejnižších částech prostoru, kde i přesto nabízí největší rádius zhoupnutí v dalekém okolí.

Pro uvědomění si, že se návštěvník nachází pod jednou z nejméně frekventovaných ulic města, je zvoleno moderní umění v podobě zavěšení automobilů ze spodní strany pojezdové části.

Tento areál by měl sloužit všem obyvatelům města. Proto má autor vizi otevírací doby provozu do pozdních večerních hodin, aby se i lidé po práci mohli ve svém volném čase odreagovat. Takový provoz ale vyžaduje osvětlení. Kromě standardních pouličních světelných zdrojů je proto u jednotlivých pilířů navrženo bodové pojezdové osvětlení s možností změny barevnosti. Celkovému osvětlení plochy budou napomáhat i upravené světlomety zavěšených automobilů. V místě nezpevněného povrchu, hned vedle živičné plochy, jsou umístěna hřiště pro pétanque a kuličky.

Areál je možné využívat i v zimním období. Prostor může sloužit jako výchozí bod běžkařské trati vedoucí po obvodu celé obory nebo ke zbudování venkovního kluziště, využívaného k bruslení a v případě zájmu i ke curlingu.

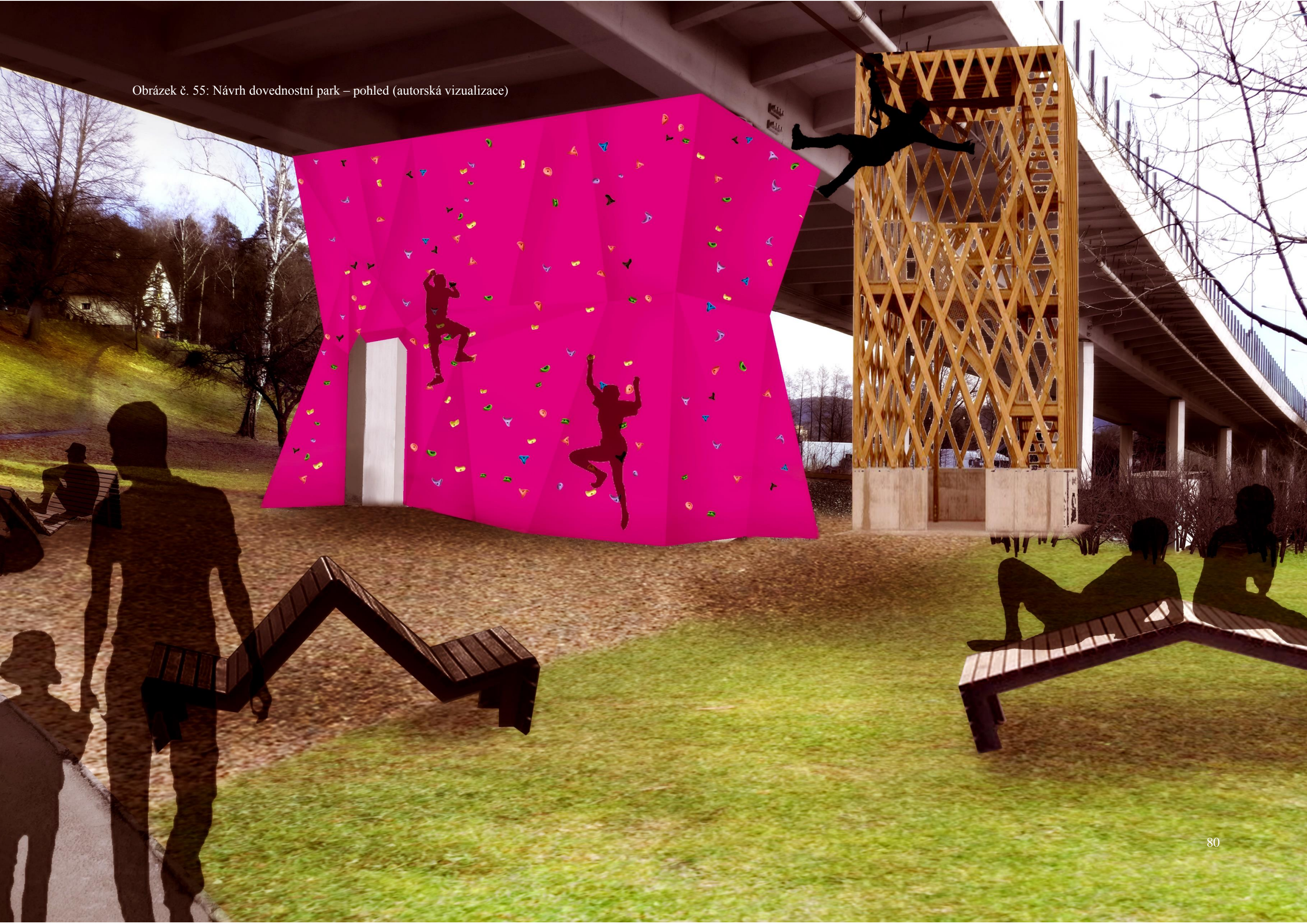

Obrázek č. 53: Současný stav dovednostního park (autorská fotografie)

Obrázek č. 54: Současný stav dovednostního parku 2 (autor. fotografie)

Obrázek č. 55: Návrh dovednostní park – pohled (autorská vizualizace)

Obrázek č. 56: Návrh dovednostní park – pohled 2 (autorská vizualizace)

6.10.4 Nábřeží Bečvy – ideová studie

„Civilizační vývoj vložil do podstaty charakteru a významu řeky ve městě rozpor původních a současných účelů, který se odvíjí od mizející role základního existenčního předpokladu – životní opory sídla, přes slábnutí hospodářského účelu, po výrazné posilování funkce veřejného prostoru se všemi vlastnostmi a očekáváními s tím spjatými – jako je role pobytová, společenská či kulturní.“ (MELKOVÁ, s.70)

Jak uvádí citát, zapojování řeky do veřejného prostoru města je současným trendem. I ve Valašském Meziříčí fungovala historicky řeka jako životní opora a sloužila k hospodářským účelům. Dokladem o hospodářském využití je dodnes dochovaná městská ledárna, kam byly vkládány vysekávané kvádry ledu z řeky Bečvy, a tající voda odtud stékala zpět do řeky. Možná právě kvůli dobývání ledu z řeky byla nedaleko od ledárny vybudována náplavka, nabízející prostor pro pohodlnou manipulaci s ledem a jeho dopravu. Náplavka se nachází v jedné z nejméně využívaných částí centra, konkrétně u mostu spojujícího Krásno nad Bečvou s Meziříčím. Na tuto náplavku je přístup z mostu zamezen a jediné místo, kudy se lze k vodě dostat, je schodiště v boční ulici Nábřeží, od mostu vzdálené zhruba 200 metrů (obr. č. 59). Vypadá to, jako by město Valašské Meziříčí zaspalo a nereaguje na fakt, že řeka v krajině je dnes vnímána jako hodnotný veřejný prostor vybízející k oddechu od husté zástavby centra.

Návrh pracuje se zpřístupněním historické náplavky a jejím doplněním o pobytové molo, které občanům nabídne kontakt s vodou v centru města. Přístup je navržen v těsné blízkosti mostu, vpravo od něj při pohledu z centra města. Je ztvárněn obloukovým schodištěm vyzděným z kamene stejně jako historická náplavka. Schodiště se napojuje na nově navržené molo, které je pouze nepatrně vyšší, než je průměrná výška hladiny Rožnovské Bečvy. Molo směřuje pod most až k historické náplavce, ze které je vytvořena pobytová terasa s mobiliáři a doplňkovým programem. Tvar mola je navržen tak, aby co nejlépe simuloval přirozený břeh řeky a v případě povodňové aktivity nezpůsobil nežádoucí zachycení vodou unášených objektů. Stejně jako schodiště a náplavka je i ono navrženo z kamene, a to z důvodu trvanlivosti při náročných existenčních podmínkách. Návrh dále pracuje s opravením náplavky až ke zmiňovanému schodišti vedoucímu k ulici Nábřeží, díky čemuž se molo stane průchozí. Doplňkový program je navržen formou dvou vystouplých interaktivních válcovitých objektů na vyvýšené části náplavky. Při sešlápnutí prvního válce bude spuštěn silný vodotrysk umístěný přímo v řece. Kromě zážitku, momentu překvapení a vizuálního efektu nabídne v horkých letních dnech i příjemné zvýšení vlhkosti vzduchu. Sešlápnutím druhého válce bude vypuštěna voda do dvou žlabů vedoucích od válce přes molo zpět do řeky, s tím, že jeden žlab vede rovně a druhý se zatáčí, aby simuloval meandry řeky. Tento prvek má za cíl interpretovat

zrychlený průtok vody krajinou jako důsledek rovnání toků, což je negativem i s ohledem na stále aktuálnější problematiku zadržování vody v krajině. Následující fotografie (obr. č. 57, 58) zobrazují současný stav popisovaného území. Dále je uvedeno situační schéma a vizualizace navrhovaných úprav nábřeží řeky Bečvy.

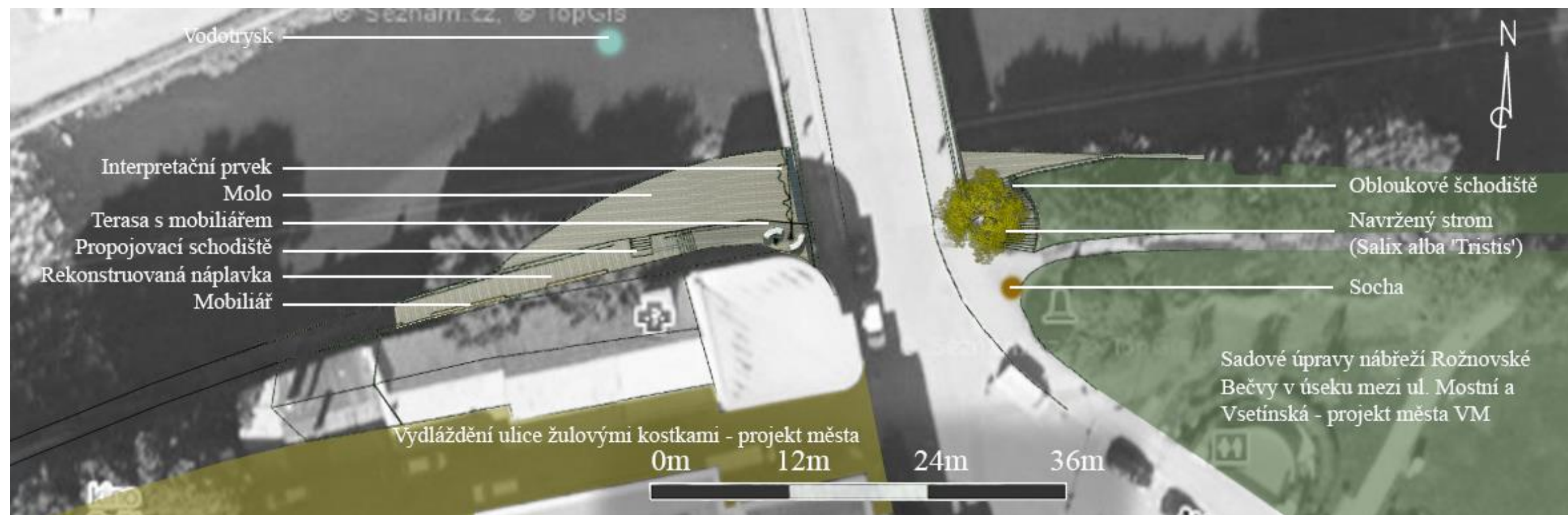
Obrázek č. 57: Nábřeží Rožnovské Bečvy současný stav (autorská fotografie)

Obrázek č. 58: Nábřeží Rožnovské Bečvy současný stav 2 (autorská fotografie)

Obrázek č. 59: Návrh nábreží Bečvy - schéma (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

Obrázek č. 60: Návrh nábreží Bečvy - situace (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

Obrázek č. 61: Návrh nábřeží Bečvy - pohled (autorská vizualizace)

Obrázek č. 62: Návrh nábřeží Bečvy – pohled 2 (autorská vizualizace)

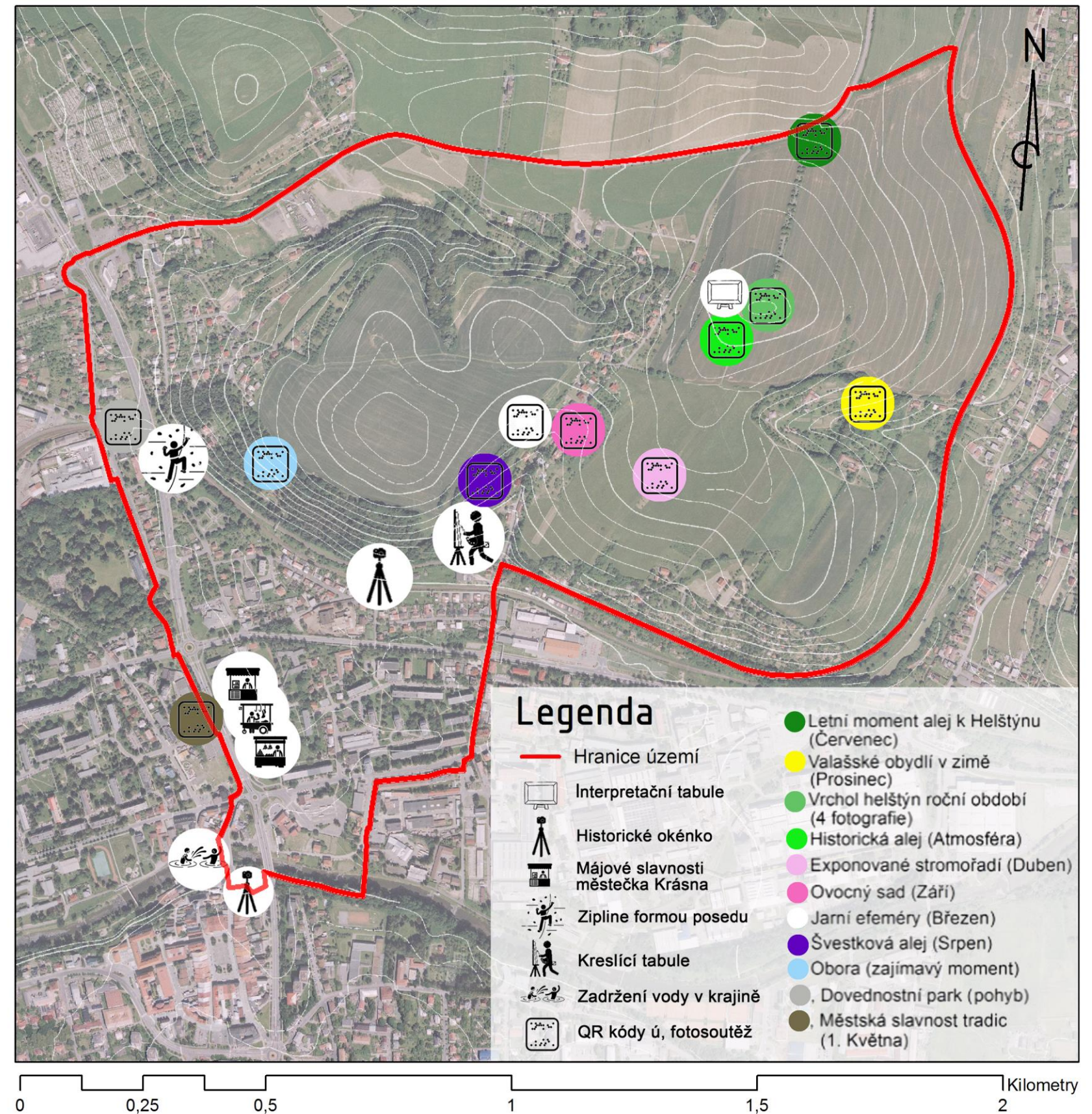
6.11 Návrh interpretace hodnot krajiny

Jak je zmíněno v celkovém konceptu, návrh nejen pracuje s jednotlivými zásahy nebo úpravami vloženými do krajiny, ale propojuje je v jeden smysluplný celek. Proto byly některé části interpretace popsány v předešlých návrhových částech. Jen pro připomenutí: jedná se například o posed vložený do dovednostního parku a odkazující na oboru, o květnatou louku a remízy akcentující historicky typický ráz krajiny, o žlaby v kamenném molu, které symbolizují zadržování vody v krajině, nebo o naznačení základů letohrádku, jež se dotýká historie. S ohledem na téma diplomové práce je pro území nevrženo podstatně více způsobů interpretace, vyzdvihujících či nepřímo odkazujících na hodnoty zájmového území. Poloha jednotlivých prvků je čitelně zobrazena jak ve schématu celkového konceptu (obr. č. 35), tak v návrhové interpretační mapě (obr. č. 63). Jednotlivé způsoby interpretace jsou dále popsány v posloupnosti, v jaké jsou umístěny při procházení hlavní trasy směrem od města k vrcholu Helštýn.

6.11.1 Historické okénko

Kromě splnění předem daných cílů si autor během zpracování diplomové práce stanovil i jeden osobní cíl – vymyslet vlastní způsob interpretace. Sem patří i Historické okénko.

Jeho základní myšlenkou je interpretovat vývoj krajiny z hlediska času několika historickými vizuály v kontrastu se současnými fotografiemi totožných míst. Důležitá je co nejpřesnější identifikace bodu, odkud byla historická fotografie pořízena. Do tohoto místa, je navržen architektonicky čistý jednoduchý hranatý kovový sloup černé barvy, jehož součástí je pět prvků: objektiv nastavený tak, aby současná fotografie odpovídala historické, tlačítko spouště nastavené na vhodnou časovou délku, zařízení na zobrazení (tisk) fotografie, kalkulátor počítající cenu fotografie (v případě zájmu o vytištění) a panel vysvětlující postup a smysl interpretace. Mimo tento sloup je umístěn poslední prvek v podobě čtyř kovových kruhů umístěných do

Obrázek č. 63: Návrhová interpretační mapa (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

dlažby, které označují, kam přesně se zájemce o fotografii má postavit, aby byla interpretace co nepřesnější a nejčitelnější.

Postup je následující. Návštěvník uvidí atypický prvek v ulici a po přečtení interpretačního textu se rozhodne atrakci vyzkoušet. Zmáčkne tedy spoušť a postaví se na stanovený bod. Výsledkem jsou dvě fotografie – současná bez jakýchkoli úprav a historická, kam je vyfotografovaný respondent vložen v černobílé podobě, s případnou možností změny oblečení. Cílem je respondenta co nejvěrohodněji naimplementovat do historické fotografie, jako by na místě opravdu před dávnými lety byl. Tyto fotografie se odešlou na internetové stránky (či sociální síť) vytvořené k tomuto účelu, odkud si je autor může bezplatně stáhnout. Chce-li, může si zájemce fotografie za poplatek na místě i vytisknout. Zde autor pracuje i s ekonomickou návratností atrakce, a to jak finančními prostředky za tisk fotografií, tak financemi získanými reklamou na stránkách, na nichž budou fotografie uveřejněny. Kromě zábavného výsledku je cílem vzbudit v návštěvníkovi zájem o vnímání změny prostředí, ve kterém byl vyfotografován. Návštěvník tak získá nový pohled na toto místo z hlediska historie, a ten může dále pokračovat celkovým zvýšením zájmu o historii města.

Pro tento způsob interpretace bylo v rámci zájmového území vybráno několik míst. Popsaný výsledek nejpřesněji vystihuje vizualizace z místa u jižní hranice zájmového území, konkrétně na ulici Mostní, kde je provedeno vyhotovení jak současné (obr. č.64), tak historické (obr. č.65) fotografie. Změna okolního prostředí je naprostá. Nejpodobnější zůstává budova lékárny, na historické fotografii označená nápisem Josef Pick. Naprosto odlišná je pravá strana snímku, kde v historii stojí dvě nyní již zbourané budovy. Dále je na fotografii viditelná historická podoba mostu a umístění soch. Rozdílné jsou i elektrické vedení nebo přestavba v aktuální fotografii zelené budovy v ulici za respondentem. Pro tento způsob interpretace připravil autor i fotografie dalších lokalit řešené krajiny; pro jejich funkčnost je ovšem třeba oboru revitalizovat především odstraněním náletů. Na obr. č 66 je vidět historický pohled na zámek Kinských z obory. Před zámkem je pozorovatelný rybník; zde se v současnosti nachází dopravní hřiště. Na základě střechy vyznačené červenou barvou je nalezeno místo, odkud byla pravděpodobně fotografie pořízena. Průhled je bohužel znemožněn náletovou vegetací (obr. č. 67). Pro demonstraci toho, jak prostor vypadá v současnosti, je uvedena ještě fotografie zobrazující chtěné území, avšak z již jiného úhlu. (roh obrázku č. 67) Podobný problém nastává i u dalšího místa v oboře, kde je pohled situován na opačnou stranu města (obr. č. 68, 69). Umístění této interpretace do obory je tedy závislé na zmíněné revitalizaci.

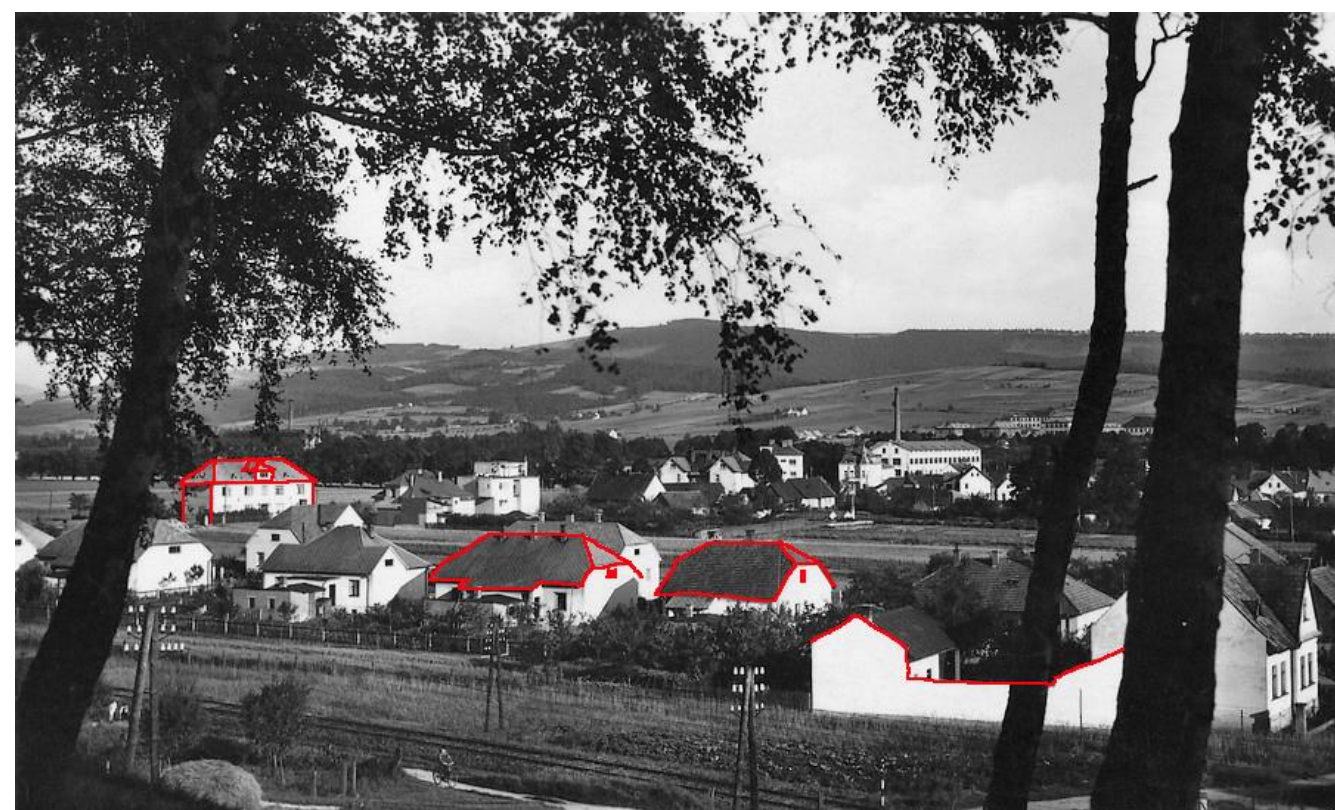
Obrázek č. 64: Historické okénko – Mostní současný stav (autorská fotografie)

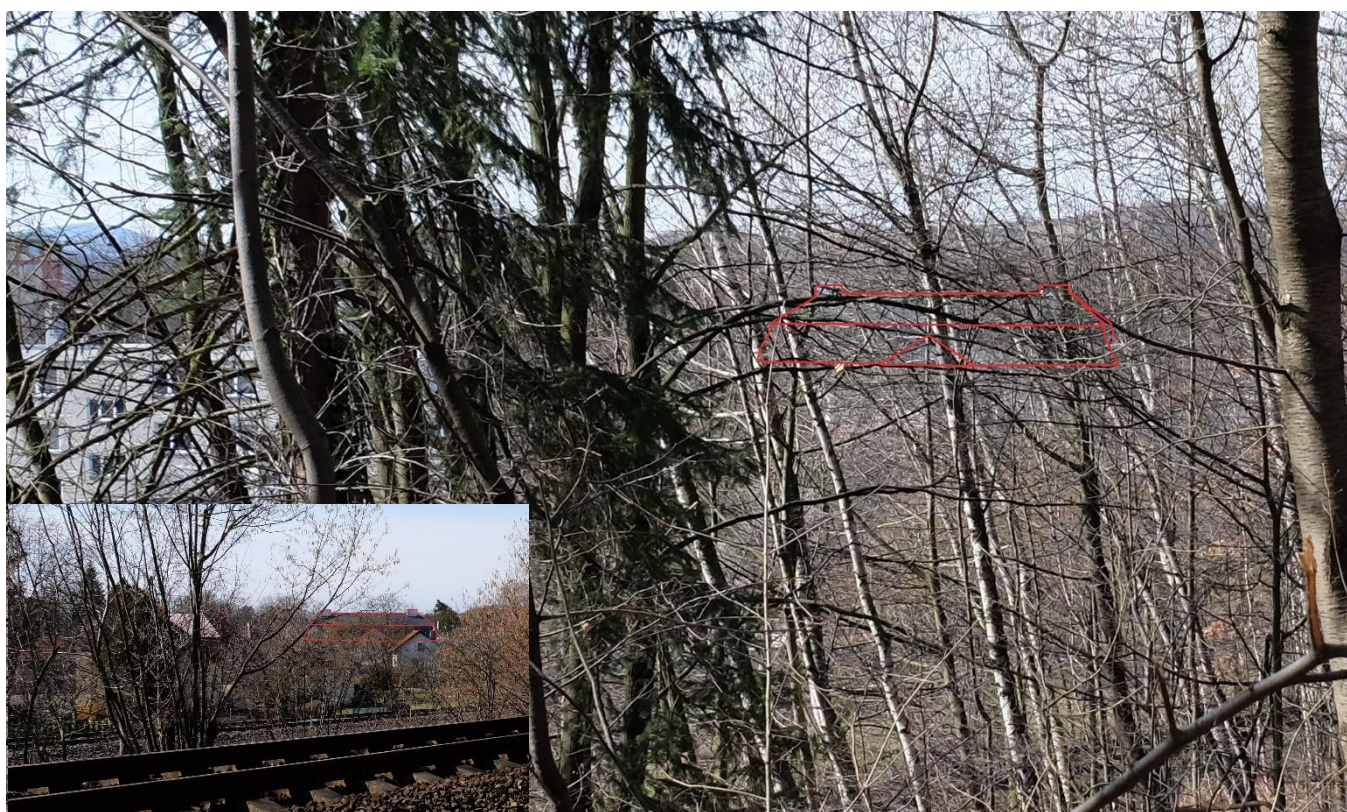
Obrázek č. 65: Historické okénko – Mostní historický stav (autorská vizualizace)

Obrázek č. 66: Historické okénko – Historický pohled na zámek Kinských (autorská fotografie)

Obrázek č. 68: Historické okénko – Historický pohled z obory na Krásno (autorská fotografie)

Obrázek č. 67: Historické okénko – současný na zámek Kinských (autorská fotografie)

Obrázek č. 69: Historické okénko – Současný pohled z obory na Krásno (autorská fotografie)

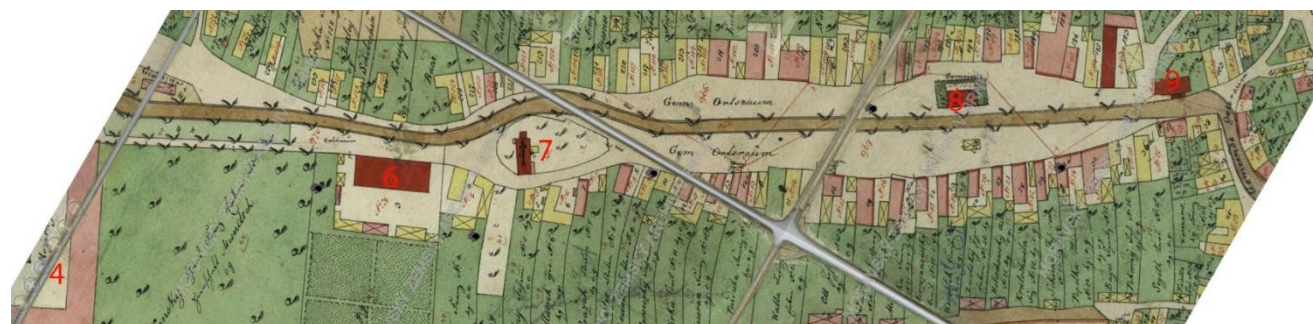

6.11.2 Městská slavnost

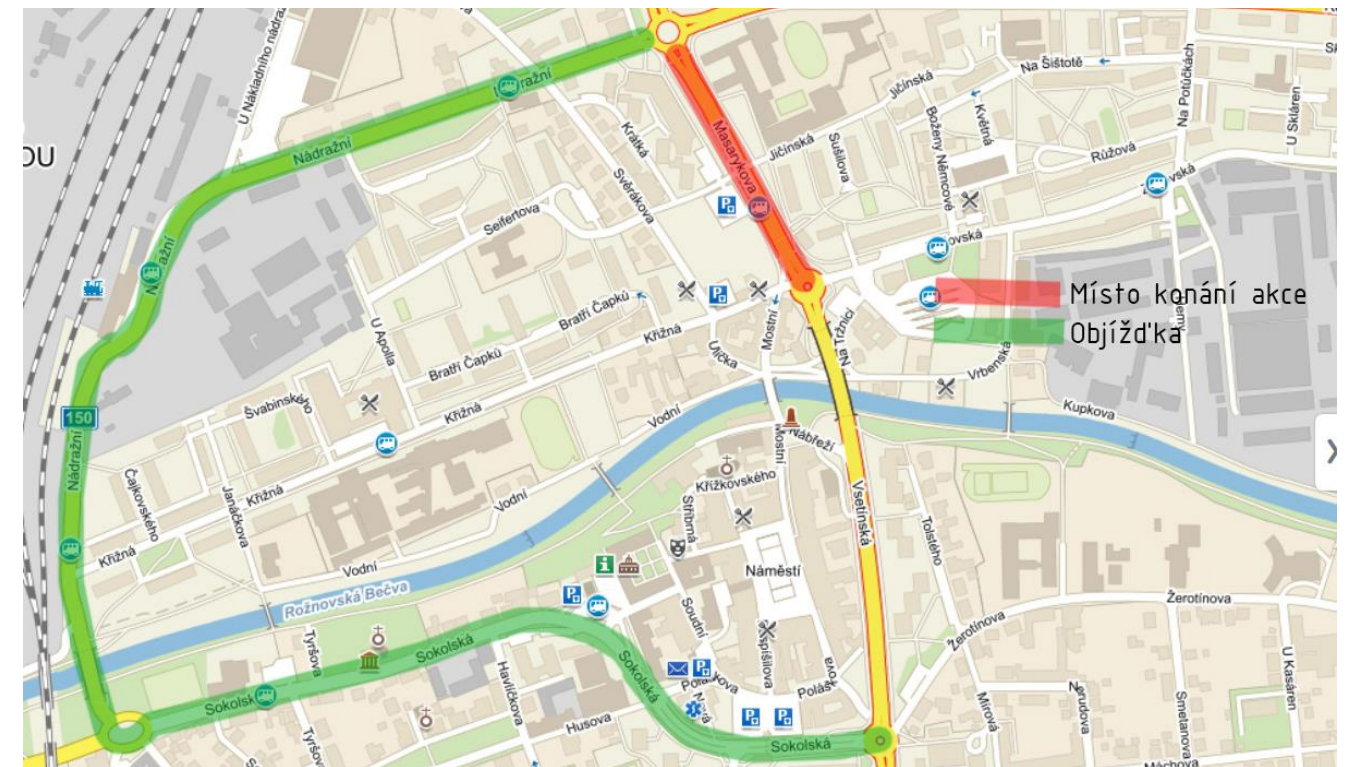
Největší historickou změnou je podoba celého Krásna nad Bečvou, které se z původně malebného městečka stalo čtvrtí průmyslových areálů, panelových domů a dopravy, a to jak kvůli umístění autobusového a vlakového nádraží, tak i vinou čtyřproudové komunikace s nadjezdem, jež prochází středem této části města. Právě v místech dopravní tepny dříve bylo krásenské náměstí doprovázené čtyřřadou jírovcovou alejí. Na obrázcích č. 72-75 je viditelný radikální odklon současnosti od historie. Historická fotografie v plné velikosti je zobrazena na straně 41 (obr. č. 18). Obrázek č. 70 zobrazuje detail náměstí na mapě stabilního katastru.

Na bývalém náměstí se pořádala spousta veřejných akcí. Jednou z nejvýznamnějších byl májový průvod (verbální informace od obyvatel města). Pro připomínku toho, že Krásno bylo dříve také kulturně aktivní a sympatickou částí, pracuje autor s myšlenkou obnovení uvedené slavnosti v prostorách bývalého náměstí, jež by každoročně doprovázela jednodenní uzavírka části Masarykovy ulice. V místě bývalého náměstí vymezuje na obrázku č. 71 červená barva uzavřený úsek ulice navržený pro konání městské májové slavnosti. Zelenou barvou je zde znázorněna objížďka této uzavírky, která bez větších problémů zajistí dopravu všemi důležitými směry.

Z důvodu komplikace dopravní situace by byl termín májové slavnosti stanoven vždy na neděli nejbližší prvnímu květnu; slavnost by tedy proběhla buď poslední dubnovou, nebo první květnovou nedělí. V tento den se dopravně rušná frekventovaná ulice promění zpět na náměstí díky farmářským trhům, stánkům s místními valašskými výrobky, průvodu (například za doprovodu historického hasičského automobilu s hasiči v dobových uniformách), kulturnímu programu v podobě hudebních, tanečních či divadelních představení a samozřejmě také díky výstavě historických fotografií, pořádané jak v této části ulice, tak v blízké knihovně sídlící v bývalé krásenské radnici. Cílem je z této akce vybudovat tradici města, jež by se měla každoročně s oblibou opakovat.

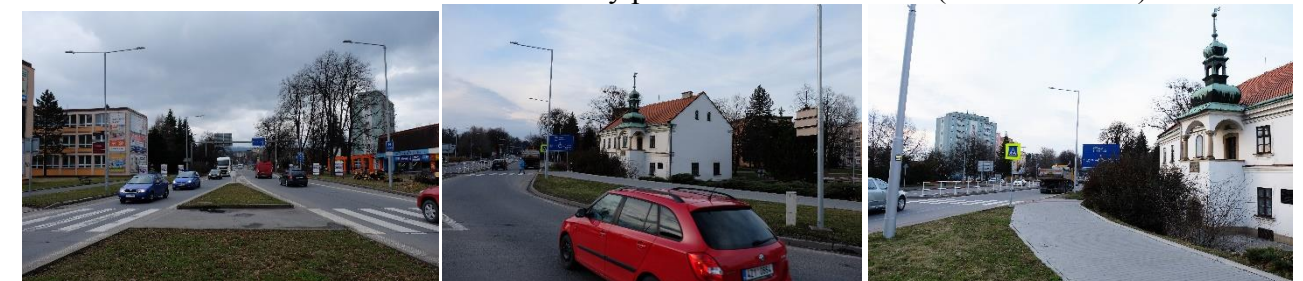
Obrázek č. 60: Městská slavnost – Historický detail náměstí Krásno (ČUZK)

Obrázek č. 71: Městská slavnost- schéma objížďky (Ortofoto © ČUZK + upraveno autorem)

Obrázek č. 72: Městská slavnost – Historický pohled náměstí krásno (FABIÁN 2008)

Obrázek č. 73 - 75: Městská slavnost – Současný stav náměstí Krásno (autorská fotografie)

6.11.3 Kreslicí tabule

Další z autorových způsobů interpretace hodnot krajiny pracuje s myšlenkou naučit občany Valašského Meziříčí vnímat své město a vyjádřit, co by podle nich mělo být v obci změněno. K tomu slouží prvek autorem nazvaný Kreslicí tabule. Jedná se o tabuli z bezpečnostního skla situovanou na louce, již návštěvník prochází při zdolávání vrcholu Helštýn. Tato louka nabízí blízký detailní pohled na velkou část města – a právě do tohoto pohledu je umístěna průhledná tabule. Na tabuli může samozřejmě kdokoli cokoli nakreslit, hlavním cílem je však kreslit jakoby do krajiny za skleněnou tabulí. Proto je součástí tohoto interpretačního prvku kovový kruh umístěný v louce nad tabulí, určující – stejně jako ve způsobu interpretace formou historického okénka – místo, na kterém má návštěvník stát a podle kterého má umisťovat na sklo svou kresbu. Tímto způsobem může návštěvník sám (nebo lépe ve spolupráci s svými přáteli) nakreslit vlastní návrh toho, jak by změnil město a jeho okolní krajinu, ve které žije. Příkladem může být označení neoblíbených nebo zbytečných budov, jež by obyvatelé nejraději zbourali. Na tabuli může probíhat i komunikace mezi občany, například když někdo nepozná některý z objektů, může jej zakroužkovat. Jiný návštěvník mu na tabuli zakroužkovaný objekt textově identifikuje. Tento příklad dokazuje i fakt, že podobný interpretační prvek může obyvatele častěji přimět k výletům do okolní krajiny včetně tohoto místa, a to ze zvědavosti, zda byl jím zakroužkovaný objekt identifikován. Na tabuli může probíhat i anketa, například jaké ovocné stromy by kdo v části louky vysadil apod.

Autor počítá s faktem, že na tabuli mohou být nakresleny a napsány také nevhodné obrazce či slova, které ale může kterýkoli jiný „uvědomělý“ návštěvník záhy smazat. S nápady se autor může také vyfotografovat a sdílet je, třeba na sociálních sítích. Návrhy občanů se mohou stát také vhodným podkladem městu pro jeho rozvoj. Dá se říci, že se okrajově jedná i o jakýsi participativní způsob vnímání městské krajiny obyvatelstvem.

Zpracování, umístění a příklady kreseb lze pozorovat na vizualizaci (obr. č. 77). Díky průhlednosti nepřebírá skleněný prvek dominantnost v prostoru, naopak upozorňuje na významný pohled na město. O tom, že tabule významně nenarušuje území, vypovídá i porovnání s totožnou fotografií bez návrhové části (obr. č. 76).

Díky programu, jenž může v případě zájmu poskytnout i dlouhodobou zábavu, je možné louku v dostupné vzdálenosti využít i jako pobytovou, ať už pro piknik nebo třeba k opalování. Dalším atraktantem tohoto místa je trnkové stromořadí nabízející v pozdním létě chutné plody, myšlenku pobytové louky podporující.

Obrázek č. 76: Kreslicí tabule – Současný stav (autorská fotografie)

Obrázek č. 76 a: Kreslicí tabule – Navrhovaný stav (autorská vizualizace)

6.11.4 Interpretační tabule

Pod názvem interpretační tabule si mnozí představí tabuli se spoustou textu a obrázků, většinou ukotvenou v dřevěné či kovové konstrukci se stříškou, která návštěvníka často bezmyšlenkovitě informuje o faktech popisovaného území. Takové tabule v poslední době v České republice rychle přibývají, především u naučných stezek. Autorovým cílem je vytvořit interpretační tabule neobvyklé formy, ukazující, jak je možné podobný způsob interpretace ztvárnit smysluplněji.

Tabuli si většina veřejnosti představí jako plochu čtvercového nebo obdélníkového tvaru, popsanou textem. To je ale omyl. I tvar interpretační tabule může reagovat na místo či jev, jež popisuje. Stejně je tomu s použitým materiálem, jímž může být téměř cokoli, a nikoli jen potištěná plastová deska, jak tomu v mnoha případech je.

Právě se zmíněnými principy autor pracuje při návrhu informační tabule na vrcholu Helštýn. Zdejší tabule je zároveň interpretačním prvkem. Je ztvárněna konstrukcí z kovových desek, vyznačujících tvar bývalého letohrádku, který na Helštýně stával. Většina těchto prvků je v horní části pokryta dřevěným roštem, a slouží tak jako mobiliář. Jeden úsek, nejbližší památníku, tvoří z horní strany pouze zmíněná kovová deska, do které je vyřezán text interpretující historický odkaz. Text je sepsán jako monolog jednoho ze Žerotínů a vychází z příběhu, který se autor dozvěděl od občanů Valašského Meziříčí. Dále je do této desky umístěn spínač, zapínající na určitou dobu světlo umístěné v místech, kde stála věž, a osvětlující památník. Tento spínač je interaktivní součástí interpretace a navazuje na text vyřezaný v kovové tabuli. Součástí návrhu je i vizualizace tohoto objektu (obr. č. 77). Dále je znázorněna noční vizualizace osvětlení památníku. (obr. č. 78)

Navrhovaný interpretační text:

At' se ve věži svítí!

Nerozumíš mi? Tak se pořádně rozhlédni. Právě totiž stojíš v jedné ze čtyř věží helštýnského zámku. Tento spíše letohrádek byl postaven v první polovině 18. století k potěšení a zábavě nejen mojí, ale i ostatních pánů ze Žerotína a všech hostů; proto doufám, že i ty se zde baviš. Nejprve rozsviť, aby se o mne žena nebála a aby věděla, že jsem dosud zde. Vždyť víš, že nás stále vyhlíží z našeho zámku ve městě. A podívej, není na něj odsud krásný pohled? Majestátně se tyčí přímo na konci aleje, jak bylo v plánu. Až v této věži rozsvítíš, neostýchej se a pokračuj v zábavě, která na tomto vrcholu snad nikdy neskončí...

Jan Ludvík ze Žerotína

Obrázek č. 77: Interpretační prvek – Navrhovaný stav (autorská vizualizace)

Obrázek č. 78: Interpretační prvek – Noční osvětlení (autorská vizualizace)

6.11.5 QR kódy a beetaggy

S vývojem technologií přicházejí i nové možnosti pro interpretaci. Důkazem je v současnosti stále častější používání QR kódů nebo BeeTagů. QR kód je dvojrozměrný čtvercový obrazec tvořený černými a bílými bloky. V obrazci je zakódována informace, která se zobrazí po naskenování čtečkou QR kódů. Tou jsou v dnešní době vybaveny téměř všechny mobilní telefony, tablety apod. Zakódovaný text může mít tvar například textové zprávy, kontaktních informací nebo nejčastěji odkazu na internetové stránky. Na webových prezentacích, otevřených na základě naskenování QR kódu, pak může být umístěno cokoli. To dává interpretaci úplně nový rozměr; nabízí se použití hudebních podkresů, videí, prezentací či herních a jiných aplikací, interpretujících daný prvek, jev či krajinu. beetaggy fungují na stejném principu jako QR kódy. Odlišné jsou pouze grafickým zpracováním. Bloky mají tvar šestiúhelníků, skládaných k sobě stejně jako včelí plástev. Do středu beetagů lze navíc vložit libovolný obrázek. Celkový vizuální dopad hodnotí autor podstatně lépe než klasický QR kód. Dalšími výhodami tohoto značení je jejich velikost, výrobní náklady a náklady spojené s obnovením při poškození. Na rozdíl od informační či interpretační tabule, která bývá mnohdy prostorově náročná a finančně nákladná, je umístění několikacentimetrového beetaggu vytištěného na papír či plastovou desku mnohem jednodušší a levnější.

(<http://valasskakrajina.cz/jezdime-do-beskyd/beetaggy/>)

beetaggy označují významná i zajímavá místa v zájmovém území, která jsou po načtení kódu následně interpretována prostřednictvím internetových stránek. Použití beetaggu nejen interpretuje místo samotné, ale zároveň odkazuje na další způsob interpretace v podobě fotosoutěže. Po naskenování kódu následuje zobrazení internetových stránek popisujících u každého konkrétního taggu nejen to, proč fotografovat právě toto místo (interpretace), ale také co a v jakém měsíci (případně dni) na daném místě konkrétně fotografovat. Termín se uvádí hned z několika důvodů. Hlavním je autorova snaha dostat návštěvníky do krajiny nikoli jednorázově, ale celoročně, s cílem nejen naučit obyvatele častějším návštěvám okolí města, ale přimět je k tomu, aby si okolní krajinu nenásilně oblíbili, čímž se posílí regionální patriotismus. Dalším důvodem vymezení časového rámce fotografování konkrétních míst je snaha ukázat, jak se scénérie mění v rámci ročních období. Proto jsou vybrána místa například s jarními efeméry nebo ovocnými sady, jež je možné zachytit jak v období květu, tak v období plodnosti. Poslední součástí webových stránek, jež se otevřou po naskenování beetaggu, jsou samozřejmě pravidla fotografické soutěže a možné výhry. V rámci zájmového území vybral autor k fotografování celkem 11 stanovišť. U stanoviště, jehož cílem je fotografické zachycení Helštýna, je navíc stanoveno pořízení celkem 4 fotografií, charakterizujících vrchol v jednotlivých ročních obdobích. Celkem by měl tedy účastník soutěže pořídit 14 snímků s tím,

že v každém měsíci vznikne alespoň jeden. Díky tomu bude možné nejuspěšnější účastníky soutěže odměnit kalendářem města Valašského Meziříčí, vytvořeného právě z jejich fotografií.

Jedním z důvodů, proč je do krajiny navržena i takováto interpretace, je již existující úspěšná mapa vyznačující stezky, které QR kódy používají; ta ve Valašském Meziříčí ani jeho okolí žádný QR kód neuvádí. Mapa je dostupná na stránkách www.taggmanager.cz/reference. Cílem je tedy fotosoutěž do zmíněné mapy zařadit (díky použití beetagů), a zlepšit tak propagaci daného místa. Na tuto mapu odkazuje i oblíbený webový portál www.valasskakrajina.cz, který takový způsob interpretace podporuje jeho propagací, což pomůže i propagaci nově navržené fotosoutěže. Níže je uveden příklad specifikace několika stanovišť tak, jak by mohla být uváděna i na internetových stránkách. Polohopisné zaznačení jednotlivých stanovišť je součástí návrhové mapy interpretace krajiny.

Stanoviště 1: Alej k vrcholu Helštýn od Domorackého dvora. Příjezdovou cestu k vrcholu Helštýn doprovází lipová alej. Ta je významná nejen z hlediska její exponovanosti, jelikož ji lze pozorovat z mnoha míst okolní krajiny, a stává se tak významným krajinotvorným prvkem, ale zejména díky faktu, že je součástí většího celku komponované krajiny. Alej směřuje od vrcholu Helštýn k historickému hospodářskému dvoru Domorac. Fyzicky vymezuje vizuální vazbu těchto kompozičních bodů. Již na první pohled je zjevné, že se nejedná o původní alej z první poloviny 18. století. Alej je obnovena na základě historických mapových podkladů. Současným problémem je nízké vyvětvění koruny teprve dospívajících jedinců, omezující čistý průhled právě na Domoracký dvůr. Cílem soutěžní fotografie je tedy co nejlépe zachytit vizuální vazbu, na kterou má alej správně upozorňovat. Jelikož je tento moment nejtěžší zachytit ve vegetační době, kdy jsou stromy olistěné, je termín pořízení fotografie stanoven na měsíc červenec.

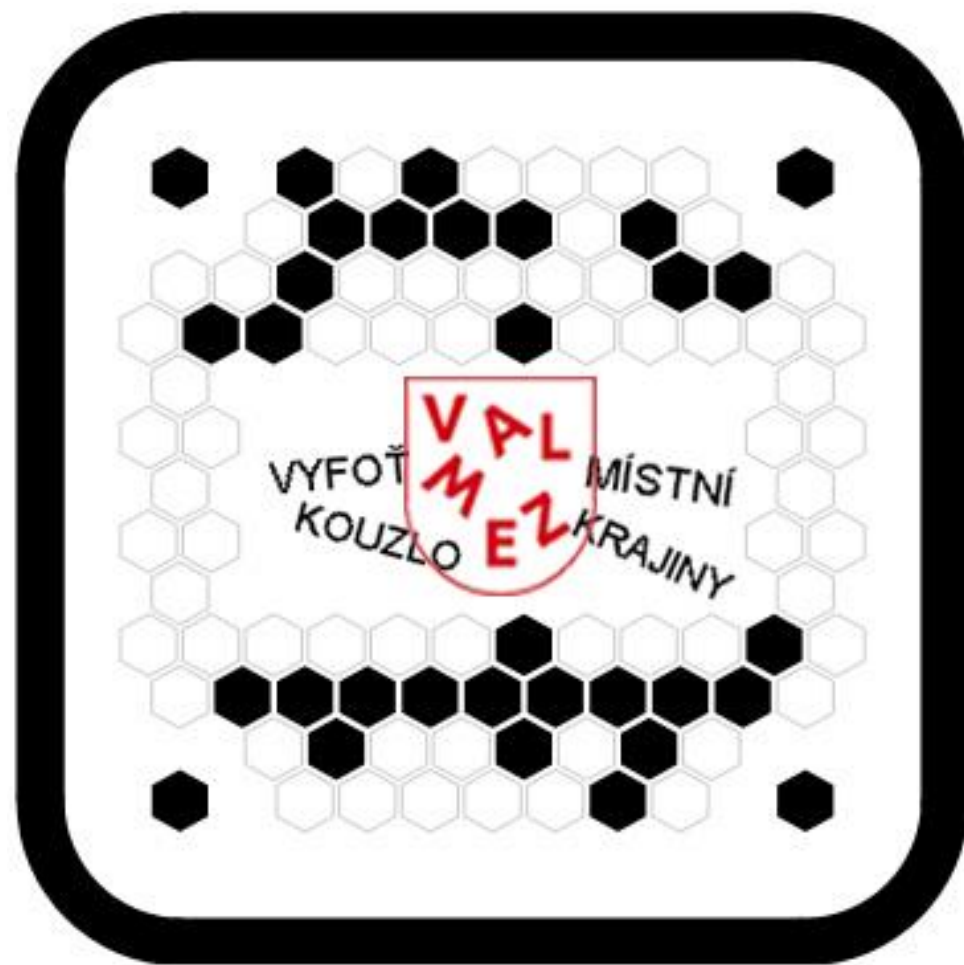
Stanoviště 2: Valašská krajina je symbolická mnoha faktory, například ovocnými stromy v krajině i u obydlí, bodovým osídlením se sedlovou střechou, houževnatou zimou. Tyto znaky krajiny odpovídají vybranému stanovišti. Cílem fotografa je tedy pořídit snímek symbolické valašské krajiny se zmíněnými prvky, pro Valašsko charakteristickými. Aby bylo na obrázku zachyceno zimní období, je pro pořízení fotografie určen měsíc prosinec.

Stanoviště 3: Vrchol Helštýn je oblíbený pro výhled do okolní krajiny. Je významný i z historického hlediska, a to jednak díky zde stojícímu památníku z roku 1948, jednak i díky dřívějšímu letohrádku, který byl součástí nalezené komponované krajiny ve Valašském Meziříčí a jeho okolí. Vrchol je zároveň významnou krajinou dominantou z hlediska exponovanosti. Cílem je tedy vyfotografovat Helštýn z místa, odkud je dle fotografa vrchol esteticky nejhodnotnější. Z tohoto

místa budou pořízeny celkem čtyři fotografie zobrazující cílovou lokalitu v jednotlivých ročních obdobích. Termín pořizování fotografií je stanoven na měsíce leden, duben, červen a říjen.

Stanoviště č. 4: Krása přírody spočívá i v jejích proměnách v čase s ohledem na roční období. To potvrzuje i většinou nenápadné stanoviště, které se však ke konci února a v březnu promění na líbezné místo díky květům jarního efeméru *Galanthus nivalis*. Cílem fotografie je zachytit toto místo právě v období květu zmíněné sněženky podsněžníku. Z toho vyplývá i termín pořízení fotografie na měsíc březen.

Na obrázcích č. 80-83 jsou příklady, jak by fotografie popisovaných míst mohly vypadat. Dále je uvedena vizualizace (obr. č. 79), jakým způsobem by mohl být ztvárněn beetag.

Obrázek č. 79: Beetag vizualizace

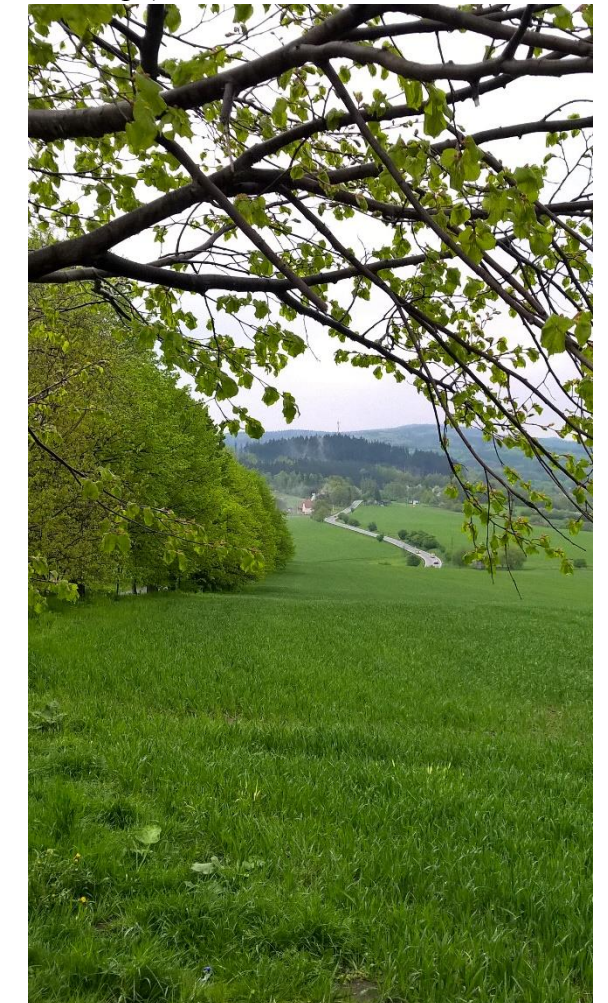
Obrázek č. 80: Beetag stanoviště – Pohled na Helštýn (foto: Radek Campa)

Obrázek č. 81: Beetag stanoviště – efeméry (autor. Fotografie)

Obrázek č. 82: Beetag stanov – bodové osídlení, Valašská gula (autorská fotografie)

Obr. č. 83: Beetag stanov. - Alej k domorackému dvoru (autor. fotografie) 93

7. DISKUZE

Činnost interpretace je pravděpodobně stará jako lidstvo samo, avšak obor zabývající se problematikou interpretace je paradoxně vcelku mladý a stále se vyvíjí. V úvodu diplomové práce autor uvádí za zakladatele tohoto novodobého oboru Freemana Tildena, který položil základní kameny problematiky v podobě šesti hlavních principů dobré interpretace ve své publikaci *Interpreting our Heritage* z roku 1957. V letošním roce tedy obor může slavit 60. výročí, přitom v České republice se tato problematika častěji objevuje až v posledních letech, což je znát například při srovnání jejího používání v praxi s Velkou Británií, kde je interpretace úspěšně využívaným nástrojem k přiblížení místního dědictví. Zkoumáním problematiky, společně se stále rostoucí silou cestovního ruchu a rekreace roste i význam této, dnes už i u nás velmi aktuální disciplíny. Existuje tedy obor, jenž je širokou veřejností oblíben a žádán, ale zároveň je teprve poznáván a vyvíjen tak, aby co nejlépe odpovídal podmínkám České republiky. Jelikož se dá interpretovat téměř cokoli, proniká tato problematika do široké škály oborů, což implikuje otázku, jaká profese by se měla touto multioborovou oblastí zabývat. Právě zahradní a krajinářská architektura je dle autora jednou ze správných odpovědí.

Interpretace je velice často vztažena k místnímu dědictví, jehož součástí jsou i přírodní, kulturní, percepční a další hodnoty krajiny. Sama diplomová práce zobrazuje, jak velké množství odborných analýz v oboru krajinářské architektury je třeba vypracovat, aby bylo možné správně identifikovat hodnoty krajiny, jež jsou častým cílem interpretace. Ke správné interpretaci nejen vznikly, ale stále vznikají nové metodiky a náměty, určující, jakým způsobem postupovat při jejím plánování, její tvorbě či volbě strategie. S pomocí interpretačních strategií a plánů tak vzniká systémový přístup, identifikovaný jako jeden z hlavních faktorů úspěšné a efektivní interpretace. Většina z existujících metodik a publikací určujících, jak správně tvořit interpretaci či její plán, se zabývá především kvalitním poznáním historie předmětu interpretace a místa (krajiny), k níž se váže a se kterou pracuje. Potřeba perfektního poznání krajiny a jejího vývoje, jako důležitý krok pro návrh správné interpretace, je jednou z náplní práce krajinářského architekta, což je i důvodem, proč by právě tato profese měla být přítomna při tvorbě interpretace krajinných hodnot. Dalším důvodem je i to, že interpretace často ovlivňuje management, kvalitu a stav krajiny. Povedená plánovaná interpretace totiž může na jedné straně přilákat nadpočet návštěvníků, na něž krajina není připravena a kteří mohou dočasně i trvale místo zdevastovat, ale na straně druhé může při plánování pracovat s takovými zásahy do krajiny, které podporují nejen kvalitu interpretace, ale i kvalitu a funkčnost krajiny ve smyslu jejího udržitelného rozvoje. Zjednodušeně řečeno je tedy spolupráce krajinného plánování (prováděného krajinářským architektem) a interpretace hodnot krajiny oboustranně

výhodná. Příkladem je návrh protierozních opatření formou průlehu s doprovodnou vegetací, vkládaných do krajiny navržené jako místo krajinného rázu. Protierozní opatření vizuálně působící jako remíz plní nejen funkční aspekt zamezující erozi, ale vrací do krajiny prvek typický pro její ráz, který je dále interpretován. Jelikož autor sám pracoval s podklady týkajícími se problematiky interpretace, které zpracovaly jiné obory (například katedrou environmentálních studií Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity), nechce tímto názorem samozřejmě říci, že pouze krajinářský architekt může provádět interpretaci krajiny, ale že by tato profese měla být vždy součástí plánování interpretace hodnot krajiny.

Na základě výše zmíněných skutečností – stále se neví, jaký postup při plánování interpretace hodnot krajiny je nejlepší, a přesto je vypracována spousta postupů a metodik, které v případě použití vytvoření úspěšné a efektivní interpretace předpokládají – vytvořil autor s nejlepším vědomím a svědomím diplomovou práci, která je případovou studií přispívající k rozhodnutí, jakým způsobem lze podle něj interpretaci hodnot krajiny kvalitně a efektivně navrhnout. To, zda jsou tento postup a návrh autorovy práce, vycházející ze základních myšlenek, principů a pravidel metodik interpretace, správné, není vzhledem ke stále vyvíjejícímu se oboru možné stanovit.

Během zpracovávání konkrétního návrhu pro zájmové území autor mnohdy narazil i na několik správných variant řešení určitých problémů, z nichž vybral dle svého uvážení tu nejlepší. Právě v případech, kdy je správných řešení více, je diskutabilní, zda s ohledem na všechny proměnné autor opravdu vybral to nejlepší. Proto je následně uvedeno několik příkladů, u kterých chce autor podotknout, že nejen navržené řešení je tou správnou volbou, ale že existují i jiná, jež je možné na konkrétní situaci aplikovat.

Zdárným příkladem několika správných řešení je vybudování technického zázemí občerstvení. Autor v návrhu pracuje s umístěním architektonicky čisté a jednoduché stavby přímo na vrchol Helštýn. Stavba je navržena tak, aby vzhledem nepřebírala pozornost blízko stojícímu památníku a aby nenarušovala významovou, pietní i celkovou atmosféru místa čili celkový *genius loci*. Důvodem umístění stavby přímo na vrchol je možnost občerstvení návštěvníků v cíli jejich cesty, kterým Helštýn v návrhu bezesporu je. V cíli cesty si návštěvník chce často odpočinout, posvačit, napije se, odmění se za zdolaný cíl například chmelovým mokem u dospělých nebo sladkostmi v případě dětí. Možnost zakoupení, byť jen malé svačinky, může zapříčinit mnohem delší a příjemnější pobyt návštěvníka na vrcholu, jenž nabízí krásné výhledy do širokého okolí. Druhým řešením, jež autora při vymýšlení konceptu napadlo, je využití stávajícího obydlí, od vrcholu vzdáleného přibližně 250 m, ke zbudování mnohem sofistikovanějšího gastronomického zařízení. Objekt je jednou ze staveb, jež diplomová práce považuje za hodnotné právě kvůli bodovému osídlení

a využití jejího nejbližšího okolí, například stodoly charakteristické pro valašskou krajinu jsou. Zařízení by dále mohlo podporovat a interpretovat dřívější styl života na Valašsku. Mohly by se zde připravovat pokrmy z místních zdrojů, jako jsou třeba mléčné výrobky či maso, a zařízení by tedy mohlo přispět navrženému místu krajinného rázu pastevectvím a chovem dobytka.

Výhodou druhého řešení je odstranění možného rušivého prvku budovy pro občerstvení z vrcholu Helštýn a snížení nákladů města, spojených s budováním případného občerstvení. Obrovským proti je ale fakt, že stavební objekt s přilehlým pozemkem je soukromý a záleželo by pouze na dohodě s majitelem, zda by zde gastronomický podnik nejen chtěl, ale i z hlediska ekonomického mohl provozovat. Z důvodu držby tohoto podniku v soukromém vlastnictví je dále možné jeho zrušení, a to kdykoli, což by způsobilo, že v cíli cesty není žádná možnost občerstvení, což vnímá autor jako negativum.

Dalším diskutabilním příkladem je použití stále více oblíbeného questingu. Autor tento způsob interpretace považuje za velice zdařilý, avšak s ohledem na množství v návrhu použitých interpretačních prvků od této formy upustil, s cílem nepřehltit návštěvníka možnostmi a způsoby interpretace. Dalším důvodem, proč autor opustil myšlenku vytvářet na tomto místě další formu interpretace, je, že řešené území je pouze jednou z mnoha částí okolí Valašského Meziříčí, pro kterou již návrh obsahující interpretaci vytvořil. V blízkém okolí Valašského Meziříčí (mimo hranice řešeného území) je spousta hodnotných objektů, které doposud interpretovány nejsou, a proto by další způsob interpretace formou questingu mohl být věnován právě jim. Posledním důvodem, proč autor questing v návrhu nepoužil, je fakt, že do jeho tvorby je vhodné zapojit především obyvatele řešeného území a že i zmíněnou tvorbou mohou být obyvatelé interpretováni.

I ve Valašském Meziříčí existují organizace mající snahu interpretovat místní krajinu nebo vytvářet k ní vztah obyvatel, především dětí. Patří k nim například Junák – svaz skautů a skautek ČR nebo nedávno vybudované Valašské ekocentrum, vedené pod záštitou ČSOP VM, které má ve městě velký ohlas. Při komunikaci s lidmi z ekocentra vyplynul zájem o tvorbu questingu v rámci jejich programu, dokonce i o výchovu malých interpretátorů. Ekocentrum spolupracuje kromě jiných i s organizací Nadace Partnerství, která poskytuje vyškolené interpretátory k tvorbě hledačky. Autor tím chce vyjádřit myšlenku, že v tomto centru mohou vznikat nové a nové hledačky nejen pro zájmové území diplomové práce, ale i pro další lokality města; hledačky tvořené především obyvateli, kteří budou moci příběh a náplň hry ovlivnit. Kompletní návržení hledačky interpretátorem v diplomové práci by tento princip popřelo, a navíc by mohlo by negativně ovlivnit názor některých obyvatel na podobný způsob interpretace.

8. ZÁVĚR

Jako modelové území pro interpretaci krajinných hodnot byla vybrána část města Valašské Meziříčí a krajiny v jeho okolí. Po prostudování potřebné literatury, především metodik a postupů k problematice interpretace, bylo nejprve provedeno detailní krajinářské zhodnocení všech struktur, na jehož základě byl vypracován návrh pro modelové území řešící nejen jednotlivé způsoby interpretace, ale i zjištěné funkční a estetické problémy krajiny formou návrhu konkrétních opatření a ideových studií vybraných částí prostoru. Zmíněné studie a opatření mají za cíl podpořit udržitelný rozvoj krajiny a byly navrženy tak, aby spolupracovaly a podpořily interpretaci krajiny modelového území. Koncept dále pracuje s myšlenkou funkčnosti všech navrhovaných prvků jak samostatně, tak v celkové harmonii, s cílem vytvořit rekreační trasu doplněnou bohatým programem, především pro obyvatele města. Tento návrh by měl povzbudit postupně se vytrácející regionální patriotismus a posílit identitu krajiny.

Konkrétně je v návrhu použito pět způsobů interpretace. Interpretační tabule a fotosoutěž s použitím beetagů jsou první dva způsoby, jež jsou v České republice běžně používány, avšak v návrhu jsou použity atypicky. Další tři způsoby jsou navrženy a vymyšleny pro danou lokalitu přímo autorem, čímž se splnil i jeho vlastní cíl – přispět v ČR stále se vyvíjejícímu oboru interpretace a rozšířit jeho možnosti. Jedná se formy nazvané historické okénko (interpretace vývoje krajiny), kreslicí tabule (interpretace a podpora vnímání krajiny) a městská slavnost (interpretace zaniklé části města). Ideové studie návrhové části řeší zaprvé prostor vrcholu Helštýn, kde mají za cíl zlepšit stávající stav vrcholu a obohatit jej o interpretační prvek ztvárněný mobiliářem ve tvaru základů bývalého historického objektu v lokalitě, a zadruhé nástupní prostor do obory, v němž s využitím nadjezdu a jeho konstrukce vytvářejí dovednostní park s nabídkou v současnosti atraktivních sportů. Třetí ideová studie pracuje s myšlenkou zpřístupnit řeku v centru města vybudováním mola a opravou stávající náplavky, čtvrtá se věnuje obnovení historické aleje s cílem podpořit identifikovanou komponovanou krajinu. Návrhová část péče o krajinu pracuje s protieročními opatřeními, jejichž charakter odpovídá rázu zájmové lokality, dále s možnostmi vedení či zrušení navrhovaného obchvatu procházejícího řešeným územím, a nakonec s vymezením nového místa krajinného rázu na základě identifikovaných krajinných hodnot.

Tímto autorem v plném znění naplňuje cíle práce, jež byly stanoveny jak v zadání, tak autorem samotným. V neposlední řadě diplomová práce autorovi přinesla spoustu nových vědomostí i zkušeností, které bezpochyby využije v praxi, a zároveň může být tato práce i případovou studií pro stále se rozvíjející obor interpretace, což jí dává další přidanou hodnotu.

9. RESUMÉ

Diplomová práce na téma interpretace hodnot krajiny ukazuje, jakými ověřenými i novými způsoby lze krajinu České republiky interpretovat. Je strukturována do čtyř základních částí.

Úvod je věnován samotné interpretaci a vymezení základních pojmů s problematikou souvisejících. Následuje objasnění metodiky práce, na niž navazuje obecná charakteristika modelového území.

Nejdůležitější částí jsou výsledky, obsahující nejen detailní zhodnocení krajinných struktur, na jehož základě jsou stanoveny hodnoty a problémy území, ale především návrhovou část, která se zmíněnými problémy zabývá a následně interpretuje hodnoty krajiny.

Návrhová část je rozdělena do tří celků. Jeden řeší problémy v krajině v rámci jejího udržitelného rozvoje, další tvoří ideové studie vybraných částí modelového území, a v posledním jde o interpretaci hodnot krajiny.

Výsledkem je navržená výletní trasa, sloužící k rekreaci obyvatel města Valašské Meziříčí, doplněná o mnoho prvků interpretujících hodnoty krajiny, které fungují jak samostatně, tak ve vzájemné relaci, s cílem posílit regionální patriotismus a identitu zájmového území.

The topic of the Thesis is Interpretation of landscape values, showing the way how we could interpret landscapes of Czech Republic not only verified but also new form. The Thesis is structured into four major parts.

Introduction is dedicated to interpretation and delimitation of basic concept and its problematic. Additionally this includes an explanation of project following a general characteristics of model area.

The most important part is results containing evaluation of landscape structures, based on the values and problems of the area are stated, but mainly part designed to solve mentioned problems and subsequently interpreting landscape values.

The design part is divided into three parts consisting of solving problems in the landscape within its development, idea studies of selected segments of the area and interpretation of landscape values.

Result is a route serving as a recreation for residents of Valasske Mezirici completed by elements interpreting values of country, which are working separately and also between themselves, for purpose to increase regional patriotism and identity of interest area.

10. ZDROJE

10.1 Mapové podklady

Archivní mapy [online], © Český úřad zeměměřičský a katastrální 2012 [cit. 2017-02-23]. Dostupné z: <http://archivnimapy.cuzk.cz/>

Císařské otisky stabilního katastru: Morava 1834. Mapové listy: 1349-1-001, 1349-1-002, 1349-1-003, 1349-1-004, 1349-1-005 Český úřad zeměměřičský a katastrální, 2010.

Geologická mapa ČR [online], 1: 50 000. Mapové listy: 25-23, 25-14. © Česká geologická služba 2014 [cit. 2016-10-12]. Dostupné z: http://mapy.geology.cz/geocr_50/

Geomorfologické členění ČR, [online] 2016 [cit. 2016-10-09]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

Historické letecké snímky, 1955, 1: 25 000, Podkladové letecké snímky poskytl VGHMÚř Dobruška, © MO ČR 2009. [online]. 2016 [cit. 2016-0-15] Dostupné z: <http://kontaminace.cenia.cz/>

Hydrogeologická mapa ČR, 1: 50 000. Mapové listy: 25-23, 25-14 © Česká geologická služba 2014, [online]. 2016 [cit. 2016-10-18]. Dostupné z: http://mapy.geology.cz/hydro_rajony/

Mapa České republiky – Mapa okresů ČR, 1: 1 200 000. [online]. 2017 [cit. 2017-03-02]. Dostupné z: <http://www.mapaceskerekrepubliky.cz/mapa-okresu>

Mapa potenciální přirozené vegetace, [online] 2016 [cit. 2016-10-16]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map?openNode=Habitats%20and%20biotopes&keywordList=inpire>

Mapový server MapoMat [online]. ©Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, 2012 [cit. 2017-10-16]. Dostupné z: <http://mapy.nature.cz/>

Mapy 1. vojenského mapování. Morava 1764 – 1768. 1:28 800. Mapový list: Morava č. 55. [online]. 2016 [cit. 2016-11-18]. © 1nd Military Survey, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J.E.Purkyně © Ministerstvo životního prostředí ČR © Dostupný z http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=1vm&map_region=mo&map_list=m055

Mapy 2. vojenského mapování. Morava 1836-1852, 1: 28 800. Mapové listy: Morava - O_8_VIII. [online]. 2016 [cit. 2016-10-22]. © 2nd Military Survey, Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J.E.Purkyně © Ministerstvo životního prostředí ČR © Dostupný z:

http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=2vm&map_region=mo&map_list=O_8_VIII

Mapy 3. vojenského mapování. Morava 1876-1878, 1:25 000. Mapové listy: Morava 4260_1. [online]. 2016 [cit. 2016-10-23]. © Austrian State Archive/Military Archive, Vienna. © Laboratoř geoinformatiky Univerzity J.E.Purkyně © Ministerstvo životního prostředí ČR © Dostupný z : http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=3vm&map_region=25&map_list=4260_1

Müllerovy mapy. Morava 1716, 1:180 000. Mapové listy: Morava č. 12. [online]. 2016 [cit. 2016-10-18] © Historický ústav AV ČR. Dostupné z : http://oldmaps.geolab.cz/map_viewer.pl?lang=cs&map_root=mul&map_region=mo&map_list=m012

Národní geoportál – INSPIRE [online]. © Český úřad zeměměřičský a katastrální, © Cenia, 2013 [cit. 2017-01-21]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

Ortofoto ČR. Mapové listy digitální. © Český úřad zeměměřičský a katastrální 2010. Dostupné z: http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ORTOFOTO_PUB/WMSservice.aspx

Půdní bloky In: Portál eAGRI - resortní portál Ministerstva zemědělství. [online]. Copyright © 2009 [cit. 02.05.2017]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/>

Půdní mapa ČR, 1: 1 000 000, [online] 2015 [cit. 2015-01-12]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

Turistická mapa ČR, © Seznam.cz, a.s., [online] 2017 [cit. 2017-02-26]. Dostupné z: <https://mapy.cz/turisticka?x=17.9779680&y=49.4838121&z=14>

Typologie české krajiny podle reliéfu, [online] 2016 [cit. 2016-10-21]. Dostupné z: <http://geoportal.gov.cz/web/guest/map>

Základní mapa 1:10 000. © Český úřad zeměměřičský a katastrální 2010. Dostupné z: http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ZM10_PUB/WMSservice.aspx

Základní mapa 1:50 000. © Český úřad zeměměřičský a katastrální 2010. Dostupné z: http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ZM50_PUB/WMSservice.aspx

10.2 Přehled použité literatury

500/2006 Sb. Vyhláška o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně .... *Zákony pro lidi - Sbírka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. Copyright © [cit. 019.03.2017]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-500>

BECK, L., CABLE, T. (2011) *The Gifts of Interpretation: Fifteen Guiding Principles for Interpreting Nature and Culture*. Champaign IL: Sagamore Publishing.

CLARK, Delie et al. *Questing: tvoříme hledačky pro lidi a s lidmi*. Překlad Blažena Hušková. 1. vyd. [Karlovice]: Actaea, společnost pro přírodu a krajinu, 2014. 240 s. ISBN 978-80-260-7161-7.

CULEK, Martin. *Biogeografické členění České republiky [CD-ROM]*. II. díl. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2005. ISBN 80-86064-82-4.

CULEK, Martin. *Biogeografické členění České republiky*. Praha: Enigma, 1996-2005. 2 sv. (347, 589 s.). ISBN 80-85368-80-3.

Čítanka interpretace Redakční práce Michal Medek, Junák, Kaprálův mlýn Neprošlo jazykovou korekturou Vydalo Sdružení pro interpretaci místního dědictví ČR, z.s. Vydání 1.0

DEMEK, Jaromír, ed. a kol. *ČSSR - příroda, lidé a hospodářství*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1975. 294, [6] s. *Studia geographica*; Sv. 48.

DEMEK, Jaromír. *Systémová teorie a studium krajiny*. Brno: Geografický ústav ČSAV, 1974. 200, [5] s. *Studia geographica*; sv. 40.

DOMLUVIL, Eduard. *Vlastivěda moravská. II, Místopis Moravy. Díl III. místopisu, Jičínský kraj. Čís. 40, Val.-Meziříčský okres*. 1. vyd. Brno: Garn, 2010. iii, 464 s., [1] složený l. obr. příl. ISBN 978-80-86347-54-7.

Evropská úmluva o krajině - Ministerstvo životního prostředí. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Copyright © 2008 [cit. 14.01.2017]. Dostupné z: http://www.mzp.cz/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva

FABIÁN, Josef et al. *Valašské Meziříčí v zrcadle času = Valašské Meziříčí in a mirror of the times*. 2. vyd. [Valašské Meziříčí]: Valašské Athény, 2009. 223 s. ISBN 978-80-904179-2-2.

FLEKALOVÁ, Markéta. *Udržitelný rozvoj zemědělské krajiny*. Vydání: první. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. 183 stran. ISBN 978-80-7509-217-5.

FORMAN, Richard T. T. a GODRON, Michel. *Krajinná ekologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. 583 s. ISBN 80-200-0464-5.

- HAM, S., Sutherland, D., S. (1991) Environmental Education and Extension on Fragile Lands. Chapter 11 in Young, P. (ed.). Management of Fragile Lands in Latin America and the Caribbean: A Synthesis. Bethesda (MD): Development Alternatives, Inc.
- HAVRLANT, M., BUZEK, L. Nauka o krajině a péče o životní prostředí. Praha: SPN, 1985. 126 s. Učebnice pro vysoké školy
- Informace do mobilu | Valašská krajina. | *Valašská krajina* [online]. Copyright © 2012 ČSOP Salamandr [cit. 18.11.2016] Dostupné z: <http://valasskakrajina.cz/jezdime-do-beskyd/beetaggy/>
- Interpretace místního dědictví: příručka pro plánování a tvorbu prezentací místních zajímavostí. Vyd. 1. Brno: Nadace Partnerství, 2004. 88 s. Metody komunitního rozvoje. ISBN 80-239-2068-5.
- Krajinné struktury* [online]. RNDr. Jaroslav Kotík. [cit. 18.10.2016] Dostupný z www: http://www.kotik.eu/src/kraj_strukt.php
- KRAMÁŘ, Josef. Valašsko-meziríčské starožitnosti. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Kulturní zařízení města Valašské Meziříčí ve spolupráci s Městem Valašské Meziříčí, 2007- . sv. ISBN 978-80-902742-6-6.
- Květnatá louka CLASIC*, katalog 2015, s.10 In: Květnaté louky. *TRAVNÍ OSIVO, trávničky • Agrostis.cz* [online]. [cit. 18. 08. 2016], Dostupné z: <http://www.agrostis.cz/nabidka/druhove-pestre-smesi-nabidka-smesi-bylinnych-travniku-a-kvetnatych-luk/kvetnate-louky>
- MELKOVÁ, Pavla, *Význam řeky ve městě pdf*. In: *Institut plánování a rozvoje hl. m. Prahy* [online]. Copyright © [cit. 02.05.2017]. Dostupné z: http://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/aktuality/melkova_vyznam_reky_ve_meste.pdf
- MIKLÓS, L., IZAKOVIČOVÁ, Z. Krajina ako geosystém. Bratislava: VEDA, 1997. 153 s. ISBN 80-224-0519-1.
- MMR - Metodický pokyn Zadání územní studie krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností . [online]. Copyright © 2012 Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, všechna práva vyhrazena [cit. 02.05.2017]. Dostupné z: <https://www.mmr.cz/cs/Uzemni-a-bytova-politika/Uzemni-planovani-a-stavebni-rad/Stanoviska-a-metodiky/Stanoviska-odboru-uzemniho-planovani-MMR/3-Uzemne-planovaci-podklady-a-jejich-aktualizace/Metodiky-pokyn-Zadani-uzemni-studie-krajiny-pro-spravni-obvod-obce-s>
- NEKUDA, Vladimír, ed. Okres Vsetín: Rožnovsko - Valašskomeziříčsko - Vsetínsko. Vyd. 1. Valašské Meziříčí: Hvězdárna Valašské Meziříčí, 2002. 963 s., [36] s. barev. obr. příl. Vlastivěda moravská. Řada topografická; sv. 68. ISBN 80-7275-024-0.
- NOVOTNÁ, Dagmar, ed. Úvod do pojmosloví v ekologii krajiny. [Praha]: Ministerstvo životního prostředí, 2001. 399 s., [14] s. barev. obr. příl. ISBN 80-7212-192-8.
- Platná legislativa - Zákon o ochraně přírody a krajiny. *Ministerstvo životního prostředí* [online]. Copyright © 2008 [cit. 018.12.2016]. Dostupné z: <http://www.mzp.cz/www/platnalegislativa.nsf/%24%24OpenDominoDocument.xsp?documentId=58170589E7DC0591C125654B004E91C1&action=openDocument>
- PTÁČEK, Ladislav et al. Jak pře(d)kládat svět: základy dobré interpretace. 1. vyd. Brno: Nadace Partnerství, 2012. 123 s. ISBN 978-80-904918-5-4.
- Questing.cz - Pravidla tvorby questu. [online]. Copyright © Actaea společnost pro přírodu a krajinu [cit. 5.01.2017] Dostupné z: <http://www.questing.cz/Jak-vytvorit-hledacku/Pravidla-pro-tvorbu-hledacek.aspx>
- SALAŠOVÁ, A. Starostlivost' o krajinu je systém. In Trvale udržitelný rozvoj České krajiny. Sborník konference. Pardubice, ČSKI – Univerzita Pardubice, 6.-7.2.2002., s. 8-13
- SALAŠOVÁ, A., ŽALLMANNOVÁ, E., PSOTOVÁ, A. et al. Hodnocení krajinného rázu Zlínského kraje. In PSOTOVÁ, H. ET AL. Koncepce ochrany přírody a krajiny Zlínského kraje. Územně plánovací podklad kraje. Otrokovice: Arvita P s.r.o., 2005
- SALAŠOVÁ, Alena. Krajinné plánování I.: úvod do plánovacích procesů. Vydání: první. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. 183 stran. ISBN 978-80-7509-242-7.
- SALAŠOVÁ, Alena. Krajinné plánování II.: vybraná témata krajinného plánování. Vydání: první. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. 103 stran. ISBN 978-80-7509-243-4.
- SALAŠOVÁ, Alena, *Metodický rámeček zpracování*. 2008 Strategický Plán krajiny. *Scribd - Read books, audiobooks, and more* [online]. Copyright © 2017 Scribd Inc. [cit. 02.05.2017]. Dostupné z: <https://www.scribd.com/doc/248769725/Strategick%C3%BD-Plan-krajiny>
- SEMOTANOVÁ, Eva. *Mapy Čech, Moravy a Slezska v zrcadle staletí*. 1. vyd. Praha: Libri, 2001. 263 s. ISBN 80-7277-078-0.
- SKLENIČKA, Petr. Základy krajinného plánování. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková, 2003. 321 s. ISBN 80-903206-1-9.
- SUPUKA, J., SCHLAMPOVÁ, T., JANČURA, P. Krajinářská tvorba. 1. vyd. Zvolen: Technická univerzita ve Zvoleně, 2000. ISBN 80-228-0879-2
- ŠARAPATKA, Bořivoj a kol. Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. 271 s. ISBN 978-80-244-1885-8.
- Taggmanager.cz | Stezky. *Taggmanager.cz* [online]. Copyright © All rights reserved [cit. 15.11.2016]. Dostupné z: <http://www.taggmanager.cz/reference>

TILDEN, F. (1957) Interpreting Our Heritage.

TRPÁKOVÁ, Lenka et al. Metodika identifikace komponovaných krajin. Vyd. 1. V Brně: Mendelova univerzita, 2014. [187] s. ISBN 978-80-7375-997-1.

Valašské Meziříčí [online], poslední aktualizace 16. 4. 2017 v 23:23. [cit. 23. 01. 2017], Wikipedie. Dostupné z WWW: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vala%C5%A1sk%C3%A9_Mezi%C5%99%C3%AD%C4%8D%C3%A1_D

VAŠÍČEK, Radovan. Identifikace krajinných kompozic. Lednice, 2015. Bakalářská práce (Bc.). Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Ústav plánování krajiny, 2015-06-16

VLAŠÍN, Mojmír. Stačí zvláště chráněná území pro zachování kulturní krajiny? Kulturní krajina, aneb, Proč ji chránit?: téma pro 21. století. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2000. 243 s. ISBN 80-7212-134-0.

Základní klasifikace krajiny [online]. *University information system* [cit. 26.01.2017] Dostupný z www: https://is.mendelu.cz/eknihovna/opory/zobraz_cast.pl?cast=59020

11. PŘÍLOHY

11.1 Fotodokumentace hodnot krajiny

11.2 Mapa hodnot krajiny

11.3 Problémová mapa

11.4 Návrhová mapa

11.5 Schéma krajinné kompozice Valašské Meziříčí-okolí

11.6 Mapa Územního plánu Valašské Meziříčí

11.7 Situace – severní obchvat Valašské Meziříčí

11.8 Situace – severní obchvat Valašské Meziříčí zakres do ortofotomapy

11.9 Picitové mapy – výstup Martina Jána

11.10 Sadové úpravy nábřeží – projekt města VM